

ธมฺมสงฺคณีปาฬิ

คัดลอกจาก *The Pāḷi Tipiṭaka Chaṭṭha Saṅgāyana* (With permission from Vipassana Research Institute)

ฯ นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมุพฺพุตฺตสฺสฯ

อภิธมฺมปิฎก

ธมฺมสงฺคณีปาฬิ

มัตติกา

๑. ติกมัตติกา

๑. (ก) กุสลา ธมฺมาฯ

(ข) อกุสลา ธมฺมาฯ

(ค) อพฺยากตา ธมฺมาฯ

๒. (ก) สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ธมฺมาฯ

(ข) ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ธมฺมาฯ

(ค) อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ธมฺมาฯ

๓. (ก) วิปกา ธมฺมาฯ

(ข) วิปากธมฺมธมฺมาฯ

(ค) เนววิปากนวิปากธมฺมธมฺมาฯ

๔. (ก) อุปาธิณฺณปาทานิยา [อุปาธิณฺณปาทานิยา (สุยา.)] ทุมมาฯ

(ข) อนุปาธิณฺณปาทานิยา ทุมมาฯ

(ค) อนุปาธิณฺณอนุปาทานิยา [อนุปาธิณฺณอนุปาทานิยา (สุยา.)] ทุมมาฯ

๕. (ก) สํกิลิฏฐสํกิลิสฺสิกา ทุมมาฯ

(ข) อสํกิลิฏฐสํกิลิสฺสิกา ทุมมาฯ

(ค) อสํกิลิฏฐออสํกิลิสฺสิกา [อสํกิลิฏฐาสํกิลิสฺสิกา (สุยา.)] ทุมมาฯ

๖. (ก) สวิตฺตกฺกสฺวิจฺจรา ทุมมาฯ

(ข) อวิตฺตกฺกวิจฺจรมตฺตา ทุมมาฯ

(ค) อวิตฺตกฺกอวิจฺจรา [อวิตฺตกฺกวิจฺจรา (สุยา.)] ทุมมาฯ

๗. (ก) ปิตฺติสฺสคฺคา ทุมมาฯ

(ข) สุขสฺสคฺคา ทุมมาฯ

(ค) อุเปกฺขาสคฺคา ทุมมาฯ

๘. (ก) ทสฺสเนน ปหาตพฺพา ทุมมาฯ

(ข) ภาวนาย ปหาตพฺพา ทุมมาฯ

(ค) เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพา ทุมมาฯ

๙. (ก) ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา ทุมมาฯ

(ข) ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ทุมมาฯ

(ค) เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา ทุมมาฯ

๑๐. (ก) อัจยคามิโน ทุมมาฯ

(ข) อปจยคามิโน ฐมฺมาฯ

(ค) เนวจยคามินาปจยคามิโน [เนวจยคามิโน นาปจยคามิโน (สุยา.)] ฐมฺมาฯ

๑๑. (ก) เสกฺขา ฐมฺมาฯ

(ข) อเสกฺขา ฐมฺมาฯ

(ค) เนวเสกฺขนาสเสกฺขา [เนวเสกฺขนาสเสกฺขา (สี. สุยา.)] ฐมฺมาฯ

๑๒. (ก) ปริตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) มหคฺคตา ฐมฺมาฯ

(ค) อปฺปมาณา ฐมฺมาฯ

๑๓. (ก) ปริตฺตารมฺมณา ฐมฺมาฯ

(ข) มหคฺคตารมฺมณา ฐมฺมาฯ

(ค) อปฺปมาณารมฺมณา ฐมฺมาฯ

๑๔. (ก) หีนา ฐมฺมาฯ

(ข) มชฺฌิมา ฐมฺมาฯ

(ค) ปณฺีตา ฐมฺมาฯ

๑๕. (ก) มิจฺจตุตฺตนิยตา ฐมฺมาฯ

(ข) สมฺมตฺตนิยตา ฐมฺมาฯ

(ค) อนฺนิยตา ฐมฺมาฯ

๑๖. (ก) มคฺคการมฺมณา ฐมฺมาฯ

(ข) มคฺคเหตุกา ฐมฺมาฯ

(ค) มกุลาธิปติโน ฐมมาฯ

๑๗. (ก) อุปปนนา ฐมมาฯ

(ข) อนุปนนา ฐมมาฯ

(ค) อุปปาทีโน ฐมมาฯ

๑๘. (ก) อตีตา ฐมมาฯ

(ข) อนาคตา ฐมมาฯ

(ค) ปจจุปปนนา ฐมมาฯ

๑๙. (ก) อตีตารมมณา ฐมมาฯ

(ข) อนาคตารมมณา ฐมมาฯ

(ค) ปจจุปปนารมมณา ฐมมาฯ

๒๐. (ก) อชฺมุคตา ฐมมาฯ

(ข) พหิทฺธา ฐมมาฯ

(ค) อชฺมุคตพหิทฺธา ฐมมาฯ

๒๑. (ก) อชฺมุคตารมมณา ฐมมาฯ

(ข) พหิทฺธารมมณา ฐมมาฯ

(ค) อชฺมุคตพหิทฺธารมมณา ฐมมาฯ

๒๒. (ก) สนิทฺสฺสนสฺสปฏิบัติมา ฐมมาฯ

(ข) อนิทฺสฺสนสฺสปฏิบัติมา ฐมมาฯ

(ค) อนิทฺสฺสนอปปฏิมา [\[อนิทฺสฺสนาปฏิบัติมา \(สุขา.\)\]](#) ฐมมาฯ

ติกมาติกาฯ

๒. ทุกมาติกา

เหตุโคจจกั

๑. (ก) เหตุ ฐมมาฯ

(ข) น เหตุ ฐมมาฯ

๒. (ก) สเหตุกา ฐมมาฯ

(ข) อเหตุกา ฐมมาฯ

๓. (ก) เหตุสมปยุตฺตา ฐมมาฯ

(ข) เหตุวิปยุตฺตา ฐมมาฯ

๔. (ก) เหตุ เจว ฐมมา สเหตุกา จฯ

(ข) สเหตุกา เจว ฐมมา น จ เหตุฯ

๕. (ก) เหตุ เจว ฐมมา เหตุสมปยุตฺตา จฯ

(ข) เหตุสมปยุตฺตา เจว ฐมมา น จ เหตุฯ

๖. (ก) น เหตุ โข ปน ฐมมา สเหตุกาปิฯ

(ข) อเหตุกาปิฯ

เหตุโคจจกัฯ

จฺพนฺตรทฺกั

๗. (ก) สปปจฺจยา ฐมมาฯ

(ข) อปปจฺจยา ฐมมาฯ

๘. (ก) สงฺขตา ทุมมาฯ

(ข) อสงฺขตา ทุมมาฯ

๙. (ก) สนิทสุสนา ทุมมาฯ

(ข) อนิทสุสนา ทุมมาฯ

๑๐. (ก) สปปฎิมา ทุมมาฯ

(ข) อปปฎิมา ทุมมาฯ

๑๑. (ก) รูปีโน ทุมมาฯ

(ข) อรूपิโน ทุมมาฯ

๑๒. (ก) โลภียา ทุมมา ฯ

(ข) โลภุตตรา ทุมมาฯ

๑๓. (ก) เกณจิ วิญญูยฺยา ทุมมาฯ

(ข) เกณจิ น วิญญูยฺยา ทุมมาฯ

จุพนฺตรทุกฺฯ

อาสวโคจฺจกํ

๑๔. (ก) อาสวา ทุมมาฯ

(ข) โน อาสวา ทุมมาฯ

๑๕. (ก) สาสวา ทุมมาฯ

(ข) อนาสวา ทุมมาฯ

๑๖. (ก) อาสวสมฺปยุตฺตา ทุมมาฯ

(ข) อาสววิปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๑๗. (ก) อาสวา เจว ฐมฺมา สาสวา จฯ

(ข) สาสวา เจว ฐมฺมา โน จ อาสวาฯ

๑๘. (ก) อาสวา เจว ฐมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา จฯ

(ข) อาสวสมฺปยุตฺตา เจว ฐมฺมา โน จ อาสวาฯ

๑๙. (ก) อาสววิปยุตฺตา โข ปน ฐมฺมา สาสวาปิฯ

(ข) อนาสวาปิฯ

อาสวโคจฺจนํ

สํโยชนโคจฺจนํ

๒๐. (ก) สํโยชนา ฐมฺมาฯ

(ข) โน สํโยชนา ฐมฺมาฯ

๒๑. (ก) สํโยชนิยา ฐมฺมาฯ

(ข) อสํโยชนิยา ฐมฺมาฯ

๒๒. (ก) สํโยชนสมฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) สํโยชนวิปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๒๓. (ก) สํโยชนา เจว ฐมฺมา สํโยชนิยา จฯ

(ข) สํโยชนิยา เจว ฐมฺมา โน จ สํโยชนาฯ

๒๔. (ก) สํโยชนา เจว ฐมฺมา สํโยชนสมฺปยุตฺตา จฯ

(ข) สํโยชนสมฺปยุตฺตา เจว ฐมฺมา โน จ สํโยชนาฯ

๒๕. (ก) สัโยชนวิปยุตฺตา โข ปน ฐมฺมา สัโยชนียาปิฯ

(ข) อสัโยชนียาปิฯ

สัโยชนโคจฺจนกัฯ

คณฺธโคจฺจนกั

๒๖. (ก) คณฺธา ฐมฺมาฯ

(ข) โน คณฺธา ฐมฺมาฯ

๒๗. (ก) คณฺถนียา ฐมฺมาฯ

(ข) อคณฺถนียา ฐมฺมาฯ

๒๘. (ก) คณฺธสมฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) คณฺธวิปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๒๙. (ก) คณฺธา เจว ฐมฺมา คณฺถนียา จฯ

(ข) คณฺถนียา เจว ฐมฺมา โน จ คณฺธาฯ

๓๐. (ก) คณฺธา เจว ฐมฺมา คณฺธสมฺปยุตฺตา จฯ

(ข) คณฺธสมฺปยุตฺตา เจว ฐมฺมา โน จ คณฺธาฯ

๓๑. (ก) คณฺธวิปยุตฺตา โข ปน ฐมฺมา คณฺถนียาปิฯ

(ข) อคณฺถนียาปิฯ

คณฺธโคจฺจนกัฯ

โอฆโคจฺจนกั

๓๒. (ก) โอฆา ฐมฺมาฯ

(ข) โน โธมา ฐมฺมาฯ

๓๓. (ก) โธมนิยา ฐมฺมาฯ

(ข) อโธมนิยา ฐมฺมาฯ

๓๔. (ก) โธมสมฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) โธมวิปฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๓๕. (ก) โธมา เจว ฐมฺมา โธมนิยา จฯ

(ข) โธมนิยา เจว ฐมฺมา โน จ โธมาฯ

๓๖. (ก) โธมา เจว ฐมฺมา โธมสมฺปยุตฺตา จฯ

(ข) โธมสมฺปยุตฺตา เจว ฐมฺมา โน จ โธมาฯ

๓๗. (ก) โธมวิปฺปยุตฺตา โข ปน ฐมฺมา โธมนิยาปิฯ

(ข) อโธมนิยาปิฯ

โธมโคจฺจนํ

โยคโคจฺจนํ

๓๘. (ก) โยคา ฐมฺมาฯ

(ข) โน โยคา ฐมฺมาฯ

๓๙. (ก) โยคนิยา ฐมฺมาฯ

(ข) อโยคนิยา ฐมฺมาฯ

๔๐. (ก) โยคสมฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) โยควิปฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๔๑. (ก) โยคา เจว ทุมมา โยคनिया จฯ

(ข) โยคनिया เจว ทุมมา โน จ โยคาฯ

๔๒. (ก) โยคา เจว ทุมมา โยคสมบุยุตฺตา จฯ

(ข) โยคสมบุยุตฺตา เจว ทุมมา โน จ โยคาฯ

๔๓. (ก) โยควิปยุตฺตา โข ปน ทุมมา โยคनियाปิฯ

(ข) อโยคनियाปิฯ

โยคโคจุนกัฯ

นัวรรณโคจุนกั

๔๔. (ก) นัวรรณา ทุมมาฯ

(ข) โน นัวรรณา ทุมมาฯ

๔๕. (ก) นัวรรณียา ทุมมาฯ

(ข) อนัวรรณียา ทุมมาฯ

๔๖. (ก) นัวรรณสมบุยุตฺตา ทุมมาฯ

(ข) นัวรรณวิปยุตฺตา ทุมมาฯ

๔๗. (ก) นัวรรณา เจว ทุมมา นัวรรณียา จฯ

(ข) นัวรรณียา เจว ทุมมา โน จ นัวรรณาฯ

๔๘. (ก) นัวรรณา เจว ทุมมา นัวรรณสมบุยุตฺตา จฯ

(ข) นัวรรณสมบุยุตฺตา เจว ทุมมา โน จ นัวรรณาฯ

๔๙. (ก) นัวรรณวิปยุตฺตา โข ปน ทุมมา นัวรรณียาปิฯ

(ข) อนินวณินยาปี ฯ

นินวณ โคจณกั

ปรามาสโคจณกั

๕๐. (ก) ปรามาสา ฐมมา

(ข) โน ปรามาสา ฐมมา

๕๑. (ก) ปรามภูฐา ฐมมา

(ข) อปรามภูฐา ฐมมา

๕๒. (ก) ปรามาสสมุပ္ยุตฺตา ฐมมา

(ข) ปรามาสวิပ္ยุตฺตา ฐมมา

๕๓. (ก) ปรามาสา เจว ฐมมา ปรามภูฐา จ

(ข) ปรามภูฐา เจว ฐมมา โน จ ปรามาสา

๕๔. (ก) ปรามาสวิပ္ยุตฺตา โข ปน ฐมมา ปรามภูฐาปี

(ข) อปรามภูฐาปี

ปรามาสโคจณกั

มหนฺตรทุกั

๕๕. (ก) สารมมณา ฐมมา

(ข) อนารมมณา ฐมมา

๕๖. (ก) จิตฺตา ฐมมา

(ข) โน จิตฺตา ฐมมา

๕๗. (ก) เจตสิกฯ ฌมมาฯ

(ข) อเจตสิกฯ ฌมมาฯ

๕๘. (ก) จิตตสมุပ္ยุตฺตา ฌมมาฯ

(ข) จิตตวิปยุตฺตา ฌมมาฯ

๕๙. (ก) จิตตํสํญฺฐา ฌมมาฯ

(ข) จิตตวิสํญฺฐา ฌมมาฯ

๖๐. (ก) จิตตสมุญฺฐานา ฌมมาฯ

(ข) โน จิตตสมุญฺฐานา ฌมมาฯ

๖๑. (ก) จิตตสทฺทโน ฌมมาฯ

(ข) โน จิตตสทฺทโน ฌมมาฯ

๖๒. (ก) จิตฺตานุปริวตฺติโน ฌมมาฯ

(ข) โน จิตฺตานุปริวตฺติโน ฌมมาฯ

๖๓. (ก) จิตตํสํญฺฐสมุญฺฐานา ฌมมาฯ

(ข) โน จิตตํสํญฺฐสมุญฺฐานา ฌมมาฯ

๖๔. (ก) จิตตํสํญฺฐสมุญฺฐานสทฺทโน ฌมมาฯ

(ข) โน จิตตํสํญฺฐสมุญฺฐานสทฺทโน ฌมมาฯ

๖๕. (ก) จิตตํสํญฺฐสมุญฺฐานานุปริวตฺติโน ฌมมาฯ

(ข) โน จิตตํสํญฺฐสมุญฺฐานานุปริวตฺติโน ฌมมาฯ

๖๖. (ก) อชฺฌตฺติกา ฌมมาฯ

(ข) พาหิรา ฐมฺมาฯ

๖๗. (ก) อุปาทา ฐมฺมาฯ

(ข) โน อุปาทา ฐมฺมาฯ

๖๘. (ก) อุปาทีณณา [อุปาทีณฺนา (สี. สุขา.)] ฐมฺมาฯ

(ข) อนฺุปาทีณณา ฐมฺมาฯ

มหนฺตรทุกฺกัฯ

อุปาทานโคจุณกั

๖๙. (ก) อุปาทานา ฐมฺมาฯ

(ข) โน อุปาทานา ฐมฺมาฯ

๗๐. (ก) อุปาทานิยา ฐมฺมาฯ

(ข) อนฺุปาทานิยา ฐมฺมาฯ

๗๑. (ก) อุปาทานสมฺปยุตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) อุปาทานวิปฺยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๗๒. (ก) อุปาทานา เจว ฐมฺมา อุปาทานิยา จฯ

(ข) อุปาทานิยา เจว ฐมฺมา โน จ อุปาทานาฯ

๗๓. (ก) อุปาทานา เจว ฐมฺมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา จฯ

(ข) อุปาทานสมฺปยุตฺตา เจว ฐมฺมา โน จ อุปาทานาฯ

๗๔. (ก) อุปาทานวิปฺยุตฺตา โข ปน ฐมฺมา อุปาทานิยาปิฯ

(ข) อนฺุปาทานิยาปิฯ

อุปาทานโคจรกัม

กิลេสโคจรกัม

๗๕. (ก) กิเลสา ฐมฺมาฯ

(ข) โน กิเลสา ฐมฺมาฯ

๗๖. (ก) สํกิลេสิกา ฐมฺมาฯ

(ข) อสํกิลេสิกา ฐมฺมาฯ

๗๗. (ก) สํกิลิฏฐา ฐมฺมาฯ

(ข) อสํกิลิฏฐา ฐมฺมาฯ

๗๘. (ก) กิลេสสมุปฺยุตฺตา ฐมฺมาฯ

(ข) กิลេสวิปฺยุตฺตา ฐมฺมาฯ

๗๙. (ก) กิเลสา เจว ฐมฺมา สํกิลេสิกา จฯ

(ข) สํกิลេสิกา เจว ฐมฺมา โน จ กิเลสาฯ

๘๐. (ก) กิเลสา เจว ฐมฺมา สํกิลิฏฐา จฯ

(ข) สํกิลิฏฐา เจว ฐมฺมา โน จ กิเลสาฯ

๘๑. (ก) กิเลสา เจว ฐมฺมา กิลេสสมุปฺยุตฺตา จฯ

(ข) กิลេสสมุปฺยุตฺตา เจว ฐมฺมา โน จ กิเลสาฯ

๘๒. (ก) กิลេสวิปฺยุตฺตา โข ปน ฐมฺมา สํกิลេสิกาปิฯ

(ข) อสํกิลេสิกาปิฯ

กิลេสโคจรกัม

ปฎิฐิทุกั

๘๓. (ก) ทสุสเนน ปหาคพุพา ฐมมาฯ

(ข) น ทสุสเนน ปหาคพุพา ฐมมาฯ

๘๔. (ก) ภาวนาย ปหาคพุพา ฐมมาฯ

(ข) น ภาวนาย ปหาคพุพา ฐมมาฯ

๘๕. (ก) ทสุสเนน ปหาคพุพะเหตุกา ฐมมาฯ

(ข) น ทสุสเนน ปหาคพุพะเหตุกา ฐมมาฯ

๘๖. (ก) ภาวนาย ปหาคพุพะเหตุกา ฐมมาฯ

(ข) น ภาวนาย ปหาคพุพะเหตุกา ฐมมาฯ

๘๗. (ก) สวิตถกา ฐมมาฯ

(ข) อวิตถกา ฐมมาฯ

๘๘. (ก) สวิจารา ฐมมาฯ

(ข) อวิจารา ฐมมาฯ

๘๙. (ก) สปัปิตถกา ฐมมาฯ

(ข) อปัปิตถกา ฐมมาฯ

๙๐. (ก) ปิตสทคตา ฐมมาฯ

(ข) น ปิตสทคตา ฐมมาฯ

๙๑. (ก) สุขสทคตา ฐมมาฯ

(ข) น สุขสทคตา ฐมมาฯ

๕๒. (ก) อุเปกขาสหคตา ทุมมาฯ

(ข) น อุเปกขาสหคตา ทุมมาฯ

๕๓. (ก) กามาวจรา ทุมมาฯ

(ข) น กามาวจรา ทุมมาฯ

๕๔. (ก) รูปาวจรา ทุมมาฯ

(ข) น รูปาวจรา ทุมมาฯ

๕๕. (ก) อรูปาวจรา ทุมมาฯ

(ข) น อรูปาวจรา ทุมมาฯ

๕๖. (ก) ปรียาปนฺนา ทุมมาฯ

(ข) อปรียาปนฺนา ทุมมาฯ

๕๗. (ก) นิยุยานิกา ทุมมาฯ

(ข) อนิยุยานิกา ทุมมาฯ

๕๘. (ก) นียตา ทุมมาฯ

(ข) อนียตา ทุมมาฯ

๕๙. (ก) สอตุตฺตรา ทุมมาฯ

(ข) อนตุตฺตรา ทุมมาฯ

๑๐๐. (ก) สรณา ทุมมาฯ

(ข) อรณา ทุมมาฯ

อภิธรรมทุกมัตติกา

สุตตนต์ติกทุกมัตติกา

๑๐๑. (ก) วิชาภาคิโน ฐมมาฯ

(ข) อวิชาภาคิโน ฐมมาฯ

๑๐๒. (ก) วิชาฐปมา ฐมมาฯ

(ข) วิชาฐปมา ฐมมาฯ

๑๐๓. (ก) พาลา ฐมมาฯ

(ข) ปณจिता ฐมมาฯ

๑๐๔. (ก) กณหา ฐมมาฯ

(ข) สุกกา ฐมมาฯ

๑๐๕. (ก) ตปนียา ฐมมาฯ

(ข) อตปนียา ฐมมาฯ

๑๐๖. (ก) อธิวจนา ฐมมาฯ

(ข) อธิวจนปถา ฐมมาฯ

๑๐๗. (ก) นิรุตติ ฐมมาฯ

(ข) นิรุตติปถา ฐมมาฯ

๑๐๘. (ก) ปญญตติ ฐมมาฯ

(ข) ปญญตติปถา ฐมมาฯ

๑๐๙. (ก) นามญจฯ

(ข) รูปปลงจฯ

๑๑๐. (ก) อวิชา จฯ

(ข) ภวตณหา จฯ

๑๑๑. (ก) ภวทิกฺขุ จฯ

(ข) วิภวทิกฺขุ จฯ

๑๑๒. (ก) สสฺสทิกฺขุ จฯ

(ข) อจฺเจททิกฺขุ จฯ

๑๑๓. (ก) อนนฺตวา ทิกฺขุ จฯ

(ข) อนนฺตวา ทิกฺขุ จฯ

๑๑๔. (ก) ปุพฺพนฺตานทิกฺขุ จฯ

(ข) อปรนฺตานทิกฺขุ จฯ

๑๑๕. (ก) อหิริกญจฯ

(ข) อนนฺตปปลงจฯ

๑๑๖. (ก) หิริ จฯ

(ข) โอตฺตปปลงจฯ

๑๑๗. (ก) โทวจสฺสตา จฯ

(ข) ปาปมิตฺตตา จฯ

๑๑๘. (ก) โสวจสฺสตา จฯ

(ข) กุลฺยาณมิตฺตตา จฯ

๑๑๕. (ก) อาปตติกุสลตา จฯ

(ข) อาปตติวิญญานกุสลตา จฯ

๑๒๐. (ก) สมาปตติกุสลตา จฯ

(ข) สมาปตติวิญญานกุสลตา จฯ

๑๒๑. (ก) ธาตุกุสลตา จฯ

(ข) มนสิการกุสลตา จฯ

๑๒๒. (ก) อายตนกุสลตา จฯ

(ข) ปฏิจจสมุปปาตกุสลตา จฯ

๑๒๓. (ก) ฐานกุสลตา จฯ

(ข) อัญฐานกุสลตา จฯ

๑๒๔. (ก) อหุชโว จฯ

(ข) มหุชโว จฯ

๑๒๕. (ก) ขนฺติ จฯ

(ข) โสรัจฺจณจฯ

๑๒๖. (ก) สาทถยณจฯ

(ข) ปฏิสนฺธโร จ [\[ปฏิสนฺธาโร จ \(ก.\)\]](#)ฯ

๑๒๗. (ก) อินฺทริเยสุ อุกฺคตทวารตา จฯ

(ข) โภชนเ อมตฺตณฺณตา จฯ

๑๒๘. (ก) อินฺทริเยสุ กุคฺคตทวารตา จฯ

(ข) โภชนะ มตฺตญฺญตา จฯ

๑๒๕. (ก) มุฏฐัสสจฺจนฺจฯ

(ข) อสมฺปชญฺญจฯ

๑๓๐. (ก) สติ จฯ

(ข) สมฺปชญฺญจฯ

๑๓๑. (ก) ปฏิสงฺขานพฺลญฺจฯ

(ข) ภาวนาพฺลญฺจฯ

๑๓๒. (ก) สมฺโถ จฯ

(ข) วิปัสสนา จฯ

๑๓๓. (ก) สมณนิมิตฺตญฺ จฯ

(ข) ปกฺคาหนิมิตฺตญฺจฯ

๑๓๔. (ก) ปกฺคาโห จฯ

(ข) อวิกฺเขโป จฯ

๑๓๕. (ก) สีสวิปตฺติ จฯ

(ข) ทิกฺขฐีวิปตฺติ จฯ

๑๓๖. (ก) สีสสมฺปทา จฯ

(ข) ทิกฺขฐีสมฺปทา จฯ

๑๓๗. (ก) สีสวิสุทฺธิ จฯ

(ข) ทิกฺขฐีวิสุทฺธิ จฯ

๑๓๘. (ก) ทิฏฐิวิสุทฺธิ โข ปนฯ

(ข) ยถาทิฏฐิสฺส จ ปธานํฯ

๑๓๙. (ก) สํเวโก จ สํเวชนิเยสุ ฐานานุสฯ

(ข) สํวิคฺคสฺส จ โยนิโส ปธานํฯ

๑๔๐. (ก) อสนนฺตญฺฐิตา จ กุสเลสุ ฐมฺเมสุฯ

(ข) อปฺปฏฺวานิตา จ ปธานสมิฯ

๑๔๑. (ก) วิชฺชา จฯ

(ข) วิมุตฺติ จฯ

๑๔๒. (ก) ขเย ญฺญาณํฯ

(ข) อนุปฺปาเท ญฺยานนฺติฯ

สูตรนฺตติกทุกมัตติกา [สูตรนฺตมัตติกา (สุขา.)]ฯ

มัตติกา นิฏฐิตาฯ

๑. จิตฺตูปฺปาตกณฺหา

กามาวจรกุสลํ

ปทภาษนี

๑. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมिํ สมฺเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทคํ ญฺยานสมฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ
วา สทฺทการมฺมณํ วา กณฺธารมฺมณํ วา รสารมฺมณํ วา โสภณรูปารมฺมณํ วา ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ ปนารพฺภ, ตสฺมिํ สมฺเย
ผลฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ,
จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ, สทฺธินฺทริยํ โหติ, วีริยินฺทริยํ [วีริยินฺทริยํ (สฺ. สุขา.)] โหติ, สตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาธินฺทริยํ โหติ,

ปณฺณินฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาสงฺกปโป โหติ, สมฺมาวาชาโม โหติ, สมฺมาสตี โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ, สทฺธาวฬํ โหติ, วิริยฬํ [วิริยฬํ (ส. สุขา.)] โหติ, สติฬํ โหติ, สมาธิฬํ โหติ, ปญฺญาฬํ โหติ, หิริฬํ โหติ, โอตฺตปฺปฬํ โหติ, อโลโก โหติ, อโทโส โหติ, อโมโห โหติ, อนภิชฺฌา โหติ, อพฺยาปาโท โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, หิริ โหติ, โอตฺตปฺป โหติ, กายปสฺสทฺธิ [กายปสฺสทฺธิ (สุ ขา.)] โหติ, จิตฺตปสฺสทฺธิ [จิตฺตปสฺสทฺธิ (สุขา.)] โหติ, กายลหฺตฺตา โหติ, จิตฺตลหฺตฺตา โหติ, กายมฺหฺตฺตา โหติ, จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ, กายกมฺมณฺญตฺตา โหติ, จิตฺตกมฺมณฺญตฺตา โหติ, กายปาคฺคณฺญตฺตา โหติ, จิตฺตปาคฺคณฺญตฺตา โหติ, กายชฺชกฺตา [กายชฺชกฺ ตา (ส. ก.)] โหติ, จิตฺตชฺชกฺตา [จิตฺตชฺชกฺตา (ส. ก.)] โหติ, สติ โหติ, สมฺปชฺฌณฺญํ โหติ, สมโถ โหติ, วิปสฺสนา โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมिํ สมเย อญฺญเอปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปन्นา อรูปิโน ฌมฺมา — อิมे ฌมฺมา กุสลาฯ

๒. กตโม ตสฺมिํ สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมिํ สมเย ผลุโส ผุสฺสนา สํผุสฺสนา สํผุสฺสิตตฺตํ — อयํ ตสฺมिํ สมเย ผลุโส โหติ ฯ

๓. กตมา ตสฺมिํ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมिํ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาคูสมฺผลุสฺสํ เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺผลุสฺสํ สาคํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสา สาคา สุขา เวทนา — อयํ ตสฺมिํ สมเย เวทนา โหติ ฯ

๔. กตมา ตสฺมิํ สมเย สญฺญา โหติ? ยา ตสฺมิํ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาคูสมฺผลุสฺสา สญฺญา สญฺขานนา สญฺขานิตตฺตํ — อยํ ตสฺมิํ สมเย สญฺญา โหติ ฯ

๕. กตมา ตสฺมิํ สมเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมิํ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาคูสมฺผลุสฺสา เจตนา สญฺเจตนา เจตยิตตฺตํ [สญฺเจตยิตตฺตํ (สุขา.)] — อยํ ตสฺมิํ สมเย เจตนา โหติ ฯ

๖. กตมํ ตสฺมिํ สมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมิํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายตน์ มนินฺทริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโร ตชฺชามโนวิญญานธาคู — อิทํ ตสฺมิํ สมเย จิตฺตํ โหติ ฯ

๗. กตโม ตสฺมิํ สมเย วิตกฺโก โหติ? โย ตสฺมิํ สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา สมฺมาสงฺกปโป — อยํ ตสฺมิํ สมเย วิตกฺโก โหติ ฯ

๘. กตโม ตสฺมิํ สมเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมิํ สมเย จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺธานตา อนุเปกฺขนตา — อยํ ตสฺมิํ สมเย วิจาโร โหติ ฯ

๙. กตมา ตสฺมิํ สมเย ปีติ โหติ? ยา ตสฺมิํ สมเย ปีติ ปาโมซฺซํ อาโมทนา ปโมทนา หาสฺส ปหาสฺส วิตฺติ โอทกฺขํ อุตฺตมนตา จิตฺตสฺส — อยํ ตสฺมิํ สมเย ปีติ โหติ ฯ

๑๐. กตมํ ตสฺมํ สมเย สุขํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมุพฺพสฺสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมุพฺพสฺสา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย สุขํ โหติฯ

๑๑. กตมา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺณูติ อวฺภูจฺจติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโถ สมาริณฺหุริยํ สาริพฺลํ สมฺมาสมาธิ — อยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติฯ

๑๒. กตมํ ตสฺมํ สมเย สทฺธิณฺหุริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย สทฺธา สทฺทพฺปนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธิณฺหุริยํ สทฺธาพฺลํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สทฺธิณฺหุริยํ โหติฯ

๑๓. กตมํ ตสฺมํ สมเย วิริยิณฺหุริยํ โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตสิโก วิริยารมฺโห [วิริยารมฺโห (สี. สุขา.)] นิกกโม ปฺรกกโม อฺยุยาโม วายาโม อฺสุสาโห อฺสุโสพฺพิ [อฺสุโสพฺพิ (สี.)] ถาโม ฐิติ อสฺสิจฺฉปฺรกกมตา อนิกฺขิตฺตณฺหนตา อนิกฺขิตฺตธฺรตา ธฺรสมฺปฺกคาโห วิริยํ วิริยิณฺหุริยํ วิริยพฺลํ สมฺมาวายาโม — อิทํ ตสฺมํ สมเย วิริยิณฺหุริยํ โหติฯ

๑๔. กตมํ ตสฺมํ สมเย สติณฺหุริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนตา อสมฺมุสฺสณฺตา สติ สติณฺหุริยํ สติพฺลํ สมฺมาสติ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สติณฺหุริยํ โหติฯ

๑๕. กตมํ ตสฺมํ สมเย สมาริณฺหุริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺณูติ อวฺภูจฺจติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโถ สมาริณฺหุริยํ สาริพฺลํ สมฺมาสมาธิ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สมาริณฺหุริยํ โหติฯ

๑๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญิณฺหุริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฆมฺมวิจโย สลฺลภุณฺณา อฺปลภุณฺณา ปจฺจุปลภุณฺณา ปณฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทฺยา จินฺดา อฺปปริกฺขา ภูริ เมธา ปรีณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญิณฺหุริยํ ปญฺญาพฺลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฆมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญิณฺหุริยํ โหติฯ

๑๗. กตมํ ตสฺมํ สมเย มนินฺหุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายนฺนํ มนินฺหุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อิทํ ตสฺมํ สมเย มนินฺหุริยํ โหติฯ

๑๘. กตมํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสสินฺหุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมุพฺพสฺสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมุพฺพสฺสา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสสินฺหุริยํ โหติฯ

๑๙. กตมํ ตสฺมํ สมเย จีวิติณฺหุริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปิณํ ฆมฺมานํ อายุ จูติ ยปนา ยาปนา อิริยนา [อิริยนา (สี.)] วตฺตนา ปาลนา จีวิตํ จีวิติณฺหุริยํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย จีวิติณฺหุริยํ โหติฯ

๒๐. กตมา ตสุมี สมเย สมมาทิกฺกุหิ โหติ? ยา ตสุมี สมเย ปญญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภุณา
อุปลภุณา ปจฺจุปลภุณา ปณฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวกฺขุยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปรีณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌญํ
ปโตโท ปญญา ปญฺญินฺทริยํ ปญญาพลํ ปญญาสคฺคํ ปญญาปาสาโท ปญญาอาโลโก ปญญาโอภาโส ปญญาปชฺโชโต
ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมมาทิกฺกุหิ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาทิกฺกุหิ โหติฯ

๒๑. กตโม ตสุมี สมเย สมมาสงฺกปโป โหติ? โย ตสุมี สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สงฺกปโป อปฺปนา พุยฺยปฺปนา เจตโส
อภินิโรปนา สมมาสงฺกปโป — อยํ ตสุมี สมเย สมมาสงฺกปโป โหติฯ

๒๒. กตโม ตสุมี สมเย สมมาวายาโม โหติ? โย ตสุมี สมเย เจตสิโก วิริยารมฺภโก นิกฺกโม ปรฺกฏโม อุตฺตยาโม วายา
โม อุตฺตสาโห อุตฺตโสฬหิ ฌาโม ฐิติ อสสิถิลปฺรภกฺกมา อนิกฺขิตตณฺหนฺตทา อนิกฺขิตตฐฺรตา ฐฺรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺทริยํ วิ
ริยพลํ สมมาวายาโม — อยํ ตสุมี สมเย สมมาวายาโม โหติฯ

๒๓. กตมา ตสุมี สมเย สมมาสติ โหติ? ยา ตสุมี สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนตา
อสมฺมุสฺสณฺตา สติ สตินฺทริยํ สติพลํ สมมาสติ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาสติ โหติฯ

๒๔. กตโม ตสุมี สมเย สมมาสมาธิ โหติ? ยา ตสุมี สมเย จิตฺตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวฺภูฐิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิ
สาหฺมานสตา สมโธ สมาธิินฺทริยํ สมาธิพลํ สมมาสมาธิ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาสมาธิ โหติฯ

๒๕. กตมํ ตสุมี สมเย สทฺธาพลํ โหติ? ยา ตสุมี สมเย สทฺธา สทฺทหนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธิินฺทริยํ
สทฺธาพลํ — อิทํ ตสุมี สมเย สทฺธาพลํ โหติฯ

๒๖. กตมํ ตสุมี สมเย วิริยพลํ โหติ? โย ตสุมี สมเย เจตสิโก วิริยารมฺภโก นิกฺกโม ปรฺกฏโม อุตฺตยาโม วายาโม อุตฺ
ตสาโห อุตฺตโสฬหิ ฌาโม ฐิติ อสสิถิลปฺรภกฺกมา อนิกฺขิตตณฺหนฺตทา อนิกฺขิตตฐฺรตา ฐฺรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺทริยํ วิริยพลํ สม
มาวายาโม — อิทํ ตสุมี สมเย วิริยพลํ โหติฯ

๒๗. กตมํ ตสุมี สมเย สติพลํ โหติ? ยา ตสุมี สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปีลาปนตา อสม
มุสฺสณฺตา สติ สตินฺทริยํ สติพลํ สมมาสติ — อิทํ ตสุมี สมเย สติพลํ โหติฯ

๒๘. กตมํ ตสุมี สมเย สมาธิพลํ โหติ? ยา ตสุมี สมเย จิตฺตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวฺภูฐิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาห
มานสตา สมโธ สมาธิินฺทริยํ สมาธิพลํ สมมาสมาธิ — อิทํ ตสุมี สมเย สมาธิพลํ โหติฯ

๒๙. กตมํ ตสุมี สมเย ปญญาพลํ โหติ? ยา ตสุมี สมเย ปญญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภุณา
อุปลภุณา ปจฺจุปลภุณา ปณฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวกฺขุยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปรีณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌญํ

ปโตโท ปลูกญา ปลูกญินุหริย์ ปลูกญาพล์ ปลูกญาสตุถ์ ปลูกญาปาสาโท ปลูกญาอาโลโก ปลูกญาโอภาโส ปลูกญาปชฺโชโต
ปลูกญารตนํ อโมโห ฌมฺมวโจ สมฺมาทิฏฺฐิ — อิทํ ตสฺมี สมเย ปลูกญาพล์ โหติฯ

๓๐. กตมํ ตสฺมี สมเย หิริพล์ โหติ? ยํ ตสฺมี สมเย หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อิทํ ตสฺมี สมเย หิริพล์ โหติฯ

๓๑. กตมํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปพล์ โหติ? ยํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตฺตพฺเพน โอตฺตปฺปิ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อิทํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปพล์ โหติฯ

๓๒. กตโม ตสฺมี สมเย อโลโก โหติ? โย ตสฺมี สมเย อโลโก อลฺลพฺภนา อลฺลพฺภิตตฺตํ อสาราโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ อนภิชฺชมา อโลโก กุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อโลโก โหติฯ

๓๓. กตโม ตสฺมี สมเย อโทโส โหติ? โย ตสฺมี สมเย อโทโส อทฺตสฺสนา อทฺตสิตฺตํ [อทฺตสฺสนา อทฺตสิตฺตํ (สุยา.)] อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส กุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อโทโส โหติฯ

๓๔. กตโม ตสฺมี สมเย อโมโห โหติ? ยา ตสฺมี สมเย ปลูกญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวโจ สลฺลภฺขณา อุลลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺตพฺยา จินฺดา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิสฺสุสฺสนา สมฺปชฺชญฺญํ ปโตโท ปลูกญา ปลูกญินุหริย์ ปลูกญาพล์ ปลูกญาสตุถ์ ปลูกญาปาสาโท ปลูกญาอาโลโก ปลูกญาโอภาโส ปลูกญาปชฺโชโต ปลูกญารตนํ อโมโห ฌมฺมวโจ สมฺมาทิฏฺฐิ อโมโห กุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อโมโห โหติฯ

๓๕. กตมา ตสฺมี สมเย อนภิชฺชมา โหติ? โย ตสฺมี สมเย อโลโก อลฺลพฺภนา อลฺลพฺภิตตฺตํ อสาราโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ อนภิชฺชมา อโลโก กุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อนภิชฺชมา โหติฯ

๓๖. กตโม ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติ? โย ตสฺมี สมเย อโทโส อทฺตสฺสนา อทฺตสิตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส กุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติฯ

๓๗. กตมา ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ? ยา ตสฺมี สมเย ปลูกญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวโจ สลฺลภฺขณา อุลลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺตพฺยา จินฺดา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิสฺสุสฺสนา สมฺปชฺชญฺญํ ปโตโท ปลูกญา ปลูกญินุหริย์ ปลูกญาพล์ ปลูกญาสตุถ์ ปลูกญาปาสาโท ปลูกญาอาโลโก ปลูกญาโอภาโส ปลูกญาปชฺโชโต ปลูกญารตนํ อโมโห ฌมฺมวโจ สมฺมาทิฏฺฐิ — อยํ ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติฯ

๓๘. กตมา ตสฺมี สมเย หิริ โหติ? ยํ ตสฺมี สมเย หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อยํ ตสฺมี สมเย หิริ โหติฯ

๓๙. กตมา ตสุมี สมเย โอตตปปิ โหติ? ยํ ตสุมี สมเย โอตตปปติ โอตตปปิตพเพน โอตตปปติ ปาปกาณํ อกุสลาณํ ฐมมานํ สમાปตฺติยา — อิทํ ตสุมี สมเย โอตตปปิ โหติฯ

๔๐. กตมา ตสุมี สมเย กายปสฺสทฺธิ โหติ? ยา ตสุมี สมเย เวทนาภฺขณฺธสฺส สลฺยญาภฺขณฺธสฺส สงฺขารภฺขณฺธสฺส ปสฺสทฺธิ ปฏฺิปปสฺสทฺธิ [ปฏฺิปปสฺสทฺธิ (สี. สฺยา.)] ปสฺสมภฺนา ปฏฺิปปสฺสมภฺนา [ปฏฺิปปสฺสมภฺนา (สี. สฺยา.)] ปฏฺิปปสฺสมภฺตตฺตํ [ปฏฺิปปสฺสมภฺตตฺตํ (สี. สฺยา.)] — อยํ ตสุมี สมเย กายปสฺสทฺธิ โหติฯ

๔๑. กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตปสฺสทฺธิ โหติ? ยา ตสุมี สมเย วิญฺญาณภฺขณฺธสฺส ปสฺสทฺธิ ปฏฺิปปสฺสทฺธิ ปสฺสมภฺนา ปฏฺิปปสฺสมภฺนา ปฏฺิปปสฺสมภฺตตฺตํ — อยํ ตสุมี สมเย จิตฺตปสฺสทฺธิ โหติฯ

๔๒. กตมา ตสุมี สมเย กายลหฺตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย เวทนาภฺขณฺธสฺส สลฺยญาภฺขณฺธสฺส สงฺขารภฺขณฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺตฺตปริณามตา อทฺนฺธนา อวิคฺคณฺตา — อยํ ตสุมี สมเย กายลหฺตฺตา โหติฯ

๔๓. กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย วิญฺญาณภฺขณฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺตฺตปริณามตา อทฺนฺธนา อวิคฺคณฺตา — อยํ ตสุมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติฯ

๔๔. กตมา ตสุมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย เวทนาภฺขณฺธสฺส สลฺยญาภฺขณฺธสฺส สงฺขารภฺขณฺธสฺส มฺหฺตฺตา มฺหฺตฺตวตฺตา อภฺกฺขพฺตา อภฺกฺคินฺตา — อยํ ตสุมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติฯ

๔๕. กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย วิญฺญาณภฺขณฺธสฺส มฺหฺตฺตา มฺหฺตฺตวตฺตา อภฺกฺขพฺตา อภฺกฺคินฺตา — อยํ ตสุมี สมเย จิตฺตมฺหฺตฺตา โหติฯ

๔๖. กตมา ตสุมี สมเย กายกมฺมณฺญตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย เวทนาภฺขณฺธสฺส สลฺยญาภฺขณฺธสฺส สงฺขารภฺขณฺธสฺส กมฺมณฺญตฺตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อยํ ตสุมี สมเย กายกมฺมณฺญตฺตา โหติฯ

๔๗. กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตกมฺมณฺญตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย วิญฺญาณภฺขณฺธสฺส กมฺมณฺญตฺตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อยํ ตสุมี สมเย จิตฺตกมฺมณฺญตฺตา โหติฯ

๔๘. กตมา ตสุมี สมเย กายปาคฺคณฺญตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย เวทนาภฺขณฺธสฺส สลฺยญาภฺขณฺธสฺส สงฺขารภฺขณฺธสฺส ปคฺคณฺตา ปคฺคณฺตํ ปคฺคณฺภาโว — อยํ ตสุมี สมเย กายปาคฺคณฺญตฺตา โหติฯ

๔๙. กตมา ตสุมี สมเย จิตฺตปาคฺคณฺญตฺตา โหติ? ยา ตสุมี สมเย วิญฺญาณภฺขณฺธสฺส ปคฺคณฺตา ปคฺคณฺตํ ปคฺคณฺภาโว — อยํ ตสุมี สมเย จิตฺตปาคฺคณฺญตฺตา โหติฯ

๕๐. กตมา ตสฺมึ สมเย กายชุกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย เวทนากขนฺธสฺส สลฺญาณกขนฺธสฺส สงฺขารกขนฺธสฺส อุชฺฐา อุชฺฐกตา อหิมฺหตา อวํกตา อกุฏฺฐิตา — อยํ ตสฺมึ สมเย กายชุกตา โหติฯ

๕๑. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตชุกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย วิญญานกขนฺธสฺส อุชฺฐา อุชฺฐกตา อหิมฺหตา อวํกตา อกุฏฺฐิตา — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตชุกตา โหติฯ

๕๒. กตมา ตสฺมึ สมเย สติ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา ชารณฺตา อปีลาปนฺตา อสมมุตฺส สนฺตา สติ สตินุทฺธิยํ สติพลํ สมฺมาสติ — อยํ ตสฺมึ สมเย สติ โหติฯ

๕๓. กตมํ ตสฺมึ สมเย สมฺปชฺฌณฺ์ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ชมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺฑิตจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทพฺยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสณา สมฺปชฺฌณฺ์ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินุทฺธิยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺไซโต ปญฺญารตนํ อโมโห ชมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อิทํ ตสฺมึ สมเย สมฺปชฺฌณฺ์ โหติฯ

๕๔. กตโม ตสฺมึ สมเย สมฺโถ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺณจิตฺติ อวญฺจจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหญฺมานสตา สมฺโถ สมฺมาธิनुทฺธิยํ สมฺมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ — อยํ ตสฺมึ สมเย สมฺโถ โหติฯ

๕๕. กตมา ตสฺมึ สมเย วิปสฺสณา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ชมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุปลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺฑิตจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทพฺยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสณา สมฺปชฺฌณฺ์ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินุทฺธิยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺไซโต ปญฺญารตนํ อโมโห ชมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อยํ ตสฺมึ สมเย วิปสฺสณา โหติฯ

๕๖. กตโม ตสฺมึ สมเย ปคฺคาโห โหติ? โย ตสฺมึ สมเย เจตฺสโก วีริยารมฺโภ นิกฺกโม ปรกฺกโม อุกฺขยาโม วายาโม อุตฺตาโห อุตฺโตสฺสพฺหิ ธาโม ธีติ อสฺสิตฺตปฺรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตฉนฺนทตา อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ฐรสมฺปคฺคาโห วีริยํ วีริยินุทฺธิยํ วีริยพลํ สมฺมาวาชาโม — อยํ ตสฺมึ สมเย ปคฺคาโห โหติฯ

๕๗. กตโม ตสฺมึ สมเย อวิกฺเขโป โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺณจิตฺติ อวญฺจจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหญฺมานสตา สมฺโถ สมฺมาธิनुทฺธิยํ สมฺมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ — อยํ ตสฺมึ สมเย อวิกฺเขโป โหติฯ

เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเฑปิ อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ชมฺมา — อิมะ ชมฺมา กุสลาฯ

ปทกฺขาณียํ

ปฐมภาณวโรฯ

โกฏฐาสวโร

๕๘. ตสฺมึ โข ปน สมเย จตุตตาริ ขนฺธา โหฺนติ, ทฺวายนานิ โหฺนติ, ทฺเว ธาตุโย โหฺนติ, ตโย ออาหารา โหฺนติ, อญฺฺจินฺทริยานิ โหฺนติ, ปญฺจกิกกัณฺณ โหฺติ, ปญฺจกิกโก มกฺโข โหฺติ, สตฺต พฺลานิ โหฺนติ, ตโย เหตุ โหฺนติ, เอโก ผสฺโส โหฺติ, เอกา เวทนา โหฺติ, เอกา สณฺญา โหฺติ, เอกา เจตนา โหฺติ, เอกํ จิตฺตํ โหฺติ, เอโก เวทนาภฺขนฺโห โหฺติ, เอโก สณฺญาภฺขนฺโห โหฺติ, เอโก สงฺขารภฺขนฺโห โหฺติ, เอโก วิญฺญาณภฺขนฺโห โหฺติ, เอกํ มนายนฺตํ โหฺติ, เอกํ มนินฺทริยํ โหฺติ, เอกา มโนวิญฺญาณธาคู โหฺติ, เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหฺติ, เอกา ฐมฺมธาคู โหฺติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๕๙. กตม ติสฺสํ สมเย จตุตตาริ ขนฺธา โหฺนติ? เวทนาภฺขนฺโห, สณฺญาภฺขนฺโห, สงฺขารภฺขนฺโห, วิญฺญาณภฺขนฺโห ฯ

๖๐. กตโม ตสฺมึ สมเย เวทนาภฺขนฺโห โหฺติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺผสฺสํ สาคํ สุขํ เวทียํ เจโตสมฺผสฺสชา สาคา สุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เวทนาภฺขนฺโห โหฺติฯ

๖๑. กตโม ตสฺมึ สมเย สณฺญาภฺขนฺโห โหฺติ? ยา ตสฺมึ สมเย สณฺญา สณฺขานนา สณฺขานิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สณฺญาภฺขนฺโห โหฺติฯ

๖๒. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารภฺขนฺโห โหฺติ? ผสฺโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร ปิติ จิตฺตสฺสํ กุกฺกตา สทฺธิทฺธิยํ วิริยนฺทฺธิยํ สติทฺธิยํ สมาริณฺทฺธิยํ ปญฺญินฺทฺธิยํ จีวิติณฺทฺธิยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาริพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส อโมโห อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ หิริ โอตฺตปฺป กายปสฺสทฺธิ จิตฺตปสฺสทฺธิ กายลหฺตา จิตฺตลหฺตา กายมฺหฺตา จิตฺตมฺหฺตา กายกมฺมณฺญตา จิตฺตกมฺมณฺญตา กายปาคุณฺญตา จิตฺตปาคุณฺญตา กายชฺชกตา จิตฺตชฺชกตา สติ สมฺปชฺฌณฺญํ สมโธ วิปสฺสนา ปกฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา รูปเตวา **[รูปเตวา (ก.)]** เวทนาภฺขนฺโห รูปเตวา สณฺญาภฺขนฺโห รูปเตวา วิญฺญาณภฺขนฺโห — อยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารภฺขนฺโห โหฺติฯ

๖๓. กตโม ตสฺมึ สมเย วิญฺญาณภฺขนฺโห โหฺติ ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายนฺตํ มนินฺทฺธิยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณภฺขนฺโห ตชฺชามโนวิญฺญาณธาคู — อยํ ตสฺมึ สมเย วิญฺญาณภฺขนฺโห โหฺติฯ

อิม ติสฺสํ สมเย จตุตตาริ ขนฺธา โหฺนติฯ

๖๔. กตมานิ ตสฺมึ สมเย ทฺวายนานิ โหฺนติ? มนายนฺตํ ฐมฺมายตฺนํฯ

๖๕. กตมํ ตสฺมํ สมเย มนายตนํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ
วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญญานธาตุ — อิทํ ตสฺมํ สมเย มนายตนํ โหติฯ

๖๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย ฐมฺมายตนํ โหติ? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺลยฺกฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ฐม
มายตนํ โหติฯ

อิมานิ ตสฺมํ สมเย ทฺวายตนานิ โหนฺติฯ

๖๗. กตมา ตสฺมํ สมเย ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ? มโนวิญญานธาตุ, ฐมฺมธาตุฯ

๖๘. กตมา ตสฺมํ สมเย มโนวิญญานธาตุ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺหารํ มโน มนายตนํ
มนินฺทุริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญญานธาตุ — อयํ ตสฺมํ สมเย มโนวิญญานธาตุ โหติฯ

๖๙. กตมา ตสฺมํ สมเย ฐมฺมธาตุ โหติ? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺลยฺกฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ — อยํ ตสฺมํ สมเย ฐมฺมธาตุ
โหติฯ

อิมํ ตสฺมํ สมเย ทฺเว ธาตุโย โหนฺติฯ

๗๐. กตเม ตสฺมํ สมเย ตโย อาหารา โหนฺติ? ผสฺสหาโร, มโนสฺสเจตนาหาโร , วิญญาณาหาโรฯ

๗๑. กตโม ตสฺมํ สมเย ผสฺสหาโร โหติ? โย ตสฺมํ สมเย ผสฺโส ผุสฺสนา สํผุสฺสนา สํผุสฺสิตตฺตํ — อยํ ตสฺมํ สมเย ผสฺสหา
โร โหติฯ

๗๒. กตโม ตสฺมํ สมเย มโนสฺสเจตนาหาโร โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย เจตนา สลฺลเจตนา เจตยิตตฺตํ — อยํ ตสฺมํ สมเย
มโนสฺสเจตนาหาโร โหติฯ

๗๓. กตโม ตสฺมํ สมเย วิญญาณาหาโร โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทุ
ริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญญานธาตุ — อยํ ตสฺมํ สมเย วิญญาณาหาโร โหติฯ

อิมํ ตสฺมํ สมเย ตโย อาหารา โหนฺติฯ

๗๔. กตมานิ ตสฺมํ สมเย อฏฺฐินฺทุริยานิ โหนฺติ? สทฺธินฺทุริยํ, วีริยินฺทุริยํ, สตินฺทุริยํ, สสมาธินฺทุริยํ, ปญฺณินฺทุริยํ,
มนินฺทุริยํ, โสมนสฺสินฺทุริยํ, จีวิตินฺทุริยํฯ

๑๕. กตมํ ตสฺมํ สมเย สทฺธิณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย สทฺธา สทฺทหนฺนา โอกปฺปนา อภิปปสาโท สทฺธา สทฺธิณฺทริยํ สทฺธาพลํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สทฺธิณฺทริยํ โหติฯ

๑๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย วิริยฺณฺทริยํ โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตฺติโก วิริยารมฺโม นิกกโม ปรกกโม อุตฺถาโม วายาโม อุตฺสาโห อุตฺโสฬหิํ ถาโม ฐิติ อสฺสิลปรกกมตา อนิกฺขิตตณฺหา อนิกฺขิตตฺตฺรตา ฐรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยฺณฺทริยํ วิริยพลํ สมฺมาวยาโม — อิทํ ตสฺมํ สมเย วิริยฺณฺทริยํ โหติฯ

๑๗. กตมํ ตสฺมํ สมเย สติณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปฺปาปนฺตา อสมฺมุสฺสณฺตา สติ สติณฺทริยํ สติพลํ สมฺมาสติ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สติณฺทริยํ โหติฯ

๑๘. กตมํ ตสฺมํ สมเย สมาธิณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวญฺฐิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมฺโถ สมาธิณฺทริยํ สมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สมาธิณฺทริยํ โหติฯ

๑๙. กตมํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญินฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฆมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลกฺขณา ปจฺจุลฺกฺขณา ปณฺทิจจํ โกสฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทฺชา จินฺตา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฆมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญินฺทริยํ โหติฯ

๒๐. กตมํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายนฺตํ มนินฺทริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโร ตชฺชามโนวิญฺญาณชาตํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๒๑. กตมํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตฺติกํ สาคํ เจตฺติกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสซํ สาคํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา สาคา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสินฺทริยํ โหติฯ

๒๒. กตมํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปีณํ ฆมฺมานํ อายุ ฐิติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ ฯ

อิมานิ ตสฺมํ สมเย อญฺญินฺทริยานิ โหนฺติฯ

๒๓. กตมํ ตสฺมํ สมเย ปญฺจจกฺกํ ฌานํ โหติ? วิตฺกโก, วิจาโร, ปิตี, สุขํ, จิตฺตสฺสsekกฺกตาฯ

๒๔. กตมํ ตสฺมํ สมเย วิตฺกโก โหติ? โย ตสฺมํ สมเย ตกฺโก วิตฺกโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตฺโส อภินิโรปนา สมฺมาสงฺกปโป — อยํ ตสฺมํ สมเย วิตฺกโก โหติฯ

๘๕. กตโม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมึ สมเย จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปวิจาโร จิตตสฺส อนุสนฺธานตา อนุเปกฺขนตา — อยฺม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติฯ

๘๖. กตมา ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปีติ ปาโมหฺซฺ อามิทนา ปโมทนา หาสฺ ปหาสฺ วิตฺติ โอทกฺยํ อุตฺตมนฺตา จิตฺตสฺส — อยฺม ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติฯ

๘๗. กตมํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสซํ สาทํ สุขํ เวทยิํ เจโตสมฺพสฺสชา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติฯ

๘๘. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสsekกฺกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจฺจิติ อวฺญฺจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมฺโถ สมฺมทินฺทุริยํ สมฺมทิพฺลํ สมฺมาสมฺมาธิ — อยฺม ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสsekกฺกตา โหติฯ

อิทํ ตสฺมึ สมเย ปญฺจกิกํ ฌานํ โหติฯ

๘๙. กตโม ตสฺมึ สมเย ปญฺจกิกโก มกุโธ โหติ? สมฺมาทิฏฺฐิ, สมฺมาสงฺกปโป, สมฺมาวายาโม, สมฺมาสติ, สมฺมาสมฺมาธิฯ

๙๐. กตมา ตสฺมึ สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฆมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุปลกฺขณา ปจฺจุพลกฺขณา ปณฺฑิิจํ โกสลฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทพฺยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสณา สมฺปชฺฌญํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทุริยํ ปญฺญาพฺลํ ปญฺญาสฺสถํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตฺนํ อโมโห ฆมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อยฺม ตสฺมึ สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติฯ

๙๑. กตโม ตสฺมึ สมเย สมฺมาสงฺกปโป โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สงฺกปโป อปฺปนา พุชฺฌปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา สมฺมาสงฺกปโป — อยฺม ตสฺมึ สมเย สมฺมาสงฺกปโป โหติฯ

๙๒. กตโม ตสฺมึ สมเย สมฺมาวายาโม โหติ? โย ตสฺมึ สมเย เจตสิโก วิริยารมฺโม นิกกโม ปฺรกกโม อุกฺกยาโม วายาโม อุกฺกสาโห อุกฺกโสฬฺหิ ธาโม ฐิติ อสฺสิจลปฺรกกมฺตา อนิกฺขิตตฺถนฺนฺทตา อนิกฺขิตตฺถรฺรตา ฐรฺรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺทุริยํ วิริยพฺลํ สมฺมาวายาโม — อยฺม ตสฺมึ สมเย สมฺมาวายาโม โหติฯ

๙๓. กตมา ตสฺมึ สมเย สมฺมาสติ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปฺปลาปนตา อสมฺมุสฺสสนตา สติ สตินฺทุริยํ สติพฺลํ สมฺมาสติ — อยฺม ตสฺมึ สมเย สมฺมาสติ โหติฯ

๙๔. กตโม ตสฺมึ สมเย สมฺมาสมฺมาธิ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจฺจิติ อวฺญฺจิติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมฺโถ สมฺมทินฺทุริยํ สมฺมทิพฺลํ สมฺมาสมฺมาธิ — อยฺม ตสฺมึ สมเย สมฺมาสมฺมาธิ โหติฯ

อัย คสุมิ สมเย ปญจกโก มกุโค โหติฯ

๕๕. กตมานิ คสุมิ สมเย สตุต พลานิ โหนติ? สทุทพล, วิริยพล, สติพล, สมာธิพล, ปญญาพล, หิริพล, โอตตปปพลฯ

๕๖. กตม คสุมิ สมเย สทุทพล โหติ? ยา คสุมิ สมเย สทุธา สทุทพนา โอกปปนา อกิปปสาโท สทุธา สทุธินุทริย สทุทพล — อิท คสุมิ สมเย สทุทพล โหติฯ

๕๗. กตม คสุมิ สมเย วิริยพล โหติ? โย คสุมิ สมเย เจตสิโก วิริยารมโก นิกกโม ปรรกโก อุกขาโม วายาโม อุกสาโ อุกโสพหิ ธาโม ฐิติ อสิถิลปรกุกมตา อนิกขิตตณนุตา อนิกขิตตฐรตา ฐรสุมปคคาโ วิริย วิริยนิทริย วิริยพล สมมาวาโย — อิท คสุมิ สมเย วิริยพล โหติฯ

๕๘. กตม คสุมิ สมเย สติพล โหติ? ยา คสุมิ สมเย สติ อนุสสติ ปฐิสติ สติ สรณตา ธารณตา อปิลापนตา อสมมุสสนตา สติ สตินิทริย สติพล สมมาสติ — อิท คสุมิ สมเย สติพล โหติฯ

๕๙. กตม คสุมิ สมเย สมာธิพล โหติ? ยา คสุมิ สมเย จิตตสส ฐิติ สณฐิติ อวญฐิติ อวิสาหาโร อวิกเขโป อวิสาหญมานสตา สมโธ สมာธินิทริย สมာธิพล สมมาสมာธิ — อิท คสุมิ สมเย สมာธิพล โหติฯ

๑๐๐. กตม คสุมิ สมเย ปญญาพล โหติ? ยา คสุมิ สมเย ปญญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฆมมวิจโย สลลกขณา อุลลกขณา ปจจุปลกขณา ปณทิจจ โกสลล เนปญญญ เวกขญา จินตา อูปปริกขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปัสสนา สมุปขณญูปโตโท ปญญา ปญญนิทริย ปญญาพล ปญญาสตุต ปญญาปาสาโท ปญญาอาโลโก ปญญาโอภาโส ปญญาปชโชโต ปญญารตน อโมโห ฆมมวิจโย สมมาทิญญิ — อิท คสุมิ สมเย ปญญาพล โหติฯ

๑๐๑. กตม คสุมิ สมเย หิริพล โหติ? ย คสุมิ สมเย หิริยติ หิริยิตพเพน หิริยติ ปापกาน อุกุสถาน ฆมมาน สมापคตติยา — อิท คสุมิ สมเย หิริพล โหติฯ

๑๐๒. กตม คสุมิ สมเย โอตตปปพล โหติ? ย คสุมิ สมเย โอตตปปติ โอตตปปิตพเพน โอตตปปติ ปापกาน อุกุสถาน ฆมมาน สมापคตติยา — อิท คสุมิ สมเย โอตตปปพล โหติฯ

อิมานิ คสุมิ สมเย สตุต พลานิ โหนติฯ

๑๐๓. กตเม คสุมิ สมเย ดโย เหตุ โหนติ? อโลโก, อโทโส, อโมโหฯ

๑๐๔. กตโม คสุมิ สมเย อโลโก โหติ? โย คสุมิ สมเย อโลโก อุลลภณา อุลลภิตตต อสाराโค อสารชชนา อสารชชิตตต อนภิชชมา อโลโก กุสลมูล — อัย คสุมิ สมเย อโลโก โหติฯ

๑๐๕. กตโม ตสฺมึ สมเย อโทโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย อโทโส อทฺสสนา อทฺสสิตตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช
อโทโส กุสฺลมูลํ — อยํ ตสฺมึ สมเย อโทโส โหติฯ

๑๐๖. กตโม ตสฺมึ สมเย อโมโห โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สุมฺมาทิฏฺฐิ
— อยํ ตสฺมึ สมเย อโมโห โหติฯ

อิมํ ตสฺมึ สมเย ดโย เหตุ โหนติฯ

๑๐๗. กตโม ตสฺมึ สมเย เอโก ผลุโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผลุโส ฆุสนา สํฆุสนา สํฆุสิตตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย เอ
โก ผลุโส โหติฯ

๑๐๘. กตมา ตสฺมึ สมเย เอกา เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพยุสสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ
เจโตสมฺพยุสสา สาทา สุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เอกา เวทนา โหติฯ

๑๐๙. กตมา ตสฺมึ สมเย เอกา สญฺญา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย สญฺญา สญฺขานนา สญฺขานิตตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย
एका สญฺญา โหติฯ

๑๑๐. กตมา ตสฺมึ สมเย เอกา เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย เจตนา สญฺเจตนา เจตยิตตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย เอกา
เจตนา โหติฯ

๑๑๑. กตมํ ตสฺมึ สมเย เอกํ จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺจารํ มโน มนายตฺนํ มนินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโร ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย เอกํ จิตฺตํ โหติฯ

๑๑๒. กตโม ตสฺมึ สมเย เอโก เวทนากฺขนฺโร โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพยุสสํ สาทํ สุขํ
เวทยิตํ เจโตสมฺพยุสสา สาทา สุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เอโก เวทนากฺขนฺโร โหติฯ

๑๑๓. กตโม ตสฺมึ สมเย เอโก สญฺญากฺขนฺโร โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย สญฺญา สญฺขานนา สญฺขานิตตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ
สมเย เอโก สญฺญากฺขนฺโร โหติฯ

๑๑๔. กตโม ตสฺมึ สมเย เอโก สงฺขารกฺขนฺโร โหติ? ผลุโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปิตี จิตฺตสุสฺสีกกฺกตา สทฺธินฺทุริยํ
วิริยฺนฺทุริยํ สตินฺทุริยํ สสมาธินฺทุริยํ ปญฺญินฺทุริยํ จีวิตฺนฺทุริยํ สุมฺมาทิฏฺฐิ สุมฺมาสงฺกปโป สุมฺมาวายาโม สุมฺมาสติ สุมฺมา
สมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สสมาธิพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส อโมโห อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท
สุมฺมาทิฏฺฐิ หิริ โอตฺตปฺป ภายปสฺสทฺธิ จิตฺตปสฺสทฺธิ ภายลหฺตา จิตฺตลหฺตา ภายมฺหฺตา จิตฺตมฺหฺตา ภายกมฺมณฺญตา จิตฺ
ตกมฺมณฺญตา ภายปาคฺคณฺญตา จิตฺตปาคฺคณฺญตา ภายชุกฺตา จิตฺตชุกฺตา สติ สมฺปชฺฌณฺญ สมโถ วิปสฺสนา ปคฺคาโห อวิกฺเขโป;

เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐฺเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา สลฺยากฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา วิญฺญานกฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย เอโก สงฺขารกฺขนฺโธ โหติฯ

๑๑๕. กตโม ตสฺมึ สฺมเย เอโก วิญฺญานกฺขนฺโธ โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย เอโก วิญฺญานกฺขนฺโธ โหติฯ

๑๑๖. กตมํ ตสฺมึ สฺมเย เอกํ มนายตนํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สฺมเย เอกํ มนายตนํ โหติฯ

๑๑๗. กตมํ ตสฺมึ สฺมเย เอกํ มนินฺทุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สฺมเย เอกํ มนินฺทุริยํ โหติฯ

๑๑๘. กตมา ตสฺมึ สฺมเย เอกา มโนวิญฺญาณธาตุ โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญานกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย เอกา มโนวิญฺญาณธาตุ โหติฯ

๑๑๙. กตมํ ตสฺมึ สฺมเย เอกํ ฐมฺมายตนํ โหติ? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยากฺขนฺโธ , สงฺขารกฺขนฺโธ — อิทํ ตสฺมึ สฺมเย เอกํ ฐมฺมายตนํ โหติฯ

๑๒๐. กตมา ตสฺมึ สฺมเย เอกา ฐมฺมธาตุ โหติ? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย เอกา ฐมฺมธาตุ โหติฯ

เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

โกฏฐาสวาทโร

สุลฺลยฺตวาทโร

๑๒๑. ตสฺมึ โข ปน สฺมเย ฐมฺมา โหนฺติ, ขนฺธา โหนฺติ, อายตฺตานิ โหนฺติ, ธาตุโย โหนฺติ, อาหารา โหนฺติ, อินฺทริยานิ โหนฺติ, ฌานํ โหติ, มกุโธ โหติ, พลาณี โหนฺติ, เหตุ โหนฺติ, ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, เวทนากฺขนฺโธ โหติ, สลฺยากฺขนฺโธ โหติ, สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ, วิญฺญานกฺขนฺโธ โหติ, มนายตนํ โหติ, มนินฺทุริยํ โหติ, มโนวิญฺญาณธาตุ โหติ, ฐมฺมายตนํ โหติ, ฐมฺมธาตุ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๑๒๒. กตเม ตสฺมึ สฺมเย ฐมฺมา โหนฺติ? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ตสฺมึ สฺมเย ฐมฺมา โหนฺติฯ

๑๒๓. กตเม ตสฺมี สมเย ขนฺธา โหนฺติ? เวทนาภฺขนฺโธ, สลฺยาภฺขนฺโธ , สงฺขารภฺขนฺโธ, วิญฺญาณภฺขนฺโธ — อิมะ ตสฺมี สมเย ขนฺธา โหนฺติฯ

๑๒๔. กตมานิ ตสฺมี สมเย อายตฺตานิ โหนฺติ? มนายนฺ, ฐมฺมายนฺ — อิมานิ ตสฺมี สมเย อายตฺตานิ โหนฺติฯ

๑๒๕. กตมา ตสฺมี สมเย ธาตุโย โหนฺติ? มโนวิญฺญาณธาตฺ, ฐมฺมธาตฺ — อิมะ ตสฺมี สมเย ธาตุโย โหนฺติฯ

๑๒๖. กตเม ตสฺมี สมเย อาหารา โหนฺติ? ผสฺสหาโร, มโนสฺสเจตฺตนาหาโร, วิญฺญาณาหาโร — อิมะ ตสฺมี สมเย อาหารา โหนฺติฯ

๑๒๗. กตมานิ ตสฺมี สมเย อินฺทฺริยานิ โหนฺติ? สทฺธิอินฺทฺริยํ, วีรียอินฺทฺริยํ, สติอินฺทฺริยํ, สมာธิอินฺทฺริยํ, ปญฺญอินฺทฺริยํ, มนินฺทฺริยํ, โสมนสฺสอินฺทฺริยํ, จีวิตฺติอินฺทฺริยํ — อิมานิ ตสฺมี สมเย อินฺทฺริยานิ โหนฺติฯ

๑๒๘. กตมํ ตสฺมี สมเย ฌานํ โหติ? วิตฺกโก, วิจาโร, ปิตี, สุขํ, จิตฺตสฺเสกฺกคฺคตา — อิทํ ตสฺมี สมเย ฌานํ โหติฯ

๑๒๙. กตโม ตสฺมี สมเย มกุโค โหติ? สุมฺมาทิกฺกุสิ, สุมฺมาสงฺกปโป, สุมฺมาวายาโม, สุมฺมาสติ, สุมฺมาสมาธิ — อयํ ตสฺมี สมเย มกุโค โหติฯ

๑๓๐. กตมานิ ตสฺมี สมเย พฺลานิ โหนฺติ? สทฺธาพลํ, วีรียพลํ, สติพลํ, สมာธิพลํ, ปญฺญาพลํ, หิริพลํ, โอตฺตปฺปพลํ — อิมานิ ตสฺมี สมเย พฺลานิ โหนฺติฯ

๑๓๑. กตเม ตสฺมี สมเย เหตุ โหนฺติ? อโลโก, อโทโส, อโมโห — อิมะ ตสฺมี สมเย เหตุ โหนฺติฯ

๑๓๒. กตโม ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อยํ ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติฯ

๑๓๓. กตมา ตสฺมี สมเย เวทนา โหติ...เป.... อยํ ตสฺมี สมเย เวทนา โหติฯ

๑๓๔. กตมา ตสฺมี สมเย สลฺยา โหติ...เป.... อยํ ตสฺมี สมเย สลฺยา โหติฯ

๑๓๕. กตมา ตสฺมี สมเย เจตฺตนา โหติ...เป.... อยํ ตสฺมี สมเย เจตฺตนา โหติ?

๑๓๖. กตมํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติ...เป.... อิทํ ตสฺมี สมเย จิตฺตํ โหติฯ

๑๓๗. กตโม ตสฺมี สมเย เวทนาภฺขนฺโธ โหติ...เป.... อยํ ตสฺมี สมเย เวทนาภฺขนฺโธ โหติฯ

๑๓๘. กตโม ตสฺมี สมเย สลฺยาภฺขนฺโธ โหติ...เป.... อยํ ตสฺมี สมเย สลฺยาภฺขนฺโธ โหติฯ

๑๓๕. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ...เป... อยฺม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติฯ

๑๔๐. กตโม ตสฺมึ สมเย วิญญานกฺขนฺโห โหติ...เป... อยฺม ตสฺมึ สมเย วิญญานกฺขนฺโห โหติฯ

๑๔๑. กตมํ ตสฺมึ สมเย มนายนฺโห โหติ...เป... อิทํ ตสฺมึ สมเย มนายนฺโห โหติฯ

๑๔๒. กตมํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติ...เป... อิทํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๑๔๓. กตมา ตสฺมึ สมเย มโนวิญญานธาตุ โหติ...เป... อยฺม ตสฺมึ สมเย มโนวิญญานธาตุ โหติฯ

๑๔๔. กตมํ ตสฺมึ สมเย ฐมฺมายตฺนํ โหติ? เวทนากฺขนฺโห, สลฺยญฺกฺขนฺโห, สงฺขารกฺขนฺโห — อิทํ ตสฺมึ สมเย ฐมฺมายตฺนํ โหติฯ

๑๔๕. กตมา ตสฺมึ สมเย ฐมฺมธาตุ โหติ? เวทนากฺขนฺโห, สลฺยญฺกฺขนฺโห, สงฺขารกฺขนฺโห — อยฺม ตสฺมึ สมเย ฐมฺมธาตุ โหติฯ

เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อลฺยญฺเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิเม ฐมฺมา กุสลาฯ

สุญฺญตฺวาโรฯ

ปฐมํ จิตฺตํฯ

๑๔๖. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทคํ ญาณสมฺปยุตฺตํ สสงฺขาเรณ รูปารมฺมณํ วา...เป... ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมฺมา กุสลาฯ

ทุติยํ จิตฺตํฯ

๑๔๗. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทคํ ญาณวิปฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ วา สทฺทธารมฺมณํ วา ฌณฺธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โผฏฐพฺพารมฺมณํ วา ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ, สทฺธินฺทริยํ โหติ, วีริยนฺทริยํ โหติ, สตินฺทริยํ โหติ, สมาธินฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, จีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาสงฺกปโป โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ, สมฺมาสติ โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ, สทฺธาพลํ โหติ, วีริยพลํ โหติ, สติพลํ โหติ, สมาธิพลํ โหติ, หิริพลํ โหติ, โอตฺตปฺปพลํ โหติ, อโลโก โหติ, อโทโส โหติ, อนภิชฺฌา โหติ, อพฺยาปาโท โหติ, หิริ โหติ, โอตฺตปฺโป โหติ, กายปสฺสทฺธิ โหติ, จิตฺตปสฺสทฺธิ โหติ, กายลหฺตา

โหติ, จิตตลหุตา โหติ, กายมุตตา โหติ, จิตตมุตตา โหติ, กายกมมณฺญตา โหติ, จิตตกมมณฺญตา โหติ, กายปาคณฺญตา โหติ, จิตตปาคณฺญตา โหติ, กายชุกตา โหติ, จิตตชุกตา โหติ, สติ โหติ, สมโถ โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลา...เป...ฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายนฺนํ โหนฺติ, ทฺเว ชาตฺโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, สตฺติณฺท รัยานิ โหนฺติ, ปญฺจกิกํ ฆานํ โหติ, จตฺตงฺกิโก มคฺโค โหติ, จ พลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลุสโส โหติ... เป... เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฐมฺมชาตฺ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลา...เป...ฯ

๑๔๘. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุสโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปิตี จิตฺตสฺสเอกกฺกตา สทฺธิณฺทริยํ วิริยนฺทริยํ สตฺติณฺทริยํ สมาริณฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วีริยพลํ สติพลํ สมาริพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท หิริ โอตฺตปฺปิ กายปสฺสทฺธิ จิตฺตปสฺสทฺธิ กายลหุตา จิตฺตลหุตา กายมุตตา จิตฺตมุตตา กายกมมณฺญตา จิตฺตกมมณฺญตา กายปาคณฺญตา จิตฺตปาคณฺญตา กายชุกตา จิตฺตชุกตา สติ สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยณากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

ตติยํ จิตฺตํฯ

๑๔๙. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทํ ญาณวิปฺปยุตฺตํ สสงฺขา เรน รูปารมฺมณํ วา...เป... ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผลุสโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ... เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

จตุตฺถํ จิตฺตํฯ

๑๕๐. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสทฺทํ ญาณสมฺปยุตฺตํ รู ปารมฺมณํ วา สทฺทารมฺมณํ วา คนฺธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โผฏฐพฺพารมฺมณํ วา ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผลุสโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยณา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ, สทฺธิณฺทริยํ โหติ, วิริยนฺทริยํ โหติ, สตฺติณฺทริยํ โหติ, สมาริณฺทริยํ โหติ, ปญฺญินฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุเปกฺชินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาสงฺกปโป โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ, สม มาสติ โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ, สทฺธาพลํ โหติ, วีริยพลํ โหติ, สติพลํ โหติ, สมาริพลํ โหติ, ปญฺญาพลํ โหติ, หิริพลํ โหติ, โอตฺตปฺปพลํ โหติ, อโลโก โหติ, อโทโส โหติ, อโมโห โหติ, อนภิชฺฌา โหติ, อพฺยาปาโท โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, หิริ โหติ, โอตฺตปฺปิ โหติ, กายปสฺสทฺธิ โหติ, จิตฺตปสฺสทฺธิ โหติ, กายลหุตา โหติ, จิตฺตลหุตา โหติ, กายมุตตา

โหติ, จิตตมุตตา โหติ, กายกมมณฺญตา โหติ, จิตตกมมณฺญตา โหติ กายปาคฺคณฺญตา โหติ, จิตตปาคฺคณฺญตา โหติ, กายชุกตา โหติ, จิตตชุกตา โหติ, สติ โหติ, สมฺปชฌณฺญ โหติ, สมโถ โหติ, วิปัสสนา โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเณปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน รมฺมา — อิม รมฺมา กุสลาฯ

๑๕๑. กตโม ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผลฺโส ฆฺสสนา สํฆฺสสนา สํฆฺสิตตฺต — อยฺม ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติฯ

๑๕๒. กตมา ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาตฺตสมฺปสฺสขํ เจตสิกํ เนว สาตํ นาสาตํ เจโตสมฺปสฺสขํ อทุกขมสฺสํ เวทยิตํ เจโตสมฺปสฺสขา อทุกขมสฺสา เวทนา — อยฺม ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ...เป...ฯ

๑๕๓. กตมา ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ เนว สาตํ นาสาตํ เจโตสมฺปสฺสขํ อทุกขมสฺสํ เวทยิตํ เจโตสมฺปสฺสขา อทุกขมสฺสา เวทนา — อยฺม ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขา โหติ...เป...ฯ

๑๕๔. กตมํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ เนว สาตํ นาสาตํ เจโตสมฺปสฺสขํ อทุกขมสฺสํ เวทยิตํ เจโตสมฺปสฺสขา อทุกขมสฺสา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ...เป... เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเณปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน รมฺมา — อิม รมฺมา กุสลา...เป...ฯ

ตสฺมึ โย ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ , ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, อญฺญินฺทริยานิ โหนฺติ, จจฺรํคิํ ฆานํ โหติ, ปญฺจกิโก มฺคฺโค โหติ, สจฺจ พฺลานิ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลฺโส โหติ...เป... เอกํ รมฺมาตฺตํ โหติ, เอกา รมฺมาตฺตา โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเณปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน รมฺมา — อิม รมฺมา กุสลา...เป...ฯ

๑๕๕. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลฺโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺสํกฺกตา สทฺธิทฺธิยํ วิริยิณฺทริยํ สติทฺธิยํ สมาริณฺทริยํ ปญฺญิณฺทริยํ จีวิติณฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมาริพลํ ปญฺญาพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส อโมโห อนภิชฺฆา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ หิริ โอตฺตปฺป กายปสฺสทฺธิ จิตฺตปสฺสทฺธิ กายลหฺตา จิตฺตลหฺตา กายมฺหฺตา จิตฺตมฺหฺตา กายกมฺมณฺญตา จิตฺตกมฺมณฺญตา กายปาคฺคณฺญตา จิตฺตปาคฺคณฺญตา กายชุกตา จิตฺตชุกตา สติ สมฺปชฌณฺญ สมโถ วิปัสสนา ปคฺคาโห อวิกฺเขโปฯ

เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเณปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน รมฺมา จฺฐเปตฺวา เวทนาภฺขนฺธํ จฺฐเปตฺวา สลฺลภฺยาภฺขนฺธํ จฺฐเปตฺวา วิญญานภฺขนฺธํ — อยฺม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม รมฺมา กุสลาฯ

ปญฺจํ จิตฺตํ

๑๕๖. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปन्नํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ ญานสมฺปยุตฺตํ สสงฺขาเรน รูปารมฺมณํ วา...เป... ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

ฉนฺทํ จิตฺตํ

๑๕๗. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปन्नํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ ญานวิปฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ วา สทฺทการมฺมณํ วา ฌณฺหารมฺมณํ วา สารมฺมณํ วา โผฏฐัพพารมฺมณํ วา ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสเอกคฺคตา โหติ, สทฺธิณฺทริยํ โหติ, วิริยณฺทริยํ โหติ, สติณฺทริยํ โหติ, สมာธิณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุเปกฺขณฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาสงฺกปโป โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ, สมฺมาสติ โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ, สทฺธาพลํ โหติ, วิริยพลํ โหติ, สติพลํ โหติ, สมာธิพลํ โหติ, หิริพลํ โหติ, โอตฺตปฺปพลํ โหติ, อโลโก โหติ, อโทโส โหติ, อนภิชฺฌา โหติ, อพฺยาปาโท โหติ, หิริ โหติ, โอตฺตปฺโป โหติ, กายปสฺสทฺธิ โหติ, จิตฺตปสฺสทฺธิ โหติ, กายลหฺตา โหติ, จิตฺตลหฺตา โหติ, กายมฺหฺตา โหติ, จิตฺตมฺหฺตา โหติ, กายกมฺมณฺญตา โหติ, จิตฺตกมฺมณฺญตา โหติ, กายปาคุณฺญตา โหติ, จิตฺตปาคุณฺญตา โหติ, กายชฺชกฺตา โหติ, จิตฺตชฺชกฺตา โหติ, สติ โหติ, สมโถ โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อุตฺติ ปรุจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ชมฺมา — อิม ชมฺมา กุสลา...เป...ฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ชนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, สติณฺทริยานิ โหนฺติ, จจฺรํคิกํ ฌานํ โหติ, จจฺรํคิโก มคฺโค โหติ, ฉ พฺลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป... เอกํ ชมฺมาตฺถํ โหติ, เอกา ชมฺมาชาติ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อุตฺติ ปรุจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ชมฺมา — อิม ชมฺมา กุสลา...เป...ฯ

๑๕๘. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺสเอกคฺคตา สทฺธิณฺทริยํ วิริยณฺทริยํ สติณฺทริยํ สมာธิณฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาธิ สทฺธาพลํ วิริยพลํ สติพลํ สมာธิพลํ หิริพลํ โอตฺตปฺปพลํ อโลโก อโทโส อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท หิริ โอตฺตปฺโป กายปสฺสทฺธิ จิตฺตปสฺสทฺธิ กายลหฺตา จิตฺตลหฺตา กายมฺหฺตา จิตฺตมฺหฺตา กายกมฺมณฺญตา จิตฺตกมฺมณฺญตา กายปาคุณฺญตา จิตฺตปาคุณฺญตา กายชฺชกฺตา จิตฺตชฺชกฺตา สติ สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป

เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อุตฺติ ปรุจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ชมฺมา ฐเปตฺวา เวทนาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณภฺขณฺธํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

สจฺจตมํ จิตฺตํ

๑๕๕. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ ญานวิปฺปยุตฺตํ สสงฺขา เรน รูปารมฺมณํ วา...เป... ชมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ... เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

อภฺฐมํ จิตฺตํฯ

อภฺฐ กามาวจรมหากุสลจิตฺตานิฯ

ทฺธิยภาณวาโรฯ

รูปาวจรกุสลํ

จตุกกนโย

๑๖๐. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ วิวิจฺจ อกุสเลหิ ชมฺเมหิ สวิตกฺกํ สวิ จารํ วิเวกํ ปิตีสุขํ ปญฺม ฌานํ [ปฐมฌานํ (สี.)] อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

๑๖๑. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกกฺกวจารานํ รูปสฺมา อชฺฌตฺตํ สมฺปสาทนํ เจตโส เอโกทิกภาวํ อวิตกฺกํ อวิจารํ สมาริซํ ปิตีสุขํ ทฺธิย ฌานํ [ทฺธิยฌานํ (สี.)] อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ, สทฺธินฺทริยํ โหติ, วิริยินฺทริยํ โหติ, สติินฺทริยํ โหติ, สมาริชนฺทริยํ โหติ, ปญฺญินฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, จีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ...เป... ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปปฺนนา อรูปิน ชมฺมา — อิม ชมฺมา กุสลา...เป...ฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, อภฺฐินฺทริยานิ โหนฺติ, ติวฺกิกํ ฌานํ โหติ, จตฺตงฺกโก มคฺโค โหติ, สตฺต พฺลานิ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ... เป... เอกํ ชมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ชมฺมธาคฺค โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปปฺนนา อรูปิน ชมฺมา — อิม ชมฺมา กุสลา...เป...ฯ

๑๖๒. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา ปิตี จิตฺตสฺสเอกกฺกตา สทฺธินฺทริยํ วิริยินฺทริยํ สติินฺทริยํ สมาริชนฺทริยํ ปญฺญินฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม...เป... ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปปฺนนา อรูปิน ชมฺมา จฺเฬตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ จฺเฬตฺวา สลฺยญา กฺขนฺธํ จฺเฬตฺวา วิญฺญาณ กฺขนฺธํ — อํยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

๑๖๓. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปุปปตฺติยา มกฺคํ ภาเวติ ปีติยา จ วิราคา อุเปกฺขโก จ วิหริติ สโต จ สมฺปชา
โน สุขญจ กาเยน ปฏิสํเวเทติ, ยํ ตํ อริยา อาจิภฺขณฺติ — “อุเปกฺขโก สติมา สุขวิหริ”ติ ตติยํ ฌานํ [ตติยชฺฌานํ
(สี.)] อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, สุขํ
โหติ, จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติ, สทฺธิณฺทริยํ โหติ, วิริยินฺทริยํ โหติ, สติณฺทริยํ โหติ, สมာธิณฺทริยํ โหติ, ปญฺญินฺทริยํ โหติ,
มณินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ...เป.... ปคฺคาโห โห
ติ, อวิกฺখেโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเฬปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา กุสลา...เป....
ฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหณฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหณฺติ, ทฺเว ชาติโย โหณฺติ, ตโย อาหารา โหณฺติ, อญฺญินฺท
ริยานิ โหณฺติ, ทฺวงฺคิกํ ฌานํ โหติ, จตุรงฺกิโก มกฺโค โหติ, สตฺต พฺลานิ โหณฺติ, ตโย เหตุ โหณฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...
เป.... เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฐมฺมชาติ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเฬปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา
— อิม ฐมา กุสลา...เป....ฯ

๑๖๔. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา จิตฺตสฺสเกกฺกตา สทฺธิณฺทริยํ วิริยินฺทริยํ สติณฺทริยํ
สมာธิณฺทริยํ ปญฺญินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม...เป.... ปคฺคาโห อวิกฺখেโป; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญ
ญเฬปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา ฐเปตฺวา เวทนาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยญาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณภฺขณฺธํ — อํ
ตสฺมึ สมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ

๑๖๕. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปุปปตฺติยา มกฺคํ ภาเวติ สุขสฺส จ ปหานา ทฺกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพ
โสมนสฺสโทมนสฺसानํ อตฺถงฺกมา อทุกฺขมสฺสํ อุเปกฺขาสติปาริสฺสฺสํ จตฺตํ ฌานํ [จตฺตชฺฌานํ (สี.)] อุปสมฺปชฺช วิหริติ
ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสเกกฺก
ตา โหติ, สทฺธิณฺทริยํ โหติ, วิริยินฺทริยํ โหติ, สติณฺทริยํ โหติ, สมာธิณฺทริยํ โหติ, ปญฺญินฺทริยํ โหติ, มณินฺทริยํ โหติ
อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ...เป.... ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺখেโป โหติ;
เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเฬปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา กุสลา...เป....ฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหณฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหณฺติ, ทฺเว ชาติโย โหณฺติ, ตโย อาหารา โหณฺติ, อญฺญินฺท
ริยานิ โหณฺติ, ทฺวงฺคิกํ ฌานํ โหติ, จตุรงฺกิโก มกฺโค โหติ, สตฺต พฺลานิ โหณฺติ, ตโย เหตุ โหณฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...
เป.... เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฐมฺมชาติ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเฬปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา
— อิม ฐมา กุสลา...เป....ฯ

๑๖๖. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา จิตฺตสฺสเกกฺกตา สทฺธิณฺทริยํ วิริยินฺทริยํ สติณฺทริยํ
สมာธิณฺทริยํ ปญฺญินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม...เป.... ปคฺคาโห อวิกฺখেโป; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญ

ญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยฺยาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณภฺขณฺธํ — อํยํ ตสฺมึ สฺมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ...เป.... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

จตุกกนโยฯ

ปญฺจกนโย

๑๖๗. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สฺมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ — ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๑๖๘. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สฺมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อวิตกฺกํ วิจารมตฺตํ สมาริซํ ปิตีสุขํ ทุทฺธํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยฺยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกคฺคา โหติ, สทฺธิณฺทริยํ โหติ, วิริยิณฺทริยํ โหติ, สติณฺทริยํ โหติ, สมาริณฺทริยํ โหติ, ปญฺญิณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, จีวิตินฺทริยํ โหติ, สุมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สุมฺมาวายาโม โหติ...เป.... ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลา...เป....ฯ

ตสฺมึ โข ปน สฺมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, อญฺฺฐิณฺทริยานิ โหนฺติ, จตฺรงฺกิกํ ฌานํ โหติ, จตฺรงฺกิกอ มกฺโก โหติ, สตฺต พฺลานิ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป.... เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฐมฺมาชาติ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลา...เป....ฯ

๑๖๙. กตโม ตสฺมึ สฺมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา วิจาโร ปิตี จิตฺตสฺสเอกกคฺคา สทฺธิณฺทริยํ วิริยิณฺทริยํ สติณฺทริยํ สมาริณฺทริยํ ปญฺญิณฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ สุมฺมาทิฏฺฐิ สุมฺมาวายาโม...เป.... ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยฺยาภฺขณฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณภฺขณฺธํ — อํยํ ตสฺมึ สฺมเย สงฺขารภฺขณฺโห โหติ...เป.... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๑๗๐. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สฺมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจารานํ รูปสมฺมา...เป.... ตตฺถิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สฺมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยฺยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกคฺคา โหติ, สทฺธิณฺทริยํ โหติ, วิริยิณฺทริยํ โหติ, สติณฺทริยํ โหติ, สมาริณฺทริยํ โหติ, ปญฺญิณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, จีวิตินฺทริยํ โหติ, สุมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สุมฺมาวายาโม โหติ...เป.... ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สฺมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา กุสลา...เป....ฯ

ตสุมี โข ปน สมเย จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, อญฺญินท
รียานิ โหนฺติ, ติวงฺกิกํ ฌานํ โหติ, จตุรงฺกิกโก มกุโค โหติ, สุตฺต พฺลานิ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...
เป... เอกํ ฌมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฌมฺมชาติ โหติ; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญฺญเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา
— อิม ฌมฺมา กุสลา...เป...ฯ

๑๗๑. กตโม ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุโส เจตนา ปีติ จิตฺตสฺสเอกกุตฺตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยิณฺทฺริยํ สติณฺทฺริยํ
สมาธิณฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ จีวิติณฺทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม...เป... ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญ
ญเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา ชฺฐเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ ชฺฐเปตฺวา สลฺยญฺยา กฺขนฺธํ ชฺฐเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ — อํ
ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฌมฺมา กุสลาฯ

๑๗๒. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปรูปตฺตติยา มลฺกํ ภาเวติ ปีติยา จ วิราคา...เป... จตฺตถํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณํ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญฺยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, สุขํ โหติ,
จิตฺตสฺสเอกกุตฺตา โหติ, สทฺธินฺทฺริยํ โหติ, วิริยิณฺทฺริยํ โหติ, สติณฺทฺริยํ โหติ, สมาธิณฺทฺริยํ โหติ, ปญฺญินฺทฺริยํ โหติ,
มณินฺทฺริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ, จีวิติณฺทฺริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ...เป... ปคฺคาโห โห
ติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญฺญเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา กุสลา...เป...
ฯ

ตสุมี โข ปน สมเย จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, อญฺญินท
รียานิ โหนฺติ, ทฺวงฺกิกํ ฌานํ โหติ, จตุรงฺกิกโก มกุโค โหติ, สุตฺต พฺลานิ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...
เป... เอกํ ฌมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฌมฺมชาติ โหติ; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญฺญเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา
— อิม ฌมฺมา กุสลา...เป...ฯ

๑๗๓. กตโม ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุโส เจตนา จิตฺตสฺสเอกกุตฺตา สทฺธินฺทฺริยํ วิริยิณฺทฺริยํ สติณฺทฺริยํ
สมาธิณฺทฺริยํ ปญฺญินฺทฺริยํ จีวิติณฺทฺริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม...เป... ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญ
ญเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา ชฺฐเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ ชฺฐเปตฺวา สลฺยญฺยา กฺขนฺธํ ชฺฐเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ — อํ
ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฌมฺมา กุสลาฯ

๑๗๔. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปรูปตฺตติยา มลฺกํ ภาเวติ สุขสฺส จ ปหานา...เป... ปญฺจมํ ฌานํ [ปญ
จมฺขณฺณํ (สี.)] อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณํ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญฺยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ
โหติ, อุปฺเพกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสเอกกุตฺตา โหติ, สทฺธินฺทฺริยํ โหติ, วิริยิณฺทฺริยํ โหติ, สติณฺทฺริยํ โหติ, สมาธิณฺทฺริยํ โหติ,
ปญฺญินฺทฺริยํ โหติ, มณินฺทฺริยํ โหติ, อุปฺเพกฺขินฺทฺริยํ โหติ, จีวิติณฺทฺริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ...
เป... ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญฺญเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌม
มา กุสลา...เป...ฯ

ตสุมี โข ปน สมเย จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายนฺนํ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, อญฺฐินท
รียานํ โหนฺติ, ทฺวํจิกํ ฌานํ โหติ, จตุรงฺกโก มกุโ โหติ, สุตต พฺลานํ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...
เป.... เอกํ ฌมฺมายตํ โหติ, เอกา ฌมฺมชาติ โหติ; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญฺเฎปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา
— อิม ฌมฺมา กุสลา...เป....ฯ

๑๗๕. กตโม ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโ โหติ? ผลุโส เจตนา จิตฺตสฺส กคฺคตา สทฺธิทฺธิริยํ วิริยทฺธิริยํ สติทฺธิริยํ
สมาธิทฺธิริยํ ปญฺญทฺธิริยํ จีวิติทฺธิริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาวายาโม...เป.... ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญ
เฎปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา รุเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ รุเปตฺวา สลฺยณากฺขนฺธํ รุเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ — อํ
ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโ โหติ...เป.... อิม ฌมฺมา กุสลาฯ

ปญฺจกนฺโขฯ

จตฺตโส ปฏิปทา

๑๗๖. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ ทฺถกฺขปฏิปทํ [ทฺถกฺขปฏิปทํ (พหุสฺ)] ทนฺธาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โห
ติ...เป.... อิม ฌมฺมา กุสลาฯ

๑๗๗. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ ทฺถกฺขปฏิปทํ จิปรปาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฌมฺมา กุ
สลาฯ

๑๗๘. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ สฺวปฺปฏิปทํ [สฺวปฺปฏิปทํ (พหุสฺ)] ทนฺธาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
เป.... อิม ฌมฺมา กุสลาฯ

๑๗๙. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ สฺวปฺปฏิปทํ จิปรปาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฌมฺมา กุ
สลา...เป....ฯ

๑๘๐. กตเม ฌมฺมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปรูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตฺถกฺกวจารานํ รุปสมฺมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...
เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตฺตตฺถ ฌานํ...เป.... ปฐมํ ฌานํ...เป.... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺถกฺขปฏิปทํ
ทนฺธาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ...เป.... ทฺถกฺขปฏิปทํ จิปรปาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ...เป.... สฺวปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ ปถวิกฺสิณฺ...

เป... สุขปฏิปท ขิปุปาณัญญ ปถวิกสิณ — ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา กุ
สลาฯ

จตสุโส ปฏิปทาฯ

จตุตถาริ อารมมณานิ

๑๘๑. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปปตติยา มกัค ภาเวติ วิวิจุเจว กามะหิ...เป... ปฐมัม ฌานัม อุปสมุปซุข
วิหริติ ปริตตัม ปริตตารมมณัม ปถวิกสิณ, ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา กุสลาฯ

๑๘๒. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปปตติยา มกัค ภาเวติ วิวิจุเจว กามะหิ...เป... ปฐมัม ฌานัม อุปสมุปซุข
วิหริติ ปริตตัม อปุปมาณารมมณัม ปถวิกสิณ — ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา กุ
สลาฯ

๑๘๓. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปปตติยา มกัค ภาเวติ วิวิจุเจว กามะหิ...เป... ปฐมัม ฌานัม อุปสมุปซุข
วิหริติ อปุปมาณัม ปริตตารมมณัม ปถวิกสิณ, ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา กุ
สลาฯ

๑๘๔. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปปตติยา มกัค ภาเวติ วิวิจุเจว กามะหิ...เป... ปฐมัม ฌานัม อุปสมุปซุข
วิหริติ อปุปมาณัม อปุปมาณารมมณัม ปถวิกสิณ, ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา
กุสลาฯ

๑๘๕. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปปตติยา มกัค ภาเวติ วิตถกวิจารานัม รูปัสมา...เป... ทุติยัม ฌานัม...
เป... ตติยัม ฌานัม...เป... จตุตถัม ฌานัม...เป... ปฐมัม ฌานัม...เป... ปญจมัม ฌานัม อุปสมุปซุข วิหริติ ปริตตัม ปริต
ตารมมณัม ปถวิกสิณ...เป... ปริตตัม อปุปมาณารมมณัม ปถวิกสิณ...เป... อปุปมาณัม ปริตตารมมณัม ปถวิกสิณ...
เป... อปุปมาณัม อปุปมาณารมมณัม ปถวิกสิณ, ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา
กุสลาฯ

จตุตถาริ อารมมณานิฯ

โสฬสกุขตุกกัม

๑๘๖. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพทํ ทนฺธาภิญฺญํ ปรีตฺตํ ปรีตฺตารมฺมณํ ปตฺตีกิณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๑๘๗. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูปุปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป.... ปฐฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ ทฺวักขปฺปทํ ทนฺหาภิลชฺญํ ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมิ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โห
 ติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๑๘๘. กตเม ชมมา กุสลา? ชลัมมิ สมเย รูปปูปคตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป.... ปฐฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ชลัมมิ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกุเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๑๘๕. กตเม ธมฺมา กุสลา? ชลฺหิ สฺมเย รุปฺปปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาวเตจิ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปญฺณิ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณาารมฺมณํ ปถวิกสิณํ ตสฺมิ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิภฺชโป โห
 ติ...เป... อิม ธมฺมา กุสลาฯ

๔๕๐. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมนเย ฐูปุปฺปตฺตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิ
หริติ ทุกฺขปฏฺิปปทํ จิปปปาภิลุญฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตตารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมนเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกุเขโป โหติ...
เป.... อิเม ชมมา กุสลาฯ

๔๕๑. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปคฺคิยา มกฺกั กาวะติ วิวิจฺเจว กามะหิ ...เป... ปฐฺมึ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ ทฺวักขปฺปฺปํ จิปปาภิกฺขญํ ปรีคฺคตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, คตฺสึ สมเย ผลุสโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โห
 ติ...เป... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๑๕๒. กตเม ชมมา กุสลา? ชลัม สมนเย รุปุปคตติยา มกัก ภาเวติ วิวิจเจว กามะหิ...เป... ปฐมัม ฌานัม อุปสมุปพฺพชา
 วิหริติ ทุกขปฏฺิปปทํ ฌิปปาภิกขญญํ อุปปมาณํ ปริตฺตารมมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมัม สมนเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โห
 ติ...เป... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๔๕๓. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูปรูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฺรหฺม ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ ทุกฺขะปฏฺิพํ ฌิปปาภิชฺฌนํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมิ สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โห
 ติ...เป... อิมะ ธมฺมา กุสลาฯ

๑๕๔. กตเม ธมฺมา กุสลา? ชตุรฺมํ สมเย รูโปปฺปตฺตํ ยามกํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ สุขปฏิปทํ ทนฺทชาภิณฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ ปถวิกสินฺทํ, ตสุรฺมํ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป.... อิมะ ธมฺมา กุสลาฯ

๑๕๕. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รุปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ สุขปฏิปทํ ทนฺธาภิชฺฌํ ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมิ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป... อิมะ ฐมา กุสลาฯ

๑๙๖. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปุปตติยา มกฺกั ภาเวติ วิวิจุเจว กามะหิ...เป.... ปฐมึ ฌานึ อุปสมปฺพช วิ
หริตฺ สุขปฏิปทํ ทนฺชากิณฺณํ อุปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย พสุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๔๕๗. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจุเจว กาเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ สุขปฏิปทํ ทนฺธาภิลุญฺญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณาารมฺมณํ ปถวิกสิณฺํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกุชโโป โห
 ติ...เป... อิเม ชมมา กุสลาฯ

๑๕๘. กตเม ฐมมา กุสลา? ชลัมมิ สมเย รุปุปปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิเจจา กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺมปฺพช
 วิหริติ สุขปฏิปทํ จิปปปาภินญฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ชลัมมิ สมเย ผสุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป.... อิมะ ฐมมา กุสลาฯ

๑๕๕. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปูปปตฺติยา มกฺกั ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป.... ปฐมึ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ สุขปปฏิปทํ จิปปภาณิณฺญํ ปรีตํ อปฺปมาณารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๐๐. กตเม ชมมา กุสลา? ชลัม สมนเย รฐฐปปคฺคิตา มกฺกํ ภาวเต วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺบพฺซห
 วิหริตฺตํ สุขปปฏิปทํ จิปปภาภิตฺตํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมํ สมนเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๐๑. กตเม ชมมา กุสลา? ชสฺมึ สมเย รูပ္ปปตฺติยา มคฺคํ ภาวติ วิวิจุเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปพฺข
 วิหริติ สุขปฏิปทํ ชีวาปาทิณญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณาารมมณํ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺขะโป โห
 ติ...เป... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๐๒. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมิ สมเข รุปูปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตฺถกฺกวิจารณ์ํ รุปสฺมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...
เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตฺตํ ฌานํ...เป.... ปจฺจํ ฌานํ...เป.... ปณฺจํ ฌานํ อปสฺมปฺพะ วิหริติ ทกฺขปฺปิปทํ

ทฤษฎาภิณู ปริตต์ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... ทฤษฎาภิณู ปริตต์ อุปปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...
เป... ทฤษฎาภิณู อุปปมาณํ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... ทฤษฎาภิณู อุปปมาณํ อุปป
มาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... ทฤษฎาภิณู จิปปาภิณู ปริตต์ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... ทฤษฎาภิณู จิ
ปาภิณู ปริตต์ อุปปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... ทฤษฎาภิณู จิปปาภิณู อุปปมาณํ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...
เป... ทฤษฎาภิณู จิปปาภิณู อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ ทฤษฎาภิณู ปริตต์ ปริ
ตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ ทฤษฎาภิณู ปริตต์ อุปปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ ทฤษฎ
าภิณู อุปปมาณํ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ ทฤษฎาภิณู อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...
เป... สุขปฏิบัติ จิปปาภิณู ปริตต์ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ จิปปาภิณู ปริตต์ อุป
ปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ จิปปาภิณู อุปปมาณํ ปริตตารมมณํ ปถวิกสิณํ...เป... สุขปฏิบัติ จิ
ปาภิณู อุปปมาณํ อุปปมาณารมมณํ ปถวิกสิณํ — ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา
กุสลาฯ

โสฬสกษตุคฺกํ

อฏฐกสิณํ โสฬสกษตุคฺกํ

๒๐๓. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ อาโปกสิณํ...เป... เตโชกสิณํ...เป... วาโยกสิณํ...เป... นิลกสิณํ...เป... ปิตกสิณํ...เป... โลหิต
กสิณํ...เป... โอทาทกสิณํ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

อฏฐกสิณํ โสฬสกษตุคฺกํ

อภิกายตนานิ ปริตฺตานิ

๒๐๔. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตา
นิตานิ อภิกุชฺช ฆานานิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...
เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๐๕. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมี สมเย รูปุปตติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตา
นิตานิ, ตานิ อภิกุชฺช ฆานานิ ปสฺสามิตี วิตฺถกฺกวิจฺจารณํ รูปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ ...เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ
ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โห
ติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

จตฺสุโส ปฏิปทา

๒๐๖. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปุปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสติ ปริตฺตา
นิ, ตานิ อภิภฺยุชฺช ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิเจจฺจ กามะหิ...เป.... ปจฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ,
ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ธมฺมา กุสลาฯ

๒๐๗. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปคฺคิยา มกฺกั กาวะติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปริตฺตา
นิ, ตานิ อภิภุชฺช ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมบฺพชฺ วีหริตี ทุกฺขปฏฺิพฺพํ จิปปาภิกฺขณฺ,

ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิมํ ชมฺมา กุสลาฯ

๒๐๘. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปคฺคิยามกํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ, ตานิ อภิภฺยช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมฺมา กุสลาฯ

๒๐๕. กตเม ชมมา กุสลา? ชลัมมิ สมเย รูปปูปคตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ, ตานิ อภิภฺยุชฺชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมบฺพุชฺช วิหริตี สุชฺชปฏิปํ ฌิปปาภิณฺณํ, ตสฺมิ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๑๐. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสฺมึ สมนเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี ปริตฺตา
 นิ, ตานิ อภิภุชฺช ขานามิ ปสฺสามิตี วิตกฺกวิจารานํ รูปสมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตฺตถํ
 ฌานํ...เป.... ปจฺจมํ ฌานํ...เป.... ปจฺจมํ ฌานํ อูปสมบฺพชฺช วิหริตี ทฺถกฺขปฺปฏิปทํ ทนฺธธาภิณฺญ...เป.... ทฺถกฺขปฺปฏิปทํ
 จิปรฺปาภิณฺญ ...เป.... สฺวปฺปฏิปทํ ทนฺธธาภิณฺญ...เป.... สฺวปฺปฏิปทํ จิปรฺปาภิณฺญ, ตสฺมึ สมนเย ผลฺโส โหตี...เป....
 อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม ฐมมา กุสลา?

จตสโธ ปฏิปทาฯ

ทเว อารมฺมณานิ

๒๑๑. กตเม ธมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปุปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา ฐาปณิ ปสฺสติ ปรีตฺตานิ, ตาณิ อภิภฺยุช ฆานาณิ ปสฺสามิตี ววิจฺเจว กาเมหิ...เป.... ปญฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี ปรีตฺตํ ปรีตฺตารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ธมมา กุสลาฯ

๒๑๒. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาวตฺติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสตี ปรีตฺตานิ, ตานิ อภิภฺยุชฺช ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิจุเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺบุชฺช วิหริตี อปฺปมาณํ ปรีตฺตารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมมา กุสลาฯ

๒๒๐. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิปทํ จิปรากิณฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ชมฺมา กุสลาฯ

๒๒๑. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิปทํ จิปรากิณฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ชมฺมา กุสลาฯ

๒๒๒. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิตถกฺกวิจารณ์ํ รูปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตตฺติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏิปทํ ทนฺหาภิณฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... ทุกฺขปฏิปทํ ทนฺหาภิณฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... ทุกฺขปฏิปทํ จิปรากิณฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... ทุกฺขปฏิปทํ จิปรากิณฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... สุขปฏิปทํ ทนฺหาภิณฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... สุขปฏิปทํ ทนฺหาภิณฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... สุขปฏิปทํ จิปรากิณฺญํ ปริตฺตํ ปริตฺตารมฺมณํ...เป... สุขปฏิปทํ จิปรากิณฺญํ อปฺปมาณํ ปริตฺตารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ชมฺมา กุสลาฯ

อภฺยวชิรํ

อิทมปิ อภฺยวชิรํ

๒๒๓. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สฺวณฺณทฺทพฺพณฺณานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ชมฺมา กุสลาฯ

๒๒๔. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปริตฺตานิ สฺวณฺณทฺทพฺพณฺณานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิตถกฺกวิจารณ์ํ รูปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตตฺติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ชมฺมา กุสลาฯ

อิทมปิ อภฺยวชิรํ

อปฺปมาณานิ

๒๒๖. กตเม ชมมา กุสลา? ชลัม สมนเย รูปูปปคคิยา มคคัม ภาวะติ อหคคตัม อรูปสสนญญี พหิททา รูปานี ปสสตี อปป
 มาณานี, ตานี อภิกขเยช ชานามิ ปสสามีตี วิตถกวิจจารณัม รูปสสมา...เป... ทคคิยั ฌานัน...เป... ตคคิยั ฌานัน...เป...
 จคคตถัม ฌานัน...เป... ปฐมัม ฌานัน...เป... ปญจมัม ฌานัน อูปสมปชช วิหริตี, ตสฺมัม สมนเย ผสฺโส โหตี...เป... อภิกข
 โป โหตี...เป... อิม ชมมา กุสลาฯ

๒๒๓. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปฏติยา มกฺกํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรุสสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิက္ขเย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพํ ทนฺธา
 ภิกฺขุ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๒๒๘. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย รูโปปฺปตฺติยา มกฺกํ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสสฺสญฺญิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺปมาณานิ, ตานิ อภิက္ขุยฺห ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป.... ปฐฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพฺพํ ฌิปปาภิณฺญํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ธมฺมา กุสลาฯ

๒๒๕. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปคฺติยา มกฺกั ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรุปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยชฺช ฆานานิ ปสฺสํมิตฺติ วิวิจฺเจว กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฺปฺปิตํ ทนฺธาภิณฺณํ,
 ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ธมฺมา กุสลาฯ

๒๓๐. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปคฺคิตา มคฺคิ ภาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยชฺช ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิปทํ จิปรปาคิณฺณํ,
 ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๒๓๑. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปคฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิกุญฺช ฆานามิ ปสฺสสามิตี วิตกฺกวิจารานํ รูปสมา...เป... พุคฺคิยํ ฌานํ...เป... ตตฺถิยํ ฌานํ...เป...
 จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปณฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี ทฺวักขปฺปิปฺพํ ทนฺธาภิณฺญํ...เป...
 ทฺวักขปฺปิปฺพํ จิปฺปภาภิณฺญํ...เป... สฺวปฺปิปฺพํ ทนฺธาภิณฺญํ...เป... สฺวปฺปิปฺพํ จิปฺปภาภิณฺญํ, ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โห
 ตี...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ชมมา กุสลาฯ

จตุสโธ ปฎิปทาฯ

ทเว อารมมณานิ

๒๓๒. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปฏติยา มกฺกั ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรุปสณฺญิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภุจย ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิเจว กามะหิ...เป.... ปจฺจม ฌานํ อุปสมฺมปชฺช วิหริตี ปริตฺตํ อปฺป
 มาณารมณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกเขโป โหติ...เป.... อิม ธมฺมา กุสลาฯ

๒๓๓. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยุชฺช ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามะหิ...เป.... ปฐฺมํ ฌานํ อูปสมฺปชฺช วิหริตี อปฺปมาณํ อปฺป
 มาณารมมณฺ์, ตสฺมี สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๓๔. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูปปปฏติยา มกฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปุสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิกุญฺญ ชานามิ ปุสฺสามิตี วิตกฺกวิจารานํ รูปสฺมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป....
 จตุตฺถํ ฌานํ...เป.... ปจฺจมํ ฌานํ...เป.... ปญฺจมํ ฌานํ อฺปสฺมปฺชช วิหริตี ปรีตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ...เป.... อปฺป
 มาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ, ตสฺมิ สมเย ผลโส โหตี...เป.... อวิกฺโขป โหตี...เป.... อิเม ชมมา กุสลาฯ

ทเว อารมมณานิฯ

อปรมปิ อภฺรฺกฺขตฺตํ

๒๓๕. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปูปคฺติยา มกฺคํ ภาเวติ อชฺฌตฺตํ อรูปสสฺสญฺญิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิက္ขยฺช ฆานานิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป.... ปฐฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี ทุกฺขปฏฺิพฺพํ ทนฺธา
 ภิกฺขุญฺ ปรีตติ อปฺปมาณารมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ธมฺมา กุสลา?

๒๓๖. กตเม ธมฺมา กุสลา? ชลฺหิ สมเย รูโปปคฺคิยา มกฺกํ ภาเวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิက္ขเย ชานามิ ปสฺสามิตี วิจฺเजा กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพฺพํ ทนฺธา
 ภิกฺขุํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมณํ, ตสฺมิ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ธมฺมา กุสลาฯ

๒๓๗. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปฏติยา มลฺกฺ ภาเวติ อชฺฌตฺ อรุสสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิက္ขยฺช ฆานามิ ปสฺสามิติ วิวิเจว กามะหิ...เป... ปฐฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฺปิปฺภํ จิปล
 ปากิณญํ ปริตฺตํ อปฺปมาณารมมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมํ ธมฺมา กุสลาฯ

๒๓๙. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปตฺติยา มกฺกํ ภาวติ อชฺฉตฺตํ อรูปสณฺณิ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิက္ขย ขานามิ ปสฺสามิตี วิวิเจว กามะหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อูปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกขปฏฺิพํ ฌิป
 ปากิณฺณํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ธมฺมา กุสลา

๒๓๕. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปูปปตฺติยา มคฺคฺ กาเวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺณํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสตี อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยุชฺช ฆานานิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี สุขปฺปฺปทํ ทนฺทาทิณฺณํ
 ปรีตฺตํ อปฺปมาณารมมณํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิเกชโป โหติ...เป.... อิเม ชมมา กุสลาฯ

๒๔๐. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปตฺติยา มคฺคํ ภาวติ อหฺมตฺตํ อรูปสณฺญํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยุช ฆานามิ ปสฺสํมิตฺติ วิวิจุเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏฺิปปํ ทนฺทาทิณฺญํ
 อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผลสฺส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๒๔๑. กตมะ กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูปปปตฺติยา มกฺกั กาวะตี อหฺมตฺตํ อรุปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยชฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามะเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี สุขปฺปฺปิทํ จิปฺปากิณฺณํ
 ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ, ตสฺมิ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิเกชโป โหตี...เป.... อิมะ ฆมฺมา กุสลาฯ

๒๔๒. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปตฺติยา มคฺคํ ภาวเต อชฺชตฺตํ อรูปสณฺญํ พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภุจฺย ชานามิ ปสฺสสามีตี วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี สุขปฏิปทํ จิปฺปาภินฺถุ
 อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมณณํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๔๓. กตเม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สฺมเย รุปฺปปคฺติยา มกฺคํ ภาวเต อหฺมตฺตํ อรูปสฺสณฺญํ พหิทฺธา รุปานิ ปสฺสตี อปฺป
 มาณานิ, ตานิ อภิภฺยุชฺช ชานามิ ปสฺสํมิตฺติ วิตฺถกฺกวิจฺจารณํ รุปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป...
 จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปณฺจมํ ฌานํ อฺปฺปสฺมปฺพชฺช วิหริตี ทฺถกฺกปฺปฺปทํ ทนฺทราภิณฺญํ ปริตฺตํ อปฺป
 มาณารมฺมณํ...เป... ทฺถกฺกปฺปฺปทํ ทนฺทราภิณฺญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ...เป... ทฺถกฺกปฺปฺปทํ จิปรฺปาภิณฺญํ ปริตฺตํ
 อปฺปมาณารมฺมณํ...เป... ทฺถกฺกปฺปฺปทํ จิปรฺปาภิณฺญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ...เป... สฺวปฺปฺปทํ ทนฺทราภิณฺญํ
 ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ...เป... สฺวปฺปฺปทํ ทนฺทราภิณฺญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ...เป... สฺวปฺปฺปทํ จิปรฺ
 ปาภิณฺญํ ปริตฺตํ อปฺปมาณารมฺมณํ...เป... สฺวปฺปฺปทํ จิปรฺปาภิณฺญํ อปฺปมาณํ อปฺปมาณารมฺมณํ , ตสฺมึ สฺมเย ผลฺโล
 โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมะ ธมฺมา กุสลาฯ

๑๒. อปรมุปี อภฺรณฺฑกុบตฺตํ

อิทมฺปิ อภฺนฺนฺกฺขตฺตํ

๒๔๔. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูပ္ปปตฺติยา มกฺคํ ภาเวติ อชฺชตฺตํ อรูปสณฺญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
 มาณานิ สฺวณฺณพฺพพฺพนฺนิ, ตานิ อภิภูยฺย ชานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี,
 ตสฺมิ สมเย ผลโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมมา กุสลาฯ

๒๔๕. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมิ สมเย รูปูปปตติยา มกัค ภาเวติ อชฌตต์ อรูปสญญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อปฺป
มาณานิ สุวณฺณพพฺพณฺณานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิตกฺกวิจารณํ รูปสมา...เป.... ทฺธิยํ ฌานํ...เป....
ตฺธิยํ ฌานํ...เป.... จตุตฺถํ ฌานํ...เป.... ปฐมํ ฌานํ...เป.... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี, ตสุมิ สมเย ผสฺโส
โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ

อิทมปิ อญฺญกุชฺชตฺถกํฯ

๒๔๖. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมิ สมเย รูปูปปตติยา มกัค ภาเวติ อชฌตต์ อรูปสญญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ นีลานิ
นีลวณฺณานิ นีลนิตฺตสนฺนานิ นีลนิกาสานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว กามเหตี...เป.... ปฐมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริตี, ตสุมิ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๔๗. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมิ สมเย รูปูปปตติยา มกัค ภาเวติ อชฌตต์ อรูปสญญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ ปิตานิ
ปิตวณฺณานิ ปิตนิตฺตสนฺนานิ ปิตนิกาสานิ...เป.... โลหิตกานิ โลหิตวณฺณานิ โลหิตกนิตฺตสนฺนานิ โลหิตกนิกาสานิ...
เป.... โอทาทานิ โอทาทวณฺณานิ โอทาทนิตฺตสนฺนานิ โอทาทนิกาสานิ, ตานิ อภิภูยฺช ฆานามิ ปสฺสามิตี วิวิจฺเจว ก
มเหตี...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี, ตสุมิ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม ฐมา
กุสลาฯ

อิมานิปี อภิภายตฺตานานิ โสฬสกุชฺชตฺถกานิฯ

ตีณิ วิโมกฺขานิ โสฬสกุชฺชตฺถกานิ

๒๔๘. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมิ สมเย รูปูปปตติยา มกัค ภาเวตี รูปิ รูปานิ ปสฺสตี วิวิจฺเจว กามเหตี...เป.... ปฐมํ
ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี, ตสุมิ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๔๙. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมิ สมเย รูปูปปตติยา มกัค ภาเวติ อชฌตต์ อรูปสญญี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสตี วิวิ
จฺเจว กามเหตี...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริตี, ตสุมิ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม
ฐมา กุสลาฯ

๒๕๐. กตเม ฐมา กุสลา? ยสุมิ สมเย รูปูปปตติยา มกัค ภาเวตี สุภฺนตี วิวิจฺเจว กามเหตี...เป.... ปฐมํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริตี, ตสุมิ สมเย ผสฺโส โหตี...เป.... อวิกฺเขโป โหตี...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ

อิมานิปี ตีณิ วิโมกฺขานิ โสฬสกุชฺชตฺถกานิฯ

จตุตฺตารี พุรฺหมวิหารณานานิ โสฬสกุชฺชตฺถกานิ

๒๕๑. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รุปูปคฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิเจว กามहि...เป... ปฐฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ เมตฺตาสหคํ, ตสฺมิ สมเย ผลโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมํ ชมมา กุสลาฯ

๒๕๒. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูปุปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจารณ์ํ รูปสฺมา...เป.... พุติยํ ฌานํ
อุปสมปชฺช วิหริติ เมตฺตาสหคฺคํ, ตสฺมิ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ฐมา กุสลาฯ

๒๕๓. กตเม ฐมา กุสลา? ชลัม สมนะ รูปูปตติยา มคคัม ภาวะติ ปิตยา จ วิราคา...เป.... ตติยัม นานํ อุปสมปชช
 วิหริต เมตตาสหคตํ, ตสฺม สมนะ ผสโส โหติ...เป.... อวิกเขโป โหติ...เป.... อิมะ ฐมา กุสลาฯ

๒๕๔. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปปคฺติยา มคฺคํ ภาวเต วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริตฺ เมตฺตาสหคํ, ตสฺมึ สมเย ผลสฺส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๕๕. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาวตฺถิ อวิตถกํ วิจารมตฺตํ สมาริํ ปิตฺตํ พุคฺคิยํ ฌานํ
อุปสมปชฺช วิหริติ เมตฺตาสหคตํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกเขโป โหติ...เป.... อิเม ฐมา กุสลาฯ

๒๕๖. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปุปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจารณ์ํ รูปสมา...เป.... ตติยํ ฌานํ
อุปสมปชฺช วิหริติ เมตฺตาสาหคํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๕๗. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปูปตฺติยา มกฺกํ ภาเวติ ปีติยา จ วิราคา...เป.... จตุตฺถํ ฌานํ
อุปสมปชฺช วิหริติ เมตฺตาสหคตํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ฐมา กุสลาฯ

๒๕๘. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปูปตฺติยา มคฺคํ ภาวเต วิวิจฺเจว กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริตฺถ คุรณาสหคตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ฐมา กุสลาฯ

๒๕๕. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมิ สมเย รูปปูปตฺติยา มกฺกํ ภาวติ วิตกฺกวิจารณ์ํ รูปสมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...
เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... ปฐมํ ฌานํ...เป.... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺบุทฺธ วิหริทฺถ กรุณาสหคตํ, ตสฺมิ สมเย พสุโส โห
ติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๒๖๐. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
 วิหริติ มหิตาสหคฺคํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา กุสลาฯ

๒๖๑. กตมม ธมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รูปปูปคฺคิยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจารณํ วุปสฺมา...เป... ทฺธิยํ ฌานํ...
เป... ตฺธิยํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺบุชฺช วิหริติ มุทิตาสหคฺตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โห
ติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมม ธมฺมา กุสลาฯ

๒๖๒. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตถํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ อุปฺเปกฺขาสหคํ, ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

จตุตถาริ พุทฺธมฺวิหารณานานิ [พุทฺธมฺวิหารณานานิ (สี. สุยา.)] โสฬสกุชฺคตฺตํ

อสุภฌานํ โสฬสกุชฺคตฺตํ

๒๖๓. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ อุทฺธมฺมาตคฺคสฺสญฺญาสหคํ, ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๖๔. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย รุปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ วินีลคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป... วิปฺพุกคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป... วิจฺฉิพุทฺทคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป... วิกฺขาธิ
คคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป... วิกฺขิตฺตคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป... หตฺตวิกฺขิตฺตคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป...
โลหิตคฺคสฺสญฺญาสหคํ...เป... ปุพฺพคฺคสฺสญฺญาสหคํ [ปุพฺพคฺคสฺสญฺญาสหคํ (ก.)] ...เป... อญฺญิกคฺคสฺสญฺญาสหคํ, ตสฺมึ
สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

อสุภฌานํ [อสุภฌานํ (สี. สุยา.)] โสฬสกุชฺคตฺตํ

รูปาวจรกุสลํ

อรูปาวจรกุสลํ

จตุตถาริ อรูปฌานานานิ [อรูปฌานานานิ (สี. สุยา.)] โสฬสกุชฺคตฺตํ

๒๖๕. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย อรูปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส รูปสฺสญฺญานํ สมตฺติกมฺมา ปฏฺิณสฺสญฺญานํ
อตฺถกฺมา นานคฺคสฺสญฺญานํ อมนสิการา อากาसानญายตฺนสฺสญฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตถํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ อุปฺเปกฺขาสหคํ, ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๖๖. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย อรูปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส อากาसानญายตฺนํ สมตฺติกมฺม วิญ
ญานญายตฺนสฺสญฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อุปฺเปกฺขาสหคํ, ตสฺมึ สมเย ผสุ
โส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๖๗. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย อรูปูปตติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส วิญญานญายตฺนํ สมตฺติกมฺม อา
ภิชฺชญายตฺนสฺสญฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อุปฺเปกฺขาสหคํ, ตสฺมึ สมเย ผสุ
โส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

๒๖๘. กตเม ทุมมา กุสลา? ยสฺมี สมเย อรูปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส อากิณฺณจฺญายตนํ สมตฺติกมฺม
เนวสณฺณานาสณฺณายตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อุเปกฺขาสหคํ, ตสฺมี
สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ทุมมา กุสลาฯ

จตุตฺตาริ อรูปุคฺคานานิ โสฬสกุขตฺตูกานิฯ

อรูปาวจรกุสลํฯ

เตญฺญมกุสลํ

กามาวจรกุสลํ

๒๖๙. กตเม ทุมมา กุสลา? ยสฺมี สมเย กามาวจโร กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคํ ฌานสมฺปยุตฺตํ หีนํ...
เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จนฺทาทิปเตยฺยํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ...เป... จิตฺตาทิปเตยฺยํ...เป...
วีมฺสาทิปเตยฺยํ...เป... จนฺทาทิปเตยฺยํ หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ หีนํ...เป...
มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จิตฺตาทิปเตยฺยํ หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วีมฺสาทิปเตยฺยํ
หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ทุมมา กุสลา
ฯ

๒๗๐. กตเม ทุมมา กุสลา? ยสฺมี สมเย กามาวจโร กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคํ ฌานสมฺปยุตฺตํ สสงฺขา
เรน...เป... โสมนสฺสสหคํ ฌานวิปยุตฺตํ...เป... โสมนสฺสสหคํ ฌานวิปยุตฺตํ สสงฺขาเรน...เป... อุเปกฺ
ขาสหคํ ฌานสมฺปยุตฺตํ...เป... อุเปกฺขาสหคํ ฌานสมฺปยุตฺตํ สสงฺขาเรน...เป... อุเปกฺขาสหคํ ฌานวิป
ยุตฺตํ...เป... อุเปกฺขาสหคํ ฌานวิปยุตฺตํ สสงฺขาเรน หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จนฺทาทิป
เตยฺยํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ...เป... จิตฺตาทิปเตยฺยํ...เป... จนฺทาทิปเตยฺยํ หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป...
ปณฺธิตํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จิตฺตาทิปเตยฺยํ หีนํ...เป...
มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิเม ทุมมา กุสลาฯ

กามาวจรกุสลํฯ

รูปาวจรกุสลํ

๒๗๑. กตเม ทุมมา กุสลา? ยสฺมี สมเย รูปุปฺปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช
วิหริติ ปถวิกสิณํ หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จนฺทาทิปเตยฺยํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ...เป...
จิตฺตาทิปเตยฺยํ...เป... วีมฺสาทิปเตยฺยํ...เป... จนฺทาทิปเตยฺยํ หีนํ...เป... มชฺฌิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิริ

ยาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จิตฺตาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...
เป... วิมฺสาธิปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ, ตสฺมिํ สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...
เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๒๗๒. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมिํ สมเย รูปรูปปฏฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจารณํ รูปสมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...
เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณํ
หิณํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จฺนฺทาริปเตยฺหิ...เป... วิริยาริปเตยฺหิ...เป... จิตฺตาริปเตยฺหิ...
เป... วิมฺสาธิปเตยฺหิ...เป... จฺนฺทาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิริยาริปเตยฺหิ หินํ...
เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จิตฺตาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิมฺสาธิป
เตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ, ตสฺมिํ สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา
กุสลาฯ

รูปาจรกุสลา

อรูปาจรกุสลา

๒๗๓. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมिํ สมเย อรูปรูปปฏฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สัพฺพโส รูปสณฺญาณํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิณสณฺญาณํ
อตฺถงฺกมา นานตฺถสณฺญาณํ อมนสิการา อากาसानญฺจายตนสณฺญาสหคฺคํ สุขสุส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ หิณํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จฺนฺทาริปเตยฺหิ...เป... วิริยาริปเตยฺหิ...เป...
จิตฺตาริปเตยฺหิ...เป... วิมฺสาธิปเตยฺหิ...เป... จฺนฺทาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิริ
ยาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... จิตฺตาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...
เป... วิมฺสาธิปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ, ตสฺมिํ สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...
เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๒๗๔. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมิํ สมเย อรูปรูปปฏฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สัพฺพโส อากาसानญฺจายตนํ สมตฺติกฺกมมฺ วิญ
ญาณญฺจายตนสณฺญาสหคฺคํ สุขสุส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ หิณํ...เป... มหฺณิมํ...
เป... ปณฺธิตํ...เป... จฺนฺทาริปเตยฺหิ...เป... วิริยาริปเตยฺหิ...เป... จิตฺตาริปเตยฺหิ...เป... วิมฺสาธิปเตยฺหิ...
เป... จฺนฺทาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิริยาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป...
ปณฺธิตํ...เป... จิตฺตาริปเตยฺหิ หินํ...เป... มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ...เป... วิมฺสาธิปเตยฺหิ หินํ...เป...
มหฺณิมํ...เป... ปณฺธิตํ, ตสฺมิํ สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๒๗๕. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมิํ สมเย อรูปรูปปฏฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สัพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมตฺติกฺกมมฺ อา
ภิชฺชญฺจายตนสณฺญาสหคฺคํ สุขสุส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ หิณํ...เป... มหฺณิมํ...

เป... ปณิต...เป... จนุทาธิปไตย...เป... วีริยาธิปไตย...เป... จิตตาธิปไตย...เป... วมัสสาธิปไตย...
เป... จนุทาธิปไตย หีน...เป... มหุณิม...เป... ปณิต...เป... วีริยาธิปไตย หีน...เป... มหุณิม...เป...
ปณิต...เป... จิตตาธิปไตย หีน...เป... มหุณิม...เป... ปณิต...เป... วมัสสาธิปไตย หีน...เป...
มหุณิม...เป... ปณิต , ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิม ฐมมา กุสลาฯ

๒๗๖. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย อรูปปตติยา มกฺก ภาเวติ สพฺพโส อากิณฺณญายตนํ สมตฺตักุมฺม
เนวสญฺญานาสญฺญายตนสญฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถ ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ หีน...เป...
มหุณิม...เป... ปณิต...เป... จนุทาธิปไตย...เป... วีริยาธิปไตย...เป... จิตตาธิปไตย...เป... วมัส
สาธิปไตย...เป... จนุทาธิปไตย หีน...เป... มหุณิม...เป... ปณิต...เป... วีริยาธิปไตย หีน...เป...
มหุณิม...เป... ปณิต...เป... จิตตาธิปไตย หีน...เป... มหุณิม...เป... ปณิต...เป... วมัสสาธิปไตย
หีน...เป... มหุณิม...เป... ปณิต, ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิม ฐมมา กุสลา
ฯ

อรุปาวจรกุสลํ

โลกุตตรกุสลํ

สุทฺธิกปฺปิปฺพา

๒๗๗. กตเม ฐมมา กุสลา? ยสุมี สมเย โลกุตฺตร ฆานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกถานํ ปหานาย ปฐฺมา
ภุมิยา ปตติยา วิวิจฺเจว กามเห...เป... ปฐฺม ฆานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฺปิปฺทํ ทนฺธาภิณฺญํ, ตสุมี สมเย ผสุโส โหติ,
เวทนา โหติ, สญฺญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกคฺคตา
โหติ, สทฺธินฺทริยํ โหติ, วีริยนฺทริยํ โหติ, สตินฺทริยํ โหติ, สมานินฺทริยํ โหติ, ปญฺณินฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ,
โสมนสฺสินฺทริยํ โหติ, จีวนินฺทริยํ โหติ, อนนฺญาตณฺณสฺสามีตฺตินฺทริยํ โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, สมฺมาสงฺกปโป โหติ, สม
มาวาจา โหติ, สมฺมากมฺมุนฺโต โหติ, สมฺมาอาชีโว โหติ, สมฺมาวายาโม โหติ, สมฺมาสติ โหติ, สมฺมาสมาธิ โหติ,
สทฺธาพลํ โหติ, วีริยพลํ โหติ, สติพลํ โหติ, สมาธิพลํ โหติ, ปญฺญาพลํ โหติ, หิริพลํ โหติ, โอตฺตปฺปพลํ โหติ, อโลโก
โหติ, อโทโส โหติ, อโมโห โหติ, อนภิชฺฌา โหติ, อพฺยาปาโท โหติ, สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ, หิริ โหติ, โอตฺตปฺป โหติ,
กายปสฺสทฺธิ โหติ, จิตฺตปสฺสทฺธิ โหติ, กายลหฺตา โหติ, จิตฺตลหฺตา โหติ, กายมฺฤตา โหติ, จิตฺตมฺฤตา โหติ, กา
ยกมฺมณฺญตา โหติ, จิตฺตกมฺมณฺญตา โหติ, กายปาคฺคณฺญตา โหติ, จิตฺตปาคฺคณฺญตา โหติ, กายชฺชกตา โหติ, จิตฺตชฺชกตา โห
ติ, สติ โหติ, สมฺปชฺฌณฺญ โหติ, สมโถ โหติ, วิปสฺสนา โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกเขโป โหติ; เย วา ปน ตสุมี สมเย อญ
ญेปิ อตฺถิ ปญฺจิจสฺสพฺปนา อรูปิโน ฐมมา — อิม ฐมมา กุสลาฯ

๒๗๘. กตโม ตสฺมึ สฺมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมึ สฺมเย ผลุโส ฝุสนา สํฝุสนา สํฝุสิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย ผลุโส โหติฯ

๒๗๙. กตมา ตสฺมึ สฺมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย ตชฺชามโนวิญญานชาตฺสุมฺผลุสฺสํ เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺผลุสฺสํ สาคํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสา สาคา สุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สฺมเย เวทนา โหติฯ

๒๘๐. กตมา ตสฺมึ สฺมเย สญฺญา โหติ? ยา ตสฺมึ สฺมเย ตชฺชามโนวิญญานชาตฺสุมฺผลุสฺสา สญฺญา สญฺขานนา สญฺขานิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย สญฺญา โหติฯ

๒๘๑. กตมา ตสฺมึ สฺมเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สฺมเย ตชฺชามโนวิญญานชาตฺสุมฺผลุสฺสา เจตนา สญฺเจตนา เจตยิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย เจตนา โหติฯ

๒๘๒. กตมํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโร ตชฺชามโนวิญญานชาตฺ — อิทํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตํ โหติฯ

๒๘๓. กตโม ตสฺมึ สฺมเย วิตฺถโก โหติ? โย ตสฺมึ สฺมเย ตถโก วิตฺถโก สงฺกปฺโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปฺนา สมฺมาสงฺกปฺโป มกฺขกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย วิตฺถโก โหติฯ

๒๘๔. กตโม ตสฺมึ สฺมเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมึ สฺมเย จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺธานตา อนุเปกฺขนตา — อยํ ตสฺมึ สฺมเย วิจาโร โหติฯ

๒๘๕. กตมา ตสฺมึ สฺมเย ปิตี โหติ? ยา ตสฺมึ สฺมเย ปิตี ปาโมซฺซํ อาโมทนา ปโมทนา หาโส ปหาโส วิตฺติ โอทคฺยํ อุตฺตมนตา จิตฺตสฺส ปิตฺตสมฺโพซฺฆงฺโก — อยํ ตสฺมึ สฺมเย ปิตี โหติฯ

๒๘๖. กตมํ ตสฺมึ สฺมเย สุขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สฺมเย เจตสิกํ สาคํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺผลุสฺสํ สาคํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสา สาคา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สฺมเย สุขํ โหติฯ

๒๘๗. กตมา ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา โหติ? ยา ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สญฺจิตฺติ อวฺภูจิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมฺโถ สมฺมาธิญฺญํ สมฺมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ สมฺมาสมฺโพซฺฆงฺโก มกฺขกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสฺมึ สฺมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา โหติฯ

๒๘๘. กตมํ ตสฺมึ สฺมเย สทฺธิญฺญํ โหติ? ยา ตสฺมึ สฺมเย สทฺธา สทฺทหนา โอภปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธิญฺญํ สทฺธาพลํ — อิทํ ตสฺมึ สฺมเย สทฺธิญฺญํ โหติฯ

๒๘๙. กตมํ ตสฺมํ สมเย วิริยิณฺทริยํ โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตสิโก วิริยารมฺโห นิฏฺกโม ปรฺกฏโม อุตฺยาโม วายาโม อุตฺสาโห อุตฺโสฬสํ ฌาโม ธิตฺติ อสฺสิจฺฉปฺรฏฺกมฺตา อนิกฺขิตฺตคฺคณฺทตา อนิกฺขิตฺตทฺฐรฺตา ทฺฐรฺสมปฺกคาโห วิริยํ วิริยิณฺทริยํ วิริยพลํ สมฺมวาทาโม วิริยสมฺโพชฺฌงฺโก มกฺกงฺกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย วิริยิณฺทริยํ โหติฯ

๒๙๐. กตมํ ตสฺมํ สมเย สติณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปฺปลาปนฺตา อสมฺมุสฺสณฺตา สติ สติณฺทริยํ สติพลํ สมฺมาสฺสติ สติสมฺโพชฺฌงฺโก มกฺกงฺกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สติณฺทริยํ โหติฯ

๒๙๑. กตมํ ตสฺมํ สมเย สมာธิณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺจูติ อวฺภูจฺจติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสฺตา สมฺโถ สมာธิณฺทริยํ สมာธิพลํ สมฺมาสมฺมาธิ สมာธิสมฺโพชฺฌงฺโก มกฺกงฺกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สมာธิณฺทริยํ โหติฯ

๒๙๒. กตมํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญิณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺสํ เนปฺปญฺญ เวทฺทฺยา จินฺตา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌญํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญิณฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺโก มกฺกงฺกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญิณฺทริยํ โหติฯ

๒๙๓. กตมํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปณฺฑิตํ มโน มนายนํ มนินฺทริยํ วิญญฺาณํ วิญญฺาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญญฺาณธาตุ — อิทํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๒๙๔. กตมํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสซํ สาทํ สุขํ เวทิตํ เจโตสมฺพสฺสซา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติฯ

๒๙๕. กตมํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปิณํ ฌมฺมานํ อายุ จูติ ยปฺนา ยปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติฯ

๒๙๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย อนณฺญาตณฺณสฺสสามิตินฺทริยํ โหติ? ยา เตสํ ฌมฺมานํ อนณฺญาตณฺณํ อทิฏฺฐานํ อปฺปตฺตานํ อวิทิตานํ อสจฺฉิกิตฺตานํ สจฺฉิกิริยาย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลกฺขณา อุลกฺขณา ปจฺจุปลกฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺสํ เนปฺปญฺญ เวทฺทฺยา จินฺตา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌญํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญิณฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺโก มกฺกงฺกํ มกฺคปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย อนณฺญาตณฺณสฺสสามิตินฺทริยํ โหติฯ

๒๕๗. กตมา ตสุมี สมเย สมมาทิกฺกุสิ โหติ? ยา ตสุมี สมเย ปญญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภฺขณา อุลลภฺขณา ปจฺจุพลภฺขณา ปณฺทิจฺจ โกสลลฺล เนปฺปญฺญ เวทฺทพฺพา จินฺตา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปรีณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌญฺ ปโตโท ปญญา ปญฺญินฺทริยํ ปญญาพลํ ปญญาสคฺคํ ปญญาปาสาโท ปญญาอาโลโก ปญญาโอภาโส ปญญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมมาทิกฺกุสิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนฺโก มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาทิกฺกุสิ โหติฯ

๒๕๘. กตโม ตสุมี สมเย สมมาสงฺกปโป โหติ? โย ตสุมี สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปฺนา สมมาสงฺกปโป มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาสงฺกปโป โหติฯ

๒๕๙. กตมา ตสุมี สมเย สมมาวาจา โหติ? ยา ตสุมี สมเย จตฺตฺติ วจฺจุจฺจเรเตหิ อารติ วิรติ ปฏฺวิรติ เวมณฺนิ อภิรียา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนตฺติกฺกโม เสตฺตฺมาโต สมมาวาจา มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาวาจา โหติฯ

๓๐๐. กตโม ตสุมี สมเย สมมากมฺมฺนโต โหติ? ยา ตสุมี สมเย ตีหิ กายทฺจุจฺจเรเตหิ อารติ วิรติ ปฏฺวิรติ เวมณฺนิ อภิรียา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนตฺติกฺกโม เสตฺตฺมาโต สมมากมฺมฺนโต มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมากมฺมฺนโต โหติฯ

๓๐๑. กตโม ตสุมี สมเย สมมาอาชีโว โหติ? ยา ตสุมี สมเย มิจฺฌาอาชีวา อารติ วิรติ ปฏฺวิรติ เวมณฺนิ อภิรียา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ เวลาอนตฺติกฺกโม เสตฺตฺมาโต สมมาอาชีโว มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาอาชีโว โหติฯ

๓๐๒. กตโม ตสุมี สมเย สมมาวายาโม โหติ? โย ตสุมี สมเย เจตฺตฺติโก วิริยารมฺโภ นิภกฺโก ปฺรภกฺโก อฺยุชฺชาโม วายาโม อฺอุสฺสาโห อฺอุสฺโสฬฺหิ ถาโม ฐิติ อสฺติถิลปฺรภกฺกตา อนิกฺขิตตฺตฺนทฺตา อนิกฺขิตตฺตฺรตา ฐฺรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยินฺทริยํ วิริยพลํ สมมาวายาโม วิริยสมฺโพชฺฌนฺโก มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาวายาโม โหติฯ

๓๐๓. กตมา ตสุมี สมเย สมมาสติ โหติ? ยา ตสุมี สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปฺปลาปนฺตา อสมฺมุสฺสสนฺตา สติ สติินฺทริยํ สติพลํ สมมาสติ สติสมฺโพชฺฌนฺโก มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาสติ โหติฯ

๓๐๔. กตโม ตสุมี สมเย สมมาสมาธิ โหติ? ยา ตสุมี สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺจฺจิตฺติ อวฺภูจฺจิตฺติ อวิสาหาโร อวิภฺเขโป อวิสาธุมาณสฺตา สมโธ สมาธิินฺทริยํ สมาธิพลํ สมมาสมาธิ สมาธิสมฺโพชฺฌนฺโก มคฺคกํ มคฺคปริยาปฺนํ — อยํ ตสุมี สมเย สมมาสมาธิ โหติฯ

๓๐๕. กตมํ ตสุมี สมเย สทฺธาพลํ โหติ? ยา ตสุมี สมเย สทฺธา สทฺทฺทฺหนา โอกปฺปนา อภิปฺปสาโท สทฺธา สทฺธิินฺทริยํ สทฺธาพลํ — อิทํ ตสุมี สมเย สทฺธาพลํ โหติฯ

๓๐๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย วีริยพลํ โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตสีโก วีริยารมฺโก นิกฺกโม ปรกฺกโม อุตฺตยาโม วายาโม อุตฺตสาโท อุตฺตโสฬสํ ธีโก ธีติ อธิติลปรกฺกมตา อนิกฺขิตตฺตณฺทตา อนิกฺขิตตฺตฐรตา ฐรสมฺปฏฺคาโห วีริยํ วีริยนฺทริยํ วีริยพลํ สมมาวายาโม วีริยสมฺโพชฺฌนฺโก มกฺกญฺกํ มกฺกปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย วีริยพลํ โหติฯ

๓๐๗. กตมํ ตสฺมํ สมเย สติพลํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏฺฐิสฺสติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปฺลาปนฺตา อสมมุตฺตสนฺตา สติ สตินฺทริยํ สติพลํ สมมาสฺสติ สติสมฺโพชฺฌนฺโก มกฺกญฺกํ มกฺกปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สติพลํ โหติฯ

๓๐๘. กตมํ ตสฺมํ สมเย สมာธิพลํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺธิติ อวญฺญิตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโธ สมာธิยนฺทริยํ สมาธิพลํ สมมาสมาธิ สมาธิสมฺโพชฺฌนฺโก มกฺกญฺกํ มกฺกปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สมာธิพลํ โหติฯ

๓๐๙. กตมํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญาพลํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภฺขณา อุลภฺขณา ปจฺจุพลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทฺยา จินฺตา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสฺสํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนฺโก มกฺกญฺกํ มกฺกปริยาปฺนํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ปญฺญาพลํ โหติฯ

๓๑๐. กตมํ ตสฺมํ สมเย หิริพลํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน หิริยติ ปาปกาณํ อกฺุสลาณํ ฌมฺมานํ สમાปตฺติยา — อิทํ ตสฺมํ สมเย หิริพลํ โหติฯ

๓๑๑. กตมํ ตสฺมํ สมเย โอตฺตปฺปพลํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิ ตพฺเพน โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ อกฺุสลาณํ ฌมฺมานํ สમાปตฺติยา — อิทํ ตสฺมํ สมเย โอตฺตปฺปพลํ โหติฯ

๓๑๒. กตโม ตสฺมํ สมเย อโลโก โหติ? โย ตสฺมํ สมเย อโลโก อลฺุพฺภณา อลฺุพฺภิตตฺตํ อสाराโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตฺตํ อนภิชฺฌา อโลโก กุสฺลมูลํ — อยํ ตสฺมํ สมเย อโลโก โหติฯ

๓๑๓. กตโม ตสฺมํ สมเย อโทโส โหติ? โย ตสฺมํ สมเย อโทโส อทฺุสฺสนา อทฺุสฺสิตตฺตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปชฺโช อโทโส กุสฺลมูลํ — อยํ ตสฺมํ สมเย อโทโส โหติฯ

๓๑๔. กตโม ตสฺมํ สมเย อโมโห โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภฺขณา อุลภฺขณา ปจฺจุพลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทฺยา จินฺตา อูปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺฌญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสฺสํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนฺโก มกฺกญฺกํ มกฺกปริยาปฺนํ — อยํ ตสฺมํ สมเย อโมโห โหติฯ

๓๑๕. กตมา ตสฺมี สมเย อนภิชฺชา โหติ? โย ตสฺมี สมเย อโลโก อลฺหณนา อลฺหณิตตํ อสाराโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตํ อนภิชฺชา อโลโก กุสลมฺลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อนภิชฺชา โหติฯ

๓๑๖. กตโม ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติ? โย ตสฺมี สมเย อโทโส อทฺธสฺนา อทฺธสฺสิตตํ อพฺยาปาโท อพฺยาปฺชฺโช อโทโส กุสลมฺลํ — อยํ ตสฺมี สมเย อพฺยาปาโท โหติฯ

๓๑๗. กตมา ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติ? ยา ตสฺมี สมเย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภฺชณา อฺปฺลภฺชณา ปจฺจุปฺลภฺชณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทพฺยา จินฺตา อฺปปริกฺขา ฐีริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทริยํ ปญฺญาพฺลํ ปญฺญาสฺสํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฆมฺโก มคฺคกํ มคฺคปริยาปนฺนํ — อยํ ตสฺมี สมเย สมฺมาทิฏฺฐิ โหติฯ

๓๑๘. กตมา ตสฺมี สมเย หิริ โหติ? ยํ ตสฺมี สมเย หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปฺตติยา — อยํ ตสฺมี สมเย หิริ โหติฯ

๓๑๙. กตมํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปํ โหติ? ยํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตฺตพฺเพน โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปฺตติยา — อิทํ ตสฺมี สมเย โอตฺตปฺปํ โหติฯ

๓๒๐. กตมา ตสฺมี สมเย กายปฺสฺสทฺธิ โหติ? ยา ตสฺมี สมเย เวทนาภฺษณฺธสฺส สลฺญาณภฺษณฺธสฺส สงฺขารภฺษณฺธสฺส ปฺสฺสทฺธิ ปฺฐิปฺสฺสทฺธิ ปฺสฺสมภฺนา ปฺฐิปฺสฺสมภฺนา ปฺฐิปฺสฺสมภฺจิตตํ ปฺสฺสทฺธิสมฺโพชฺฆมฺโก — อยํ ตสฺมี สมเย กายปฺสฺสทฺธิ โหติฯ

๓๒๑. กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตปฺสฺสทฺธิ โหติ? ยา ตสฺมี สมเย วิญฺญาณภฺษณฺธสฺส ปฺสฺสทฺธิ ปฺฐิปฺสฺสทฺธิ ปฺสฺสมภฺนา ปฺฐิปฺสฺสมภฺนา ปฺฐิปฺสฺสมภฺจิตตํ ปฺสฺสทฺธิสมฺโพชฺฆมฺโก — อยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตปฺสฺสทฺธิ โหติฯ

๓๒๒. กตมา ตสฺมี สมเย กายลหฺตฺตา โหติ? ยา ตสฺมี สมเย เวทนาภฺษณฺธสฺส สลฺญาณภฺษณฺธสฺส สงฺขารภฺษณฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺตฺตปริณามตา อทฺนฺธนา อวิตฺถนตา — อยํ ตสฺมี สมเย กายลหฺตฺตา โหติฯ

๓๒๓. กตมา ตสฺมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติ? ยา ตสฺมี สมเย วิญฺญาณภฺษณฺธสฺส ลหฺตฺตา ลหฺตฺตปริณามตา อทฺนฺธนา อวิตฺถนตา — อยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตลหฺตฺตา โหติฯ

๓๒๔. กตมา ตสฺมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติ? ยา ตสฺมี สมเย เวทนาภฺษณฺธสฺส สลฺญาณภฺษณฺธสฺส สงฺขารภฺษณฺธสฺส มฺหฺตฺตา มฺหฺตฺตปริณามตา อภฺกชฺชตา อภฺกชฺชนา — อยํ ตสฺมี สมเย กายมฺหฺตฺตา โหติฯ

๓๒๕. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตตมุตฺตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย วิญญานกฺขนฺธสฺส มุตฺตา มทฺทวตา อกฺกพฺตา อกฺกนิตา — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตตมุตฺตา โหติฯ

๓๒๖. กตมา ตสฺมึ สมเย กายกมฺมณฺญตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สณฺญากฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส กมฺมณฺญตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อยํ ตสฺมึ สมเย กายกมฺมณฺญตา โหติฯ

๓๒๗. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตตกมฺมณฺญตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย วิญญานกฺขนฺธสฺส กมฺมณฺญตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตตกมฺมณฺญตา โหติฯ

๓๒๘. กตมา ตสฺมึ สมเย กายปาคฺคณฺญตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สณฺญากฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส ปคฺคณา ปคฺคณฺตํ ปคฺคณภาโว — อยํ ตสฺมึ สมเย กายปาคฺคณฺญตา โหติฯ

๓๒๙. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตตปาคฺคณฺญตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย วิญญานกฺขนฺธสฺส ปคฺคณา ปคฺคณฺตํ ปคฺคณภาโว — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตตปาคฺคณฺญตา โหติฯ

๓๓๐. กตมา ตสฺมึ สมเย กายชฺชกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย เวทนากฺขนฺธสฺส สณฺญากฺขนฺธสฺส สงฺขารกฺขนฺธสฺส อุชฺชตา อุชฺชกตา อชฺฌมฺหตา อวฺงกตา อกฺกุฏิตตา — อยํ ตสฺมึ สมเย กายชฺชกตา โหติฯ

๓๓๑. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตตชฺชกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย วิญญานกฺขนฺธสฺส อุชฺชตา อุชฺชกตา อชฺฌมฺหตา อวฺงกตา อกฺกุฏิตตา — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตตชฺชกตา โหติฯ

๓๓๒. กตมา ตสฺมึ สมเย สติ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย สติ อนุสฺสติ ปฏิสฺสติ สติ สรณตา ธารณตา อปฺปาลปนตา อสมฺมุสฺสณตา สติ สติอนุทฺริยํ สติพลํ สมฺมาสติ สติสมฺโพชฺฌมฺโก มกฺกจํ มกฺกปริยาปนนํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สติ โหติฯ

๓๓๓. กตมํ ตสฺมึ สมเย สมฺปชฺชณฺญํ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปญฺญา ปหานนา วิจโย ปวิจโย ฌมฺมวิจโย สลฺลภฺขณา อุปลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺสํ เนปฺปณฺญํ เวทฺทยา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปฺสฺสนา สมฺปชฺชณฺญํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทฺริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฌมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฌมฺมวิจยสมฺโพชฺฌมฺโก มกฺกจํ มกฺกปริยาปนนํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย สมฺปชฺชณฺญํ โหติฯ

๓๓๔. กตโม ตสฺมึ สมเย สมฺโม โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวฺภูตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมฺโม สมฺมาธิอนุทฺริยํ สมฺมาธิพลํ สมฺมาสมาธิ สมฺมาสมฺโพชฺฌมฺโก มกฺกจํ มกฺกปริยาปนนํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สมฺโม โหติฯ

๓๓๕. กตมา ตสฺมี สมเย วิปัสสนา โหติ? ยา ตสฺมี สมเย ปญญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฐมฺมวิจโย สุตตถุขณา อุปตถุขณา ปจฺจุตถุขณา ปณฺฑิตจํ โกสลํ เนปฺพญํ เวทพฺพา จินฺตา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปรีณายิกา วิปัสสนา สมฺปชฺฌญํ ปโตโท ปญญา ปญฺญินฺทริยํ ปญญาพลํ ปญญาสคฺคํ ปญญาปาสาโท ปญญาอาโลโก ปญญาโอภาโส ปญญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฐมฺมวิจยสมฺโพชฺฌมฺโก มกฺกจํ มกฺคปริยาปณฺนํ — อํ ตสฺมี สมเย วิปัสสนา โหติฯ

๓๓๖. กตโม ตสฺมี สมเย ปคฺคาโห โหติ? โย ตสฺมี สมเย เจตฺติโก วีริยารมฺโก นิกกโม ปรรกฺกโม อุตฺตยาโม วายาโม อุตฺตสาโห อุตฺตโสฬฺหิ ธาโม ฐิติ อสฺสิลปรรกมฺตา อนิกฺขิตตณฺหตา อนิกฺขิตตฐรฺตา ฐรฺสมฺปคฺคาโห วีริยํ วีริยินฺทริยํ วีริยพลํ สมฺมาวายาโม วีริยสมฺโพชฺฌมฺโก มกฺกจํ มกฺคปริยาปณฺนํ — อํ ตสฺมี สมเย ปคฺคาโห โหติฯ

๓๓๗. กตโม ตสฺมี สมเย อวิกฺเขโป โหติ? ยา ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวฺภูตฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาธุมานสตา สมโธ สมาริณฺทริยํ สมาริพลํ สมฺมาสมาริ สมาริสมฺโพชฺฌมฺโก มกฺกจํ มกฺคปริยาปณฺนํ — อํ ตสฺมี สมเย อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิเม ฐมฺมา กุสลาฯ

ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตารो ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตนาโม โหนฺติ, ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, นวินฺทริยานิ โหนฺติ, ปญฺจกิกํ ฌานํ โหติ, อญฺฐจฺติโก มกฺโก โหติ, สคฺคต พฺลานิ โหนฺติ, ตโย เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลโส โหติ, เอกา เวทนา โหติ, เอกา สญฺญา โหติ, เอกา เจตนา โหติ, เอกํ จิตฺตํ โหติ, เอโก เวทนาภฺขนฺโธ โหติ, เอโก สญฺญาภฺขนฺโธ โหติ, เอโก สงฺขารภฺขนฺโธ โหติ, เอโก วิญฺญาณภฺขนฺโธ โหติ, เอกํ มนายนฺตํ โหติ, เอกํ มนินฺทริยํ โหติ, เอกา มโน วิญฺญาณธาคฺค โหติ, เอกํ ฐมฺมายตณํ โหติ, เอกา ฐมฺมธาคฺค โหติ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิเม ฐมฺมา กุสลา...เป....ฯ

๓๓๘. กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารภฺขนฺโธ โหติ? ผลโส เจตนา วิตฺกโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา สทฺธิณฺทริยํ วีริยินฺทริยํ สติณฺทริยํ สมาริณฺทริยํ ปญฺญินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ อนญฺญาตญฺญสฺสามิณฺทริยํ สมฺมาทิฏฺฐิ สมฺมาสงฺกปโป สมฺมาวจา สมฺมากมฺมโนโต สมฺมาอาชีโว สมฺมาวายาโม สมฺมาสติ สมฺมาสมาริ สทฺธาพลํ วีริยพลํ สติพลํ สมาริพลํ ปญญาพลํ หิริพลํ โอคฺคตปฺปพลํ อโลโก อโทโส อโมโห อนภิชฺฌา อพฺยาปาโท สมฺมาทิฏฺฐิ หิริ โอคฺคตปฺป ภายปสฺสทฺธิ จิตฺตปสฺสทฺธิ ภายลหฺตา จิตฺตลหฺตา ภายมฺหฺตา จิตฺตมฺหฺตา ภายกมฺมญฺญตา จิตฺตกมฺมญฺญตา ภายปาณญฺญตา จิตฺตปาณญฺญตา ภายชุกฺคา จิตฺตชุกฺคา สติ สมฺปชฺฌญํ สมโธ วิปัสสนา ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนาภฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สญฺญาภฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณภฺขนฺธํ — อํ ตสฺมี สมเย สงฺขารภฺขนฺโธ โหติ...เป.... อิเม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๓๙. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมี สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวะติ นิยุยานิกํ อปจฺยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปฐฺมา ยมฺมิ ยยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามะหิ...เป.... ปฐฺม ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริ ทฺวชฺชปฏิบัติ ขิปฺปากิณฺณํ, ตสฺมี สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิเม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๔๐. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๔๑. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิปทํ จิปรปาภิณฺญํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๔๒. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมิยา ปตฺติยา วิตฺถกฺกวจารานํ รูปสฺมา ...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป... จตฺตถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ...เป... ทุกฺขปฏิปทํ จิปรปาภิณฺญํ...เป... สุขปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ...เป... สุขปฏิปทํ จิปรปาภิณฺญํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

สุทฺธิกปฏิปทา

สุตฺตญตํ

๓๔๓. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุตฺตญตํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๔๔. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมิยา ปตฺติยา วิตฺถกฺกวจารานํ รูปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป... จตฺตถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุตฺตญตํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

สุตฺตญตํ

สุตฺตญตมุลกปฏิปทา

๓๔๕. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สุตฺตญตํ, ตสฺมึ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๔๖. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นิชฺชานิกํ อปฺยการมํ ทิฏฺฐิคตํ ปหานาย ปฐมา ยมฺม
ยา ปตฺติยา วิวิเจจ กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิริตฺติ ทุกฺขปฺปิปฺพํ จิปฺปภาณญฺญ สฺสณฺณตํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส
โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๓๔๖. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นิชฺยานิ กํ อปจยคามํ ทิฏฐิตคฺคานํ ปหานาย ปฐมา ยมฺมชา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปซฺช วิริติ สุขปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สฺวณฺณตํ, ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ

๓๔๘. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามํ ทิฏฐิตตานํ ปหานาย ปฐมา ยมฺมียา ปตฺติยา วิวิจเจา กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปฺขช วิหริติ สุขปฏิปทํ จิปฺปภาณญฺ สุฉณฺตํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ

๓๔๕. กตเม ชมมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตตโร ฆานนํ ภาวติ นียยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิตตานํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตติยา วิตถกวิจจารานํ วูปสมา...เป... พุคฺคิยํ ฆานนํ...เป... ตคฺคิยํ ฆานนํ...เป... จตุตฺถํ ฆานนํ...เป... ปฐมํ ฆานนํ...เป... ปญจมํ ฆานนํ อุปสมปฺชช วิหริติ ทฺวักขปฺปิปทํ ทนฺทราภิชฺฌญํ สฺสณฺณตฺ...เป... ทฺวักขปฺปิปทํ จิปรฺปาภิชฺฌญํ สฺสณฺณตฺ...เป... สฺวักขปฺปิปทํ ทนฺทราภิชฺฌญํ สฺสณฺณตฺ...เป... สฺวักขปฺปิปทํ จิปรฺปาภิชฺฌญํ สฺสณฺณตฺ, ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมมา กุสลาฯ

សូចនុម្ពតម្កលកប្បិបតា។

อปปณิหิตํ

๓๕๐. กตเม ชมฺมา กุสลา? ชฺฐมฺ สเมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นิชฺชานิกํ อปฺยาคามิํ ทิฏฺฐิกตฺถํ ปหานาย ปฺรุมาย ญมฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเฌา กามเมหิ...เป.... ปฺรุมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อปฺปณฺหิตํ , ตสฺมฺ สเมเย ผลสฺส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมฺมา กุสลาฯ

๓๕๑. กตเม ชมมา กุสลา? ชลัม สมเย โลกุตตโร ฉานนํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามํ ทิฏฐิคดานํ ปหานาย ปฐมา ยมมียา ปตติยา วิตทกวิจารานํ วูปสมา...เป... พุติยฉานนํ...เป... ตติยฉานนํ...เป... จตุตถฉานนํ...เป... ปฐมฉานนํ...เป... ปญจมฉานนํ อุปสมปชช วิหริติ อปุปนิหิตํ, ตลัม สมเย ผสสโ โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิม ชมมา กุสลา?

อุปปณิหิตํ

อပ္ปณิหิตมุลกปฐิปทา

๓๕๒. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

๓๕๓. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปทํ จิปรฺภาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

๓๕๔. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏฺิปปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

๓๕๕. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏฺิปปทํ จิปรฺภาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

๓๕๖. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตติยา วิตกฺกวิจฺจารณํ วูปสฺมา...เป... ทุคฺคิยํ ฌานํ...เป... ตคฺคิยํ ฌานํ...เป... จตุคฺคํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ...เป... ทุกฺขปฏฺิปปทํ จิปรฺภาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ...เป... สุขปฏฺิปปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ...เป... สุขปฏฺิปปทํ จิปรฺภาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ

อปฺปณฺหิตมฺมูลกปฏฺิปปทาฯ

วีสติ มหานยา

๓๕๗. กตเม ชมฺมา กุสลา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ มคฺคํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สติปญฺฐานํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สมมฺปปฺธานํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อิทธิปาทํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อินฺทริยํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ พลํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ โพชฺฌนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สจฺจํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สมถํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ ธมฺมํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ ขนฺธํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อายตนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ ชาติํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อาหารํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ ผสฺสํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ เวทนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สลฺยญํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ เจตนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ จิตฺตํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจย

คามิ ทัศนิตตานํ ปหณาย ปฐมา ยมียา ปตติยา วิวิจเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปชฺช วิหริติ ทุกขปฏิปทํ
ทนฺธาภิญฺญํ, ตสฺมिํ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

วิสติ มหานายา

อธิปติ

๓๕๘. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมिํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิ ทัศนิตตานํ ปหณาย ปฐมา ยมียา
ปตติยา วิวิจเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปชฺช วิหริติ ทุกขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ...เป... วิ
ริยาธิปเตยฺยํ...เป... จิตฺตาธิปเตยฺยํ...เป... วิมฺสาธิปเตยฺยํ, ตสฺมिํ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...
เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

๓๕๙. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมิํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิ ทัศนิตตานํ ปหณาย ปฐมา ยมียา
ปตติยา วิทกฺกวิจารณํ วูปสฺมา...เป... ทุติยํ ฌานํ...เป... ตติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ
ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมปชฺช วิหริติ ทุกขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ...
เป... จิตฺตาธิปเตยฺยํ...เป... วิมฺสาธิปเตยฺยํ, ตสฺมिํ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺ
มา กุสลาฯ

๓๖๐. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ยสฺมิํ สมเย โลกุตฺตรํ มคฺคํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สติปญฺฐานํ ภาวติ...เป... โล
กุตฺตรํ สมมุปฺปชฺชานํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อิทฺธิปาทํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อินฺทริยํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ
พลํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ โพชฺฌนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สจฺจํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ สมถํ ภาวติ...
เป... โลกุตฺตรํ ฐมฺมํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ ขนฺธํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อายตฺนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ
ชาตํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ อาหารํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ ผสฺสํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ เวทนํ ภาวติ...
เป... โลกุตฺตรํ สลฺยญํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ เจตฺนํ ภาวติ...เป... โลกุตฺตรํ จิตฺตํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิ
ทัศนิตตานํ ปหณาย ปฐมา ยมียา ปตติยา วิวิจเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปชฺช วิหริติ ทุกขปฏิปทํ ทนฺธา
ภิญฺญํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ...เป... วิริยาธิปเตยฺยํ...เป... จิตฺตาธิปเตยฺยํ...เป... วิมฺสาธิปเตยฺยํ, ตสฺมिํ สมเย ผสุโส โห
ติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ

อธิปติฯ

ปฐโม มคฺโค

๓๖๑. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามิํ กามราคพฺยาปาทานํ ตฺนุภาวาย พุ
ตฺติยา ย ญฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพฺพํ ทนฺธาภิณฺฺญํ, ตสฺมี สมเย ผสฺโส
โหติ...เป... อณฺฺณทฺธิริยํ โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

ทุกฺติโย มคฺโคฯ

๓๖๒. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามิํ กามราคพฺยาปาทานํ อนว
เสสฺสพฺปหานาย ตฺติยา ย ญฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพฺพํ ทนฺธาภิณฺฺญํ ,
ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อณฺฺณทฺธิริยํ โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ

ตฺติโย มคฺโคฯ

๓๖๓. กตเม ฐมา กุสลา? ยสฺมี สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามิํ รูปราคอรูปรากมานอฺหฺจจฺจวิ
ชา ย อนวเสสฺสพฺปหานาย จตฺตถาย ญฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิพฺพํ
ทนฺธาภิณฺฺญํ, ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อณฺฺณทฺธิริยํ โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุ
สลา...เป...ฯ

๓๖๔. กตมํ ตสฺมี สมเย อณฺฺณทฺธิริยํ โหติ? ย เตสํ ฐมา น ญฺาตานํ ทิฏฺฐานํ ปตฺตานํ วิทิตานํ สจฺฉิกถานํ สจฺฉิ
กิริยา ย ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฐมฺมวิจโย สลฺลทกฺขณา อุปทกฺขณา ปจฺจุทกฺขณา ปญฺจทิจฺจํ โกสลฺลํ เนปฺพญฺํ เวท
ยา จินฺดา อุปปริกฺขา ฐฺริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสณา สมฺปชฺชญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปณฺฺณทฺธิริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสทฺธํ ปญฺญา
ปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฐมฺมวิจยสม
โพชฌนฺฺโค มคฺคกํ มคฺคปริยาปนฺนํ, อิทํ ตสฺมี สมเย อณฺฺณทฺธิริยํ โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... ย ะ ปน
ตสฺมี สมเย อณฺฺณปิ อตฺถิ ปฏฺิจจสมฺปฺปนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา กุสลาฯ

จตฺตโก มคฺโคฯ

โลกุตฺตรํ จิตฺตํฯ

ทฺวาทส อกุสลา นี

๓๖๕. กตเม ฐมา อกุสลา? ยสฺมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทํ ทิฏฺฐิกตสมฺปยุตฺตํ รูปรามมณฺ
วา สทฺทารมมณฺ วา คนฺธารมมณฺ วา รสธารมมณฺ วา โสณฺฑพฺพารมมณฺ วา ฐมฺมารมมณฺ วา ยํ ยํ ะ ปนารพฺก, ตสฺมี สมเย
ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ,
จิตฺตสฺเสกกฺกตา โหติ, วีริยํ โหติ, สมาริณฺฺทฺธิริยํ โหติ, มนินฺฺทฺธิริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺฺทฺธิริยํ โหติ, ชีวิตินฺฺทฺธิริยํ โหติ,

มิจฉาทิกฺกุชฺฐิ โหติ, มิจฉาสงกปโป โหติ, มิจฉาวายาโม โหติ, มิจฉาสมาธิ โหติ, วีริยพลํ โหติ, สมาริพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ, อโนตตปโปพลํ โหติ, โลโก โหติ, โมโห โหติ, อภิขมา โหติ, มิจฉาทิกฺกุชฺฐิ โหติ, อหิริกํ โหติ, อโนตตปโป โหติ, สมโถ โหติ, ปกคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมฺปปฺปนา อรูปโน รมฺมา — อิม รมฺมา อกฺกุสลาฯ

๓๖๖. กตโม ตสฺมึ สมเย ผลุสโ โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผลุสโส สฺมุสนา สํสฺมุสนา สํสฺสิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย ผลุสโส โหติฯ

๓๖๗. กตมา ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาดุสมฺผลุสสํ เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺผลุสสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสสา สาทา สุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติฯ

๓๖๘. กตมา ตสฺมึ สมเย สญฺญา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาดุสมฺผลุสสา สญฺญา สญฺขานนา สญฺขานิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สญฺญา โหติฯ

๓๖๙. กตมา ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาดุสมฺผลุสสา เจตนา สญฺเจตนา เจตยิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติฯ

๓๗๐. กตมํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺจารํ มโน มนายคณํ มนินฺนุทริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนโร ตชฺชามโนวิญญานธาดุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติฯ

๓๗๑. กตโม ตสฺมึ สมเย วิตฺถโก โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ตถโก วิตฺถโก สงกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปฺปนา มิจฉาสงกปโป — อยํ ตสฺมึ สมเย วิตฺถโก โหติฯ

๓๗๒. กตโม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมึ สมเย จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺปวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺธานตา อนุเปกฺขนตา — อยํ ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติฯ

๓๗๓. กตมา ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปีติ ปาโมซฺซํ อาโมทนา ปโมทนา หาสฺ ปหาโส วิตฺติ โอทกฺขํ อตฺตมนตา จิตฺตสฺส — อยํ ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติฯ

๓๗๔. กตมํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺผลุสสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสสา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติฯ

๓๗๕. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สญฺจูติ อวฺภูจูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมมานสตา สมโถ สมารินฺนุทริยํ สมาริพลํ มิจฉาสมาธิ — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา โหติฯ

๓๓๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย วีริยิณฺทริยํ โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตสีโก วีริยารมฺโก นิกกโม ปรกกโม อุตฺตยาโม วายาโม อุตฺตสาโห อุตฺตโสฬสี ธีธอ สติธิลปรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตณฺทตา อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วีริยํ วีริยิณฺทริยํ วีริยพลํ มิจฺฉาวายาโม — อิทํ ตสฺมํ สมเย วีริยิณฺทริยํ โหติฯ

๓๓๗. กตมํ ตสฺมํ สมเย สมာธิณฺทริยํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺจฺจูติ อวญฺจฺจูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโธ สมာธิณฺทริยํ สมာธิพลํ มิจฺฉาสมาธิ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สมာธิณฺทริยํ โหติ?

๓๓๘. กตมํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑรํ มโน มนายคณํ มนินฺทริยํ วิญญาณํ วิญญาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญญาณชาตฺ — อิทํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๓๓๙. กตมํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตสีกํ สาคํ เจตสีกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสชฺชํ สาคํ สุขํ เวทยิตฺตํ เจโตสมฺพสฺสชา สาคา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติฯ

๓๔๐. กตมํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปีเน ฌมฺมานํ อายุ จูติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติฯ

๓๔๑. กตมา ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคฺคํ ทิฏฺฐิกหนํ ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺลฺลนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปคฺคิฏฺฐาโห **[ปฏิกฺคาโห (ส. สฺยา.)]** อภินเวโส ปรามาโส กุมฺมคฺโค มิจฺฉापโธ มิจฺฉคฺคํ ติตฺถายคณํ วิปริยาสคฺคาโห **[วิปริยสฺคาโห (ก.)]** — อยํ ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติฯ

๓๔๒. กตโม ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาสงฺกปโป โหติ? โย ตสฺมํ สมเย ตกฺโก วิตกฺโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินโรปนา มิจฺฉาสงฺกปโป — อยํ ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาสงฺกปโป โหติฯ

๓๔๓. กตโม ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาวายาโม โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตสีโก วีริยารมฺโก นิกกโม ปรกกโม อุตฺตยาโม วายาโม อุตฺตสาโห อุตฺตโสฬสี ธีธอ สติธิลปรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตณฺทตา อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วีริยํ วีริยิณฺทริยํ วีริยพลํ มิจฺฉาวายาโม — อยํ ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาวายาโม โหติฯ

๓๔๔. กตโม ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาสมาธิ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺจฺจูติ อวญฺจฺจูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโธ สมာธิณฺทริยํ สมာธิพลํ มิจฺฉาสมาธิ — อยํ ตสฺมํ สมเย มิจฺฉาสมาธิ โหติฯ

๓๔๕. กตมํ ตสฺมํ สมเย วีริยพลํ โหติ? โย ตสฺมํ สมเย เจตสีโก วีริยารมฺโก นิกกโม ปรกกโม อุตฺตยาโม วายาโม อุตฺตสาโห อุตฺตโสฬสี ธีธอ สติธิลปรกฺกมตา อนิกฺขิตฺตณฺทตา อนิกฺขิตฺตชฺรุตตา ชฺรุตสมฺปคฺคาโห วีริยํ วีริยิณฺทริยํ วีริยพลํ มิจฺฉาวายาโม — อิทํ ตสฺมํ สมเย วีริยพลํ โหติฯ

๓๘๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย สมาริพฺลํ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวฺภูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิ
สาหฺมานสตา สมโถ สมารินฺทุริยํ สมาริพฺลํ มิจฺจาสมาธิ — อิทํ ตสฺมํ สมเย สมาริพฺลํ โหติฯ

๓๘๗. กตมํ ตสฺมํ สมเย อหิริกพฺลํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย น หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน น หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลानํ ฌมฺมานํ
สมาปตฺติยา — อิทํ ตสฺมํ สมเย อหิริกพฺลํ โหติฯ

๓๘๘. กตมํ ตสฺมํ สมเย อนินฺตปฺปพฺลํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย น โอนินฺตปฺปติ โอนินฺตปฺปิตฺตพฺเพน น โอนินฺตปฺปติ
ปาปกาณํ อกุสลानํ ฌมฺมานํ สมาปตฺติยา — อิทํ ตสฺมํ สมเย อนินฺตปฺปพฺลํ โหติฯ

๓๘๙. กตโม ตสฺมํ สมเย โลโก โหติ? โย ตสฺมํ สมเย โลโก ลุพฺภนา ลุพฺภิตตฺตํ สาราโก สารชฺชนา สารชฺชิตตฺตํ
อภิชฺชมา โลโก อกุสลมฺูลํ — อयํ ตสฺมํ สมเย โลโก โหติฯ

๓๙๐. กตโม ตสฺมํ สมเย โมโห โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย อญฺญาณํ อทสฺสํ อนภิสมโย อนนฺุโพโธ อสมฺุโพโธ อปฺปฏฺเว
โธ อสํคาหนา อปริโยคาหนา อสมเปกฺขนา อปฺจเวกฺขนา อปฺจกฺขกมฺมํ ทมฺเมชฺฌํ พาลยํ อสมฺุปชฺฌญํ โมโห ปโมโห สม
โมโห อวิชฺชา อวิชฺโชไม อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรียญฺญานํ อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมํ สมเย
โมโห โหติฯ

๓๙๑. กตมา ตสฺมํ สมเย อภิชฺชมา โหติ? โย ตสฺมํ สมเย โลโก ลุพฺภนา ลุพฺภิตตฺตํ สาราโก สารชฺชนา สารชฺชิตตฺตํ
อภิชฺชมา โลโก อกุสลมฺูลํ — อยํ ตสฺมํ สมเย อภิชฺชมา โหติฯ

๓๙๒. กตมา ตสฺมํ สมเย มิจฺจาทิฏฺฐิ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิตฺตํ ทิฏฺฐิกหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถิกํ
ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปติฏฺฐาโห อภินเวโส ปรามาโส กุมฺมกฺโค มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตนํ วิปริยาสก
คาโห — อยํ ตสฺมํ สมเย มิจฺจาทิฏฺฐิ โหติฯ

๓๙๓. กตมํ ตสฺมํ สมเย อหิริกํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย น หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน น หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลानํ ฌมฺมานํ
สมาปตฺติยา — อิทํ ตสฺมํ สมเย อหิริกํ โหติฯ

๓๙๔. กตมํ ตสฺมํ สมเย อนินฺตปฺปํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย น โอนินฺตปฺปติ โอนินฺตปฺปิตฺตพฺเพน น โอนินฺตปฺปติ ปาปกาณํ
อกุสลานํ ฌมฺมานํ สมาปตฺติยา — อิทํ ตสฺมํ สมเย อนินฺตปฺปํ โหติฯ

๓๙๕. กตโม ตสฺมํ สมเย สมโถ โหติ? ยา ตสฺมํ สมเย จิตฺตสฺส ฐิติ สณฺฐิติ อวฺภูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺ
มานสตา สมโถ สมารินฺทุริยํ สมาริพฺลํ มิจฺจาสมาธิ — อยํ ตสฺมํ สมเย สมโถ โหติฯ

๓๕๖. กตโม ตสฺมึ สมเย ปคฺคาโห โหติ? โย ตสฺมึ สมเย เจตสีโก วิริยารมฺภโก นิฏฺกโม ปรฺกฏโม อุตฺถาโม วายาโม อุตฺสาโห อุตฺโสฬสํ ธี ธี อธิติลปฺรฏกฺกตา อนิกฺขิตฺตณฺทตา อนิกฺขิตฺตชฺรตา ชฺรสมฺปคฺคาโห วิริยํ วิริยนฺทริยํ วิริยพลํ มิจฺฉาวายาโม — อํ ตสฺมึ สมเย ปคฺคาโห โหติฯ

๓๕๗. กตโม ตสฺมึ สมเย อวิกฺเขโป โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จิตฺติ สณฺนิจฺติ อวฺญฺจฺติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโธ สมานินฺทริยํ สมานิพลํ มิจฺฉาสมาธิ — อํ ตสฺมึ สมเย อวิกฺเขโป โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชฺมมา — อิม ชฺมมา อกุสลาฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺจินฺทริยานิ โหนฺติ, ปญฺจกิกํ ฆานํ โหติ, จตฺตาริกโก มกฺโก โหติ, จตฺตาริ พฺลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลโส โหติ...เป... เอกํ ชฺมมายตฺนํ โหติ, เอกา ชฺมมฺภาตฺต โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชฺมมา — อิม ชฺมมา อกุสลา...เป...ฯ

๓๕๘. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร ปิตี จิตฺตสฺสเอกกฺกตา วิริยนฺทริยํ สมานินฺทริยํ ชีวิตฺตินฺทริยํ มิจฺฉาทิกฺกฺขิ มิจฺฉาสกฺกโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ สมานิพลํ อหิริกพลํ อนินฺตคฺคปฺพลํ โลโก โมโห อภิขฺฆา มิจฺฉาทิกฺกฺขิ อหิริกํ อนินฺตคฺคปฺปํ สมโธ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชฺมมา ชฺวเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ชฺวเปตฺวา สลฺยญฺญากฺขนฺธํ ชฺวเปตฺวา วิญฺญานกฺขนฺธํ — อํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ชฺมมา อกุสลาฯ

๓๕๙. กตเม ชฺมมา อกุสลา? ยสฺมึ สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทคฺคํ ทิกฺกฺขิตฺตสมฺปยุตฺตํ สสงฺขาเรน ฐปารมฺมณํ วา...เป... ชฺมมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชฺมมา อกุสลาฯ

๔๐๐. กตเม ชฺมมา อกุสลา? ยสฺมึ สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสทฺทคฺคํ ทิกฺกฺขิตฺตวิปฺยุตฺตํ ฐปารมฺมณํ วา สทฺทการมฺมณํ วา กนฺธารมฺมณํ วา รสารมฺมณํ วา โสภณฺทพฺพารมฺมณํ วา ชฺมมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สฺขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ, วิริยนฺทริยํ โหติ, สมานินฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, ชีวิตฺตินฺทริยํ โหติ, มิจฺฉาสกฺกโป โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, มิจฺฉาสมาธิ โหติ, วิริยพลํ โหติ, สมานิพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ, อนินฺตคฺคปฺพลํ โหติ, โลโก โหติ, โมโห โหติ, อภิขฺฆา โหติ, อหิริกํ โหติ, อนินฺตคฺคปฺปํ โหติ, สมโธ โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ชฺมมา — อิม ชฺมมา อกุสลา...เป...ฯ

ตสุมี โข ปณ สมเย จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ , ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺ จินฺตฺริยานิ โหนฺติ, ปญฺจกฺกัณฺณํ โหติ, ติวฺงฺกิโก มคฺโค โหติ, จตุตฺตริ พฺลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป... เอกํ ฐมฺมา ยถา นํ โหติ, เอกา ฐมฺมา ธาตุ โหติ; เย วา ปณ ตสุมี สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลา...เป...ฯ

๔๐๑. กตโม ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปิตฺติ จิตฺตสฺส กคฺคตา วิริยิณฺทริยํ สมาริณฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ มิจฺฉาสกฺกปโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ สมาริพลํ อหิริกพลํ อโนตฺตปฺปพลํ โลโก โมโห อภิขฺฌา อหิริกํ อโนตฺตปฺป สมโล ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปณ ตสุมี สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยญฺญากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ — อยํ ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๐๒. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ยสฺสุมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺส สหคํ ทิฏฺฐิ กตวิปฺปยุตฺตํ สสงฺขารเณ รุปารมฺมณํ วา...เป... ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสุมี สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๐๓. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ยสฺสุมี สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ ทิฏฺฐิ กตสมฺปยุตฺตํ รุปารมฺมณํ วา สทฺถารมฺมณํ วา คณฺฐารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โผฏฺฐพฺพารมฺมณํ วา ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสุมี สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญฺญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺส กคฺคตา โหติ, วิริยิณฺทริยํ โหติ, สมาริณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุเปกฺขิณฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ, มิจฺฉาสกฺกปโป โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, มิจฺฉาสมาธิ โหติ, วิริยพลํ โหติ, สมาริพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ, อโนตฺตปฺปพลํ โหติ, โลโก โหติ, โมโห โหติ, อภิขฺฌา โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิ โหติ, อหิริกํ โหติ, อโนตฺตปฺป โหติ, สมโล โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปณ ตสุมี สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๐๔. กตโม ตสุมี สมเย ผสฺโส โหติ? โย ตสุมี สมเย ผสฺโส ผุสฺสนา สํผุสฺสนา สํผุสฺสิตตฺตํ — อยํ ตสุมี สมเย ผสฺโส โหติฯ

๔๐๕. กตมา ตสุมี สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสุมี สมเย ตฺขฺขามโน วิญฺญาณธาดุสมฺผสฺสขํ เจตสิกํ เนว สาดํ นาสาดํ เจโตสมฺผสฺสขํ อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผสฺสชา อทุกฺขมฺสุขา เวทนา — อยํ ตสุมี สมเย เวทนา โหติ...เป...ฯ

๔๐๖. กตมา ตสุมี สมเย อุเปกฺขา โหติ? ยํ ตสุมี สมเย เจตสิกํ เนว สาดํ นาสาดํ เจโตสมฺผสฺสขํ อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผสฺสชา อทุกฺขมฺสุขา เวทนา — อยํ ตสุมี สมเย อุเปกฺขา โหติ...เป...ฯ

๔๐๓. กตมํ ตสฺมํ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตสิกํ เนว สาตํ นาสาตํ เจโตสมฺพสฺสขํ อทุกขมสุขํ เวทียิตํ เจโตสมฺพสฺสชา อทุกขมสุชา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ...เป... เป วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

ตสฺมํ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺจินฺทริยานิ โหนฺติ, จตฺตริกํ ฌานํ โหติ, จตฺตริกโก มกฺโก โหติ, จตฺตาริ พฺลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป... เอก ฐมฺมาตฺถนํ โหติ, เอกา ฐมฺมชาติ โหติ; เป วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลา...เป...ฯ

๔๐๔. กตโม ตสฺมํ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตสฺสเอกคฺคตา วีริยินฺทริยํ สมาริณฺทริยํ จีวิตินฺทริยํ มิจฺฉาทิฏฺฐิ มิจฺฉาสกฺกโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วีริยพลํ สมาริพลํ อหิริกพลํ อนฺตคฺคปฺพลํ โลโก โมโห อภิขฺฌา มิจฺฉาทิฏฺฐิ อหิริกํ อนฺตคฺคปฺปํ สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เป วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺลยฺกฺกขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญญฺณกฺกขนฺธํ — อयํ ตสฺมํ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๐๕. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ยสฺมํ สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ ทิฏฺฐิจิตฺตสมฺปยุตฺตํ สสงฺขาเรน ฐปารมฺมณํ วา...เป... ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมํ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๐๖. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ยสฺมํ สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺยุตฺตํ ฐปารมฺมณํ วา สทฺทการมฺมณํ วา กนฺธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โผฏฐพฺพารมฺมณํ วา ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมํ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺลยฺหา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสเอกคฺคตา โหติ, วีริยินฺทริยํ โหติ, สมาริณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ, จีวิตินฺทริยํ โหติ, มิจฺฉาสกฺกโป โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, มิจฺฉาสมาธิ โหติ, วีริยพลํ โหติ, สมาริพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ, อนฺตคฺคปฺพลํ โหติ, โลโก โหติ, โมโห โหติ, อภิขฺฌา โหติ, อหิริกํ โหติ, อนฺตคฺคปฺปํ โหติ, สมโถ โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เป วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลา...เป...ฯ

ตสฺมํ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺจินฺทริยานิ โหนฺติ, จตฺตริกํ ฌานํ โหติ, ติวฺจิกโก มกฺโก โหติ, จตฺตาริ พฺลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป... เอก ฐมฺมาตฺถนํ โหติ, เอกา ฐมฺมชาติ โหติ; เป วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลา...เป...ฯ

๔๑๑. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺสเอกกฺกตา วีริยฺนทฺริยํ สมာธิฯ นทฺริยํ จีวิตฺตฺนทฺริยํ มิจฺฉาสกฺกปโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ สมာธิพลํ อหิริกพลํ อโนตฺตปฺปพลํ โลโก โมโห อภิขมา อหิริกํ อโนตฺตปฺปํ สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา ฐเปตฺวา เวทนาฯ กฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยญฺญาฯ กฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญญฺณกฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ...เป.... อิม ฐมา อกฺขลาฯ

๔๑๒. กตเม ฐมา อกฺขลา? ยสฺมึ สมเย อกฺขลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺคํ ทิฏฺฐิจิตฺตวิปฺยุตฺตํ สสงฺขารเณ รุปารมฺมณํ วา...เป.... ฐมมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมา อกฺขลาฯ

๔๑๓. กตเม ฐมา อกฺขลา? ยสฺมึ สมเย อกฺขลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โทมนสฺสสทฺทคฺคํ ปฏฺธิสมฺปยุตฺตํ รุปารมฺมณํ วา สทฺทการมฺมณํ วา กฺขนฺธารมฺมณํ วา รสารมฺมณํ วา โสภณฐพฺพารมฺมณํ วา ฐมมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญฺญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, ญฺกฺขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ, วีริยฺนทฺริยํ โหติ, สมာธิฯ นทฺริยํ โหติ, มนินฺทฺริยํ โหติ, โทมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ, จีวิตฺตฺนทฺริยํ โหติ, มิจฺฉาสกฺกปโป โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, มิจฺฉาสมาธิ โหติ, วิริยพลํ โหติ, สมာธิพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ, อโนตฺตปฺปพลํ โหติ, โทโส โหติ, โมโห โหติ, พฺยาปาโท โหติ, อหิริกํ โหติ, อโนตฺตปฺปํ โหติ, สมโถ โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญเอปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา อกฺขลาฯ

๔๑๔. กตโม ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผสฺโส ฆฺสุสนา สํฆฺสุสนา สํฆฺสุตฺตคฺคํ — อยํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติฯ

๔๑๕. กตมา ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย ตฺขขามโนวิญญฺณธาตฺตสมฺพสฺสขํ เจตสิกํ อสาคํ เจตสิกํ ญฺกฺขํ เจตฺตสมฺพสฺสขํ อสาคํ ญฺกฺขํ เวทยิตํ เจตฺตสมฺพสฺสขา อสาคา ญฺกฺขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ...เป....ฯ

๔๑๖. กตมํ ตสฺมึ สมเย ญฺกฺขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ อสาคํ เจตสิกํ ญฺกฺขํ เจตฺตสมฺพสฺสขํ อสาคํ ญฺกฺขํ เวทยิตํ เจตฺตสมฺพสฺสขา อสาคา ญฺกฺขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย ญฺกฺขํ โหติ...เป....ฯ

๔๑๗. กตมํ ตสฺมึ สมเย โทมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ อสาคํ เจตสิกํ ญฺกฺขํ เจตฺตสมฺพสฺสขํ อสาคํ ญฺกฺขํ เวทยิตํ เจตฺตสมฺพสฺสขา อสาคา ญฺกฺขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย โทมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ...เป....ฯ

๔๑๘. กตโม ตสฺมึ สมเย โทโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย โทโส ฆฺสุสนา ฆฺสุตฺตคฺคํ พฺยาปคฺคิ พฺยาปชฺชนา พฺยาปชฺชิตคฺคํ วิโรโห ปฏฺวิโรโห จณฺทิกํ อสุโรโป อนคฺคตมนฺดา จิตฺตสฺส — อยํ ตสฺมึ สมเย โทโส โหติ...เป....ฯ

๔๑๕. กตโม ตสฺมึ สมเย พยาปาโท โหติ? โย ตสฺมึ สมเย โทโส ทุสฺสนา ทุสฺสิตตฺตํ พยาปคฺติ พยาปชฺชนา พยาปชฺชิตตตํ วิโรโซ ปฏีวิโรโซ จณฺทิกกํ อสุโรโป อนคฺตมนฺดา จิตฺตสฺส — อํยํ ตสฺมึ สมเย พยาปาโท โหติ...เป... เ ย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, คโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺจินฺทริยานิ โหนฺติ, จตฺตงฺกิกํ ฌานํ โหติ, ติวงฺกิกโม กุโ โหติ, จตฺตาริ พฺลานิ โหนฺติ, ทฺเว เหตุ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...เป... เอกํ ฐมฺมา ยตนํ โหติ, เอกา ฐมฺมชาติ โหติ; เ ย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลา...เป...ฯ

๔๒๐. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ? ผลุโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺส เอกกคฺคา วิริยิณฺทริยํ สมาริณฺทริยํ ชีวิตฺติณฺทริยํ มิจฺฉาสกฺกโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ สมาริพลํ อหิริกพลํ อนินฺตคฺคปฺพลํ โทโส โมโห พยาปาโท อหิริกํ อนินฺตคฺคปฺปํ สมโธ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เ ย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยญฺญากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญญฺณกฺขนฺธํ — อํยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโห โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๒๑. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ยสฺมึ สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โทมนสฺส สหคํ ปฏฺฐิสมฺมปยุตฺตํ สสงฺขาเรน ฐปารมฺมณํ วา...เป... ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๒๒. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ยสฺมึ สมเย อกุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ วิจิกิจฺฉาสมฺมปยุตฺตํ ฐปารมฺมณํ วา สทฺทการมฺมณํ วา กนฺธารมฺมณํ วา รสธารมฺมณํ วา โผฏฐพฺพารมฺมณํ วา ฐมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญฺญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺส เอกกคฺคา โหติ, วิริยิณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุเปกฺขิณฺทริยํ โหติ, ชีวิตฺติณฺทริยํ โหติ, มิจฺฉาสกฺกโป โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, วิริยพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ, อนินฺตคฺคปฺพลํ โหติ, วิจิกิจฺฉา โหติ, โมโห โหติ, อหิริกํ โหติ, อนินฺตคฺคปฺปํ โหติ, ปคฺคาโห โหติ; เ ย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญेปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อกุสลาฯ

๔๒๓. กตโม ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผลุโส ฆุสฺสนา สํฆุสฺสนา สํฆุสฺสิตตตํ — อํยํ ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป...ฯ

๔๒๔. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส เอกกคฺคา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ — อํยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส เอกกคฺคา โหติ...เป...ฯ

๔๒๕. กตมา ตสฺมี สมเย วิจิจฺฉา โหติ? ยถา ตสฺมี สมเย กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ วิมตฺติ วิจิจฺฉา ทเวพุทฺธํ
ทเวธาปโถ สํสโย อนนํสํคฺคาโห อาสํปฺปนา ปริสํปฺปนา อปริโยคาหนา ฅมฺภิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข — อํยํ ตสฺมี สมเย
วิจิจฺฉา โหติ...เป... เป... ยะ วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฃมฺมา — อิมะ ฃมฺมา อฏฺฐลาฯ

ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, จตฺตาริ
อินฺทริยานิ โหนฺติ , จตฺตาริกํ ฃมานํ โหติ, ทฺวํกฺโก มกฺโก โหติ, ติณิ พฺลานิ โหนฺติ, เอโก เหตุ โหติ, เอโก ผลุโส โห
ติ...เป... เอกํ ฃมฺมายตฺนํ โหติ , เอกา ฃมฺมชาติ โหติ; ยะ วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน
ฃมฺมา — อิมะ ฃมฺมา อฏฺฐลา...เป...ฯ

๔๒๖. กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺส กคฺคตา วีริยิณฺทริยํ ชีวิตฺติณฺท
ริยํ มิจฺฉาสกฺกํปโป มิจฺฉาวายาโม วีริยพลํ อหิริกพลํ อโนตฺตปฺปพลํ วิจิจฺฉา โมโห อหิริกํ อโนตฺตปฺปํ ปคฺคาโห; ยะ วา
ปน ตสฺมี สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฃมฺมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺลยากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญ
ญานกฺขนฺธํ — อํยํ ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิมะ ฃมฺมา อฏฺฐลาฯ

๔๒๗. กตเม ฃมฺมา อฏฺฐลา? ยสฺมี สมเย อฏฺฐลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคฺตํ อุทฺธจฺจสมฺปยุตฺตํ ฐปารมฺมณํ
วา...เป... ยํ ยํ วา ปนารพฺพ, ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺลยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก
โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺส กคฺคตา โหติ, วีริยิณฺทริยํ โหติ, สมาริณฺทริยํ โหติ, มนินฺทริยํ โหติ,
อุเปกฺกิณฺทริยํ โหติ, ชีวิตฺติณฺทริยํ โหติ, มิจฺฉาสกฺกํปโป โหติ, มิจฺฉาวายาโม โหติ, มิจฺฉาสมาธิ โหติ, วีริยพลํ โหติ,
สมาธิพลํ โหติ, อหิริกพลํ โหติ , อโนตฺตปฺปพลํ โหติ, อุทฺธจฺจํ โหติ, โมโห โหติ, อหิริกํ โหติ, อโนตฺตปฺปํ โหติ, สม
โถ โหติ, ปคฺคาโห โหติ, อวิกฺเขโป โหติ; ยะ วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฃมฺมา — อิมะ
ฃมฺมา อฏฺฐลาฯ

๔๒๘. กตโม ตสฺมี สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมี สมเย ผลุโส ฃสุสนา สํฃสุสนา สํฃสุตฺตํ — อํยํ ตสฺมี สมเย ผลุโส
โหติ...เป...ฯ

๔๒๙. กตมํ ตสฺมี สมเย อุทฺธจฺจํ โหติ? ยํ ตสฺมี สมเย จิตฺตสฺส อุทฺธจฺจํ อวฺอุปสโม เจตโส วิกฺเขโป ฃนตฺตํ จิตฺตสฺส
— อิทํ ตสฺมี สมเย อุทฺธจฺจํ โหติ ...เป... ยะ วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฃมฺมา — อิมะ
ฃมฺมา อฏฺฐลาฯ

ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺจิณฺท
ริยานิ โหนฺติ, จตฺตาริกํ ฃมานํ โหติ, ติวํกฺโก มกฺโก โหติ, จตฺตาริ พฺลานิ โหนฺติ, เอโก เหตุ โหติ, เอโก ผลุโส โหติ...
เป... เอกํ ฃมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฃมฺมชาติ โหติ; ยะ วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฃมฺมา
— อิมะ ฃมฺมา อฏฺฐลา...เป...ฯ

๔๓๐. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ฬสฺโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา วิริยฺนฺทริยํ สมานินฺทริยํ ชีวิตฺนฺทริยํ มิจฺฉาสกฺกปโป มิจฺฉาวายาโม มิจฺฉาสมาธิ วิริยพลํ สมานีพลํ อหิริกพลํ อนฺตคฺคปฺพลํ อุทฺธจฺจํ โมโห อหิริกํ อนฺตคฺคปฺปํ สมโถ ปคฺคาโห อวิกฺเขโป; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญेปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยฺณากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญฺญาณกฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมา อกฺขลาฯ

ทวาทส อกฺขลจิตฺตานิฯ

อพฺยาगतวิปาโก

กุสลวิปากปญฺจวิญฺญาณานิ

๔๓๑. กตเม ฐมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตคา อุปจิตฺตคา วิปากํ จกฺขุวิญฺญาณํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสทฺทํ ฐปารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ฬสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยฺณ โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ, ชีวิตฺนฺทริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญेปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา อพฺยากตาฯ

๔๓๒. กตโม ตสฺมึ สมเย ฬสฺโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ฬสฺโส ฆุสฺสนา สํฆุสฺสนา สํฆุสฺสิตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย ฬสฺโส โหติฯ

๔๓๓. กตมา ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย ตชฺชาจกฺขุวิญฺญาณธาคฺคสมฺพฺสฺสจฺจํ เจตสิกํ เนว สาคํ นาสาคํ เจโตสมฺพฺสฺสจฺจํ อทุกฺขมสุขํ เวทียํ เจโตสมฺพฺสฺสชา อทุกฺขมสุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติฯ

๔๓๔. กตมา ตสฺมึ สมเย สลฺยฺณ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชาจกฺขุวิญฺญาณธาคฺคสมฺพฺสฺสชา สลฺยฺณ สลฺยฺขานนา สลฺยฺขานิตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สลฺยฺณ โหติฯ

๔๓๕. กตมา ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชาจกฺขุวิญฺญาณธาคฺคสมฺพฺสฺสชา เจตนา สลฺยเจตนา เจตยิตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติฯ

๔๓๖. กตมํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ ททํ ปณฺฑรํ มโน มนายตฺนํ มนินฺทริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชาจกฺขุวิญฺญาณธาคฺค — อิทํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติฯ

๔๓๗. กตมา ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ เนว สาคํ นาสาคํ เจโตสมฺพฺสฺสจฺจํ อทุกฺขมสุขํ เวทียํ เจโตสมฺพฺสฺสชา อทุกฺขมสุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขา โหติฯ

๔๓๘. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตเสกฺกคฺคา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ — อยฺม ตสฺมึ สมเย จิตฺตเสกฺกคฺคา โหติฯ

๔๓๙. กตมํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺฑริ มโน มนายตํ มนินฺทริยํ วิญญาณํ วิญญาณกฺขนฺโธ ตชฺชาจกฺขวิญญาณธาคู — อิทํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๔๔๐. กตมํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ เนว สาทํ นาสาทํ เจโตสมฺพสฺสขํ อทุกขมสฺสํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา อทุกขมสฺสา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติฯ

๔๔๑. กตมํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปํ ฌมฺมานํ อายุ จูติ ยปนา ยปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา อพฺยากตาฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ธาคูโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ตินฺทริยานิ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...เป.... เอกา จกฺขวิญญาณธาคู โหติ, เอกํ ฌมฺมายตํ โหติ, เอกา ฌมฺมธาคู โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา อพฺยากตา...เป....ฯ

๔๔๒. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุโส เจตนา จิตฺตเสกฺกคฺคา ชีวิตินฺทริยํ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺลยฺกฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญญาณกฺขนฺธํ — อยฺม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป.... อิม ฌมฺมา อพฺยากตาฯ

๔๔๓. กตเม ฌมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย กามาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อุปฺปิตฺตฺตา วิปากํ โสตฺวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ สทฺทารมฺมณํ...เป.... ฌานวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ คนฺธารมฺมณํ...เป.... ชีวฺหาวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ โหติ อุเปกฺขาสหคํ รัสธารมฺมณํ...เป.... กายวิญญาณํ อุปฺปนฺนํ โหติ สุขสหคํ โผฏฐพฺพารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺลยา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, สฺขํ โหติ, จิตฺตเสกฺกคฺคา โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, สฺขินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา อพฺยากตาฯ

๔๔๔. กตโม ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผลุโส มุสฺสนา สํมุสฺสนา สํมุสฺสิตฺตํ — อยฺม ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติฯ

๔๔๕. กตมา ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย ตชฺชากายวิญญาณธาคูสมฺพสฺสขํ กายิกํ สาทํ กายิกํ สฺขํ กายสมฺพสฺสขํ สาทํ สฺขํ เวทยิตํ กายสมฺพสฺสชา สาทา สฺสา เวทนา — อยฺม ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติฯ

๔๔๖. กตมา ตสฺมึ สมเย สลฺยา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชากายวิญญานธาตุสมฺพสฺสา สลฺยา สลฺยานนา สลฺยา นิตตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สลฺยา โหติฯ

๔๔๗. กตมา ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชากายวิญญานธาตุสมฺพสฺสา เจตนา สลฺเจตนา เจตยิตตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติฯ

๔๔๘. กตมํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโร ตชฺชากายวิญญานธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติฯ

๔๔๙. กตมํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย กายิกํ สาทํ กายิกํ สุขํ กายสมฺพสฺสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ กายสมฺพสฺสา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติฯ

๔๕๐. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติฯ

๔๕๑. กตมํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทริยํ วิญญานํ วิญญานกฺขนฺโร ตชฺชากายวิญญานธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๔๕๒. กตมํ ตสฺมึ สมเย สฺวชินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย กายิกํ สาทํ กายิกํ สุขํ กายสมฺพสฺสํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ กายสมฺพสฺสา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย สฺวชินฺทริยํ โหติฯ

๔๕๓. กตมํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปินํ รมฺมานํ อายุ จูติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ซีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปินํ รมฺมา — อิม รมฺมา อพฺยากตาฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ตีณฺทริยานิ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...เป... เอกา กายวิญญานธาตุ โหติ, เอกํ รมฺมายตนํ โหติ, เอกา รมฺมธาตุ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปินํ รมฺมา — อิม รมฺมา อพฺยากตา...เป...ฯ

๔๕๔. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโร โหติ? ผลุโส เจตนา จิตฺตสฺสเกกฺกตา ชีวิตินฺทริยํ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปินํ รมฺมา จฺเฬควา เวทนากฺขนฺธํ จฺเฬควา สลฺยา กฺขนฺธํ จฺเฬควา วิญญานกฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโร โหติ...เป... อิม รมฺมา อพฺยากตาฯ

กุสลวิปากานิ ปญฺจวิญญานานิฯ

กุศลวิปាកมโนธาตุ

๔๕๕. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย กามาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อฺปจิตฺตฺตา วิปากา มโนธาตุ อฺปฺปนา โหติ อฺเปกฺขาสหคตา ฐปารมฺมณา วา...เป... โภฏฐพฺพารมฺมณา วา ยํ ยํ ปนารพฺภ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, อฺเปกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อฺเปกฺขินฺทริยํ โหติ, จีวิตินฺทริยํ โหติ; เอ วา ปน ตสฺมึ สมฺเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมฺปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๔๕๖. กตโม ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ? โย ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส หฺมฺสนา สํหฺมฺสนา สํหฺสิตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติฯ

๔๕๗. กตมา ตสฺมึ สมฺเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมฺเย ตชฺชามโนธาตุสมฺผลฺสสฺส เจตสิกํ เนว สาคํ นาสาคํ เจโตสมฺผลฺสสฺส อทุกฺขมสุขํ เวทิตํ เจโตสมฺผลฺสสา อทุกฺขมสุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมฺเย เวทนา โหติฯ

๔๕๘. กตมา ตสฺมึ สมฺเย สลฺยญา โหติ? ยา ตสฺมึ สมฺเย ตชฺชามโนธาตุสมฺผลฺสสา สลฺยญา สลฺยฆานนา สลฺยฆานิตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมฺเย สลฺยญา โหติฯ

๔๕๙. กตมา ตสฺมึ สมฺเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สมฺเย ตชฺชามโนธาตุสมฺผลฺสสา เจตนา สลฺยเจตนา เจตยิตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมฺเย เจตนา โหติฯ

๔๖๐. กตมํ ตสฺมึ สมฺเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมฺเย จิตฺตํ มโน มานสิํ หทยํ ปญฺหารํ มโน มนายตน์ มนินฺทริยํ วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมฺเย จิตฺตํ โหติฯ

๔๖๑. กตโม ตสฺมึ สมฺเย วิตฺถโก โหติ? โย ตสฺมึ สมฺเย ตกฺโก วิตฺถโก สงฺกปโป อฺปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา — อยํ ตสฺมึ สมฺเย วิตฺถโก โหติฯ

๔๖๒. กตโม ตสฺมึ สมฺเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมึ สมฺเย จาโร วิจาโร อนฺุวิจาโร อฺปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนฺุสนฺฐานตา อนฺุเปกฺขนตา — อยํ ตสฺมึ สมฺเย วิจาโร โหติฯ

๔๖๓. กตมา ตสฺมึ สมฺเย อฺเปกฺขา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมฺเย เจตสิกํ เนว สาคํ นาสาคํ เจโตสมฺผลฺสสฺส อทุกฺขมสุขํ เวทิตํ เจโตสมฺผลฺสสา อทุกฺขมสุขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมฺเย อฺเปกฺขา โหติฯ

๔๖๔. กตมา ตสฺมึ สมฺเย จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมฺเย จิตฺตสฺส จฺฐิ — อยํ ตสฺมึ สมฺเย จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติฯ

๔๖๕. กตมํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปญฺหารํ มโน มนายคณํ มนินฺทริยํ วิญญาณํ วิญญาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนธาคู — อิทํ ตสฺมํ สมเย มนินฺทริยํ โหติฯ

๔๖๖. กตมํ ตสฺมํ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย เจตสิกํ เนว สาทํ นาสาทํ เจโตสมฺพสฺสขํ อทุกขมสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา อทุกขมสุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมํ สมเย อุเปกฺขินฺทริยํ โหติฯ

๔๖๗. กตมํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปีณํ ฐมฺมานํ อายุ จูติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตสฺมํ สมเย ชีวิตินฺทริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

ตสฺมํ โข ปน สมเย จตฺตาริ ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายคณานิ โหนฺติ, ทฺเว ธาคูโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ตีณินฺทริยานิ โหนฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...เป... เอกา มโนธาคู โหติ, เอกํ ฐมฺมายคณํ โหติ, เอกา ฐมฺมธาคู โหติ; เย วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตา...เป...ฯ

๔๖๘. กตโม ตสฺมํ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุโส เจตนา วิตถโก วิจาโร จิตฺตสฺสเอกกฺคตา ชีวิตินฺทริยํ; เย วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา ฐฺเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา สลฺยญฺากฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา วิญญาณกฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมํ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

กุสลวิปากา มโนธาคูฯ

กุสลวิปากมโนวิญญาณธาคูโสมนสฺสสทฺทาคา

๔๖๙. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมํ สมเย กามาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตาคา อุปจิตฺตาคา วิปากา มโนวิญญาณธาคู อุปฺปนฺนา โหติ โสมนสฺสสทฺทาคา ฐฺปารมฺมณา วา...เป... ฐมฺมารมฺมณา วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสฺมํ สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตถโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิตี โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺคตา โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมํ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๔๗๐. กตโม ตสฺมํ สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมํ สมเย ผลุโส ผุสนา สํผุสนา สํผุสิตคฺคตํ — อยํ ตสฺมํ สมเย ผลุโส โหติฯ

๔๗๑. กตมา ตสฺมํ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมํ สมเย ตชฺชามโนวิญญาณธาคูสมฺพสฺสขํ เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสขํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา สาทา สุขา เวทนา — อยํ ตสฺมํ สมเย เวทนา โหติฯ

๔๗๒. กตมา ตสฺมึ สมเย สญญา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาตุสมฺพสฺสชา สญญา สญฺชานนา สญฺชานิตตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สญญา โหติฯ

๔๗๓. กตมา ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ตชฺชามโนวิญญานธาตุสมฺพสฺสชา เจตนา สญฺเจตนา เจตยิตตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย เจตนา โหติฯ

๔๗๔. กตมํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญญาณํ วิญญาณกฺขนฺโร ตชฺชามโนวิญญานธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ โหติฯ

๔๗๕. กตโม ตสฺมึ สมเย วิตฺกโก โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ตกโก วิตฺกโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิโรปนา — อยํ ตสฺมึ สมเย วิตฺกโก โหติฯ

๔๗๖. กตโม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมึ สมเย จาโร วิจาโร อนฺุวิจาโร อุปฺวิจาโร จิตฺตสฺส อนฺุสนฺฐานตา อนฺุเปกฺขนตา — อยํ ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติฯ

๔๗๗. กตมา ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย ปีติ ปาโมซฺชํ อาโมทนา ปโมทนา หาสฺส ปหาสฺส วิตฺติ โอทกฺขํ อุตฺตมนตา จิตฺตสฺส — อยํ ตสฺมึ สมเย ปีติ โหติฯ

๔๗๘. กตมํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสซํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย สุขํ โหติฯ

๔๗๙. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติฯ

๔๘๐. กตมํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺหารํ มโน มนายตนํ มนินฺทุริยํ วิญญาณํ วิญญาณกฺขนฺโร ตชฺชามโนวิญญานธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทุริยํ โหติฯ

๔๘๑. กตมํ ตสฺมึ สมเย โสมนสฺสินฺทุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ สาทํ เจตสิกํ สุขํ เจโตสมฺพสฺสซํ สาทํ สุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺพสฺสชา สาทา สุขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย โสมนสฺสินฺทุริยํ โหติฯ

๔๘๒. กตมํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปีนํ ฐมฺมานํ อายุ จูติ ยปนา ยปนา อิริยนา วตฺตนา ปาถนา ชีวิตํ ชีวิตินฺทุริยํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อลฺลเยปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปีนํ ฐมฺมา — อิมํ ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

ตสุมี โข ปณ สมเย จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายนฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ชาตุโย โหนฺติ, ตโย ออาหารา โหนฺติ, ตีณินฺทริยานิ โหนฺติ, เอกโก ผลุโส โหติ...เป... เอกา มโนวิญญานธาตุ โหติ, เอกํ ฐมฺมายตน์ โหติ, เอกา ฐมฺมธาตุ โหติ; เย วา ปณ ตสุมี สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตา...เป...ฯ

๔๘๓. กตโม ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผลุโส เจตนา วิตกโก วิจาโร ปีติ จิตฺตสฺสเอกกฺกตา ชีวิตินฺทริยํ; เย วา ปณ ตสุมี สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐฺเปตฺวา เวทนาภฺกฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา สลฺยภฺกฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา วิญญานภฺกฺขนฺธํ — อยํ ตสุมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

กุสลวิปากา มโนวิญญานธาตุ โสมนัสสหคตาฯ

กุสลวิปากมโนวิญญานธาตุอุปกษาสหคตา

๔๘๔. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสุมี สมเย กามาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา อุปจิตตฺตา วิปากา มโนวิญญานธาตุ อุปฺปนฺนา โหติ อุปกษาสหคตา ฐฺปรามมฺณา วา...เป... ฐมฺมารมฺมณา วา ยํ ยํ วา ปนารพฺก, ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุปกฺษา โหติ, จิตฺตสฺสเอกกฺกตา โหติ, มนินฺทริยํ โหติ, อุปกฺชินฺทริยํ โหติ, ชีวิตินฺทริยํ โหติ; เย วา ปณ ตสุมี สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๔๘๕. กตโม ตสุมี สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสุมี สมเย ผลุโส ฬฺสสนา สํฬฺสสนา สํฬฺสิตตฺตํ — อยํ ตสุมี สมเย ผลุโส โหติฯ

๔๘๖. กตมา ตสุมี สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสุมี สมเย ตฺชฺชามโนวิญญานธาตุสมฺผลุสฺสจฺเจตสิกํ เนว สาตํ นาสาตํ เจโตสมฺผลุสฺสจฺจ อทุกฺขมฺสุขํ เวทยิตํ เจโตสมฺผลุสฺสชา อทุกฺขมฺสุชา เวทนา — อยํ ตสุมี สมเย เวทนา โหติฯ

๔๘๗. กตมา ตสุมี สมเย สลฺยญา โหติ? ยา ตสุมี สมเย ตฺชฺชามโนวิญญานธาตุสมฺผลุสฺสชา สลฺยญา สลฺยฆานนา สลฺยฆานิตตฺตํ — อยํ ตสุมี สมเย สลฺยญา โหติฯ

๔๘๘. กตมา ตสุมี สมเย เจตนา โหติ? ยา ตสุมี สมเย ตฺชฺชามโนวิญญานธาตุสมฺผลุสฺสชา เจตนา สลฺยเจตนา เจตยิตตฺตํ — อยํ ตสุมี สมเย เจตนา โหติฯ

๔๘๙. กตมํ ตสุมี สมเย จิตฺตํ โหติ? ยํ ตสุมี สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทฺยํ ปญฺจารํ มโน มนายนฺตน์ มนินฺทริยํ วิญญานํ วิญญานภฺกฺขนฺโธ ตฺชฺชามโนวิญญานธาตุ — อิทํ ตสุมี สมเย จิตฺตํ โหติฯ

๔๕๐. กตโม ตสฺมึ สมเย วิตฺถโก โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ตกโก วิตฺถโก สงฺกปโป อปฺปนา พฺยปฺปนา เจตโส อภินิ
โรปนา — อยฺม ตสฺมึ สมเย วิตฺถโก โหติฯ

๔๕๑. กตโม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติ? โย ตสฺมึ สมเย จาโร วิจาโร อนุวิจาโร อุปฺปิวิจาโร จิตฺตสฺส อนุสนฺธานตา อนุ
เปกฺขนตา — อยฺม ตสฺมึ สมเย วิจาโร โหติฯ

๔๕๒. กตมา ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ เนว สาคํ นาสาคํ เจโตสมฺพสฺสชํ อทุกขมสฺสํ เวทยิตฺถํ
เจโตสมฺพสฺสชา อทุกขมสฺสชา เวทนา — อยฺม ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขา โหติฯ

๔๕๓. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ — อยฺม ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา โห
ติฯ

๔๕๔. กตมํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตํ มโน มานสํ หทยํ ปณฺหารํ มโน มนายนฺตํ มนินฺทุริยํ
วิญฺญาณํ วิญฺญาณกฺขนฺโธ ตชฺชามโนวิญฺญาณธาตุ — อิทํ ตสฺมึ สมเย มนินฺทุริยํ โหติฯ

๔๕๕. กตมํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขินฺทุริยํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย เจตสิกํ เนว สาคํ นาสาคํ เจโตสมฺพสฺสชํ อทุกขมสฺสํ
เวทยิตฺถํ เจโตสมฺพสฺสชา อทุกขมสฺสชา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย อุเปกฺขินฺทุริยํ โหติฯ

๔๕๖. กตมํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ? โย เตสํ อรูปีเน ฐมฺมานํ อายุ จูติ ยปฺนา ยปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชี
วิตํ ชีวิตินฺทุริยํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย ชีวิตินฺทุริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา
— อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหนฺติ, ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ตีณินฺทุริ
ยานิ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป... เอกา มโนวิญฺญาณธาตุ โหติ, เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฐมฺมธาตุ โหติ; เย
วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตา...เป...ฯ

๔๕๗. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺสเสกฺกคฺคา ชีวิตินฺทุริยํ; เย วา
ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญะปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปีโน ฐมฺมา ฐฺเปตฺวา เวทนากฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา สญฺญากฺขนฺธํ ฐฺเปตฺวา วิญ
ญานกฺขนฺธํ — อยฺม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

กุสลวิปากา อุเปกฺขาสหคฺคา มโนวิญฺญาณธาตุฯ

อภฺฐมฺหาวิปากา

๔๕๘. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย กามาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปจิตฺตฺตา วิปาคา มโนวิญญานธาตุ อุปฺปนา โหติ โสมนสฺสสหคฺตา ญาณสมฺปยุตฺตา...เป... โสมนสฺสสหคฺตา ญาณสมฺปยุตฺตา สสงฺขาเรน...เป... โสมนสฺสสหคฺตา ญาณวิปยุตฺตา...เป... โสมนสฺสสหคฺตา ญาณวิปยุตฺตา สสงฺขารเรน...เป... อุปฺเพกขาสหคฺตา ญาณสมฺปยุตฺตา...เป... อุปฺเพกขาสหคฺตา ญาณสมฺปยุตฺตา สสงฺขารเรน...เป... อุปฺเพกขาสหคฺตา ญาณวิปยุตฺตา...เป... อุปฺเพกขาสหคฺตา ญาณวิปยุตฺตา สสงฺขารเรน รูปารมฺมณา วา...เป... ฐมมารมฺมณา วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ ...เป... อิม ฐมา อพยากตา...เป... อโลโก อพฺยากตมฺล...เป... อโทโส อพฺยากตมฺล...เป... อิม ฐมา อพฺยากตาฯ

อภฺฐมฺหาวิปาคาฯ

รูปาวจรวิปาคา

๔๕๙. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณฺ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ ตสฺเสว รูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปจิตฺตฺตา วิปาคํ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณฺ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา อพฺยากตาฯ

๕๐๐. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย รูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ วิตกฺกวิจฺจารานํ รูปสมา...เป... พุตฺติ ฌานํ...เป... ตติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณฺ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ ตสฺเสว รูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปจิตฺตฺตา วิปาคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกฺสิณฺ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา อพฺยากตาฯ

รูปาวจรวิปาคาฯ

อรูปาวจรวิปาคา

๕๐๑. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย อรูปูปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส รูปสณฺณานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิณสณฺณานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสณฺณานํ อมณสิการา อากาसानญายตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ ตสฺเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปจิตฺตฺตา วิปาคํ สพฺพโส รูปสณฺณานํ สมตฺติกฺกมา ปฏฺิณสณฺณานํ อตฺถงฺกมา นานตฺตสณฺณานํ อมณสิการา อากาसानญายตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา อพฺยากตาฯ

๕๐๒. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย อรูปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส อากาसानญายตนํ สมตฺติกมฺม วิญญานญายตนสณฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตตา อุปจิตฺตตา วิปากํ สพฺพโส อากาसानญายตนํ สมตฺติกมฺม วิญญานญายตนสณฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๐๓. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย อรูปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส วิญญานญายตนํ สมตฺติกมฺม อากิณฺณญายตนสณฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตตา อุปจิตฺตตา วิปากํ สพฺพโส วิญญานญายตนํ สมตฺติกมฺม อากิณฺณญายตนสณฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๐๔. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย อรูปฺปปตฺติยา มคฺคํ ภาเวติ สพฺพโส อากิณฺณญายตนํ สมตฺติกมฺม เนวสณฺญานาสนญายตนสณฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว อรูปาวจรสฺส กุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตตา อุปจิตฺตตา วิปากํ สพฺพโส อากิณฺณญายตนํ สมตฺติกมฺม เนวสณฺญานาสนญายตนสณฺญาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

อรูปาวจรวิปากาฯ

โลกุตฺตรวิปาก-ปฐมมคฺควิปากา

สุทฺธิกปฺปิปทา

๕๐๕. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขกปฺปิทํ ทนฺธาภิณฺเฑ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตตา ภาวิตฺตตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขกปฺปิทํ ทนฺธาภิณฺเฑ สฺสณฺเฑ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อณฺณินฺนุหริยํ โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๐๖. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขกปฺปิทํ ทนฺธาภิณฺเฑ, ตสฺมึ สมฺเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตตา ภาวิตฺตตา วิ

ปาก วิจิเฉว กามะหิ...เป... ปฐม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญ อนิมิตต, ตสมี สมเย ผลุโส โห
ติ...เป... อญญานุหริย โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมะ ฐมมา อพยากตาฯ

๕๐๗. กตเม ฐมมา อพยากตา? ยสมี สมเย โลกุตตร ฌาน ภาเวติ นิยุยานิก อปจยคามิ ติฏฐิตตาน ปหานาย ปฐมาย
ภุมิยา ปตติยา วิจิเฉว กามะหิ...เป... ปฐม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญ, ตสมี สมเย ผลุโส โห
ติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมะ ฐมมา กุสลาฯ ตสเสว โลกุตตรสส กุสลสส ฌานสส กตตดา ภาวิตตดา วิ
ปาก วิจิเฉว กามะหิ...เป... ปฐม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญ อปปณิหิต, ตสมี สมเย ผลุโส โห
ติ...เป... อญญานุหริย โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมะ ฐมมา อพยากตาฯ

๕๐๘. กตเม ฐมมา อพยากตา? ยสมี สมเย โลกุตตร ฌาน ภาเวติ นิยุยานิก อปจยคามิ ติฏฐิตตาน ปหานาย ปฐมาย
ภุมิยา ปตติยา วิตถกวิจจารณ ฐปสมา...เป... พุคิย ฌาน...เป... ตติย ฌาน...เป... จตุตถ ฌาน...เป... ปฐม
ฌาน...เป... ปณจม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญนติ กุสล...เป... ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญ
สุญญตุนติ วิปาโก...เป... ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญนติ กุสล...เป... ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญ อนิมิตตุนติ วิปา
โก...เป... ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญนติ กุสล...เป... ทุกขปฏิปท ทุทธาภินญ อปปณิหิตุนติ วิปาโก, ตสมี สมเย
ผลุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมะ ฐมมา อพยากตาฯ

๕๐๙. กตเม ฐมมา อพยากตา? ยสมี สมเย โลกุตตร ฌาน ภาเวติ นิยุยานิก อปจยคามิ ติฏฐิตตาน ปหานาย ปฐมาย
ภุมิยา ปตติยา วิจิเฉว กามะหิ...เป... ปฐม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ ทุกขปฏิปท จิปปาภินญ...เป... สุขปฏิปท
ทุทธาภินญ...เป... สุขปฏิปท จิปปาภินญ...เป... พุคิย ฌาน...เป... ตติย ฌาน...เป... จตุตถ ฌาน...
เป... ปฐม ฌาน...เป... ปณจม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ สุขปฏิปท จิปปาภินญนติ กุสล...เป... สุขปฏิปท จิ
ปปาภินญ สุญญตุนติ วิปาโก...เป... สุขปฏิปท จิปปาภินญนติ กุสล...เป... สุขปฏิปท จิปปาภินญ อนิมิตตุนติ วิ
ปาโก...เป... สุขปฏิปท จิปปาภินญนติ กุสล...เป... สุขปฏิปท จิปปาภินญ อปปณิหิตุนติ วิปาโก, ตสมี สมเย
ผลุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมะ ฐมมา อพยากตาฯ

สุทธกปฏิปทาฯ

สุทธกสุญญต

๕๑๐. กตเม ฐมมา อพยากตา? ยสมี สมเย โลกุตตร ฌาน ภาเวติ นิยุยานิก อปจยคามิ ติฏฐิตตาน ปหานาย ปฐมาย
ภุมิยา ปตติยา วิจิเฉว กามะหิ...เป... ปฐม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ สุญญต, ตสมี สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิก
เขโป โหติ...เป... อิมะ ฐมมา กุสลาฯ ตสเสว โลกุตตรสส กุสลสส ฌานสส กตตดา ภาวิตตดา วิปาก วิจิเฉว กา
มะหิ...เป... ปฐม ฌาน อุปสมปชช วิหริติ สุญญต, ตสมี สมเย ผลุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิมะ
ฐมมา อพยากตาฯ

๕๑๑. กตเม ฐมา อพยากตา? ชสุมี สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวติ นิยุยานิํ อปจยคามิํ ภิญฺญิตตานํ ปหานาย ปฐมา ยุมิยา ปตติยา วิวิเจจ กามหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปฺชฺช วิหริติ สฺสณฺณตํ, ตสุมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตุตา ภาวิตตุตา วิปากํ วิวิเจจ กามหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปฺชฺช วิหริติ อนิมิตฺตํ, ตสุมี สมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมา อพยากตาฯ

๕๑๒. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตโร ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามิํ ภิภูจฺจิตานํ ปหานาย ปฺรุมาย
ภุมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วหฺรติ สฺสณฺณตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกุ
เขโป โหติ...เป.... อิม ฐมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตวา ภาวิตฺตวา วิปากํ วิวิจฺเจะ กา
เมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วหฺรติ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกุเขโป โหติ...เป....
อิม ฐมา อพยากตา

๕๑๓. กตเม ชมมา อพฺยาเกตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวติ นียฺยานิกํ อปฺยาคามํ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปฺรุมาย ภูมียา ปตฺติยา วิตกฺกจิราณํ วูปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตติยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สฺสญฺจตนฺติ กุสลํ...เป... สฺสญฺจตนฺติ วิปาโก...เป... สฺสญฺจตนฺติ กุสลํ...เป... อนิมิตฺตตนฺติ วิปาโก...เป... สฺสญฺจตนฺติ กุสลํ...เป... อปฺปนิหิตตนฺติ วิปาโก, ตสฺมึ สมเย ผสฺสโต โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมะ ชมมา อพฺยาเกตาฯ

សុត្តន្តបិដកសូត្រ

តួលេខតប្បិបត្តា

๕๑๔. กตเม ชมฺมา อพฺยากตา? ชฺสุมิ สมฺเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นิชฺชานิกํ อปฺยาคามิํ ติฏฺฐิตฺตานํ ปหานาย ปฺรุมาย ภูมฺยา ปตฺติยา วิวิจฺเจะว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สุณฺณตฺมํ, ตสฺมิํ สมฺเย ผลสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา กุสลาฯ ตสฺสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปាកํ วิวิจฺเจะว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สุณฺณตฺมํ, ตสฺมิํ สมฺเย ผลสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๑๕. กตเม ชมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามํ ภิญฺญิตานํ ปหานาย ปฐมา ยมฺมยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฺปิปฺพํ ทนฺทราภิณฺญํ สฺสณฺณตฺตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา กุสลาฯ คสุเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตา ภาวิตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฺปิปฺพํ ทนฺทราภิณฺญํ อนนิมิตฺตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา อพยากตาฯ

๕๑๕. กตเม ชมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามํ ทิฏฐิกิตานํ ปหานาย ปฐมา ยมฺมยา ปตฺติยา วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วหฺรติ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิเม ชมมา กุสลาฯ ตสฺสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วหฺรติ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิเม ชมมา อพยากตา

๕๒๐. กตเม ชมมา อพยากตา? ชสุมี สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวติ นิยุยานิโก อปจยคามิํ ภิญฺญิกตानํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิวิเจจ กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ อปฺปณฺหิตํ, ตสุมี สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกุเขโป โหติ...เป... อิม ชมมา กุสลาฯ ตสฺสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิเจจ กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมปฺชช วิหริติ อนิมิตฺตํ, ตสุมี สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกุเขโป โหติ...เป... อิม ชมมา อพยากตาฯ

๕๒๒. กตเม ฐมมา อพฺยาเกตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาเวติ นิชฺยานิกํ อปจยคามํ ทิฏฺฐิตตานํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิตกฺกวิจารณ์ํ รูปสมา...เป... พุคฺคิย ฌานํ...เป... ตตฺติย ฌานํ...เป... จตุตฺถ ฌานํ...เป... ปฐม ฌานํ...เป... ปญฺจม ฌานํ อุปสมฺบุพฺพ วิหริติ อปฺปนิหิตนฺติ กุสลํ...เป... อปฺปนิหิตนฺติ วิปาโก...เป... อปฺปนิหิตนฺติ กุสลํ...เป... อนิมิตฺตนฺติ วิปาโก...เป... อปฺปนิหิตนฺติ กุสลํ...เป... สุลฺลนฺตนฺติ วิปาโก, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมมา อพฺยาเกตา

อุปถัมภ์อุปถัมภ์

๕๒๓. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานํ อปฺยาคามํ ภิญฺญิตานํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวขฺยปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมฺเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมมา กุสลา ย ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตวา ภาวิตฺตวา วิปํกํ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวขฺยปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมมา อพฺยากตา

๕๒๕. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺวา ภาวิตฺตฺวา วิปาคํ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ สฺสณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๒๖. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตฺติยา วิทกฺกวิจารณ์ํ วูปสฺมา...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป... จตฺตํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปณฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ...เป... ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ วิปาโก...เป... ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ...เป... ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อนิมิตฺตนฺติ วิปาโก...เป... ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ...เป... ทฺวักขปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ สฺสณฺณนฺติ วิปาโก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๒๗. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ...เป... สฺวปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ...เป... สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ...เป... ทฺติยํ ฌานํ...เป... ตฺติยํ ฌานํ...เป... จตฺตํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปณฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ...เป... สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ วิปาโก...เป... สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ...เป... สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อนิมิตฺตนฺติ วิปาโก...เป... สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตนฺติ กุสลํ...เป... สฺวปฏิปทํ จิปปาภิญฺญํ สฺสณฺณนฺติ วิปาโก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

อปฺปณฺหิตปฏิปทาฯ

วิสติ มหานยา

๕๒๘. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร มคฺคํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร สติปญฺฐานํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร สมฺมปฺปชฺชานํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร อธิฐิปาทํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร อินฺทริยํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร พลํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร โพษณฺจํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร สจฺจํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร สมถํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร ฐมฺมํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร ขนฺธํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร อายตฺนํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร ธาตุํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร อาหารํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร ผสฺสํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร เวทณํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร สณฺญํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร เจตฺนํ ภาเวติ...เป... โลกุตฺตร จิตฺตํ ภาเวติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิคตานํ ปหานาย ปฐมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ

ทุกขปฏิบัติ ทนธาภิณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมฺมา กุสลา ตสฺเสว โล
 กุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตตา ภาวิตฺตตา วิปากํ วิวิเจว กามะหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏิบัติ
 ทนธาภิณฺณํ สฺยุญฺตํ...เป.... อนิมิตฺตํ ...เป.... อปปณฺหิตํ, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป.... อิม ฐมฺมา อพยากตาฯ

วิสติ มหานายา

จนทาชิปเตยยตฺตทฐิกปฐิปท

๕๒๕. กตเม ชมมา อพฺยาคตา? ชฺฐมฺ สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นียฺยานิกํ อปฺยาคามํ ภิญฺญิตานํ ปหานาย ปฺรมาย ภูมฺยา ปตฺติยา วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป... ปฺรหมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขปฺปิปฺพํ ทนฺธาภิณฺเญญํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ, ตสฺมฺ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมํ ชมมา กุสลาฯ ตสฺสเวว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป... ปฺรหมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทุกฺขปฺปิปฺพํ ทนฺธาภิณฺเญญํ สฺสณฺณตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ, ตสฺมฺ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมํ ชมมา อพฺยาคตาฯ

๕๓๐. กตเม ชมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นิชฺยานิโก อปฺยาคามิํ ติฏฺฐิตฺตานํ ปหานาย ปฺรมาย ญฺมฺยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฺรหมํ ฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺวชฺชปฏิบัติ ทนฺทาทิณฺณํ นนฺทาทิปฺเตยฺยํ, ตสฺมึ สมฺเย ฝสฺสโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา กุสลาฯ ตสฺสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฺรหมํ ฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺวชฺชปฏิบัติ ทนฺทาทิณฺณํ อนินิฉุตํ นนฺทาทิปฺเตยฺยํ, ตสฺมึ สมฺเย ฝสฺสโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๓๑. กตเม ชมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นิชฺยานิกํ อปฺยาคามิํ ทฺธิฐิตตานํ ปหานาย ปฺรมาย
ภุมฺมิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฺรหมํ ฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถกฺขปฺปิปฺพํ ทนฺทราภิญฺญํ ฌนฺทาริพฺเตยฺยํ, ตสฺมิ สม
เย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺখেโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภ
วิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฺรหมํ ฌานํ อฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ ทฺถกฺขปฺปิปฺพํ ทนฺทราภิญฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาริพ
เตยฺยํ, ตสฺมิ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺখেโป โหติ...เป.... อิม ชมมา อพยากตา

๕๓๒. กตเม ธมฺมา อพฺยา­กตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภา­เวติ นิยุ­ยานิ­กํ อป­จย­คามิํ ทิ­ฏ­ฐิ­คตา­นํ ป­หา­นาย ป­ฐ­มา ย ภู­มิ­ยา ป­ตฺติ­ยา วิ­ต­ก­ก­วิ­จา­รณํ วั­ป­ส­มา...เป... พุ­ติ­ย ฌานํ...เป... ตฺติ­ย ฌานํ...เป... จตุ­ตฺถ ฌานํ...เป... ป­ฐม ฌานํ...เป... ป­ล­จ­ม ฌานํ อุ­ป­สม­ป­บุ­ช วิ­ห­ริ­ติ ทุ­ก­ข­ป­ฏิ­ป­ทํ ท­น­ธา­ภิ­ญ­ญ ฌ­น­หา­ธิ­ป­เต­ย­ย­น­ติ กุ­ส­ลํ...เป... ทุ­ก­ข­ป­ฏิ­ป­ทํ ท­น­ธา­ภิ­ญ­ญ สฺว­ญ­ญ­ต ฌ­น­หา­ธิ­ป­เต­ย­ย­น­ติ วิ­ปา­โก...เป... ทุ­ก­ข­ป­ฏิ­ป­ทํ ท­น­ธา­ภิ­ญ­ญ ฌ­น­หา­ธิ­ป­เต­ย­ย­น­ติ กุ­ส­ลํ...เป... ทุ­ก­ข­ป­ฏิ­ป­ทํ ท­น­ธา­ภิ­ญ­ญ อ­นิ­มิตฺต ฌ­น­หา­ธิ­ป­เต­ย­ย­น­ติ วิ­ปา­โก...เป... ทุ­ก­ข­ป­ฏิ­ป­ทํ ท­น­ธา­ภิ­ญ­ญ ฌ­น

๕๓๓. กตเม ชมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตริ ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามํ ภิภูจิตฺตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญมฺเยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย...เป.... สุขปฺปิปฺพํ ทนฺธาภิณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย...เป.... สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตุตฺถํ ฌานํ...เป.... ปฐมํ ฌานํ...เป.... ปณฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย นฺติ กุสลํ...เป.... สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ สฺสณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย นฺติ วิปาโก...เป.... สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย นฺติ กุสลํ...เป.... สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ อนนิมิตฺตํ จฺนหาธิปเตยฺย นฺติ วิปาโก...เป.... สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ จฺนหาธิปเตยฺย นฺติ กุสลํ...เป.... สุขปฺปิปฺพํ จิปรํ ปากิณฺณํ อปรํ ฌิตํ จฺนหาธิปเตยฺย นฺติ วิปาโก , ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา อพยากตา

จนทาทิปเตยยสุทฐิกสุณณตา

๕๓๕. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ชฺฐมํ สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปจยคามํ ภิภูจฺจิกตฺตานํ ปหานาย ปฺรุมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจะว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิริตฺติ สฺสณฺณตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ, ตสฺมํ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจะว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิริตฺติ อนิมิตฺตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยํ, ตสฺมํ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมมา อพฺยากตา

๕๓๖. กตเม ชมมา อพฺยาคตา? ชฺสุมิ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวติ นิยุยานิํ อปฺยาคามิํ ภิภูติคฺคานํ ปหานาย ปฺรมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิริติ สฺสณฺณตํ จฺนฺทาทิปฺเตยฺยํ, ตสฺมิํ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ ตสฺสเวว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิริติ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาทิปฺเตยฺยํ, ตสฺมิํ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา อพฺยาคตาฯ

จนทราธิปไตยยสุทฐิกสุญญตาฯ

๕๓๕. กตเม ชมมา อพฺยาเกตา? ชฺฐมํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเตติ นิยฺยานิโก อปจยคามิํ ภิภูสิคฺคานํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺญํ สุณฺณตํ จฺนฺทาชฺิปเตยฺยํ, ตสฺมํ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหติ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปํ ทนฺธาภิณฺญํ อนินิฏฺตํ จฺนฺทาชฺิปเตยฺยํ, ตสฺมํ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมมา อพฺยาเกตาฯ

๕๔๐. กตเม ชมฺมา อพฺยาคตา? ชฺฐมํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นิชฺชานิกํ อปจยคามํ ทิฏฺฐิตฺตานํ ปหานาย ปฺรมาย
ภุมฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเห...เป.... ปฺรหมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิลฺลญฺญํ สฺสณฺณตํ จนนฺทราธิปเตยฺยํ,
ตฺสุมํ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา กุสลาฯ ตสฺสเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส
กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเห...เป.... ปฺรหมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิลฺลญฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนนฺ
ทราธิปเตยฺยํ, ตฺสุมํ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ชมฺมา อพฺยาคตาฯ

๕๔๑. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเตติ นียฺยานิกํ อปฺยาคามํ ทิฏฺฐิติดานํ ปหานาย ปฐฺมา ยมฺมียา ปตฺติยา วิตกฺกวิจารานํ วูปสฺมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตุตฺถํ ฌานํ...เป.... ปฐฺมํ ฌานํ...เป.... ปณฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวฺกฺขปฺปฺปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สฺสณฺณตํ จฺนทาธิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป.... ทฺวฺกฺขปฺปฺปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สฺสณฺณตํ จฺนทาธิปเตยฺยนฺติ วิปาโก...เป.... ทฺวฺกฺขปฺปฺปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สฺสณฺณตํ จฺนทาธิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป.... ทฺวฺกฺขปฺปฺปทํ ทนฺธาภิณฺญํ อนิมิตฺตํ จฺนทาธิปเตยฺยนฺติ วิปาโก...เป.... ทฺวฺกฺขปฺปฺปทํ ทนฺธาภิณฺญํ สฺสณฺณตํ

จนทราธิปเตยฺยนฺติ กุสฺลํ...เป... ทุกฺขปฺปิปฺปทํ ทนฺธาภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนทราธิปเตยฺยนฺติ วิปาโก, ตสฺมิํ สมเย ผลฺโส โห
ติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมํ ธมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๔๒. กตเม ชมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตริ ฌานํ ภาเวติ นียยานิกํ อปจยคามิํ ภิญฺญิตตานํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวชฺชปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยํ...เป.... สุขปฏิบัติํ ทนฺทาทิภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยํ...เป.... สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยํ...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตุตฺถํ ฌานํ...เป.... ปฐมํ ฌานํ ...เป.... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยณฺติ กุสลํ...เป.... สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยณฺติ วิปาสโก...เป.... สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยณฺติ กุสลํ...เป.... สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ อนนิมิตฺตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยณฺติ วิปาสโก...เป.... สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ สฺสณฺณตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยณฺติ กุสลํ...เป.... สุขปฏิบัติํ จิปรํ ปาภิชณฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ ฉนฺทาทิปรํ เติยฺยณฺติ วิปาสโก, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมะ ชมมา อพยากตา

๕๔๓. กตเม ชมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สฺมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวเต นิชฺยานิํ อปฺยาคามิํ ทิฏฺฐิตานํ ปหานาย ปฐมา ย ญฺมฺยา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาชฺิปเตยฺยํ, ตสฺมึ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺวา ภาวิตฺตฺวา วิปํกํ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อปฺปณฺหิตํ จฺนฺทาชฺิปเตยฺยํ, ตสฺมึ สฺมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๔๔. กตเม ชมมา อพฺยาคตา? ชตฺถิ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นียยานิกํ อปจยคามิํ ภิญฺญิตานํ ปหานาย ปฺรมาย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วีหริติ อปฺปมฺหิหิตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ, ตสฺมิ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจะ กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วีหริติ, อนิมิตฺตํ ฌนฺทาทิปเตยฺยํ, ตสฺมิ สมเย ผลฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ชมมา อพฺยาคตาฯ

๕๔๕. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ชฺฐมํ สมเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิกํ อปจยคามํ ทิฏฺฐิคตานํ ปหานาย ปฐมา ยญฺญิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจะว กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ อปฺปณฺหิตํ จนฺหาธิปเตยฺยํ, ตสฺมํ สมเย ผลสุโห ติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺวา ภาวิตฺตฺวา วิ ปากํ วิวิจฺเจะว กาเมหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ สุลฺลญฺจํ จนฺหาธิปเตยฺยํ, ตสฺมํ สมเย ผลสุโห โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมมา อพฺยากตาฯ

๕๔๖. กตเม ธมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมิ สมฺเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเตติ นิยุยานิกํ อปจยคามิํ ทิฏฺฐิกตํ ปหานาย ปฺรุมฺยา
ภุมฺมิยา ปตฺติยา วิตกกกฺขารานํ วุปฺสมา...เป.... ทฺติยํ ฌานํ...เป.... ตฺติยํ ฌานํ...เป.... จตฺตํ ฌานํ...เป.... ปฺรุมฺ

ฉาน...เป... ปณจมน ฉาน อุปสมปฐข วัหริต อปปณิหิต ฉนทาธิปเตยยนติ กุสล์...เป... อปปณิหิต ฉนทาธิปเตย
 ยนติ วิปาโก...เป... อปปณิหิต ฉนทาธิปเตยยนติ กุสล์ ...เป... อนิมิตต์ ฉนทาธิปเตยยนติ วิปาโก...เป...
 อปปณิหิต ฉนทาธิปเตยยนติ กุสล์...เป... สุตถนต ฉนทาธิปเตยยนติ วิปาโก, ตสุมิ สมเข ผลโส โหติ...เป... อวิก
 เจโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา อพยากตา

๕๔๖. กตเม ชมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตโร ฌานํ ภาวติ นิยุยานํ อปจยคามํ ภิภูสิตานํ ปหานาย ปฐมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ จฺนทาธิปเตยฺยํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมे ชมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตฺตฺตา ภาวิตฺตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจว กามเหิ...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺหิตํ จฺนทาธิปเตยฺยํ, ตสฺมึ สมเย ผลโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมे ชมมา อพยากตาฯ

๕๔๘. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ชฺฐมํ สมฺเย โลกุตฺตรํ ฌานํ ภาวติ นิยุยานิโก อปจยคามํ ทิฏฺฐิจิตฺตานํ ปหานาย ปฺรุมาย ภูมฺิยา ปตฺติยา วิวิจฺเจะว กามเห...เป.... ปฺรุมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปํ ทนฺธาภิญฺญํ อุปฺปณฺนิหิตํ ฌนฺทาทิเปตฺยํ , ตสฺมํ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ฐมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจะว กามเห...เป.... ปฺรุมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทุกฺขปฏฺิปปํ ทนฺธาภิญฺญํ อนิมิตฺตํ ฌนฺทาทิเปตฺยํ , ตสฺมํ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิมํ ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๔๕. กตเม ชมฺมา อพฺยากตา? ชตฺถิ สมฺเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นิชฺชานิกํ อปฺยาคามิํ ภิญฺญิตฺตานํ ปหานาย ปฺรฺมฺมาย ภูมฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจะว กามเหติ...เป... ปฺรฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ , ตสฺมิ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปํกํ วิวิจฺเจะว กามเหติ...เป... ปฺรฺมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ทฺวักขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิญฺญํ สฺวญฺญตํ ฉนฺทาธิปเตยฺยํ , ตสฺมิ สมฺเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิม ชมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๕๐. กตเม ชมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นียฺยานิกํ อปฺยาคามิ ทิฏฺฐิกตฺตานํ ปหานาย ปฐฺมา ย ภูมียา ปตฺติยา วิตฺถกฺกการานํ วูปฺปมา...เป... พุคฺคิ ฌานํ...เป... ตคฺคิ ฌานํ...เป... จตฺตถ ฌานํ...เป... ปฐฺม ฌานํ...เป... ปญฺจม ฌานํ อุปฺสมปฺชช วิหริติ ทฺวฺชฺยปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิญฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป... ทฺวฺชฺยปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิญฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก...เป... ทฺวฺชฺยปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิญฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป... ทฺวฺชฺยปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิญฺญํ อนิมิตฺตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก...เป... ทฺวฺชฺยปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิญฺญํ อปฺปณฺนิหิตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป... ทฺวฺชฺยปฺปฏิปทํ ทนฺทราภิญฺญํ สฺสณฺณตํ จฺนฺทาทิปเตยฺยนฺติ วิปาโก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป... อวิกฺเขโป โหติ...เป... อิมะ ชมฺมา อพฺยากตา

๕๕๑. กตเม ธมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นิชฺชานิกํ อปฺยาคามิํ ติฏฺฐิตฺตานํ ปหานาย ปฺรมาย
ภฺมียา ปตฺติยา วิวึจฺเจว กาเมหิ...เป.... ปฺรมา ฌานํ อปฺสมปฺชช วิหริติ ทกฺขปฺปฏิปทํ จิปปาภิลลญฺ อปฺปณฺหิตํ ฉนฺทาสิป

เคย...เป... สุปปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนฺทาธิปเตยฺย...เป... สุปปฏิปทํ จิปรํภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนฺทาธิป
 เตยฺย...เป... ทุคฺคิยํ ฌานํ...เป... ตตฺธิยํ ฌานํ...เป... จตุตฺถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ ฌานํ...เป... ปณฺจมํ ฌานํ
 อปฺสรมฺพชฺช วิหริติ สุปปฏิปทํ จิปรํภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนฺทาธิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป... สุปปฏิปทํ จิปรํภิณฺญํ อปฺปณฺ
 หิตํ จนฺทาธิปเตยฺยนฺติ วิปํโก...เป... สุปปฏิปทํ จิปรํภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนฺทาธิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...เป... สุปปฏิปทํ
 จิปรํภิณฺญํ อนิมิตฺตํ จนฺทาธิปเตยฺยนฺติ วิปํโก...เป... สุปปฏิปทํ จิปรํภิณฺญํ อปฺปณฺหิตํ จนฺทาธิปเตยฺยนฺติ กุสลํ...
 เป... สุปปฏิปทํ จิปรํภิณฺญํ สฺสณฺณํ จนฺทาธิปเตยฺยนฺติ วิปํโก, ตสฺมिํ สมฺมเย ฝสฺโส โหติ...เป... อวิเกชโป โหติ...
 เป... อิมํ ธรรมมา อพฺยากตาฯ

ປຣູມມຄຸວິປາໂກຍ

๕๕๓. กตเม ฐมมา อพยากตา? ยสฺมึ สมเย โลกุตฺตร ฌานํ ภาวเต นิชฺยานิโก อปฺยาคามิํ กามราคพฺยาปาทานํ ตนฺหา
 วาย ทฺติยาย ญฺมียา ปตฺติยา...เป.... กามรา คพฺยาปาทานํ อนวเสสปปหานาย ตติยาย ญฺมียา ปตฺติยา...เป.... รูปราคะ
 รูปราคะมานอุทฺทจฺจอวิชฺชาเย อนวเสสปปหานาย จตฺตถาย ญฺมียา ปตฺติยา วิวิจฺเจะว กามเห...เป.... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺมปฺช
 วิหริติ ทฺกฺขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อณฺณินฺทริยํ โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...
 เป.... อิม ฐมมา กุสลาฯ ตสฺเสว โลกุตฺตรสฺส กุสลสฺส ฌานสฺส กตตฺตา ภาวิตตฺตา วิปากํ วิวิจฺเจะว กามเห...เป....
 ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺมปฺช วิหริติ ทฺกฺขปฺปฏิปทํ ทนฺธาภิณฺณํ สฺสณฺณํ, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป.... อณฺญาตาวินฺทริยํ โห
 ติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อณฺเณปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมมา — อิม ฐม
 มา อพยากตาฯ

๕๕๔. กตโม ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผสฺโส มุสฺสนา สํมุสฺสนา สํมุสฺสิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ...เป...ฯ

๕๕๕. กตมํ ตสฺมึ สมเย อญฺญาตาวินุทฺธิยํ โหติ? ยา เตสํ อญฺญาตาวินํ ฐมฺมานํ อญฺญา ปญฺญา ปชานนา วิจิโย ปวิจิโย ฐมฺมวิจิโย สลฺลภขณา อุลภขณา ปจฺจุพลภขณา ปณฺทิจจํ โกสฺสํ ญฺเญวญฺญํ เวทฺทญฺญา จินฺตา อูปปริกฺขา ฐฺริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌญํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินุทฺธิยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสคฺคํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฐมฺมวิจิโย สมฺมาทิฏฺฐิ ฐมฺมวิจยสมฺโพชฺฌนํโก มคฺคญฺจํ มคฺคปริยาปนํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย อญฺญาตาวินุทฺธิยํ โหติ...เป...ฯ เ ย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

ทุตฺติยาทิมคฺควิปาโกฯ

โลกุตฺตรวิปาโกฯ

อกุสฺสวิปากอพฺยากตํ

อกุสฺสวิปากปญฺจวิญฺญานานิ

๕๕๖. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย อกุสฺสสฺส กมฺมสฺส กตฺตตา อูปจิตฺตตา วิปากํ จกฺขวิญฺญาณํ อูปปนํ โหติ อูปเภาสสคฺคํ ฐปารมฺมณํ...เป...ฯ โสตฺวิญฺญาณํ อูปปนํ โหติ อูปเภาสสคฺคํ สทฺทการมฺมณํ...เป...ฯ ฆานวิญฺญาณํ อูปปนํ โหติ อูปเภาสสคฺคํ ฌณฺณารมฺมณํ ...เป...ฯ ชีวหาวิญฺญาณํ อูปปนํ โหติ อูปเภาสสคฺคํ รสารมฺมณํ...เป...ฯ กายวิญฺญาณํ อูปปนํ โหติ ทุกฺขสคฺคํ ฌเญวญฺญํ พารมฺมณํ, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺลภญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, ทุกฺขํ โหติ, จิตฺตสฺสเกกฺกตา โหติ, มนินุทฺธิยํ โหติ, ทุกฺขินุทฺธิยํ โหติ, ชีวิตินุทฺธิยํ โหติ; เ ย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

๕๕๗. กตโม ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผสฺโส มุสฺสนา สํมุสฺสนา สํมุสฺสิตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติฯ

๕๕๘. กตมา ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย ตชฺชากายวิญฺญาณธาดุสฺมผสฺสชฺชํ กายิกํ อสาตํ กายิกํ ทุกฺขํ กายสมฺผสฺสชฺชํ อสาตํ ทุกฺขํ เวทยิตํ กายสมฺผสฺสชฺชา อสาตา ทุกฺขา เวทนา — อยํ ตสฺมึ สมเย เวทนา โหติ...เป...ฯ

๕๕๙. กตมํ ตสฺมึ สมเย ทุกฺขํ โหติ? ยํ ตสฺมึ สมเย กายิกํ อสาตํ กายิกํ ทุกฺขํ กายสมฺผสฺสชฺชํ อสาตํ ทุกฺขํ เวทยิตํ กายสมฺผสฺสชฺชา อสาตา ทุกฺขา เวทนา — อิทํ ตสฺมึ สมเย ทุกฺขํ โหติ...เป...ฯ

ตสุมิ โข ปน สมเข จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทวายนฺตานิ โหนฺติ, ทเว ธาตุโย โหนฺติ, คโย อาหารา โหนฺติ, ตีณฺณพ
ริยานิ โหนฺติ, เอโก ผสฺสโส โหติ...เป.... เอกา กายวิญญูณธาคฺค โหติ, เอกํ ฐมฺมายตฺนํ โหติ, เอกา ฐมฺมธาคฺค โหติ; ย
ว ปน ตสฺมिํ สมเข อญฺเญปิ อุตฺติ ปฏิจจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิมํ ฐมฺมา อพฺยากตา...เป....ฯ

อกุศลวิปากปญจวิณญาณานิฯ

อกุศลวิปากมโนธาตุ

ตสุมิ โข ปน สมเย จตุตถาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตนาณิ โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ติณฺณทฺวาริยาณิ โหนฺติ, เอโก ผสฺสโส โหติ...เป.... เอกา มโนธาตุ โหติ, เอกํ ฐมฺมาตณฺโ โหติ, เอกา ฐมฺมธาตุ โหติ; เข วา ปน ตสุมิ สมเย อวญฺเญปี อตฺถิ ปฏิจจสมุปปฺปนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิมะ ฐมฺมา อพฺยากตา...เป....ฯ

อกุศลวิปាកา มโนธาตุฯ

อกุศลวิปាកมโนวิญญูณาณธาตุ

๕๖๔. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย อกุสลสฺส กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปฺจิตฺตฺตา วิปากา มโนวัญญฺณชาตุ อุปฺปนา โหติ อุปฺกฺขาสหคฺคา รูปารมฺมณา วา...เป.... ฐมฺมารมฺมณา วา ยํ ยํ ปนารพฺภ, ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยฺญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุปฺกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสํกคฺคฺคา โหติ, มนินฺทุริยํ โหติ, อุปฺกฺชินฺทุริยํ โหติ, ชีวิตฺติญฺทุริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญเฏปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา อพยากตา...เป....ฯ

ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตนา นี โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ตีณินฺทุริยานี โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป.... เอกา มโนวัญญฺณชาตุ โหติ , เอกํ ฐมฺมายตน์ โหติ, เอกา ฐมฺมชาตุ โหติ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญเฏปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา อพยากตา...เป....ฯ

๕๖๕. กตโม ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตฺถโก วิจาโร จิตฺตสฺสํกคฺคฺคา ชีวิตฺติญฺทุริยํ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญเฏปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมา ฐเปตฺวา เวทนา กฺขนฺธํ ฐเปตฺวา สลฺยฺญา กฺขนฺธํ ฐเปตฺวา วิญญฺณ กฺขนฺธํ — อํยํ ตสฺมี สมเย สงฺขารกฺขนฺโธ โหติ...เป.... อิม ฐมา อพยากตาฯ

อกุสลวิปากา มโนวัญญฺณชาตุฯ

วิปากา อพยากตาฯ

อเหตุกกิริยาอพยากตํ

กิริยามโนชาตุ

๕๖๖. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย มโนชาตุ อุปฺปนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา อุปฺกฺขาสหคฺคา รูปารมฺมณา วา...เป.... โสภณฐพฺพารมฺมณา วา ยํ ยํ ปนารพฺภ, ตสฺมี สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยฺญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตฺถโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุปฺกฺขา โหติ, จิตฺตสฺสํกคฺคฺคา โหติ, มนินฺทุริยํ โหติ, อุปฺกฺชินฺทุริยํ โหติ, ชีวิตฺติญฺทุริยํ โหติ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญเฏปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา อพยากตา...เป....ฯ

ตสฺมี โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตนา นี โหนฺติ, ทฺเว ชาติโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ตีณินฺทุริยานี โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป.... เอกา มโนชาตุ โหติ, เอกํ ฐมฺมายตน์ โหติ, เอกา ฐมฺมชาตุ โหติ; เย วา ปน ตสฺมี สมเย อญฺญเฏปี อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนา อรูปิโน ฐมา — อิม ฐมา อพยากตา...เป....ฯ

๕๖๗. กตโม ตสฺมึ สมเย สขฺวารกฺขนฺโห โหติ? ผลุโส เจตนา วิตถุโก วิจาโร จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา จีวิตฺนฺทฺริยํ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา รูปฺเตวาทา เวทนากฺขนฺธํ รุปฺเตวาทา สลฺยณากฺขนฺธํ รุปฺเตวาทา วิญญานากฺขนฺธํ — อยํ ตสฺมึ สมเย สขฺวารกฺขนฺโห โหติ...เป... อิม ฌมฺมา อพฺยาเกตฺตา

กิริยา มโนธาตุฯ

กิริยามโนวิญญานธาตุโสมนสฺสสทฺทคฺคา

๕๖๘. กตเม ฌมฺมา อพฺยาเกตฺตา? ยสฺมึ สมเย มโนวิญญานธาตุ อุปฺปนฺนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ มมฺม วิปากา โสมนสฺสสทฺทคฺคา รูปารมฺมณฺนา วา...เป... ฌมฺมารมฺมณฺนา วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ, ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ, เวทนา โหติ, สลฺยณ โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตถุโก โหติ, วิจาโร โหติ, ปิติ โหติ, สุขํ โหติ, จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ, วีริยฺนฺทฺริยํ โหติ, สมာธิฯนฺทฺริยํ โหติ, มนินฺทฺริยํ โหติ, โสมนสฺสสินฺทฺริยํ โหติ, จีวิตฺนฺทฺริยํ โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา อพฺยาเกตฺตา

๕๖๙. กตโม ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ? โย ตสฺมึ สมเย ผลุโส ฌุสนา สํฌุสนา สํฌุสิตฺตตฺตํ — อยํ ตสฺมึ สมเย ผลุโส โหติ...เป...ฯ

๕๗๐. กตมา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺจูติ อวญฺจูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโถ สมာธิฯนฺทฺริยํ สมาริพฺลํ — อยํ ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺเสกฺกคฺคา โหติฯ

๕๗๑. กตมํ ตสฺมึ สมเย วีริยฺนฺทฺริยํ โหติ? โย ตสฺมึ สมเย เจตสิโก วีริยารมฺภโก นิฏกโม ปฺรฏกโม อญฺยาโม วายาโม อุตฺสาโห อุตฺโสฬหิ ฌาโม ฌิตฺติ อสิตฺติปฺรฏกมฺมา อนิกฺขิตฺตณฺทฺตา อนิกฺขิตฺตฐฺรตา ฐฺรสมฺปคฺคาโห วีริยํ วีริยฺนฺทฺริยํ วีริยพฺลํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย วีริยฺนฺทฺริยํ โหติฯ

๕๗๒. กตมํ ตสฺมึ สมเย สมาริพฺลํ โหติ? ยา ตสฺมึ สมเย จิตฺตสฺส จูติ สณฺจูติ อวญฺจูติ อวิสาหาโร อวิกฺเขโป อวิสาหฺมานสตา สมโถ สมาริพฺลํ — อิทํ ตสฺมึ สมเย สมาริพฺลํ โหติ...เป... เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา อพฺยาเกตฺตา

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตาโร ขนฺธา โหณฺติ, ทฺวายตฺตานิ โหณฺติ, ทฺเว ชาติโย โหณฺติ, ตโย อาหารา โหณฺติ, ปญฺจินฺทฺริยานิ โหณฺติ, เอโก ผลุโส โหติ...เป... เอกา มโนวิญญานธาตุ โหติ, เอกํ ฌมฺมาตฺตํ โหติ, เอกา ฌมฺมธาตุ โหติ; เข วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อคฺคิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฌมฺมา — อิม ฌมฺมา อพฺยาเกตฺตา...เป...ฯ

๕๗๓. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขณฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร ปิติ จิตฺตเสกฺกคฺคา วีริยฺนทฺริยํ
สมาธิฺนทฺริยํ ชีวิตฺนทฺริยํ; เอ วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐฺเปตฺวา เวทนาภฺกฺขณฺธํ
ฐฺเปตฺวา สลฺยภฺกฺขณฺธํ ฐฺเปตฺวา วิญฺญาณภฺกฺขณฺธํ — อํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขณฺโห โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

กิริยา มโนวิญฺญาณธาตุ โสมนสฺสสทฺทตาฯ

กิริยามโนวิญฺญาณธาตุอุเปกฺขาสทฺทตา

๕๗๔. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย มโนวิญฺญาณธาตุ อุปฺปนฺนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ มุมฺม
วิปากา อุเปกฺขาสทฺทตา ฐฺปารมฺมณา วา...เป... ฐมฺมารมฺมณา วา ยํ ยํ ปนารพฺก, ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ, เวทนา
โหติ, สลฺยญา โหติ, เจตนา โหติ, จิตฺตํ โหติ, วิตกฺโก โหติ, วิจาโร โหติ, อุเปกฺขา โหติ, จิตฺตเสกฺกคฺคา โหติ, วี
ริยฺนทฺริยํ โหติ, สมาธิฺนทฺริยํ โหติ มนินทฺริยํ โหติ, อุเปกฺขินทฺริยํ โหติ, ชีวิตฺนทฺริยํ โหติ; เอ วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ
อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตา...เป...ฯ

ตสฺมึ โข ปน สมเย จตฺตารอ ฆนฺธา โหนฺติ, ทฺวายตนา น โหนฺติ, ทฺเว ธาตุโย โหนฺติ, ตโย อาหารา โหนฺติ, ปญฺจินท
ริยานิ โหนฺติ, เอโก ผสฺโส โหติ...เป... เอกา มโนวิญฺญาณธาตุ โหติ, เอกํ ฐมฺมายตน์ โหติ, เอกา ฐมฺมธาตุ โหติ; เอ
วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อพฺยากตา...เป...ฯ

๕๗๕. กตโม ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขณฺโห โหติ? ผสฺโส เจตนา วิตกฺโก วิจาโร จิตฺตเสกฺกคฺคา วีริยฺนทฺริยํ
สมาธิฺนทฺริยํ ชีวิตฺนทฺริยํ; เอ วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ฐมฺมา ฐฺเปตฺวา เวทนาภฺกฺขณฺธํ
ฐฺเปตฺวา สลฺยภฺกฺขณฺธํ ฐฺเปตฺวา วิญฺญาณภฺกฺขณฺธํ — อํ ตสฺมึ สมเย สงฺขารกฺขณฺโห โหติ...เป... อิม ฐมฺมา อพฺยากตาฯ

กิริยา มโนวิญฺญาณธาตุ อุเปกฺขาสทฺทตาฯ

อเหตุกา กิริยา อพฺยากตาฯ

สเหตุกามาวจรกิริยา

๕๗๖. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย มโนวิญฺญาณธาตุ อุปฺปนฺนา โหติ กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ มุมฺมวิ
ปากา โสมนสฺสสทฺทตา ญาณสมุปฺยตฺตา...เป... โสมนสฺสสทฺทตา ญาณสมุปฺยตฺตา สสงฺขารเณ...เป...
โสมนสฺสสทฺทตา ญาณวิปฺยตฺตา...เป... โสมนสฺสสทฺทตา ญาณวิปฺยตฺตา สสงฺขารเณ...เป... อุเปกฺขาสทฺทตา
ญาณสมุปฺยตฺตา...เป... อุเปกฺขาสทฺทตา ญาณสมุปฺยตฺตา สสงฺขารเณ...เป... อุเปกฺขาสทฺทตา ญาณวิปฺยตฺตา...
เป... อุเปกฺขาสทฺทตา ญาณวิปฺยตฺตา สสงฺขารเณ ฐฺปารมฺมณา วา...เป... ฐมฺมารมฺมณา วา ยํ ยํ ปนารพฺก , ตสฺมึ

สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ ...เป... อิเม ฐมมา อพฺยากตา...เป... อโลโก อพฺยากตมฺล...เป...
อโทโส อพฺยากตมฺล...เป... อิเม ฐมมา อพฺยากตา

สเหตุกา กามาวจรกิริยา

รูปาวจรกิริยา

๕๗๗. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย รูปาวจร ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กมฺมวิปากํ ทิฏฐฐมฺม
สุขวิหารํ วิวิจฺเจว กามะหิ...เป... ปฐมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเข
โป โหติ...เป... อิเม ฐมมา อพฺยากตา

๕๗๘. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย รูปาวจร ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กมฺมวิปากํ ทิฏฐฐมฺม
สุขวิหารํ วิตถกฺกวจารานํ รูปสมา...เป... ทุติยํ ฌานํ...เป... ตติยํ ฌานํ...เป... จตุตถํ ฌานํ...เป... ปฐมํ
ฌานํ...เป... ปญฺจมํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ปถวิกสิณํ, ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป...
อิเม ฐมมา อพฺยากตา

รูปาวจรกิริยา

อรูปาวจรกิริยา

๕๗๙. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย อรูปาวจร ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กมฺมวิปากํ ทิฏฐ
ฐมฺมสุขวิหารํ สพฺพโส รูปสณฺณํ สมตฺติกมฺมา ปฏฺธิสณฺณํ อตฺตงฺกมฺมา นานตฺตสณฺณํ อมฺนสํการา อากาसानญาย
ตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเข
โป โหติ...เป... อิเม ฐมมา อพฺยากตา

๕๘๐. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย อรูปาวจร ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กมฺมวิปากํ ทิฏฐ
ฐมฺมสุขวิหารํ สพฺพโส อากาसानญายตนํ สมตฺติกมฺม วิญฺญาณญายตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป...
จตุตถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา อพฺยากตา

๕๘๑. กตเม ฐมมา อพฺยากตา? ยสฺมึ สมเย อรูปาวจร ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กมฺมวิปากํ ทิฏฐฐมฺม
สุขวิหารํ สพฺพโส วิญฺญาณญายตนํ สมตฺติกมฺม อากิณฺณญายตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป... จตุตถํ ฌานํ
อุปสมฺปชฺช วิหริติ , ตสฺมึ สมเย ผสุโส โหติ...เป... อวิกเขโป โหติ...เป... อิเม ฐมมา อพฺยากตา

๕๘๒. กตเม ฐมา อพยากตา? ยสฺมี สมเย อรูปาวจรํ ฌานํ ภาเวติ กิริยํ เนว กุสลํ นากุสลํ น จ กम्मวิปากํ ทิฏฐ
ฐมมสุขวิหารํ สพฺพโส อากิณฺณญายตนํ สมตฺตีกุมมํ เนวสณฺณานาสณฺณายตนสณฺณาสหคํ สุขสฺส จ ปหานา...เป....
จตุตฺถํ ฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหริติ, ตสฺมี สมเย ศฺชโส โหติ...เป.... อวิกฺเขโป โหติ...เป.... อิม ฐมา อพยากตา...
เป.... อโลโก อพยากตมฺลํ...เป.... อโทโส อพยากตมฺลํ...เป.... อโมโห อพยากตมฺลํ...เป.... อิม ฐมา อพ
ยากตาฯ

อรูปาวจรกิริยาฯ

กิริยา อพยากตาฯ

จิตฺตูปปาตกณฺท์ นิฏฺฐิตํฯ

๒. รูปกณฺท์

อุทฺเทโส

๕๘๓. กตเม ฐมา อพยากตา? กุสลากุสลาณํ ฐมฺมานํ วิปากา กามาวจรา รูปาวจรา อรูปาวจรา อปริยาปนฺนา
เวทนาภฺษณฺโร สณฺญาภฺษณฺโร สงฺขารภฺษณฺโร วิญญานภฺษณฺโร, เข จ ฐมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กम्मวิปากา,
สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อพยากตาฯ

มาติกา

เอกกํ

๕๘๔. ตตฺถ กตมํ สพฺพํ รูปํ? จตฺตาโร จ มหาภูตา, จตฺตุนนฺจ มหาภูตานํ อุปาทาย รูปํ — อิทํ วุจฺจติ สพฺพํ รูปํฯ
สพฺพํ รูปํ น เหตุ, อเหตุกํ, เหตุวิปฺปยุตฺตํ, สปปจฺจยํ, สงฺขตํ, รูปํ [รูปิยํ (สี.)], โลกียํ, สาสวํ, สํโยชนียํ, ฌณฺณียํ, โฆณ
นียํ, โยชนียํ, นีวรณียํ, ปรามณฺฐํ, อุปาทานียํ, สกิลฺเลสิกํ, อพฺยากตํ, อนารมฺมณํ, อเจตสิกํ, จิตฺตวิปฺปยุตฺตํ, เนววิปากนวิ
ปากฐมฺมฐมฺมํ, อสํกิลิฏฺฐสํกิลฺเลสิกํ, น สวิตฺตูกสฺวิจาร์, น อวิตฺตูกสฺวิจาร์มตฺตํ, อวิตฺตูกอวิจาร์, น ปิตฺติสหคํ, น สุขสหคํ,
น อุเปกฺขาสหคํ, เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพํ, เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกํ, เนว อายฺยคามิ น
อปยฺยคามิ, เนวเสกฺขนาเสกฺขํ, ปริตฺตํ, กามาวจรํ, น รูปาวจรํ, น อรูปาวจรํ, ปริยาปนฺนํ, โน อปริยาปนฺนํ, อนิยตํ,
อนิยฺยานิกํ, อุปฺปนฺนํ, จหิ วิญญาณฺเหหิ วิญญฺเอยฺยํ, อนิจฺจํ, ชราภิกฺขุตาฯ

เอวํ เอกวิเชน รูปสงฺกโหฯ

เอกกัม

ทุกัม

ทวิเรน รูปสงคโห —

อตุถิ รูป อุปาทา, อตุถิ รูป โน อุปาทา

อตุถิ รูป อุปาทิณณ, อตุถิ รูป อนุปาติณณ

อตุถิ รูป อุปาทิณณปาทานิย, อตุถิ รูป อนุปาติณณปาทานิย

อตุถิ รูป สนิทสสน, อตุถิ รูป อนิทสสน

อตุถิ รูป สปปปฏิฆ, อตุถิ รูป อปปปฏิฆ

อตุถิ รูป อินทริย, อตุถิ รูป น อินทริย

อตุถิ รูป มหาภูต, อตุถิ รูป น มหาภูต

อตุถิ รูป วิญญตติ, อตุถิ รูป น วิญญตติ

อตุถิ รูป จิตตสมภูฐาน, อตุถิ รูป น จิตตสมภูฐาน

อตุถิ รูป จิตตสทท, อตุถิ รูป น จิตตสทท

อตุถิ รูป จิตตานุปริวตติ, อตุถิ รูป น จิตตานุปริวตติ

อตุถิ รูป อชฌตติก, อตุถิ รูป พาหิร

อตุถิ รูป โอพาริก, อตุถิ รูป สุขม

อตุถิ รูป พุเร, อตุถิ รูป สนฺติเก

อตุถิ รูป จกขุสมมุสสส วตถ, อตุถิ รูป จกขุสมมุสสส น วตถ อตุถิ รูป จกขุสมมุสสชา เวทนาย...เป....
สญญาย...เป.... เจตนาย...เป.... จกขุวิญญานสส วตถ, อตุถิ รูป จกขุวิญญานสส น วตถ

อตุถิ รุปี โสตุสมุผลตุสตุส...เป... ฆานุสมุผลตุสตุส...เป... จิวิหาสมุผลตุสตุส...เป... กายสมุผลตุสตุส
วตุตุ, อตุถิ รุปี กายสมุผลตุสตุส น วตุตุฯ อตุถิ รุปี กายสมุผลตุสชายุ เวทนายุ...เป... สตุญยุ...เป... เจตนาเย ...
เป... กายวิญญานุสตุส วตุตุ, อตุถิ รุปี กายวิญญานุสตุส น วตุตุฯ

อตุถิ รุปี จกุขสมุผลตุสตุส อารมมณิ, อตุถิ รุปี จกุขสมุผลตุสตุส นารมมณิฯ อตุถิ รุปี จกุขสมุผลตุสชายุ เวทนายุ...
เป... สตุญยุ...เป... เจตนาเย...เป... จกุขวิญญานุสตุส อารมมณิ, อตุถิ รุปี จกุขวิญญานุสตุส นารมมณิฯ

อตุถิ รุปี โสตุสมุผลตุสตุส...เป... ฆานุสมุผลตุสตุส...เป... จิวิหาสมุผลตุสตุส...เป... กายสมุผลตุสตุส
อารมมณิ, อตุถิ รุปี กายสมุผลตุสตุส นารมมณิฯ อตุถิ รุปี กายสมุผลตุสชายุ เวทนายุ...เป... สตุญยุ...เป... เจต
นาเย...เป... กายวิญญานุสตุส อารมมณิ, อตุถิ รุปี กายวิญญานุสตุส นารมมณิฯ

อตุถิ รุปี จกุชายุตนิ, อตุถิ รุปี น จกุชายุตนิฯ อตุถิ รุปี โสตุายตนิ...เป... ฆานุายตนิ...เป... จิวิหายุตนิ...
เป... กายายตนิ, อตุถิ รุปี น กายายตนิฯ

อตุถิ รุปี รูปายตนิ, อตุถิ รุปี น รูปายตนิฯ อตุถิ รุปี สตุททายตนิ...เป... คณุชายุตนิ...เป... รสายุตนิ...
เป... โผฏฐุพุพายตนิ, อตุถิ รุปี น โผฏฐุพุพายตนิฯ

อตุถิ รุปี จกุขธาตุ, อตุถิ รุปี น จกุขธาตุฯ อตุถิ รุปี โสตุธาตุ...เป... ฆานุธาตุ...เป... จิวิหาธาตุ...เป...
กายธาตุ, อตุถิ รุปี น กายธาตุฯ

อตุถิ รุปี รูปธาตุ, อตุถิ รุปี น รูปธาตุฯ อตุถิ รุปี สตุททธาตุ...เป... คณุชธาตุ...เป... รสธาตุ...เป...
โผฏฐุพุพธาตุ, อตุถิ รุปี น โผฏฐุพุพธาตุฯ

อตุถิ รุปี จกุขนิทุริยิ, อตุถิ รุปี น จกุขนิทุริยิฯ อตุถิ รุปี โสตุนิทุริยิ...เป... ฆานุนิทุริยิ...เป... จิวิหนิทุ
ริยิ...เป... กายนิทุริยิ, อตุถิ รุปี น กายนิทุริยิฯ

อตุถิ รุปี อิตุถินิทุริยิ, อตุถิ รุปี น อิตุถินิทุริยิฯ

อตุถิ รุปี ปุริสินิทุริยิ, อตุถิ รุปี น ปุริสินิทุริยิฯ

อตุถิ รุปี จิวิตินิทุริยิ, อตุถิ รุปี น จิวิตินิทุริยิฯ

อตุถิ รุปี กายวิญญตุติ, อตุถิ รุปี น กายวิญญตุติฯ

อตุถิ รุปี วจิวิญญตุติ, อตุถิ รุปี น วจิวิญญตุติฯ

อตุถิ รุปี อากาสธาตุ, อตุถิ รุปี น อากาสธาตุฯ

อตุถิ รุปี อาโปธาตุ, อตุถิ รุปี น อาโปธาตุฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส ลหฺตา, อตุถิ รุปี รูปสฺส น ลหฺตาฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส มหฺตา, อตุถิ รุปี รูปสฺส น มหฺตาฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส กมฺมณฺญตา, อตุถิ รุปี รูปสฺส น กมฺมณฺญตาฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส อุปฺจโย, อตุถิ รุปี รูปสฺส น อุปฺจโยฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส สนฺตติ, อตุถิ รุปี รูปสฺส น สนฺตติฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส ชรตา, อตุถิ รุปี รูปสฺส น ชรตาฯ

อตุถิ รุปี รูปสฺส อนิจฺจตา, อตุถิ รุปี รูปสฺส น อนิจฺจตาฯ

อตุถิ รุปี กพฺพีกาโร อาหาโร, อตุถิ รุปี น กพฺพีกาโร อาหาโรฯ

เอวํ ทฺวเณ รูปสํสฺกโร

ทุกฺกํ

ติกฺกํ

ติวเณ รูปสํสฺกโร —

๕๘๕. ยํ ตํ รุปี อหฺมตฺตํ, ตํ อุปาทาฯ ยํ ตํ รุปี พาหิรํ, ตํ อตุถิ อุปาทา, อตุถิ โน อุปาทาฯ

ยํ ตํ รุปี อหฺมตฺตํ, ตํ อุปาทิตฺตํฯ ยํ ตํ รุปี พาหิรํ, ตํ อตุถิ อุปาทิตฺตํ, อตุถิ อนฺุปาทิตฺตํฯ

ยํ ตํ รุปี อหฺมตฺตํ, ตํ อุปาทิตฺตฺปาทานิฯ ยํ ตํ รุปี พาหิรํ, ตํ อตุถิ อุปาทิตฺตฺปาทานิ, อตุถิ อนฺุปาทิตฺตฺปาทานิ

ฯ

ยํ ตํ รุปี อหฺมตฺตํ, ตํ อนิทฺตํฯ ยํ ตํ รุปี พาหิรํ, ตํ อตุถิ สนิทฺตํ, อตุถิ อนิทฺตํฯ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ สปปญฺํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ สปปญฺํ, อตฺถิ อปปญฺํ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อินฺทริยํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ อินฺทริยํ, อตฺถิ น อินฺทริยํ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น มหาภูตํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ มหาภูตํ, อตฺถิ น มหาภูตํ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น วิญฺญตฺติ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ วิญฺญตฺติ, อตฺถิ น วิญฺญตฺติ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ จิตฺตสมฺภูฏานํ, อตฺถิ น จิตฺตสมฺภูฏานํ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น จิตฺตสทฺทํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ จิตฺตสทฺทํ, อตฺถิ น จิตฺตสทฺทํ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น จิตฺตานุปริวตฺติ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ จิตฺตานุปริวตฺติ, อตฺถิ น จิตฺตานุปริวตฺติ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ โอพาริกํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ โอพาริกํ, อตฺถิ สฺขุมํ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ สนฺตึเก ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ ฐุเร, อตฺถิ สนฺตึเก

ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุ ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส วตฺถุ, อตฺถิ
จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุ

ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป... สลฺลญฺาย...เป... เจตฺนาย...เป... จกฺขุวิญฺญาณสฺส น
วตฺถุ ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ จกฺขุวิญฺญาณสฺส วตฺถุ, อตฺถิ จกฺขุวิญฺญาณสฺส น วตฺถุ

ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ โสตฺตสมฺพสฺสสฺส...เป... ฆานสมฺพสฺสสฺส...เป... จิวฺหาสมฺพสฺสสฺส...เป...
กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุ ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ กายสมฺพสฺสสฺส วตฺถุ, อตฺถิ กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ,
ตํ กายสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป... สลฺลญฺาย...เป... เจตฺนาย...เป... กายวิญฺญาณสฺส น วตฺถุ ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺ
ตํ, ตํ อตฺถิ กายวิญฺญาณสฺส วตฺถุ, อตฺถิ กายวิญฺญาณสฺส น วตฺถุ

ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส นารมฺมณํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส อารมฺมณํ, อตฺถิ
จกฺขุสมฺพสฺสสฺส นารมฺมณํ ยํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ, ตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป... สลฺลญฺาย...เป... เจตฺนาย...
เป... จกฺขุวิญฺญาณสฺส นารมฺมณํ ยํ ตํ รูปํ พหิรํ, ตํ อตฺถิ จกฺขุวิญฺญาณสฺส อารมฺมณํ, อตฺถิ จกฺขุวิญฺญาณสฺส นารมฺมณ
ํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ โสตสมฺพสฺส...เป... ฆานสมฺพสฺส...เป... ชิวหาสมฺพสฺส...เป...
กายสมฺพสฺส นารมฺมณํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ กายสมฺพสฺส อารมฺมณํ, อตฺถิ กายสมฺพสฺส นารมฺมณํ ยํํ รุํปํ
อหฺมตฺตํ, ตํ กายสมฺพสฺส เวทนาย...เป... สญฺญา...เป... เจตนาย...เป... กายวิญฺญานสฺส นารมฺมณํ ยํํ
รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ กายวิญฺญานสฺส อารมฺมณํ, อตฺถิ กายวิญฺญานสฺส นารมฺมณํ

ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ น จกฺขายตฺนํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ จกฺขายตฺนํ, อตฺถิ น จกฺขายตฺนํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ น
โสตา ยตฺนํ...เป... น ฆานายตฺนํ...เป... น ชิวหา ยตฺนํ...เป... น กายายตฺนํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ กา
ยายตฺนํ, อตฺถิ น กายายตฺนํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น รูปายตฺนํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ รูปายตฺนํ, อตฺถิ น รูปายตฺนํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น
สทฺทายตฺนํ...เป... น กฺขนายตฺนํ...เป... น รสายตฺนํ...เป... น โผฏฐพฺพายตฺนํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ
โผฏฐพฺพายตฺนํ, อตฺถิ น โผฏฐพฺพายตฺนํ

ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ น จกฺขุชาตฺตํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ จกฺขุชาตฺ, อตฺถิ น จกฺขุชาตฺตํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ น โสต
ชาตฺ...เป... น ฆานชาตฺ...เป... น ชิวหาชาตฺ...เป... น กายชาตฺตํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ กายชาตฺ, อตฺถิ น
กายชาตฺตํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น รูปชาตฺตํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ รูปชาตฺ, อตฺถิ น รูปชาตฺตํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น สทฺท
ชาตฺ...เป... น กฺกฺกชาตฺ...เป... น รสชาตฺ...เป... น โผฏฐพฺพชาตฺตํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ โผฏฐพฺพชาตฺ,
อตฺถิ น โผฏฐพฺพชาตฺ

ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ น จกฺขุณฺทริยํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ จกฺขุณฺทริยํ, อตฺถิ น จกฺขุณฺทริยํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ น
โสติณฺทริยํ...เป... น ฆานินฺทริยํ...เป... น ชิวหินฺทริยํ...เป... น กายินฺทริยํ ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ อตฺถิ
กายินฺทริยํ, อตฺถิ น กายินฺทริยํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น อิตฺถินฺทริยํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ อิตฺถินฺทริยํ, อตฺถิ น อิตฺถินฺทริยํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น ปฺริสฺสินฺทริยํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ ปฺริสฺสินฺทริยํ, อตฺถิ น ปฺริสฺสินฺทริยํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น ชีวิตินฺทริยํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ ชีวิตินฺทริยํ, อตฺถิ น ชีวิตินฺทริยํ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น กายวิญฺญตฺตํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ กายวิญฺญตฺติ, อตฺถิ น กายวิญฺญตฺติ

ยํํ รุํปํ อหฺมตฺตํ, ตํ น วจฺจิตฺตํ ยํํ รุํปํ พาหิรํ, ตํ อตฺถิ วจฺจิตฺตํ, อตฺถิ น วจฺจิตฺตํ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม น อาภาสธาตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ อาภาสธาตฺ, อตฺถิ น อาภาสธาตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม น อาโปธาตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ อาโปธาตฺ, อตฺถิ น อาโปธาตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น ลหฺตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส ลหฺตฺฯ, อตฺถิ รุปสฺส น ลหฺตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น มหฺตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส มหฺตฺฯ, อตฺถิ รุปสฺส น มหฺตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น กมฺมณฺญตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส กมฺมณฺญตฺฯ, อตฺถิ รุปสฺส น กมฺมณฺญ
ตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น อุปฺจโยฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส อุปฺจโย, อตฺถิ รุปสฺส น อุปฺจโยฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น สนฺตติฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส สนฺตติ, อตฺถิ รุปสฺส น สนฺตติฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น ชรตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส ชรตฺฯ, อตฺถิ รุปสฺส น ชรตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม รุปสฺส น อนิจฺจตฺฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ รุปสฺส อนิจฺจตฺฯ, อตฺถิ รุปสฺส น อนิจฺจตฺฯ

ยัม ตัม รุปัม อหฺมตฺติกัม, ตัม น กพฺพีกาโร อาหาโรฯ ยัม ตัม รุปัม พาหิรฺ, ตัม อตฺถิ กพฺพีกาโร อาหาโร, อตฺถิ น กพฺพีกาโร อาหา
โรฯ

เอวํ ติวิเชน รุปสํสฺกโห

ติกัม

จตุรํ

จตุรพิเชน รุปสํสฺกโห —

๕๘๖. ยัม ตัม รุปัม อุปาทา, ตัม อตฺถิ อุปาทิณฺณํ, อตฺถิ อนุปาทิณฺณํ ยัม ตัม รุปัม โน อุปาทา, ตัม อตฺถิ อุปาทิณฺณํ, อตฺถิ อนุ
ปาทิณฺณํ

ยัม ตัม รุปัม อุปาทา, ตัม อตฺถิ อุปาทิณฺณปาทานิยํ, อตฺถิ อนุปาทิณฺณปาทานิยํ ยัม ตัม รุปัม โน อุปาทา, ตัม อตฺถิ อุปาทิณฺณ
ปาทานิยํ, อตฺถิ อนุปาทิณฺณปาทานิยํ

ยํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ, ตํ อตฺถิ ทูเร, อตฺถิ สนฺติเกฯ ยํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ, ตํ อตฺถิ ทูเร, อตฺถิ สนฺติเกฯ

ยํ ตํ รูปํ มหาวุตฺถํ, ตํ อตฺถิ โอฟาริกํ, อตฺถิ สุขุมํฯ ยํ ตํ รูปํ น มหาวุตฺถํ, ตํ อตฺถิ โอฟาริกํ, อตฺถิ สุขุมํฯ

ยํ ตํ รูปํ มหาวุตฺถํ, ตํ อตฺถิ ทูเร, อตฺถิ สนฺติเกฯ ยํ ตํ รูปํ น มหาวุตฺถํ, ตํ อตฺถิ ทูเร, อตฺถิ สนฺติเกฯ

ทิจฺฐํ สุตํ มตํ วิญญาตํ รูปํฯ

เอวํ จตฺตพฺพิเรน ৰูปสงฺคโหฯ

จตฺตํกํฯ

ปญฺจกํ

ปญฺจจวิเรน ৰูปสงฺคโห —

๕๘๗. ปรถวิธาคฺ, อาโปธาคฺ, เตโชธาคฺ, วาโยธาคฺ, ชยฺจ ৰูปํ อฺปาทาฯ

เอวํ ปญฺจจวิเรน ৰูปสงฺคโหฯ

ปญฺจกํฯ

ฉกฺกํ

ฉพฺพิเรน ৰูปสงฺคโห —

๕๘๘. จกฺขุวิญญฺญํ ৰูปํ, โสทฺวิญญฺญํ ৰูปํ, ฆานวิญญฺญํ ৰูปํ, จิវหาวิญญฺญํ ৰูปํ, กายวิญญฺญํ ৰูปํ, มโนวิญญฺญํ ৰูปํฯ

เอวํ ฉพฺพิเรน ৰูปสงฺคโหฯ

ฉกฺกํฯ

สตฺตํ

สตฺตวิเรน ৰูปสงฺคโห —

๕๘๕. จกขุวิญญะรูป, โสทวิญญะรูป, ฆานวิญญะรูป, จิวหาวิญญะรูป, กายวิญญะรูป, มโนธาตุวิญญะรูป, มโนวิญญานธาตุวิญญะรูป

เอวํ สตุตฺติเชน รูปสงฺคโห

สตุตถํ

อฏฺฐกํ

อฏฺฐวิเชน รูปสงฺคโห —

๕๘๖. จกขุวิญญะรูป, โสทวิญญะรูป, ฆานวิญญะรูป, จิวหาวิญญะรูป, กายวิญญะรูป, อตฺถิสุขสมฺหสฺสํ, อตฺถิทุกฺขสมฺหสฺสํ, มโนธาตุวิญญะรูป, มโนวิญญานธาตุวิญญะรูป

เอวํ อฏฺฐวิเชน รูปสงฺคโห

อฏฺฐกํ

นวกํ

นวิเชน รูปสงฺคโห —

๕๘๗. จกฺขนฺทริยํ, โสตฺตฺนฺทริยํ, ฆานินฺทริยํ, จิวฺหินฺทริยํ, กายินฺทริยํ, อิตฺตฺนฺทริยํ, ปฺริสฺสินฺทริยํ, จีวิตฺตฺนฺทริยํ, ยลฺลจรูปํ นอินฺทริยํ

เอวํ นวิเชน รูปสงฺคโห

นวกํ

ทสฺสํ

ทสฺวิเชน รูปสงฺคโห —

๕๘๘. จกฺขนฺทริยํ, โสตฺตฺนฺทริยํ, ฆานินฺทริยํ, จิวฺหินฺทริยํ, กายินฺทริยํ, อิตฺตฺนฺทริยํ, ปฺริสฺสินฺทริยํ, จีวิตฺตฺนฺทริยํ, นอินฺทริยํ รูปํ อตฺถิ สปปญฺญํ, อตฺถิ อปปญฺญํ

เอวํ ทสฺวิเรน ฐปสงฺคโหฯ

ทสฺกัฯ

เอกาทสฺกั

เอกาทสฺวิเรน ฐปสงฺคโห —

๕๕๓. จกฺขายตฺนํ, โสตายตฺนํ, ฆานายตฺนํ, จิวฺหายตฺนํ, กายายตฺนํ, ฐปายตฺนํ, สทฺทหายตฺนํ, กนฺธายตฺนํ, รสายตฺนํ, โผฏฐพฺพายตฺนํ, ขณฺจ ฐปํ อนิทฺตฺสนอปปฺปฏิณฺํ [อนิทฺตฺสนํ อปปฺปฏิณฺํ (สี. สุขา.)] ฐมฺมายตฺนปริยาปนฺนํฯ

เอวํ เอกาทสฺวิเรน ฐปสงฺคโหฯ

เอกาทสฺกัฯ

มาติกาฯ

ฐปวิภตฺติ

เอกกนิทฺเทโส

๕๕๔. สพฺพํ ฐปํ น เหตุเมว, อเหตุกเมว, เหตุวิปฺปยุตฺตเมว, สปปจฺจยเมว, สงฺขตเมว, ฐปเมว, โลกียเมว, สาสวเมว, สํโยชนียเมว, กนฺถนียเมว, โอฆนียเมว, โยคนียเมว, นีวรณียเมว, ปรามญฺญเมว, อุปาทานียเมว, สํกิลฺลิกเมว, อพฺยาคตเมว, อนารมฺมณเมว, อเจตสิกเมว, จิตฺตวิปฺปยุตฺตเมว, เนววิปากนวิปากธมฺมธมฺมเมว, อสํกิลฺลิสํกิลฺลิกเมว, น สฺวิตกฺกสฺวิจารเมว, น อวิตกฺกวิจารมตฺตเมว, อวิตกฺกอวิจารเมว, น ปิตฺติสทฺทเมว, น สุขสทฺทเมว, น อุเปกฺขาสทฺทเมว, เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพเมว, เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกเมว, เนว อาจยคามิ น อปจยคามิเมว, เนวเสกฺขนาเสกฺขเมว, ปริตฺตเมว, กามาวจรเมว, น ฐปาวจรเมว, น อรุปาวจรเมว, ปริยาปนฺนเมว, โน อปริยาปนฺนเมว, อนิชฺตเมว, อนิชฺขานิกเมว, อุปปนฺนํ จหิ วิญฺญาณหิ วิญฺญูยฺยเมว, อนิจฺจเมว, ชฺราภิกฺฤตเมวฯ

เอวํ เอกวิเรน ฐปสงฺคโหฯ

เอกกนิทฺเทโสฯ

ทฺถกนิทฺเทโส

อุปาทาภาษณีย

๕๕๕. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา? จกฺขายตฺถํ, โสตฺถายตฺถํ, ฆณายตฺถํ, ชิวฺหายตฺถํ, กายายตฺถํ, รูปายตฺถํ, สทฺทายตฺถํ, คนฺธายตฺถํ, รสายตฺถํ, อิตฺถินฺทริยํ, ปฺริตฺถินฺทริยํ, ชีวิตฺถินฺทริยํ, กายวิญญตฺติ, วจฺจิตฺถินฺทริยํ, อากาเสชาตฺถ, รูปสฺส ลหฺตา, รูปสฺส มุทฺตา, รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา, รูปสฺส อุปฺจโย, รูปสฺส สนฺตติ, รูปสฺส ชรตฺตา, รูปสฺส อนิจฺจตฺตา, กพฺพิกาโร อาหาโรฯ

๕๕๖. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถํ? ยํ จกฺขุ [จกฺขุ (สี. สฺยา.)] จตฺถุนํ มหาวฺจฺจตฺถานํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน สปฺปฏฺธิโม, เยน จกฺขุณา อนิทฺตสฺสเนน สปฺปฏฺธิเมว รูปํ สนิทฺตสฺสํ สปฺปฏฺธิมํ ปสฺสตี วา ปสฺสตี วา ปสฺสตี สฺสตี วา, จกฺขุ เปตํ จกฺขายตฺถํ เปตํ จกฺขุชาตฺถ เปสฺวา จกฺขุณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทฺวารา เปสฺวา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ เนตฺตํ เปตํ นยฺนํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺณํ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถนํฯ

๕๕๗. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถํ? ยํ จกฺขุ จตฺถุนํ มหาวฺจฺจตฺถานํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน สปฺปฏฺธิโม, ยมฺหิ จกฺขุมฺหิ อนิทฺตสฺสเนน สปฺปฏฺธิเมว รูปํ สนิทฺตสฺสํ สปฺปฏฺธิมํ ปฏฺธิหณฺณํ วา ปฏฺธิหณฺณํ วา ปฏฺธิหณฺณํ สฺสตี วา, จกฺขุ เปตํ จกฺขายตฺถํ เปตํ จกฺขุชาตฺถ เปสฺวา จกฺขุณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทฺวารา เปสฺวา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ เนตฺตํ เปตํ นยฺนํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺณํ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถนํฯ

๕๕๘. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถํ? ยํ จกฺขุ จตฺถุนํ มหาวฺจฺจตฺถานํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน สปฺปฏฺธิโม, ยํ จกฺขุ อนิทฺตสฺสํ สปฺปฏฺธิมํ รูปมฺหิ สนิทฺตสฺสเนน สปฺปฏฺธิเมว ปฏฺธิหณฺณํ วา ปฏฺธิหณฺณํ วา ปฏฺธิหณฺณํ สฺสตี วา, จกฺขุ เปตํ จกฺขายตฺถํ เปตํ จกฺขุชาตฺถ เปสฺวา จกฺขุณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทฺวารา เปสฺวา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ เนตฺตํ เปตํ นยฺนํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺณํ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถนํฯ

๕๕๙. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถํ? ยํ จกฺขุ จตฺถุนํ มหาวฺจฺจตฺถานํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน สปฺปฏฺธิโม, ยํ จกฺขุ นิสฺสาย รูปํ อารพฺก จกฺขุสมฺพสฺสโต อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี สฺสตี วา อุปฺปชฺชเต วา...เป... ยํ จกฺขุ นิสฺสาย รูปํ อารพฺก จกฺขุสมฺพสฺสตา เวทนา...เป... สณฺณ...เป... เจตนา...เป... จกฺขุวิญญานํ อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี สฺสตี วา อุปฺปชฺชเต วา...เป... ยํ จกฺขุ นิสฺสาย รูปารมฺมณํ จกฺขุสมฺพสฺสโต อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี สฺสตี วา อุปฺปชฺชเต วา...เป... ยํ จกฺขุ นิสฺสาย รูปารมฺมณํ จกฺขุสมฺพสฺสตา เวทนา...เป... สณฺณ...เป... เจตนา...เป... จกฺขุวิญญานํ อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตี สฺสตี วา อุปฺปชฺชเต วา, จกฺขุ เปตํ จกฺขายตฺถํ เปตํ จกฺขุชาตฺถ เปสฺวา จกฺขุณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทฺวารา เปสฺวา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ เนตฺตํ เปตํ นยฺนํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺณํ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺถนํฯ

๖๐๐. กตมํ ตํ รูปํ โสตฺถายตฺถํ? ยํ โสตํ จตฺถุนํ มหาวฺจฺจตฺถานํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน สปฺปฏฺธิโม, เยน โสเตน อนิทฺตสฺสเนน สปฺปฏฺธิเมว สทฺทํ อนิทฺตสฺสํ สปฺปฏฺธิมํ สฺสตี วา สฺสตี วา สฺสตี สฺสตี วา สฺสตี, โสตํ เปตํ โส

๖๐๑. กตมํ ตํ รูปํ โสตายตนํ? ยํ โสตํ จตฺตนํ นมหาภูตานํ อุปาทาย ปสาโท อตฺตกาवปฺริยาปนฺโน อนิทฺตฺสฺสโน สปฺปฏฺิ
โฆ, ยมฺหิ โสตมฺหิ อนิทฺตฺสฺสนมฺหิ สปฺปฏฺิขมฺหิ สทฺโท อนิทฺตฺสฺสโน สปฺปฏฺิโฆ ปฏฺิหณฺณฺย วา ปฏฺิหณฺณฺยติ วา ปฏฺิหณฺณฺยสฺสติ
วา ปฏฺิหณฺณฺเย วา, โสตํ เปตํ โสตายตนํ เปตํ โสตธาคฺคฺ เปสสา โสตนิทฺธิรํ เปตํ โลโก เปโส ทฺวาราว เปสสา สมฺมทฺโท เปโส
ปณฺหารํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สุณฺณฺโย คาลาโม เปโส— อิทํ ตํ รูปํ โสตายตนํฯ

๖๐๒. กตมํ ตํ รูปํ โสตายตนํ? ยํ โสตํ จตฺตนํ มหาวฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท อุตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตฺสสนํ
สปปญฺญิโม, ยํ โสตํ อนิทฺตฺสนํ สปปญฺญิํ สทฺทมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สปปญฺญิมฺหิ ปญฺหิณฺญํ วา ปญฺหิณฺญติ วา ปญฺหิณฺญสฺสติ วา
ปญฺหิณฺญญे วา, โสตํ เปตํ โสตายตนํ เปตํ โสตธาคฺคํ เปสสา โสตฺติณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารว เปสสา สมฺมุทโท เปโส ปณฺฑริ
เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถํ เปตํ โอริมํ ตีริ เปตํ สฺสณฺโณ คามิ เปโส — อิหํ ตํ รูปํ โสตายตนํฯ

๖๐๓. กตมํ ตํ รูปํ โสตายตนํ? ยํ โสตํ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อุปาทาย ปสาโท อุตตภาวปริยาปนฺโน อนินทสฺสโน สปปปฏิโม, ยํ โสตํ นิสฺสาย สทฺทํ อารพฺภ โสตสมฺพสฺสโต อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา... เป.... ยํ โสตํ นิสฺสาย สทฺทํ อารพฺภ โสตสมฺพสฺสชา เวทนา...เป.... สลฺยญา...เป.... เจตนา...เป.... โสต วิญฺญาณํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป.... ยํ โสตํ นิสฺสาย สทฺทการมฺมโน โสตสมฺพสฺสโต อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป.... ยํ โสตํ นิสฺสาย สทฺทการมฺมณา โสตสมฺพสฺสชา เวทนา...เป.... สลฺยญา...เป.... เจตนา...เป.... โสตวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา, โสตํ เปตํ โสตายตนํ เปตํ โสตธาคู เปสา โสตนิทฺธิยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารา เปสา สมฺมุทโท เปโส ปณฺหาริ เปตํ เขตต์ เปตํ วตถุ เปตํ โอริมํ ตีริ เปตํ สลฺยญา กาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ โสตายตนํ.

๖๐๔. กตมํ ตํ รูปํ มานายตฺนํ? ยํ ฆานํ จตฺตุนํ มหาวฏฺฏานํ อุปาทย ปสฺสาทิ อุตฺตภาวปริยาปฺนุโน อนิทฺตสฺสโน
สปปฎฺฐิโม, เชน ฆาเนน อนิทฺตสฺสเนน สปปฎฺฐิเมน คุนฺธํ อนิทฺตสฺสนํ สปปฎฺฐิฆํ ฆายิ วา ฆายติ วา ฆายิสฺสติ วา ฆายเ วา, ฆานํ
เปตํ ฆานายตฺนํ เปตํ ฆานาธคฺคํ เปสฺสา ฆานินฺนทฺริยํ เปตํ โถโก เปโส ทฺวาราว เปสฺสา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุ
เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สลฺลโย กาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ มานายตฺนํฯ

๖๐๕. กตมัตถ์รูปุฆานายตณิ? ยัมมานิ จตฺตุนฺนิ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท อุตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตสฺสโน
สปปฎิฏฺโฆ, ยมฺหิ ฆานมฺหิ อนิทฺตสฺสนมฺหิ สปปฎิฏฺฆมฺหิ คนฺโธ อนิทฺตสฺสโน สปปฎิฏฺโฆ ปฎิหฺลณฺญี วา ปฎิหฺลณฺญิตฺ วา
ปฎิหฺลณฺญิสฺสติดิ วา ปฎิหฺลณฺญี วา, ฆานํ เปตฺติ ฆานายตณิ เปตฺติ ฆานชาตฺตฺว ปสา ฆานินฺนทฺริยํ เปตฺติ โลโก เปสฺโส ทฺวารว ปสา
สมทฺโท เปสฺโส ปณฺฑริ เปตฺติ เขตตํ เปตฺติ วตฺถุ เปตฺติ อิริมํ ตีริ เปตฺติ สฺสวณฺโณ คามิ เปสฺโส — อิถิ ตํ รูปุฆานายตณิ?

๖๑๑. กตมัตถ์รูป ชิวหายตณิ? ยะ ชิวหา จณฺณํ มหัจฉานํ อุปาทย ปสาโท อุตฺตภาวปริยาปนฺโน อนิทฺตสฺสโน
 สปปฎิโม, ยํ ชิวหํ นิสฺสาย รตํ อารพฺภ ชิวหาสมฺพลสฺสโต อุปฺปชฺชิวา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป....
 ยํ ชิวหํ นิสฺสาย รตํ อารพฺภ ชิวหาสมฺพลสฺสชา เวทนา...เป.... สลฺลยา...เป.... เจตนา...เป.... ชิวหา
 วิญญาณํ อุปฺปชฺชิวา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป.... ยํ ชิวหํ นิสฺสาย รตารมฺมโณ ชิวหาสมฺพลสฺสโต

อุปฺปชฺช วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ ชิวํหํ นิสฺสาย รัสสารมฺมณา ชิวหาสมฺมสฺสชา
เวทนา...เป... สณฺณ...เป... เจตนา...เป... ชิวหาวิญฺญาณํ อุปฺปชฺช วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺ
เช วา, ชิวหา เปสสา ชิวหายตฺถนํ เปตํ ชิวหาธาตุ เปสสา ชิวหิณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารา เปสสา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ
เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ ชิวหายตฺถนํ

๖๑๒. กตมํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ? โย กาโย จตฺถนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท อคฺคภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน
สปปปฏิโม, เยน กายเณ อนิทฺตสฺสเนน สปปปฏิเมน โสณฺฐพฺพํ อนิทฺตสฺสนสปปปฏิมํ สฺสลิ วา สฺสลิติ วา สฺสลิสฺสติ วา สฺสเส วา, กาโย
เปโส กายายตฺถนํ เปตํ กายธาตุ เปสสา กายิณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารา เปสสา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ
เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ

๖๑๓. กตมํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ? โย กาโย จตฺถนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท อคฺคภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน
สปปปฏิโม, ยมฺหิ กายมฺหิ อนิทฺตสฺสนมฺหิ สปปปฏิมมฺหิ โสณฺฐพฺพํ อนิทฺตสฺสโน สปปปฏิโม ปฏิหณฺณติ วา ปฏิหณฺณติ วา
ปฏิหณฺณติสฺสติ วา ปฏิหณฺณติ วา, กาโย เปโส กายายตฺถนํ เปตํ กายธาตุ เปสสา กายิณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารา เปสสา
สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ

๖๑๔. กตมํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ? โย กาโย จตฺถนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท อคฺคภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน
สปปปฏิโม, โย กาโย อนิทฺตสฺสโน สปปปฏิโม โสณฺฐพฺพมฺหิ อนิทฺตสฺสนมฺหิ สปปปฏิมมฺหิ ปฏิหณฺณติ วา ปฏิหณฺณติ วา
ปฏิหณฺณติสฺสติ วา ปฏิหณฺณติ วา, กาโย เปโส กายายตฺถนํ เปตํ กายธาตุ เปสสา กายิณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารา เปสสา สมฺม
ทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ เปตํ วตฺถุํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ

๖๑๕. กตมํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ? โย กาโย จตฺถนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท อคฺคภาวปริยาปฺนโน อนิทฺตสฺสโน
สปปปฏิโม, ยํ กายํ นิสฺสาย โสณฺฐพฺพํ อารพฺก กายสมฺมสฺสโส อุปฺปชฺช วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...
เป... ยํ กายํ นิสฺสาย โสณฺฐพฺพํ อารพฺก กายสมฺมสฺสชา เวทนา...เป... สณฺณ...เป... เจตนา...เป... กาย
วิญฺญาณํ อุปฺปชฺช วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ กายํ นิสฺสาย โสณฺฐพฺพารมฺมณํ กายสมฺมสฺส
โส อุปฺปชฺช วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ กายํ นิสฺสาย โสณฺฐพฺพารมฺมณา กายสมฺมสฺสชา
เวทนา...เป... สณฺณ...เป... เจตนา...เป... กายวิญฺญาณํ อุปฺปชฺช วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช
วา, กาโย เปโส กายายตฺถนํ เปตํ กายธาตุ เปสสา กายิณฺทริยํ เปตํ โลโก เปโส ทวารา เปสสา สมฺมทฺโท เปโส ปณฺฑรํ เปตํ เขตฺตํ
เปตํ วตฺถุํ เปตํ โอริมํ ตีรํ เปตํ สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ กายายตฺถนํ

๖๑๖. กตมํ ตํ รูปํ ฐาปยตฺถนํ? ยํ รูปํ จตฺถนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย วณฺณนิภา สนิทฺตสฺสนํ สปปปฏิมํ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ โอ
ทาทํ กาทกํ มณฺชิฏฺฐกํ [มณฺเชฏฺฐกํ (สี. สฺยา.)] หริ หริวณฺณํ อมฺพงฺกุรวณฺณํ ทิฆํ รัสสํ อณฺเฏ ฐลํ วฏฺฐํ ปริมณฺทลํ
จตุรัสํ [จตุรัสํ (สี. ก.)] ฉฬสํ อณฺเฏโส สฬสํ นินฺนํ ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก อณฺธกาโร อพฺภา มหิกา ฐโม รัส จนุ
ทมนฺฑลสฺส วณฺณนิภา สุริยมณฺฑลสฺส [สุริยมณฺฑลสฺส (สี. สฺยา.)] วณฺณนิภา ตารกฺรูปานํ วณฺณนิภา อาทาสมนฺฑลสฺส

วณณิกา มณิสงฆมุตตาเวฬุริยสูตร วณณิกา ชาตुरुพชตสูตร วณณิกา, ยัมวา ปณณมปิ อตฺถิ รูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุ-
ปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ, ยัมรูปิ สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ จกฺขุณา อนิทฺตสนฺเนน สปปปฏิภเณน ปสฺสตี วา ปสฺสตี วา
ปสฺสตีสุตฺตี วา ปสฺเส วา, รูปิ เปตํ รูปายตฺตํ เปตํ รูปธาคู เปสสา — อิทํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ

๖๑๗. กตมํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ? ยัมรูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ
โอทาทํ กากํ มลฺลชฺชฺชฺชํ หริ หริวณฺณํ อมฺพงฺกุรวณฺณํ ทิฆํ รสฺสํ อญฺญํ อญฺญํ ปริมณฺทลํ จตฺตรัสํ จฬัสํ อญฺญัสสํ โสฬสัสสํ นินฺนํ
ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก อนุทธกาโร อพฺภา มหิกา ฐโม รโห จนฺทมนฺทลสฺส วณณิกา สุริยมณฺทลสฺส วณณิกา ตารกฺร
ปานิ วณณิกา อาทาสมนฺทลสฺส วณณิกา มณิสงฆมุตตาเวฬุริยสูตร วณณิกา ชาตुरुพชตสูตร วณณิกา, ยัมวา
ปณณมปิ อตฺถิ รูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ, ยมฺหิ รูปมฺหิ สนิทฺตสนฺมฺหิ สปปปฏิภมฺหิ
จกฺขุ อนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ ปฏิหฺลยฺติ วา ปฏิหฺลยฺตี วา ปฏิหฺลยฺตีสุตฺตี วา ปฏิหฺลยฺเต วา, รูปิ เปตํ รูปายตฺตํ เปตํ รูปธาคู เป-
สสา — อิทํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ

๖๑๘. กตมํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ? ยัมรูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ โอ-
ทาทํ กากํ มลฺลชฺชฺชฺชํ หริ หริวณฺณํ อมฺพงฺกุรวณฺณํ ทิฆํ รสฺสํ อญฺญํ อญฺญํ ปริมณฺทลํ จตฺตรัสํ จฬัสํ อญฺญัสสํ โสฬสัสสํ นินฺนํ
ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก อนุทธกาโร อพฺภา มหิกา ฐโม รโห จนฺทมนฺทลสฺส วณณิกา สุริยมณฺทลสฺส วณณิกา ตารกฺร
ปานิ วณณิกา อาทาสมนฺทลสฺส วณณิกา มณิสงฆมุตตาเวฬุริยสูตร วณณิกา ชาตुरुพชตสูตร วณณิกา, ยัมวา
ปณณมปิ อตฺถิ รูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ, ยัมรูปิ สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ จกฺขุณฺหิ
อนิทฺตสนฺมฺหิ สปปปฏิภมฺหิ ปฏิหฺลยฺติ วา ปฏิหฺลยฺตี วา ปฏิหฺลยฺตีสุตฺตี วา ปฏิหฺลยฺเต วา, รูปิ เปตํ รูปายตฺตํ เปตํ รูปธาคู เป-
สสา — อิทํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ

๖๑๙. กตมํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ? ยัมรูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ นิลํ ปิตกํ โลหิตกํ โอ-
ทาทํ กากํ มลฺลชฺชฺชฺชํ หริ หริวณฺณํ อมฺพงฺกุรวณฺณํ ทิฆํ รสฺสํ อญฺญํ อญฺญํ ปริมณฺทลํ จตฺตรัสํ จฬัสํ อญฺญัสสํ โสฬสัสสํ นินฺนํ
ถลํ ฉายา อาตโป อาโลโก อนุทธกาโร อพฺภา มหิกา ฐโม รโห จนฺทมนฺทลสฺส วณณิกา สุริยมณฺทลสฺส วณณิกา ตารกฺร
ปานิ วณณิกา อาทาสมนฺทลสฺส วณณิกา มณิสงฆมุตตาเวฬุริยสูตร วณณิกา ชาตुरुพชตสูตร วณณิกา, ยัมวา
ปณณมปิ อตฺถิ รูปิ จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย วณณิกา สนิทฺตสนฺ สปปปฏิภํ, ยัมรูปิ อารพฺก จกฺขุ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพศ-
โส อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตีสุตฺตี วา อุปฺปชฺเช วา...เป.... ยัมรูปิ อารพฺก จกฺขุ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพศฺสชา
เวทฺธนา...เป.... สลฺยฺยา...เป.... เจตฺตนา...เป.... จกฺขุวิญญฺาณํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตีสุตฺตี วา อุปฺปชฺเช
วา...เป.... ยัมรูปิ อารมฺมณ จกฺขุ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพศฺสโส อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตีสุตฺตี วา อุปฺปชฺเช วา...
เป.... ยัมรูปิ อารมฺมณ จกฺขุ นิสฺสาย จกฺขุสมฺพศฺสชา เวทฺธนา...เป.... สลฺยฺยา...เป.... เจตฺตนา...เป.... จกฺขุวิญญฺาณํ
อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชตีสุตฺตี วา อุปฺปชฺเช วา, รูปิ เปตํ รูปายตฺตํ เปตํ รูปธาคู เปสสา — อิทํ ตํ รูปิ รูปายตฺตํ

๖๒๐. กตมํ ตํ รูปิ สทฺทายตฺตํ? โย สทฺโท จตฺตุนันฺ มหาภูตานิ อุปาทาย อนิทฺตสนฺ สปปปฏิภเณน เภริสทฺโท มุทฺติงฺกสทฺ-
โท สงฺขสทฺโท ปณฺวสทฺโท กิตฺตสทฺโท วาทิตสทฺโท สมฺมสทฺโท ปาณิสทฺโท สดฺตานิ นิคฺโขสสทฺโท ธาตฺตุนิ สทฺตนิจฺจาสทฺ-

โท วาสทโท อุทกสทโท มนุสสสทโท อมนุสสสทโท, โย วา ปณญโณปิ อตฺถิ สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย
อนิทสฺสโน สปปปฏิโม, ยํ สททํ อนิทสฺสนํ สปปปฏิมํ โสเตน อนิทสฺสเนน สปปปฏิเมน สุณิ วา สุณนติ วา สุณิสฺสติ วา สุณ
วา, สทโท เปโส สททายตนํ เปตํ สททธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ สททายตนํ

๖๒๑. กตมํ ตํ รูปํ สททายตนํ? โย สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปปฏิโม เภริสทโท มุทิงคสท
โท สงฺขสทโท ปณวสทโท คีตสทโท วาทิตสทโท สมมสทโท ปาณิสทโท สดฺดานํ นิคุโฆสสทโท ธาตุนํ สนนินฺชาตสท
โท วาสทโท อุทกสทโท มนุสสสทโท อมนุสสสทโท, โย วา ปณญโณปิ อตฺถิ สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย
อนิทสฺสโน สปปปฏิโม, ยมฺหิ สททมฺหิ อนิทสฺสนมฺหิ สปปปฏิมมฺหิ โสตํ อนิทสฺสนํ สปปปฏิมํ ปฎิหณฺณวํ ปฎิหณฺณวํ
ปฎิหณฺณวํ สติ วา ปฎิหณฺณวํ วา, สทโท เปโส สททายตนํ เปตํ สททธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ สททายตนํ

๖๒๒. กตมํ ตํ รูปํ สททายตนํ? โย สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปปฏิโม เภริสทโท มุทิงคสท
โท สงฺขสทโท ปณวสทโท คีตสทโท วาทิตสทโท สมมสทโท ปาณิสทโท สดฺดานํ นิคุโฆสสทโท ธาตุนํ สนนินฺชาตสท
โท วาสทโท อุทกสทโท มนุสสสทโท อมนุสสสทโท, โย วา ปณญโณปิ อตฺถิ สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย
อนิทสฺสโน สปปปฏิโม, โย สทโท อนิทสฺสโน สปปปฏิโม โสตมฺหิ อนิทสฺสนมฺหิ สปปปฏิมมฺหิ ปฎิหณฺณวํ ปฎิหณฺณวํ
ปฎิหณฺณวํ สติ วา ปฎิหณฺณวํ วา, สทโท เปโส สททายตนํ เปตํ สททธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ สททายตนํ

๖๒๓. กตมํ ตํ รูปํ สททายตนํ? โย สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปปฏิโม เภริสทโท มุทิงคสท
โท สงฺขสทโท ปณวสทโท คีตสทโท วาทิตสทโท สมมสทโท ปาณิสทโท สดฺดานํ นิคุโฆสสทโท ธาตุนํ สนนินฺชาตสท
โท วาสทโท อุทกสทโท มนุสสสทโท อมนุสสสทโท, โย วา ปณญโณปิ อตฺถิ สทโท จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย
อนิทสฺสโน สปปปฏิโม, ยํ สททํ อารพฺภ โสตํ นิสฺสาย โสตสมฺพสฺสวา เวทนา...เป... สณฺญา...เป... เจตนา...เป... โสต
วิญญานํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ สททารมฺมโณ โสตํ นิสฺสาย โสตสมฺพสฺสวา
อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ สททารมฺมณา โสตํ นิสฺสาย โสตสมฺพสฺสวา
เวทนา...เป... สณฺญา...เป... เจตนา...เป... โสตวิญญานํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช
วา, สทโท เปโส สททายตนํ เปตํ สททธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ สททายตนํ

๖๒๔. กตมํ ตํ รูปํ คนฺธายตนํ? โย คนฺธโร จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปปฏิโม มุลคนฺธโร สารคนฺธโร
ตจคนฺธโร ปคฺคคนฺธโร ปุพฺพคนฺธโร ผลคนฺธโร อามกคนฺธโร วิสฺสคนฺธโร สุกคนฺธโร ทุกคนฺธโร , โย วา ปณญโณปิ อตฺถิ คนฺธโร
จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปปฏิโม, ยํ คนฺธรํ อนิทสฺสนํ สปปปฏิมํ ฆานเนน อนิทสฺสเนน สปปปฏิเมน ฆาณิ วา
ฆาณิตฺติ วา ฆาณิสฺสติ วา ฆาณเ วา, คนฺธโร เปโส คนฺธรายตนํ เปตํ คนฺธธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ คนฺธายตนํ

๖๒๕. กตมํ ตํ รูปํ คนฺธายตนํ? โย คนฺธโร จตฺตุนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปปฏิโม มุลคนฺธโร สารคนฺธโร
ตจคนฺธโร ปคฺคคนฺธโร ปุพฺพคนฺธโร ผลคนฺธโร อามกคนฺธโร วิสฺสคนฺธโร สุกคนฺธโร ทุกคนฺธโร, โย วา ปณญโณปิ อตฺถิ คนฺธโร

จดุณนํ มหาวุฑฒานํ อุปาทย อนินทสฺสโน สปฺปฏฺธิมฺ, ขมฺหิ คนฺธมฺหิ อนินทสฺสณมฺหิ สปฺปฏฺธิมฺหิ ฆานํ อนินทสฺสานํ สปฺปฏฺธิมฺ
ปฏฺธิหณฺณฺติ วา ปฏฺธิหณฺณฺติ วา ปฏฺธิหณฺณฺติสฺสติ วา ปฏฺธิหณฺณฺเต วา, คนฺโธ เปโส คนฺธายตฺตนํ เปตํ คนฺธธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ
คนฺธายตฺตนํ

๒๒๖. กตมํ ตํ รูปํ คนฺหาชยนํ? โย คนฺโห จตฺตนํ มหาวุตฺตํ อูปาทาย อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ มฺลคนฺโห สารคนฺโห ตจคนฺโห ปตฺตคนฺโห ปุพฺพคนฺโห ผลคนฺโห อามกคนฺโห วิสฺสคนฺโห สฺสคนฺโห ทฺถคนฺโห, โย วา ปนญฺโญปิ อุตฺถิ คนฺโห จตฺตนํ มหาวุตฺตํ อูปาทาย อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ, โย คนฺโห อนิทฺตฺสโน สປปฏิโฆ ฆานมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สປปฏิฆมฺหิ ปฏิหณฺยฺว ปฏฺิหณฺยฺวติ วา ปฏฺิหณฺยฺสฺสติ วา ปฏฺิหณฺยฺเย วา, คนฺโห เปโส คนฺหาชยนํ เปตํ คนฺธชาตฺว เปสฺวา — อิทํ ตํ รูปํ คนฺหาชยนํ

๒๒๗. กตมํ ตํ รูปํ คนฺธยตฺตนํ? โย คนฺโห จตฺตุนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทย อนิทฺตฺสโน สปปญฺญิโม มฺลคนฺโห สารคนฺโห ตจคนฺโห ปตฺตคนฺโห ปุพฺผคนฺโห ผลคนฺโห อามกคนฺโห วิสฺสคนฺโห สฺสคนฺโห ทฺวคนฺโห, โย วา ปนญฺญูปิ อตฺถิ คนฺโห จตฺตุนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทย อนิทฺตฺสโน สปปญฺญิโม, ยํ คนฺธํ อารพฺภ ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺมุสฺสํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ คนฺธํ อารพฺภ ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺมุสฺสํ เวทนา...เป... สลฺยญา...เป... เจตนา...เป... ฆานวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ คนฺธารมฺม โณ ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺมุสฺสํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ คนฺธารมฺมณา ฆานํ นิสฺสาย ฆานสมฺมุสฺสํ เวทนา...เป... สลฺยญา...เป... เจตนา...เป... ฆานวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชิสฺสติ วา อุปฺปชฺเช วา, คนฺโห เปโต คนฺธยตฺตนํ เปตํ คนฺธธาตุ เปสํ — อิหํ ตํ รูปํ คนฺธยตฺตนํ

๖๒๘. กตมํ ตํ รูปํ รัสายตณํ? โย รโธ จตฺตุนํ มหาวุตฺตานิ อูปาทาย อนิทฺตฺสโน สปปปฏิโม มฺมรโธ ขนฺธรโธ ตจฺจรโธ ปตฺตจฺจรโธ ปุพฺผจฺจรโธ ผลจฺจรโธ อมฺภพิตํ มจฺจุรํ ติตฺตคฺคํ กญฺญํ โลณิกํ ขาริกํ ลมฺภิตํ **[ลปิตํ (สี.)]** กสาวโ สาทุ อสาทุ, โย วา ปนญฺโญปิ อุตฺติ รโธ จตฺตุนํ มหาวุตฺตานิ อูปาทาย อนิทฺตฺสโน สปปปฏิโม, ยํ รสํ อนิทฺตฺสนํ สปปปฏิมํ ชิวฺหาย อนิทฺตฺสนาย สปปปฏิมาย สยํ วา สยตฺติ วา สยิสฺสตี วา สยเย วา, รโธ เปโส รัสายตณํ เปตํ รัสชาตฺ เปสวา— อิทํ ตํ รูปํ รัสายตณํฯ

๖๒๕. กตมํ ตํ รูปํ รสายคณํ? โย รโส จตฺตุนํ มหฺมฺตานํ อุปาทย อนิทฺตฺสนํ สປฺปฏิโม มฺตรโส ขนฺธรโส ตจฺรโส ปตฺตรโส ปุप्ฟรโส ผลรโส อมฺพิลํ มธฺรํ ติตฺตํ กฺกุฏํ โลณิกํ ขาริกํ ลมฺพิลํ กสาโว สาทุ อสาทุ, โย วา ปนญฺโญปิ อตฺถิ รโส จตฺตุนํ มหฺมฺตานํ อุปาทย อนิทฺตฺสนํ สປฺปฏิโม, ยมฺหิ รสมฺหิ อนิทฺตฺสนมฺหิ สປฺปฏิมมฺหิ จิวฺหา อนิทฺตฺสนา สປฺปฏิมา ปฏฺิหฺลญฺญิ วา ปฏฺิหฺลญฺจติ วา ปฏฺิหฺลญฺจิสฺสติ วา ปฏฺิหฺลญฺเญ วา, รโส เปโส รสายคณํ เปตํ รสธาคู เปสา — อิทํ ตํ รูปํ รสายคณํ.

๖๓๐. กตมํ ตํ รูปํ ปรายตนํ? โย รัสสะ จตฺตนํ มหาวุตฺตํ อปาทาย อนิทฺตสฺส สปปญฺญิํ มฺมรฺสํ ขนฺธรฺสํ ตจฺจรฺสํ
 ปตฺตรฺสํ ปุพฺพรฺสํ ผลรฺสํ อมฺภิลํ มหฺมํ ติตฺตํ กญฺจํ โลภิกํ ขาริกํ ลมฺภิลํ กสาโว สาธุ อสาธุ, โย วา ปนญฺญิปี อุตฺติ รฺสํ
 จตฺตนํ มหาวุตฺตํ อปาทาย อนิทฺตสฺส สปปญฺญิํ, โย รัสสะ อนิทฺตสฺส สปปญฺญิํ จิวหา ย อนิทฺตสฺส สปปญฺญิํ

ปฏิกฤษฏี วา ปฏิกฤษฏิตี วา ปฏิกฤษฏิสสตี วา ปฏิกฤษฏเฐ วา, รโส เปโส รสายตน์ เปต รสชาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ
รสายตน์ฯ

๖๓๑. กตมํ ตํ รูปํ รสายตน์? โย รโส จตุนนํ มหาวุตานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปฎิโฆ มุตรโส ขนฺธรโส ตจรโส
ปตฺตรโส ปุพฺพรโส ผลรโส อมฺพิลํ มรฺรํ ติตฺตํ กฏฺกํ โลณิกํ ขาริกํ ลมฺพิลํ กสาโว สาทุ อสาทุ, โย วา ปนฺณโณปิ อตฺถิ รโส
จตุนนํ มหาวุตานํ อุปาทาย อนิทสฺสโน สปปฎิโฆ, ยํ รสํ อารพฺภ ชิวฺหํ นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺพสฺสโต อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชตี วา
อุปฺปชฺชิสฺสตี วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ รสํ อารพฺภ ชิวฺหํ นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺพสฺสชา เวทนา...เป... สณฺญา...
เป... เจตนา...เป... ชิวฺหาวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชิสฺสตี วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ รสารมฺม
โณ ชิวฺหํ นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺพสฺสโต อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชตี วา อุปฺปชฺชิสฺสตี วา อุปฺปชฺเช วา...เป... ยํ รสารมฺมณา ชิวฺหํ
นิสฺสาย ชิวฺหาสมฺพสฺสชา เวทนา...เป... สณฺญา...เป... เจตนา...เป... ชิวฺหาวิญฺญาณํ อุปฺปชฺชิ วา อุปฺปชฺชตี วา
อุปฺปชฺชิสฺสตี วา อุปฺปชฺเช วา, รโส เปโส รสายตน์ เปต รสชาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ รสายตน์ฯ

๖๓๒. กตมํ ตํ รูปํ อิตฺถินทฺริยํ? ยํ อิตฺถิยา อิตฺถิลิงํ อิตฺถินิมิตฺตํ อิตฺถิกุตุตํ อิตฺถากปโป อิตฺถตฺตํ อิตฺถิกาโว [\[อิตฺถิตฺตํ
อิตฺถิกาโว \(สุยา\)\]](#) — อิทํ ตํ รูปํ อิตฺถินทฺริยํฯ

๖๓๓. กตมํ ตํ รูปํ ปฺริสินทฺริยํ? ยํ ปฺริสสฺส ปฺริสสลิงํ ปฺริสนิมิตฺตํ ปฺริสกุตุตํ ปฺริสากปโป ปฺริสตฺตํ ปฺริสกาโว — อิทํ
ตํ รูปํ ปฺริสินทฺริยํฯ

๖๓๔. กตมํ ตํ รูปํ ชีวิตินทฺริยํ? โย เตสํ รูปีนํ ฌมฺมานํ อายุ รุติ ยปนา ยาปนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินทฺ
ริยํ — อิทํ ตํ รูปํ ชีวิตินทฺริยํฯ

๖๓๕. กตมํ ตํ รูปํ กายวิญฺญตฺติ? ยา กุสฺลจิตฺตสฺส วา อกุสฺลจิตฺตสฺส วา อพฺยากตจิตฺตสฺส วา อภิกฺกมฺมตฺตสฺส วา
ปฏิกฺกมฺมตฺตสฺส วา อาโลเกนตฺตสฺส วา วิโลเกนตฺตสฺส วา สมฺมิลฺลเชนตฺตสฺส วา ปสาเรนตฺตสฺส วา กายสฺส ลมฺภนา สนฺถมฺภนา
สนฺถมฺภิตตฺตํ วิญฺญตฺติ วิญฺญาปนา วิญฺญาปิตตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ กายวิญฺญตฺติฯ

๖๓๖. กตมํ ตํ รูปํ วจีวิญฺญตฺติ? ยา กุสฺลจิตฺตสฺส วา อกุสฺลจิตฺตสฺส วา อพฺยากตจิตฺตสฺส วา วาจา คิรา พุพฺพโปโล อุ
ทฺธิรณํ โฆโส โฆสกมฺมํ วาจา วจฺเจโก — อयํ วุจฺจติ วาจาฯ ยา ตาย วาจา ยวิญฺญตฺติ วิญฺญาปนา วิญฺญาปิตตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ
วจีวิญฺญตฺติฯ

๖๓๗. กตมํ ตํ รูปํ อากาสชาตุ? โย อากาโส อากาสคํ อมํ อมคํ วิวโร วิวรคํ อสมฺมุญฺหํ จตฺตฺติ มหาวุตฺติ — อิทํ
ตํ รูปํ อากาสชาตุฯ

๖๓๘. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส ลหฺตา? ยา รูปสฺส ลหฺตา ลหฺปฺริณามตา อทฺนฺธนา อวิตฺถนตา — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส ลหฺตา
ฯ

๖๓๕. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส มหุตตา? ยํ รูปสฺส มหุตตา มหุตตวา อกฺขพฺพา อกฺกินตา — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส มหุตตา

๖๔๐. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส กมฺมณฺญตา? ยํ รูปสฺส กมฺมณฺญตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส
กมฺมณฺญตา

๖๔๑. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส อุปฺจโย? โย อายตฺตานํ อายโย, โส รูปสฺส อุปฺจโย — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส อุปฺจโย

๖๔๒. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส สนฺตติ? โย รูปสฺส อุปฺจโย, สํ รูปสฺส สนฺตติ — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส สนฺตติ

๖๔๓. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส ชรตา? ยํ รูปสฺส ชรา ชีรณตา ฆณฺฑิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺตจตา อายุโน สํหานิ อินฺทริยานํ ปริ
ปาโก — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส ชรตา

๖๔๔. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส อนิจฺจตา? โย รูปสฺส ขโย วโย เกโท ปริเกโท อนิจฺจตา อนฺตรธานํ — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส
อนิจฺจตา

๖๔๕. กตมํ ตํ รูปํ กพฺพิกาโร อาหาโร? โอทโน กุมฺมาโส สตฺตํ มจฺโจ มํสํ จีรํ ทริ สปิ นวณฺโตนํ เตลํ มธุ ผาณิํ, ยํ
วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ ยมฺหิ ยมฺหิ ชนฺปเต เตสํ เตสํ สตฺตานํ มุขาสึยํ ทนฺตวิจาทณํ กลฺลชฺโณหรณฺมียํ กุจฺฉิวิตฺถมฺภณํ, ยาย โอ
ชาย สตฺตา ยาเปณฺติ — อิทํ ตํ รูปํ กพฺพิกาโร อาหาโร

อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา

อุปาทาภาชนียํ

รูปกณฺเฑ ปฐมภาณวาโร

๖๔๖. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา? โสภณฺทพฺพายตฺนํ, อาโปธาคู

๖๔๗. กตมํ ตํ รูปํ โสภณฺทพฺพายตฺนํ? ปถวีธาคู เตโชธาคู วาโยธาคู กฺกขฬํ มุทกํ สณฺหํ ผรฺสํ สุขสมฺพสฺสํ
ทฺกขสมฺพสฺสํ ครุํ กฺก, ยํ โสภณฺทพฺ อนิทฺสสนํ สปิปฏิมฺ กายเณ อนิทฺสสเนน สปิปฏิเมณฺ สุติ วา ผุสฺติ วา ผุสฺติสฺสติ วา ผุ
เส วา โสภณฺทพฺ เปโส โสภณฺทพฺพายตฺนํ เปตํ โสภณฺทพฺธาคู เปสา — อิทํ ตํ รูปํ โสภณฺทพฺพายตฺนํ

๖๔๘. กตมํ ตํ รูปํ โสภณฺทพฺพายตฺนํ? ปถวีธาคู เตโชธาคู วาโยธาคู กฺกขฬํ มุทกํ สณฺหํ ผรฺสํ สุขสมฺพสฺสํ
ทฺกขสมฺพสฺสํ ครุํ กฺก, ยมฺหิ โสภณฺทพฺมฺหิ อนิทฺสสนมฺหิ สปิปฏิมมฺหิ กายเณ อนิทฺสสโน สปิปฏิโม ปฏฺิหณฺญิ วา
ปฏฺิหณฺญติ วา ปฏฺิหณฺญิสฺสติ วา ปฏฺิหณฺญเ วา, โสภณฺทพฺ เปโส โสภณฺทพฺพายตฺนํ เปตํ โสภณฺทพฺธาคู เปสา — อิทํ ตํ รูปํ
โสภณฺทพฺพายตฺนํ

๖๔๕. กตมํ ตํ รูปํ ไผฐฐพพายตนํ? ปถวีธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ กภพํ มุทกํ สฬหํ ผรุตํ สุขสมผสฺสํ ทุกขสมผสฺสํ
ครุกํ ลหุกํ, โย ไผฐฐพโพ อนิตฺตสโน สปปปฏิโม กายมฺหิ อนิตฺตสณฺมฺหิ สปปปฏิมฺหิ ปฏฺหิณฺณฺยฺว ปฏฺหิณฺณฺยฺว
ปฏฺหิณฺณฺยฺสฺสตี วา ปฏฺหิณฺณฺยฺว วา, ไผฐฐพโพ เปโส ไผฐฐพพายตนํ เปตํ ไผฐฐพพธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ ไผฐฐพพายตนํ

๖๕๐. กตมํ ตํ รูปํ ไผฐฐพพายตนํ? ปถวีธาตุ เตโชธาตุ วาโยธาตุ กภพํ มุทกํ สฬหํ ผรุตํ สุขสมผสฺสํ
ทุกขสมผสฺสํ ครุกํ ลหุกํ, ยํ ไผฐฐพพํ อารพก กายํ นิสฺสาย กายสมผสฺสโต อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติวสฺสตี วา
อุปฺปชฺชเว วา...เป... ยํ ไผฐฐพพํ อารพก กายํ นิสฺสาย กายสมผสฺสชา เวทนา...เป... สฬฺณฺยา...เป... เจตนา...
เป... กายวิณฺณฺณํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติวสฺสตี วา อุปฺปชฺชเว วา...เป... ยํ ไผฐฐพพารมฺมมโน กายํ นิสฺสาย
กายสมผสฺสโต อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติวสฺสตี วา อุปฺปชฺชเว วา...เป... ยํ ไผฐฐพพารมฺมณา กายํ นิสฺสาย
กายสมผสฺสชา เวทนา...เป... สฬฺณฺยา...เป... เจตนา...เป... กายวิณฺณฺณํ อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ วา อุปฺปชฺชติ
วสฺสตี วา อุปฺปชฺชเว วา, ไผฐฐพโพ เปโส ไผฐฐพพายตนํ เปตํ ไผฐฐพพธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ ไผฐฐพพายตนํ

๖๕๑. กตมํ ตํ รูปํ อาโปธาตุ? ยํ อาโป อาโปคตํ สีนโห สีนหคตํ พนฺธนตตํ รูปสฺส — อิทํ ตํ รูปํ อาโปธาตุ

อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา

๖๕๒. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณํ? จกฺขายตนํ โสตายตนํ ฆานายตนํ ชิวฺหาตนํ กายายตนํ อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวี
ดินฺทริยํ, ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ ไผฐฐพพายตนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ
รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณํ

๖๕๓. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณํ? สทฺทายตนํ กายวิณฺณฺณตฺติ วจฺจิณฺณตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มุทฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณ
ตา รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ ไผฐฐพ
พายตนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณํ

๖๕๔. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณปาทานิยํ? จกฺขายตนํ...เป... กายายตนํ อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวฺดินฺทริยํ, ยํ วา
ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ ไผฐฐพพายตนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย
รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณปาทานิยํ

๖๕๕. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณปาทานิยํ? สทฺทายตนํ กายวิณฺณฺณตฺติ วจฺจิณฺณตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มุทฺตา รูปสฺส
กมฺมณฺณตา รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตา, รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ
ไผฐฐพพายตนํ อากาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณปาทา
นิยํ

๖๕๖. กตมํ ตํ รูปํ สนิทฺตสนํ? รูปายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ สนิทฺตสนํ

๖๕๗. กตมํ ตํ รูปํ อนิทฺตฺสนํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนิทฺตฺสนํฯ

๖๕๘. กตมํ ตํ รูปํ สปปญฺญํ? จกฺขายตฺนํ โสตายตฺนํ ฆณายตฺนํ จิวฺหายตฺนํ กายายตฺนํ รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ
กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐัพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ สปปญฺญํฯ

๖๕๙. กตมํ ตํ รูปํ อปฺปญฺญํ? อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อปฺปญฺญํฯ

๖๖๐. กตมํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ? จกฺขุณฺทริยํ โสติณฺทริยํ ฆานินฺทริยํ จิวฺหิณฺทริยํ กายินฺทริยํ อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวี
ติณฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อินฺทริยํฯ

๖๖๑. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ? รูปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํฯ

๖๖๒. กตมํ ตํ รูปํ มหาภูตํ? โผฏฐัพฺพายตฺนํ อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ มหาภูตํฯ

๖๖๓. กตมํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น มหาภูตํฯ

๖๖๔. กตมํ ตํ รูปํ วิญฺญตฺติ? กายวิญฺญตฺติ วจฺีวิญฺญตฺติ — อิทํ ตํ รูปํ วิญฺญตฺติฯ

๖๖๕. กตมํ ตํ รูปํ น วิญฺญตฺติ? จกฺขายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น วิญฺญตฺติฯ

๖๖๖. กตมํ ตํ รูปํ จิตฺตสมฺภูฏานํ? กายวิญฺญตฺติ วจฺีวิญฺญตฺติ ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ จิตฺตชฺ จิตฺตเหตุกํ
จิตฺตสมฺภูฏานํ รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐัพฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส
มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺนตฺติ กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ จิตฺตสมฺภูฏานํฯ

๖๖๗. กตมํ ตํ รูปํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวฺติณฺทริยํ รูปสฺส ชร
ตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ น จิตฺตชฺ น จิตฺตเหตุกํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ รูปายตฺนํ สท
ทฺทายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐัพฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา
รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺนตฺติ กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น จิตฺตสมฺภูฏานํฯ

๖๖๘. กตมํ ตํ รูปํ จิตฺตสทฺทํ? กายวิญฺญตฺติ วจฺีวิญฺญตฺติ — อิทํ ตํ รูปํ จิตฺตสทฺทํฯ

๖๖๙. กตมํ ตํ รูปํ น จิตฺตสทฺทํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น จิตฺตสทฺทํฯ

๖๗๐. กตมํ ตํ รูปํ จิตฺตานุปริวตฺติ? กายวิญฺญตฺติ วจฺีวิญฺญตฺติ — อิทํ ตํ รูปํ จิตฺตานุปริวตฺติฯ

๖๗๑. กตมํ ตํ รูปํ น จิตฺตานุปริวตติ? จกฺขายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น จิตฺตานุปริวตติฯ

๖๗๒. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํฯ

๖๗๓. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ? รุปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริฯ

๖๗๔. กตมํ ตํ รูปํ โอฟาริกํ? จกฺขายตฺนํ...เป... โภฏฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ โอฟาริกํฯ

๖๗๕. กตมํ ตํ รูปํ สุขมํ? อิตฺถินทฺริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ สุขมํฯ

๖๗๖. กตมํ ตํ รูปํ ทูเร? อิตฺถินทฺริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ ทูเรฯ

๖๗๗. กตมํ ตํ รูปํ สนฺติเก? จกฺขายตฺนํ...เป... โภฏฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ สนฺติเกฯ

๖๗๘. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส วตฺถุ? จกฺขายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส วตฺถุฯ

๖๗๙. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุ? โสตายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ
จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุฯ

๖๘๐. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส ขาย เวทนาย...เป... สลฺลณฺยา...เป... เจตนาย ...เป... จกฺขุวิญฺญาณสฺส
วตฺถุ? จกฺขายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขุวิญฺญาณสฺส วตฺถุฯ

๖๘๑. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขุวิญฺญาณสฺส น วตฺถุ? โสตายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขุวิญ
ญาณสฺส น วตฺถุฯ

๖๘๒. กตมํ ตํ รูปํ โสตสมฺพสฺสสฺส...เป... ฆานสมฺพสฺสสฺส...เป... ชิวหาสมฺพสฺสสฺส...เป...
กายสมฺพสฺสสฺส วตฺถุ? กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส วตฺถุฯ

๖๘๓. กตมํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺถุ? จกฺขายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส
น วตฺถุฯ

๖๘๔. กตมํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส ขาย เวทนาย...เป... สลฺลณฺยา...เป... เจตนาย...เป... กายวิญฺญาณสฺส
วตฺถุ? กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ กายวิญฺญาณสฺส วตฺถุฯ

๖๘๕. กตมํ ตํ รูปํ กายวิญญานสูตร น วตฺตํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ กายวิญญานสูตร น วตฺตํ

๖๘๖. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขสมฺพสฺสสฺส อารมฺมณํ? ฐปายตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขสมฺพสฺสสฺส อารมฺมณํ

๖๘๗. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขสมฺพสฺสสฺส น อารมฺมณํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขสมฺพสฺสสฺส น อารมฺมณํ

๖๘๘. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป... สลฺยฺญาย...เป... เจตฺตํ...เป... จกฺขวิญญานสูตร อารมฺมณํ? ฐปายตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขวิญญานสูตร อารมฺมณํ

๖๘๙. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขวิญญานสูตร น อารมฺมณํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขวิญญานสูตร น อารมฺมณํ

๖๙๐. กตมํ ตํ รูปํ โสตสมฺพสฺสสฺส...เป... ฆานสมฺพสฺสสฺส ...เป... ชิวฺหาสมฺพสฺสสฺส...เป... กายสมฺพสฺสสฺส อารมฺมณํ? โสตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส อารมฺมณํ

๖๙๑. กตมํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส น อารมฺมณํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส น อารมฺมณํ

๖๙๒. กตมํ ตํ รูปํ กายสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป... สลฺยฺญาย...เป... เจตฺตํ...เป... กายวิญญานสูตร อารมฺมณํ? โสตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ กายวิญญานสูตร อารมฺมณํ

๖๙๓. กตมํ ตํ รูปํ กายวิญญานสูตร น อารมฺมณํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ กายวิญญานสูตร น อารมฺมณํ

๖๙๔. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺตํ? ยํ จกฺข จตฺตํ น มหาภูตํ อปาทาย ปสาโท...เป... สลฺยฺญ คาม โปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺตํ

๖๙๕. กตมํ ตํ รูปํ น จกฺขายตฺตํ? โสตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น จกฺขายตฺตํ

๖๙๖. กตมํ ตํ รูปํ โสตฺตํ...เป... ฆานายตฺตํ...เป... ชิวฺหายตฺตํ...เป... กายายตฺตํ? โย กาโย จตฺตํ น มหาภูตํ อปาทาย ปสาโท...เป... สลฺยฺญ คาม โปโส — อิทํ ตํ รูปํ กายายตฺตํ

๖๙๗. กตมํ ตํ รูปํ น กายายตฺตํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น กายายตฺตํ

๖๕๘. กตมํ ตํ รูปํ ฐปายตนํ? ยํ รูปํ จตฺตุนนํ มหาวุตฺตํ อูปาทาย วณฺณนิภา...เป... รูปธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ ฐปายตนํ

๖๕๙. กตมํ ตํ รูปํ น ฐปายตนํ? จกฺขายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น ฐปายตนํ

๗๐๐. กตมํ ตํ รูปํ สทฺททายตนํ...เป... คนฺธทายตนํ ...เป... รสทายตนํ...เป... โสณฺฑทฺททายตนํ? ปถวิธาตุ...เป... โสณฺฑทฺทธาตุ เปสา — อิทํ ตํ รูปํ โสณฺฑทฺททายตนํ

๗๐๑. กตมํ ตํ รูปํ น โสณฺฑทฺททายตนํ ? จกฺขายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น โสณฺฑทฺททายตนํ

๗๐๒. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขุธาตุ? จกฺขายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขุธาตุ

๗๐๓. กตมํ ตํ รูปํ น จกฺขุธาตุ? โสตายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น จกฺขุธาตุ

๗๐๔. กตมํ ตํ รูปํ โสตธาตุ...เป... ฆานธาตุ...เป... ชิวฺหาธาตุ...เป... กายธาตุ? กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ กายธาตุ

๗๐๕. กตมํ ตํ รูปํ น กายธาตุ? จกฺขายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น กายธาตุ

๗๐๖. กตมํ ตํ รูปํ ฐปธาตุ? ฐปายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ ฐปธาตุ

๗๐๗. กตมํ ตํ รูปํ น ฐปธาตุ? จกฺขายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น ฐปธาตุ

๗๐๘. กตมํ ตํ รูปํ สทฺทธาตุ...เป... คนฺธธาตุ...เป... รสธาตุ...เป... โสณฺฑทฺทธาตุ? โสณฺฑทฺททายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ โสณฺฑทฺทธาตุ

๗๐๙. กตมํ ตํ รูปํ น โสณฺฑทฺทธาตุ? จกฺขายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น โสณฺฑทฺทธาตุ

๗๑๐. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขุญฺทริยํ? ยํ จกฺขุ จตฺตุนนํ มหาวุตฺตํ อูปาทาย ปสาโท...เป... สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขุญฺทริยํ

๗๑๑. กตมํ ตํ รูปํ น จกฺขุญฺทริยํ? โสตายตนํ...เป... กฬฬิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น จกฺขุญฺทริยํ

๗๑๒. กตมํ ตํ รูปํ โสติญฺทริยํ...เป... ฆานินฺทริยํ...เป... ชิวฺหินฺทริยํ...เป... กายินฺทริยํ? โย กาโย จตฺตุนนํ มหาวุตฺตํ อูปาทาย ปสาโท...เป... สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ กายินฺทริยํ

๓๑๓. กตมํ ตํ รูปํ น กายินฺนุทริยํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น กายินฺนุทริยํ

๓๑๔. กตมํ ตํ รูปํ อิตฺถินฺนุทริยํ? ยํ อิตฺถิยา อิตฺถิลิงคํ อิตฺถินิมิตฺตํ อิตฺถิกุตฺตํ อิตฺถากปโป อิตฺถคฺคํ อิตฺถิกาโว — อิทํ ตํ รูปํ อิตฺถินฺนุทริยํ

๓๑๕. กตมํ ตํ รูปํ น อิตฺถินฺนุทริยํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อิตฺถินฺนุทริยํ

๓๑๖. กตมํ ตํ รูปํ ปุริสินฺนุทริยํ? ยํ ปุริสสฺส ปุริสลิงคํ ปุริสนิมิตฺตํ ปุริสกุตฺตํ ปุริสากปโป ปุริสคฺคํ ปุริสกาโว — อิทํ ตํ รูปํ ปุริสินฺนุทริยํ

๓๑๗. กตมํ ตํ รูปํ น ปุริสินฺนุทริยํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น ปุริสินฺนุทริยํ

๓๑๘. กตมํ ตํ รูปํ ชีวิตินฺนุทริยํ? โย เตสํ รูปิณํ ฆมฺมานํ อายุ จฺจุติ ยปฺนา ยปฺนา อิริยนา วตฺตนา ปาลนา ชีวิตํ ชีวิตินฺนุทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ ชีวิตินฺนุทริยํ

๓๑๙. กตมํ ตํ รูปํ น ชีวิตินฺนุทริยํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น ชีวิตินฺนุทริยํ

๓๒๐. กตมํ ตํ รูปํ กายวิญญุตฺติ? ยา กุสฺลจิตฺตสฺส วา อกุสฺลจิตฺตสฺส วา อพฺยากตจิตฺตสฺส วา อภิกฺกมฺนตฺสฺส วา ปภิกฺกมฺนตฺสฺส วา อาโลเกนตฺสฺส วา วิโลเกนตฺสฺส วา สมฺมิลฺลเนนตฺสฺส วา ปสาเรนตฺสฺส วา กายสฺส ฅมฺภนา สนฺนฅมฺภนา สนฺนฅมฺภิตตฺตํ วิญญุตฺติ วิญญาปนา วิญญาปิตตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ กายวิญญุตฺติฯ

๓๒๑. กตมํ ตํ รูปํ น กายวิญญุตฺติ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น กายวิญญุตฺติฯ

๓๒๒. กตมํ ตํ รูปํ วจฺวิญญุตฺติ? ยา กุสฺลจิตฺตสฺส วา อกุสฺลจิตฺตสฺส วา อพฺยากตจิตฺตสฺส วา วาจา ภิรา พฺยปฺโป ธุทฺธิรณํ โฆโส โฆสกมฺมํ วาจา วจฺเจโท, อยํ วุจฺจติ วาจาฯ ยา ตาย วาจาฯ วิญญุตฺติ วิญญาปนา วิญญาปิตตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ วจฺวิญญุตฺติฯ

๓๒๓. กตมํ ตํ รูปํ น วจฺวิญญุตฺติ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น วจฺวิญญุตฺติฯ

๓๒๔. กตมํ ตํ รูปํ อากาสธาตุ? โย อากาโส อากาสคํ อณฺม อณฺคํ วิวโร วิวรคํ อสมฺมุญฺฐํ จฺจุทฺธิ มหาภูเตทฺธิ — อิทํ ตํ รูปํ อากาสธาตุฯ

๓๒๕. กตมํ ตํ รูปํ น อากาสธาตุ? จกฺขายตฺถ ...เป.... กพฺพีการโ อหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อากาสธาตุฯ

๓๒๖. กตมํ ตํ รูปํ อาโปธาตุ? ยํ อาโป อาโปคํ สินฺโน สินฺนคํ พนฺชนตฺตํ รูปสฺส — อิทํ ตํ รูปํ อาโปธาตุฯ

๓๒๗. กตมํ ตํ รูปํ น อาโปธาคู? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อาโปธาคูฯ

๓๒๘. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส ลหฺตา? ยํ รูปสฺส ลหฺตา ลหฺปรีณามตา อทฺทณฺตา อวิตถณฺตา — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส ลหฺตา ฯ

๓๒๙. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น ลหฺตา? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น ลหฺตาฯ

๓๓๐. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส มฺหฺตา? ยํ รูปสฺส มฺหฺตา มหฺทวตา อกฺกขพฺตา อกฺกนิตา — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส มฺหฺตาฯ

๓๓๑. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น มฺหฺตา? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น มฺหฺตาฯ

๓๓๒. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส กมฺมณฺญตา? ยํ รูปสฺส กมฺมณฺญตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส กมฺมณฺญตาฯ

๓๓๓. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น กมฺมณฺญตา? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น กมฺมณฺญตาฯ

๓๓๔. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส อุปจโย? โย อายตฺตานํ อจโย, โส รูปสฺส อุปจโย — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส อุปจโยฯ

๓๓๕. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น อุปจโย? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น อุปจโยฯ

๓๓๖. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส สนฺตติ? โย รูปสฺส อุปจโย, สํ รูปสฺส สนฺตติ — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส สนฺตติฯ

๓๓๗. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น สนฺตติ? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น สนฺตติฯ

๓๓๘. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส ชรตา? ยํ รูปสฺส ชรา ชีรณตา ขณฺฑิจฺจํ ปาลิจฺจํ วลิตฺตจตา आयูโน สํหานิ อินฺทริยานํ ปริปาโก — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส ชรตาฯ

๓๓๙. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น ชรตา? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น ชรตาฯ

๓๔๐. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส อนิจฺจตา? โย รูปสฺส ขโย วโย เกโท ปริเกโท อนิจฺจตา อนฺตรธานํ — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส อนิจฺจตาฯ

๓๔๑. กตมํ ตํ รูปํ รูปสฺส น อนิจฺจตา? จกฺขายตฺถ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ รูปสฺส น อนิจฺจตาฯ

๓๔๒. กตมํ ตํ รูปํ กพพีกาโร อาหาโร? โอทโน กุมมาโส สตุตฺต มจฺจโน มํสํ ชีรํ ทริ สปปิ นวนิํเตลํ มฐฺ ฌาณิตํ, ยํ
วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ ยมฺหิ ยมฺหิ ชนปฺเต เตสํ เตสํ สตุตฺตํ มุขาสิยํ ทนฺตฺวาทนํ คลฺหโมหฺรณิยํ กุจฺฉิวิตฺถมฺภนํ, ยาย โ
ชาย สตุตฺตา ยาเปนฺติ — อิทํ ตํ รูปํ กพพีกาโร อาหาโร?

๓๔๓. กตมํ ตํ รูปํ น กพพีกาโร อาหาโร? จกฺขายตฺนํ...เป.... รูปสฺส อนิจฺจตา — อิทํ ตํ รูปํ น กพพีกาโร อาหา
โร?

เอวํ ทฺวเเรน รูปสฺส กโห?

ทฺถกนิทฺเตโส?

ติกนิทฺเตโส

๓๔๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อฺปาทา? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อฺปาทา?

๓๔๕. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อฺปาทา? รูปายตฺนํ...เป.... กพพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อฺปาทา?

๓๔๖. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ โน อฺปาทา? โยญฺญทฺพายตฺนํ อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ โน อฺปาทา?

๓๔๗. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อฺปาทิณฺณํ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อฺปาทิณฺณํ?

๓๔๘. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อฺปาทิณฺณํ? อิตฺถินทฺริยํ ปฺริสินทฺริยํ จีวิตฺถินทฺริยํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺต
ตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โยญฺญทฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส อฺปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร
— อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อฺปาทิณฺณํ?

๓๔๙. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อนุปาทิณฺณํ? สทฺทายตฺนํ กายวิญญตฺติ วิจิวิญญตฺติ รูปสฺส ลหฺวตา รูปสฺส มฺหฺวตา รูปสฺส
กมฺมณฺญตา รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ
โยญฺญทฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส อฺปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อนุปาทิณฺณํ?

๓๕๐. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อฺปาทิณฺณปาทานิยํ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อ
ปาทิณฺณปาทานิยํ?

๓๕๑. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อฺปาทิณฺณปาทานิยํ? อิตฺถินทฺริยํ ปฺริสินทฺริยํ จีวิตฺถินทฺริยํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ
กมฺมสฺส กตฺตตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โยญฺญทฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส อฺปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพี
กาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อฺปาทิณฺณปาทานิยํ?

๓๕๒. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ อนุปาทีณฺณปาทานิยํ ? สทฺทายตฺถ กายวิญญฺตติ วจฺวิญญฺตติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มฺหฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา, ขํ วา ปนณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา รูปายตฺถ กนฺธายตฺถ รสายตฺถ โผฏฺฐพฺพายตฺถ อากาเสตฺถ อวโปชาตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ อนุปาทีณฺณปาทานิยํ

๓๕๓. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อนิทฺตสฺสํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กายายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อนิทฺตสฺสํ

๓๕๔. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ สนิทฺตสฺสํ? รูปายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ สนิทฺตสฺสํ

๓๕๕. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ อนิทฺตสฺสํ? สทฺทายตฺถ ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ อนิทฺตสฺสํ

๓๕๖. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ สปฺปฏฺธิมํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กายายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ สปฺปฏฺธิมํ

๓๕๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ สปฺปฏฺธิมํ? รูปายตฺถ...เป.... โผฏฺฐพฺพายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ สปฺปฏฺธิมํ

๓๕๘. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ อปฺปฏฺธิมํ? อิตฺถินฺทริยํ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ อปฺปฏฺธิมํ

๓๕๙. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อินฺทริยํ? จกฺขณฺทริยํ...เป.... กายินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ อินฺทริยํ

๓๖๐. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ อินฺทริยํ? อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสฺสณฺทริยํ ชีวิตฺถินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ อินฺทริยํ

๓๖๑. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น อินฺทริยํ? รูปายตฺถ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น อินฺทริยํ

๓๖๒. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น มหาภูตํ? จกฺขายตฺถ...เป.... กายายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น มหาภูตํ

๓๖๓. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ มหาภูตํ? โผฏฺฐพฺพายตฺถ อวโปชาตฺตา — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ มหาภูตํ

๓๖๔. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น มหาภูตํ? รูปายตฺถ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น มหาภูตํ

๓๖๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น วิญญฺตติ? จกฺขายตฺถ...เป.... กายายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น วิญญฺตติ

๓๖๖. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ วิญญฺตติ? กายวิญญฺตติ วจฺวิญญฺตติ — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ วิญญฺตติ

๓๖๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น วิญญฺตติ? รูปายตฺถ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น วิญญฺตติ

๗๖๘. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ

๗๖๙. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จิตฺตสมฺภูฏานํ? กายวิญญตฺติ วจฺจิวิญญตฺติ, ยํ ภาณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ จิตฺตํ จิตฺตเหตุํ จิตฺตสมฺภูฏานํ รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐพฺพายตฺนํ อาภาสธาคู อาโปธาคู รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จิตฺตสมฺภูฏานํ

๗๗๐. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ? อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวิตฺนฺทริยํ รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจา, ยํ ภาณณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น จิตฺตํ น จิตฺตเหตุํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐพฺพายตฺนํ อาภาสธาคู อาโปธาคู รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ น จิตฺตสมฺภูฏานํ

๗๗๑. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จิตฺตสทฺทํ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จิตฺตสทฺทํ

๗๗๒. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จิตฺตสทฺทํ? กายวิญญตฺติ วจฺจิวิญญตฺติ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จิตฺตสทฺทํ

๗๗๓. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ น จิตฺตสทฺทํ? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ น จิตฺตสทฺทํ

๗๗๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จิตฺตานุปริวตฺติ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จิตฺตานุปริวตฺติ

๗๗๕. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จิตฺตานุปริวตฺติ? กายวิญญตฺติ วจฺจิวิญญตฺติ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จิตฺตานุปริวตฺติ

๗๗๖. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ น จิตฺตานุปริวตฺติ? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ น จิตฺตานุปริวตฺติ

๗๗๗. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ โอพาริกํ? จกฺขายตฺนํ ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ โอพาริกํ

๗๗๘. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ โอพาริกํ? รูปายตฺนํ...เป.... โผฏฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ โอพาริกํ

๗๗๙. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ สุขมํ? อิตฺถินฺทริยํ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ สุขมํ

๗๘๐. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ สนฺติเก? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ สนฺติเก

๗๘๑. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ ทฺวเร? อิตฺถินฺทริยํ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ ทฺวเร

๗๘๒. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ สนฺติเก? รูปายตนํ...เป.... โผฏฐัพพายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ สนฺติเก?

๗๘๓. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ?

๗๘๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส วตฺตุ? จกฺขายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส วตฺตุ?

๗๘๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ? โสตายตนํ...เป.... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ?

๗๘๖. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกฺขุสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป.... สญฺญาย...เป.... เจตนาย...เป.... จกฺขุวิญญานสฺส น วตฺตุ? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกฺขุวิญญานสฺส น วตฺตุ?

๗๘๗. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุวิญญานสฺส วตฺตุ? จกฺขายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุวิญญานสฺส วตฺตุ?

๗๘๘. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุวิญญานสฺส น วตฺตุ? โสตายตนํ...เป.... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุวิญญานสฺส น วตฺตุ?

๗๘๙. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ โสตสมฺพสฺสสฺส...เป.... ฆานสมฺพสฺสสฺส...เป.... ชิวฺหาสมฺพสฺสสฺส...เป.... กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ?

๗๙๐. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายสมฺพสฺสสฺส วตฺตุ? กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายสมฺพสฺสสฺส วตฺตุ?

๗๙๑. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ? จกฺขายตนํ...เป.... ชิวฺหายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายสมฺพสฺสสฺส น วตฺตุ?

๗๙๒. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ กายสมฺพสฺสสฺส เวทนาย...เป.... สญฺญาย...เป.... เจตนาย...เป.... กายวิญญานสฺส น วตฺตุ? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ กายวิญญานสฺส น วตฺตุ?

๗๙๓. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายวิญญานสฺส วตฺตุ? กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายวิญญานสฺส วตฺตุ?

๗๙๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายวิญญานสฺส น วตฺตุ? จกฺขายตนํ...เป.... ชิวฺหายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายวิญญานสฺส น วตฺตุ?

๗๕๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขฺสมฺพสฺสสฺส น อารมฺมณํ? จกฺขาตฺตํ...เป... กายาตฺตํ— อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ ตํ จกฺขฺสมฺพสฺสสฺส น อารมฺมณํ?

๗๕๖. กตัม ตํ รูปํ พาหิรํ จกขุสมพสสส อารมณฺ? รูปายตฺนํ—อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกขุสมพสสส อารมณฺ?

๗๕๗. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกขุสมผสสสฺส น อารมฺมณํ? สทฺทหายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิหํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกขุสมผสสสฺส น อารมฺมณํฯ

๑๕๘. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุสมฺปตฺตสฺส เวทนาย...เป... สณฺณาย...เป... เจตฺตนา...เป... จกฺขุวิญญานสฺส น อารมฺมณํ? จกฺขายตฺตํ...เป... กายายตฺตํ — อิหํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุวิญญานสฺส น อารมฺมณํ?

๗๕๕. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกขวิณญาณสส อารมมณํ? รูปายตณํ—อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ จกขวิณญาณสส อารมมณํฯ

๘๐๐. กตมัตถุรูป พหิริ จกขวิณญาณุตต น อารมมณฺ? สทฺทหายตฺน...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิหํ ตฺมรูป พหิริ จกขวิณญาณุตต น อารมมณฺ?

๘๐๑. กตมํ ตํรูปํ อหฺมตฺตํ ใสตสมฺพสฺสสฺส...เป... ฆานสมฺพสฺสสฺส...เป... จิวหาสมฺพสฺสสฺส...เป...
 กายสมฺพสฺสสฺส น อารมณฺ? จกฺขาณนํ...เป... กายาณนํ— อิหํ ตํรูปํ อหฺมตฺตํ กายสมฺพสฺสสฺส น อารมณฺ?

๘๐๒. กตัม ตํ รูปํ พหิริ กายสมฺพลฺลสฺส อารมฺมณํ? โผฏฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ กายสมฺพลฺลสฺส อารมฺมณํ

๘๐๓. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ กายสมพสฺสสฺส น อารมฺมณํ? ฐปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิหํ ตํ รูปํ พหิริ กายสมพสฺสสฺส น อารมฺมณํฯ

๘๐๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายสมฺพสฺสชาเยวณาย...เป... สญฺญาย...เป... เจตนาเยวณาย...เป... กายวิญญานสฺส น อารมฺมณํ? จกฺขาเยวณาย...เป... กายายตฺนํ — อิหํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายวิญญานสฺส น อารมฺมณํ?

๘๐๕. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ กายวิญญานสฺส อารมฺมณํ? โผฏฐพฺพายตฺตํ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ กายวิญญานสฺส อารมฺมณํ?

๘๐๖. กตัม ตํ รูปํ พาทิรํ กายวิญญานสฺส น อารมมณํ? รูปายตฺตํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาทิรํ กายวิญญานสฺส น อารมมณํ?

๘๐๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น จกขายตนํ? รูปายตนํ...เป.... กพพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น จกขายตนํ?

๘๐๘. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขายตฺนํ? ยํ จกฺขุ จตฺตุนํ มหาวุตฺตํ อุปาทย ปสาโท...เป... สุลฺลํ โย คามํ เปโส — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขายตฺนํ

๘๐๙. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จกฺขายตฺนํ? โสตายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จกฺขายตฺนํ

๘๑๐. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น โสตายตฺนํ...เป... น ฆณายตฺนํ...เป... น ชิวฺหายตฺนํ...เป... น กายายตฺนํ? รูปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น กายายตฺนํ

๘๑๑. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายายตฺนํ? โย กาโย จตฺตุนํ มหาวุตฺตํ อุปาทย ปสาโท...เป... สุลฺลํ โย คามํ เปโส — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายายตฺนํ

๘๑๒. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายายตฺนํ? จกฺขายตฺนํ...เป... ชิวฺหายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายายตฺนํ

๘๑๓. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น รูปายตฺนํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น รูปายตฺนํ

๘๑๔. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ รูปายตฺนํ? ยํ รูปํ จตฺตุนํ มหาวุตฺตํ อุปาทย วนฺณนิภา...เป... รูปธาคู เปสา — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ รูปายตฺนํ

๘๑๕. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น รูปายตฺนํ? สทฺทายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น รูปายตฺนํ

๘๑๖. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น สทฺทายตฺนํ...เป... น คนฺธายตฺนํ...เป... น รสายตฺนํ...เป... น โสณฺฑพฺพายตฺนํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น โสณฺฑพฺพายตฺนํ

๘๑๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ โสณฺฑพฺพายตฺนํ? ปถวิธาคู...เป... โสณฺฑพฺพธาคู เปสา — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ โสณฺฑพฺพายตฺนํ

๘๑๘. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น โสณฺฑพฺพายตฺนํ? รูปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น โสณฺฑพฺพายตฺนํ

๘๑๙. กตมํ ตํ รูปํ พหิริ น จกฺขุธาคู? รูปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิริ น จกฺขุธาคู

๘๒๐. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุธาคู? จกฺขายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุธาคู

๘๒๑. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จกฺขุธาคู? โสตายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จกฺขุธาคู

๘๒๒. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น โสตธาคฺ...เป... น ฆมานธาคฺ...เป... น จิวหาธาคฺ...เป... น กายธาคฺ? รู
ปายตนํ...เป... กพพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น กายธาคฺฯ

๘๒๓. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายธาคฺ? กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายธาคฺฯ

๘๒๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายธาคฺ? จกฺขายตนํ...เป... จิวหายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายธาคฺฯ

๘๒๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น รูปธาคฺ? จกฺขายตนํ...เป... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น รูปธาคฺฯ

๘๒๖. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปธาคฺ? รูปายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปธาคฺฯ

๘๒๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น รูปธาคฺ? สทฺทายตนํ...เป... กพพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น รูปธาคฺฯ

๘๒๘. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น สทฺทธาคฺ...เป... น คนฺธธาคฺ...เป... น รสธาคฺ ...เป... น โผฏฐพฺพ
ธาคฺ? จกฺขายตนํ...เป... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น โผฏฐพฺพธาคฺฯ

๘๒๙. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ โผฏฐพฺพธาคฺ? โผฏฐพฺพายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ โผฏฐพฺพธาคฺฯ

๘๓๐. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น โผฏฐพฺพธาคฺ? รูปายตนํ...เป... กพพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น
โผฏฐพฺพธาคฺฯ

๘๓๑. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น จกฺขุณฺทริยํ? รูปายตนํ...เป... กพพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น จกฺขุณฺทริย
ฯ

๘๓๒. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุณฺทริยํ? ยํ จกฺขุ จตฺตุนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท...เป... สฺสขุญฺญ คาโม
เปโส — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ จกฺขุณฺทริยํฯ

๘๓๓. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จกฺขุณฺทริยํ? โสตายตนํ...เป... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จกฺขุณฺทริย
ฯ

๘๓๔. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น โสตฺติณฺทริยํ...เป... น ฆานินฺทริยํ...เป... น จิวฺหิณฺทริยํ...เป... น กายินฺท
ริยํ? รูปายตนํ...เป... กพพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น กายินฺทริยํฯ

๘๓๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายินฺทริยํ? โย กาโย จตฺตุนํ มหาวุฏฺฏานํ อุปาทาย ปสาโท...เป... สฺสขุญฺญ คาโม
เปโส — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กายินฺทริยํฯ

๘๓๖. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายินฺนุทฺริยํ? จกฺขายตฺนํ...เป... จิหวายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายินฺนุทฺริยํ

๑

๘๓๗. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น อิตฺถินฺนุทฺริยํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น อิตฺถินฺนุทฺริยํ

๘๓๘. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อิตฺถินฺนุทฺริยํ? ยํ อิตฺถิยา อิตฺถิลิงํ อิตฺถินิมิตฺตํ อิตฺถิกุตุตฺตํ อิตฺถากปฺโป อิตฺถตฺตํ อิตฺถิกาโว —
อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อิตฺถินฺนุทฺริยํ

๘๓๙. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น อิตฺถินฺนุทฺริยํ? ฐปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น อิตฺถินฺนุทฺริยํ

๑

๘๔๐. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น ปุริสินฺนุทฺริยํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น ปุริสินฺนุทฺริยํ

๑

๘๔๑. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ ปุริสินฺนุทฺริยํ? ยํ ปุริสสฺส ปุริสลิงํ ปุริสนิมิตฺตํ ปุริสกุตุตฺตํ ปุริสากปฺโป ปุริสตฺตํ ปุริสกาโว —
อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ ปุริสินฺนุทฺริยํ

๘๔๒. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น ปุริสินฺนุทฺริยํ? ฐปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น ปุริสินฺนุทฺริยํ

๘๔๓. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จีวิตินฺนุทฺริยํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น จีวิตินฺนุทฺริยํ

๘๔๔. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ จีวิตินฺนุทฺริยํ? โย เตสํ ฐปฺปํ นํ ฌมฺมานํ อายุ จูติ ยปฺนา ยปฺนา อิริยนา วุตฺตนา ปาลนา จีวิตํ จีวิตินฺนุทฺริยํ —
อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ จีวิตินฺนุทฺริยํ

๘๔๕. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น จีวิตินฺนุทฺริยํ? ฐปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น จีวิตินฺนุทฺริยํ

๑

๘๔๖. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายวิญญตฺตํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ น กายวิญญตฺตํ

๘๔๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ กายวิญญตฺติ? ยถา กุสละจิตฺตสฺส วา อกุสละจิตฺตสฺส วา อพฺยาภตฺติจิตฺตสฺส วา อภิภูกมฺมตฺตสฺส วา ปฏิภูกมฺมตฺตสฺส วา อาโลเกนฺตสฺส วา วิโลเกนฺตสฺส วา สมฺมิลฺลเนนฺตสฺส วา ปสาเรนฺตสฺส วา กายสฺส ฉมกฺกนา สนฺฉมกฺกนา สนฺฉมกฺกิตฺตํ วิญญตฺติ วิญญาปนา วิญญาปิตตํ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ กายวิญญตฺติฯ

๘๔๘. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น กายวิญญตฺติ? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น กายวิญญตฺติฯ

๘๔๙. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺติกํ น วจฺจิวิญญตฺติ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺติกํ น วจฺจิวิญญตฺติฯ

๘๕๐. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ วจฺจิวิญญตฺติ? ยถา กุสละจิตฺตสฺส วา อกุสละจิตฺตสฺส วา อพฺยาภตฺติจิตฺตสฺส วา วาจา คิรา พฺยปรปฺโป อุตฺถิรณํ โสโส ฆอสกมฺมํ วาจา วจฺเจโก, อयํ วุจฺจติ วาจาฯ ยถา ตาย วาจาฯ วิญญตฺติ วิญญาปนา วิญญาปิตตํ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ วจฺจิวิญญตฺติ ฯ

๘๕๑. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น วจฺจิวิญญตฺติ? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น วจฺจิวิญญตฺติฯ

๘๕๒. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺติกํ น อาภาสธาตฺวํ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺติกํ น อาภาสธาตฺวํฯ

๘๕๓. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อาภาสธาตฺวํ? โย อาภาโส อาภาสคํ อมํ อมคํ วิวโร วิวรคํ อสมฺมุญฺหํ จตฺตฺติ มหาภูเตหิ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อาภาสธาตฺวํฯ

๘๕๔. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น อาภาสธาตฺวํ? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น อาภาสธาตฺวํฯ

๘๕๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺติกํ น อาโปธาตฺวํ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺติกํ น อาโปธาตฺวํฯ

๘๕๖. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ อาโปธาตฺวํ? ยํ อาโป อาโปคํ สินฺเนโห สินฺเนหคํ พนฺธนคํ รูปสฺส — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ อาโปธาตฺวํฯ

๘๕๗. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น อาโปธาตฺวํ? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น อาโปธาตฺวํฯ

๘๕๘. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น ลหฺตา? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น ลหฺตาฯ

๘๕๙. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส ลหฺตา? ยํ รูปํ สฺส ลหฺตา ลหฺปริณามตา อทฺนฺชนตา อวิตฺถนตา — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส ลหฺตาฯ

๘๖๐. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส น ลหฺตา? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส น ลหฺตาฯ

๘๖๑. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น มฺหฺตา? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น มฺหฺตาฯ

๘๖๒. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส มฺหฺตา? ยํ รูปํ สฺส มฺหฺตา มหฺทวตา อกฺกขพฺตา อกฺกนิตา — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส มฺหฺตาฯ

๘๖๓. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส น มฺหฺตา? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส น มฺหฺตาฯ

๘๖๔. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น กมฺมณฺญตา? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น กมฺมณฺญตาฯ

๘๖๕. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส กมฺมณฺญตา? ยํ รูปํ สฺส กมฺมณฺญตา กมฺมณฺญตฺตํ กมฺมณฺญภาโว — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส กมฺมณฺญตาฯ

๘๖๖. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส น กมฺมณฺญตา? รูปายตฺนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส น กมฺมณฺญตาฯ

๘๖๗. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น อุปจโย? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปํ สฺส น อุปจโยฯ

๘๖๘. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส อุปจโย? โย อายตฺนํ นํ อจโย, โส รูปํ สฺส อุปจโย — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ รูปํ สฺส อุปจโยฯ

๘๖๕. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น อุปจโย? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น อุปจโยฯ

๘๖๖. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปสฺส น สนฺตติ? จกฺขายตนํ...เป.... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปสฺส น สนฺตติฯ

๘๖๗. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส สนฺตติ? โย รูปสฺส อุปจโย, สา รูปสฺส สนฺตติ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส สนฺตติฯ

๘๖๘. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น สนฺตติ? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น สนฺตติฯ

๘๖๙. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปสฺส น ชรตา? จกฺขายตนํ...เป.... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปสฺส น ชรตาฯ

๘๗๐. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส ชรตา? ยา รูปสฺส ชรา ชีรณตา ขณฺณํ จํ ปาลิํ จํ วลิตฺตจฺจตา อายุโน สํหานิ อินฺทริ ยานํ ปริปาโก — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส ชรตาฯ

๘๗๑. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น ชรตา? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น ชรตาฯ

๘๗๒. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปสฺส น อนิจฺจตา? จกฺขายตนํ...เป.... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ รูปสฺส น อนิจฺจตาฯ

๘๗๓. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส อนิจฺจตา? โย รูปสฺส ขโย วโย เกโท ปริเกโท อนิจฺจตา อนฺตรธานํ — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส อนิจฺจตาฯ

๘๗๔. กตมํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น อนิจฺจตา? รูปายตนํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ พาหิรํ รูปสฺส น อนิจฺจตาฯ

๘๗๕. กตมํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กน กพฺพิกาโร อาหาโร? จกฺขายตนํ...เป.... กายายตนํ — อิทํ ตํ รูปํ อหฺมตฺตํ กน กพฺพิกาโร อาหาโร ฯ

๘๘๐. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ กพพีกาโร อาหาโร? โอทโน กุมมาโส สตตุ มจฺโณ มํสํ ชีรํ ทธิ สปปิ นวนิํเต เตลํ มฐฺ ฬาคิํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ ยมฺหิ ยมฺหิ ชนปเท เตสํ เตสํ สตฺตานํ มฺขาสิยํ ทนฺตวิฆาทนํ คลฺหฺโณหรณิยํ กุจฺฉิวิฏฺฏมฺภนํ ยาย โอชาย สตฺตา ยาเปนฺติ — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ กพพีกาโร อาหาโรฯ

๘๘๑. กตมํ ตํ รูปํ พหิรํ น กพพีกาโร อาหาโร? รูปายตนํ...เป.... รูปสฺส อนิจฺจา — อิทํ ตํ รูปํ พหิรํ น กพพีกาโร อาหาโรฯ

เอวํ ติวิเรน รูปสงฺคโหฯ

ติกฺกิตฺเตโสฯ

จตุกกํ

๘๘๒. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา อุปาติณฺณํ? จกฺขายตนํ...เป.... กายายตนํ, อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสฺสินฺทริยํ ชีวิตฺถินฺทริยํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ อากาสธาคู รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา อุปาติณฺณํฯ

๘๘๓. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา อนุปาติณฺณํ? สทฺทายตนํ กายวิญฺญตฺติ วจิวิญฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มฺหฺตา รูปสฺส กมฺมญฺญตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจา, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ อากาสธาคู รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา อนุปาติณฺณํฯ

๘๘๔. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อุปาติณฺณํ? กมฺมสฺส กตฺตฺตา โผฏฺฐพฺพายตนํ อาโปธาคู — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อุปาติณฺณํฯ

๘๘๕. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อนุปาติณฺณํ? น กมฺมสฺส กตฺตฺตา โผฏฺฐพฺพายตนํ อาโปธาคู — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อนุปาติณฺณํฯ

๘๘๖. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา อุปาติณฺณูปาทานิยํ? จกฺขายตนํ...เป.... กายายตนํ, อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสฺสินฺทริยํ ชีวิตฺถินฺทริยํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ อากาสธาคู รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา อุปาติณฺณูปาทานิยํฯ

๘๘๗. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา อนุปาติณฺณูปาทานิยํ? สทฺทายตนํ กายวิญฺญตฺติ วจิวิญฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มฺหฺตา รูปสฺส กมฺมญฺญตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจา, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ อากาสธาคู รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา อนุปาติณฺณูปาทานิยํฯ

๘๘๘. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อุปาทิตถูปาทานิยํ? กมฺมสฺส กตตฺตา โสภณฺทพฺพายตฺนํ อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อุปาทิตถูปาทานิยํ

๘๘๙. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อนฺูปาทิตถูปาทานิยํ? น กมฺมสฺส กตตฺตา โสภณฺทพฺพายตฺนํ อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อนฺูปาทิตถูปาทานิยํ

๘๘๐. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา สปฺปปฏิภํ? จกฺขายตฺนํ...เป... รสายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา สปฺปปฏิภํ

๘๘๑. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา อปฺปปฏิภํ? อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา อปฺปปฏิภํ

๘๘๒. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา สปฺปปฏิภํ? โสภณฺทพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา สปฺปปฏิภํ

๘๘๓. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อปฺปปฏิภํ? อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา อปฺปปฏิภํ

๘๘๔. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา โอพาริกํ? จกฺขายตฺนํ...เป... รสายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา โอพาริกํ

๘๘๕. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา สุขุมํ อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา สุขุมํ

๘๘๖. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา โอพาริกํ? โสภณฺทพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา โอพาริกํ

๘๘๗. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา สุขุมํ? อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา สุขุมํ

๘๘๘. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา ทูเร? อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา ทูเร

๘๘๙. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา สนฺติเก? จกฺขายตฺนํ...เป... รสายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา สนฺติเก

๘๙๐. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา ทูเร? อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา ทูเร

๘๙๑. กตมํ ตํ รูปํ โน อุปาทา สนฺติเก? โสภณฺทพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ โน อุปาทา สนฺติเก

๘๙๒. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิตถฺ สนิทฺสสนํ? กมฺมสฺส กตตฺตา รูปรายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิตถฺ สนิทฺสสนํ

๘๙๓. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิตถฺ อนิทฺสสนํ? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ, อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวิตฺถินฺทริยํ, ยํ วา ปณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โสภณฺทพฺพายตฺนํ อากาสธาคฺ อาโปธาคฺ รูปสฺส อุปฺปจฺโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิตถฺ อนิทฺสสนํ

๕๐๔. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณณํ สนิทสฺสนํ? น กมฺมสฺส กตตคา รุปายตฺตํ – อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณณํ สนิทสฺสนํ?

๕๐๕. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณํ อนิทสฺสนํ? สทฺทหายตฺนํ กายวิณฺญตฺติ วจีวิณฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหตฺตา รูปสฺส
กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตา , ยํ วา ปณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฺฐพฺ
พายตฺนํ อากาสชาตฺตา อาโปชาตฺตา รูปสฺส อปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิหํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณํ อนิทสฺสนํ

๕๐๖. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณํ สปปญฺหิ? จกฺขายตฺนํ...เป.... กายายตฺนํ, ยํ วา ปณฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตํ
 ตา รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐัพพายตฺนํ — อิหํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณํ สปปญฺหิฯ

๕๐๗. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ อปปฏิณฺหํ? อิตฺถินุทริยํ ปุริสินุทริยํ จีวิตินุทริยํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา อาภาสชาติ อาโปชาติ รูปสฺส อปฺปโย รูปสฺส สนนฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิหํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ อปปฏิณฺหํ?

๕๐๘. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาதிณฺณํ สปปปฏิจํ? สาทหายตณฺ, ยํ วา ปนณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตณฺ
คนฺธายตณฺ รสายตณฺ โผฏฐัพพายตณฺ — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาதிณฺณํ สปปปฏิจํ?

๕๐๕. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิฉณํ อุปปฏิกขํ? กายวิณญตติ วจิวิณญตติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มุหฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนณฺญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตฺตา อาภาสธาตุ อาโปธธาตุ รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส สนตฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิฉณํ อุปปฏิกขํ?

๕๑๐. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ มหาวุตฺตํ? กมฺมสฺส กตตฺตา โสภุญฺสพฺพายตฺนํ อาโปธาคู — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ มหาวุตฺตํ

๕๑๑. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ น มหาภูตํ? จกฺขายตฺนํ . . . เป . . . กายายตฺนํ อิตฺถินทฺริยํ ปฺริสินทฺริยํ ชีวิตินทฺริยํ, ยํ วา ปนญญมฺปิ อุตฺติ รูปํ มมฺมุสฺส กตตฺตา รูปรายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ อากาสนาตฺตํ รูปสฺส อุปจโย รูปรสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ น มหาภูตํ

๕๑๒. กตมัตถ์รูปอนุภาทิณณั มหาภูต? น กมมสฺส กตตฺตา โภฏฐพฺพายตณั อาโปธาคู— อิหัตถ์รูปอนุภาทิณณั
มหาภูตํ

๕๑๓. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณณํ น มหาภูตํ? สทฺหาขตนํ กายวิณฺญตฺติ วจฺจิวิณฺญตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มฺหฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตา รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนณฺญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตา รูปายตนํ คนฺธายตนํ รสายตนํ อา กาสชาต รูปสฺส อปฺงโย รูปสฺส สนตฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณณํ น มหาภูตํ

๕๑๔. กตัม! ติรูปุ อูปาทิณณ โอพาริกิ? จกขายตณ...เป... กายายตณ, ขิ วา ปนณณุมปิ อตติ รูปิ กम्मสฺส กตตุ
 ตา รูปายตณ คณธายตณ รสายตณ โสภณูปายตณ — อิทํ ติรูปุ อูปาทิณณ โอพาริกิ?

๕๑๕. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ สุขมฺ? อิตถินุทริยํ ฐริสินุทริยํ ชีวิตินุทริยํ, ยํ วา ปณณญมฺปิ อตถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา
อากาสชาตฺตา อาโปชาตฺตา รูปสฺส อุปฺงโย รูปสฺส สมนตฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ สุขมฺ?

๕๖. กตัม! ตํรูปํ อนุปาทิณฺณํ โอฟาริกํ? สทฺธทายตฺถํ, ยํ วา ปนญฺญมปี อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺถํ
 คนฺธายตฺถํ รสายตฺถํ โผฏฐัพพายตฺถํ — อิทํ ตํรูปํ อนุปาทิณฺณํ โอฟาริกํ?

๕๔๗. กตมํ ตํ รูปํ อนุภาทิณณํ สุขมํ? กายวิณญตติ วิจิณญตติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มุหฺตา รูปสฺส มมฺมณฺญตา รูปสฺส ชรตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ พา นนฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น มมฺมสฺส กตตฺตา อาภาสธาตุ อาปิทธาตุ รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนตฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุภาทิณณํ สุขมํ.

๕๑๘. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ ทูเร? อิตฺถินทฺริยํ ปริสินทฺริยํ ชีวิตินทฺริยํ, ยํ วา ปนญฺญมปิ อุตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺวา
 อากาสชาต อาโปชาต รูปสฺส อุบฺจโย รูปสฺส สนตฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิหํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ ทูเรฯ

๔๔. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ สนฺติเก? จกฺขายตฺนํ...เป... กายายตฺนํ, ขํวา ปณฺณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตวา
รูปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐัพฺพายตฺนํ— อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณณํ สนฺติเกฯ

๔๒๐. กตมํ ตํ รูปํ อนุภาทิณณํ ทูเร? กายวิณญฺชติ วจฺจิวิณญฺชติ รูปสฺส ลหฺตฺตา รูปสฺส มฺหฺตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา, ยํ วา ปนณฺญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา อาภาสธาคฺคฺ อาปฺปธาคฺคฺ รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส สนตฺติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุภาทิณณํ ทูเรฯ

๕๒๑. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณณํ สนติเก? สทฺททายตฺถํ, ขํ วา ปนญฺญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺถํ
 คนฺธายตฺถํ รสายตฺถํ โสภณูปายตฺถํ — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณณํ สนติเกฯ

๕๒๒. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณูปาทานิยํ สนิทสฺสนํ? กมฺมสฺส กตตุตา รูปายตน์ — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณูปาทานิยํ สนิทสฺสนํฯ

๕๒๓. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณูปาทานียํ อนิทฺตสฺสนํ? จกฺขายตฺตนํ...เป.... กายายตฺตนํ, อิตฺถินุทฺทริยํ ปุริสินุทฺทริยํ ชีวี
ดินุทฺทริยํ, ยํ วา ปนญฺญมฺปิ อตฺถนิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา กนฺธายตฺตนํ รสายตฺตนํ โผฏฐพฺพายตฺตนํ อากาสนาตฺตํ อาโปธาคู รูปสฺส
อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิณฺณูปาทานียํ อนิทฺตสฺสนํฯ

๕๒๔. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณปาทานิยํ สนิทสฺสนํ? น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณปาทา
นิยํ สนิทสฺสนํฯ

๔๒๕. กตมํ ตํ รูปํ อนุภาทิณฺณปาทานิยํ อนิทฺตฺสนํ? สทฺททายตฺนํ กายวิณฺญตฺติ วิจิวิณฺญตฺติ รูปสฺส ตฺหตฺตา รูปสฺส มฺหตฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา, ขํ วา ปนณฺญมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา กนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โสณฺฑรพฺพายตฺนํ อากาสาตฺตา อาโปธาตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุภาทิณฺณปาทานิยํ อนิทฺตฺสนํฯ

๕๒๖. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิลฺลณฺอุปาทานํ สປปฺปญฺญํ? จกฺขายตฺถ...เป... กายายตฺถ, ยํ วา ปนลฺลณฺมปิ อตฺถิ รูปํ
กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตฺถ, คนฺธายตฺถ, รัสสาตฺถ, โสณฺฑรฺฐพฺพายตฺถ — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิลฺลณฺอุปาทานํ สປปฺปญฺญํ?

๕๒๗. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทิสฺสนฺนาทานิยํ อปฺปภินฺทํ อิตฺถินทริยํ ปุริสินทริยํ จีวิตินทริยํ, ยํ วา ปนลฺลณฺมปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตคา อากาสรตฺถ อโปกฺขตฺถ รูปสฺส อุจฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทิสฺสนฺนาทานิยํ อปฺปภินฺทํ

๕๒๘. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิถณฺณปาทานิยํ สປປฺธิทฺธิ? สทฺทพายตฺนํ, ขํ วา ปนญฺญมฺปิ อตฺติ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รู
 ปายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิถณฺณปาทานิยํ สປປฺธิทฺธิ?

๕๒๕. กตมํ ตํ รูปํ อนุภาทิณฺณปาทานิยํ อปฺปฏิมิ? กายวิณฺณตฺติ วจฺจิณฺณตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มฺหฺตา รูปสฺส กมฺมณฺณตฺตา รูปสฺส ชรตฺตา รูปสฺส อนิจฺจตฺตา, ยํ วา ปณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตฺตา อาภาสชาตฺตา อาโปชาตฺตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อนุภาทิณฺณปาทานิยํ อปฺปฏิมิ?

๕๓๐. กตมํ ตํ รูปํ อupaธิณฺณupaทานิยํ มหาภูตํ? กมฺมสฺส กตตฺตา โสภณูปายตนํ อาโปธาดู – อิทํ ตํ รูปํ อupaธิณฺณupaทานิยํ มหาภูตํ ฯ

๕๓๑. กตมํ ตํ รูปํ อุปาधिณฺณปาทานิยํ น มหาภูตํ? จกฺขายตณฺ...เป.... กายายตณฺ อิตฺถินฺทริยํ ปุริสินฺทริยํ จิวฺติณฺทริยํ, ยํ วา ปนณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปํ กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตณฺ คนฺธายตณฺ รสายตณฺ อากาสชาตฺต รูปสฺส อุปฺปายํ รูปสฺส สมนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาधिณฺณปาทานิยํ น มหาภูตํ?

๕๓๒. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณปาทานิยํ มหากุตฺ? น กมฺมสฺส กตฺตฺตา โสภุสฺสพฺพายตฺนํ อาโปธตฺ — อิทํ ตํ รูปํ อนุปาทิณฺณปาทานิยํ มหากุตา

๕๓๓. กตมํ ตํ รูปํ อนุปาทีถญฺญาทานิยํ น มหาภูตํ? สทฺทายตณํ กายวิญญตฺติ วิจิวิญญตฺติ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มุหฺตา รูปสฺส กมฺมฉลฺยาตฺตา รูปสฺส ชรฺตา รูปสฺส อนิจฺจตา, ยํ วา ปนณฺณมปี อตฺถิ รูปํ น กมฺมสฺส กตตฺตา รูปายตณํ

๕๔๓. กตมํ ตํ รูปํ สปปญฺหิ น อนินทริยํ? รูปายคณํ...เป.... โสภณูปายคณํ — อิทํ ตํ รูปํ สปปญฺหิ น อนินทริยํ?

๕๔๔. กตมํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ อินฺทริยํ? อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ อินฺทริยํ

๕๔๕. กตมํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ น อินฺทริยํ? กายวิญญตฺติ วจฺจิวิญญตฺติ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ น อินฺทริยํ

๕๔๖. กตมํ ตํ รูปํ สปฺปปฏิภมํ มหาภูตํ? โสภณฺฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ สปฺปปฏิภมํ มหาภูตํ

๕๔๗. กตมํ ตํ รูปํ สปฺปปฏิภมํ น มหาภูตํ? จกฺขยตฺนํ...เป... รสยตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ สปฺปปฏิภมํ น มหาภูตํ

๕๔๘. กตมํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ มหาภูตํ? อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ มหาภูตํ

๕๔๙. กตมํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ น มหาภูตํ? อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อปฺปปฏิภมํ น มหาภูตํ

๕๕๐. กตมํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ โอฟาริกํ? จกฺขณฺทริยํ...เป... กายินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ โอฟาริกํ

๕๕๑. กตมํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ สุขมํ? อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ สุขมํ

๕๕๒. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ โอฟาริกํ? รุปายตฺนํ...เป... โสภณฺฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ โอฟาริกํ

๕๕๓. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ สุขมํ? กายวิญญตฺติ วจฺจิวิญญตฺติ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ สุขมํ

๕๕๔. กตมํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ ทูเร? อิตฺถินฺทริยํ ปฺริสินฺทริยํ ชีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ ทูเร

๕๕๕. กตมํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ สนฺติเก? จกฺขณฺทริยํ...เป... กายินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ อินฺทริยํ สนฺติเก

๕๕๖. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ ทูเร? กายวิญญตฺติ วจฺจิวิญญตฺติ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ ทูเร

๕๕๗. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ สนฺติเก? รุปายตฺนํ...เป... โสภณฺฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ สนฺติเก

๕๕๘. กตมํ ตํ รูปํ มหาภูตํ โอฟาริกํ? โสภณฺฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ มหาภูตํ โอฟาริกํ

๕๕๙. กตมํ ตํ รูปํ มหาภูตํ สุขมํ? อาโปธาคฺ — อิทํ ตํ รูปํ มหาภูตํ สุขมํ

๕๖๐. กตมํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ โอฟาริกํ? จกฺขายตฺตนํ...เป... รสายตฺตนํ — อิทํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ โอฟาริกํ

๕๖๑. กตมํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ สุขุมํ? อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ สุขุมํ

๕๖๒. กตมํ ตํ รูปํ มหาภูตํ ทูเร? อาโปธาคู — อิทํ ตํ รูปํ มหาภูตํ ทูเร

๕๖๓. กตมํ ตํ รูปํ มหาภูตํ สนฺติเก? โผฏฐพฺพายตฺตนํ — อิทํ ตํ รูปํ มหาภูตํ สนฺติเก

๕๖๔. กตมํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ ทูเร? อิตฺถินฺทริยํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ ทูเร

๕๖๕. กตมํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ สนฺติเก? จกฺขายตฺตนํ...เป... รสายตฺตนํ — อิทํ ตํ รูปํ น มหาภูตํ สนฺติเก

๕๖๖. รูปายตฺตนํ ทิฏฺฐํ, สทฺทายตฺตนํ สุตํ, กฺขนฺธายตฺตนํ รสายตฺตนํ โผฏฐพฺพายตฺตนํ มุตํ, สพฺพํ รูปํ มนสา วิญญาตํ รูปํ

เอวํ จตฺตพฺพิเชน รูปํ สงฺคโห

จตฺตูกํ

ปฺลยจกํ

๕๖๗. กตมํ ตํ รูปํ ปถวีธาคู? ยํ กกฺขพํขรคํ [ขริคํ (ก.)] กกฺขพตฺตํ กกฺขพภาโว อหฺมตฺตํ วา พหิทฺธา วา อุปาธิณฺณํ วา อนุปาธิณฺณํ วา — อิทํ ตํ รูปํ ปถวีธาคู

๕๖๘. กตมํ ตํ รูปํ อาโปธาคู? ยํ อาโป อาโปคตํ สินฺโน สินฺเนหคตํ พนฺธนคตํ รูปํ สส อหฺมตฺตํ วา พหิทฺธา วา อุปาธิณฺณํ วา อนุปาธิณฺณํ วา — อิทํ ตํ รูปํ อาโปธาคู

๕๖๙. กตมํ ตํ รูปํ เตโชธาคู? ยํ เตโช เตโชคตํ อุตฺตมา อุตฺตมาคตํ อุตฺตมํ อุตฺตมคตํ อหฺมตฺตํ วา พหิทฺธา วา อุปาธิณฺณํ วา อนุปาธิณฺณํ วา — อิทํ ตํ รูปํ เตโชธาคู

๕๗๐. กตมํ ตํ รูปํ วาโยธาคู? ยํ วาโย วาโยคตํ ฌมฺภิตตฺตํ รูปํ สส อหฺมตฺตํ วา พหิทฺธา วา อุปาธิณฺณํ วา อนุปาธิณฺณํ วา — อิทํ ตํ รูปํ วาโยธาคู

๕๗๑. กตมํ ตํ รูปํ อุปาทา? จกฺขายตฺตนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ อุปาทา

เอวํ ปฺลยจวิเชน รูปํ สงฺคโห

ปญจกัฯ

ฉกุกั

๕๗๒. รูปลายตน จกขวิญญูยั รูป, สททายตน โสตวิญญูยั รูป, คนุชยตน ฆานวิญญูยั รูป, รสายตน ชิวหา
วิญญูยั รูป, โผฏฐพพายตน กายวิญญูยั รูป, สพพ รูป มโนวิญญูยั รูปฯ

เอว ฌพิเรน รูปสงคโทฯ

ฉกุกัฯ

สตตกั

๕๗๓. รูปลายตน จกขวิญญูยั รูป, สททายตน โสตวิญญูยั รูป, คนุชยตน ฆานวิญญูยั รูป, รสายตน ชิวหา
วิญญูยั รูป, โผฏฐพพายตน กายวิญญูยั รูป, รูปลายตน สททายตน คนุชยตน รสายตน โผฏฐพพายตน มโนธาควิญ
ญูยั รูป, สพพ รูป มโนวิญญูยั รูปฯ

เอว สตตวิเรน รูปสงคโทฯ

สตตกัฯ

อฏฐกั

๕๗๔. รูปลายตน จกขวิญญูยั รูป, สททายตน โสตวิญญูยั รูป, คนุชยตน ฆานวิญญูยั รูป, รสายตน ชิวหา
วิญญูยั รูป, มนาปิโย โผฏฐพโท สุขสมผลโส กายวิญญูยั รูป, อมนาปิโย โผฏฐพโท ทุกขสมผลโส กายวิญญูยั
รูป, รูปลายตน สททายตน คนุชยตน รสายตน โผฏฐพพายตน มโนธาควิญญูยั รูป, สพพ รูป มโนวิญญูยั รูปฯ

เอว อฏฐวิเรน รูปสงคโทฯ

อฏฐกัฯ

นวกั

๕๗๕. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขณฺทริยํ? ยํ จกฺขุ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อุปาทาย ปสาโท...เป... สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขณฺทริยํ ฯ

๕๗๖. กตมํ ตํ รูปํ โสณฺทริยํ...เป... ฆานินฺทริยํ...เป... ชิวฺหิณฺทริยํ...เป... กายินฺทริยํ ...เป... อิตฺถินฺทริยํ...เป... ปุริสินฺทริยํ...เป... จีวิตินฺทริยํ? โย เตสํ รูปีนํ ฆมฺมานํ อายุ จูติ ขปนา ขาปนา อริยนา วตฺตนา ปาสนา จีวิตํ จีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ จีวิตินฺทริยํ ฯ

๕๗๗. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ? รูปายตฺนํ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ ฯ

เอวํ นววิเชน รูปสงฺคโห ฯ

นวกํ ฯ

ทสํ

๕๗๘. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขณฺทริยํ? ยํ จกฺขุ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อุปาทาย ปสาโท...เป... สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขณฺทริยํ ฯ

๕๗๙. กตมํ ตํ รูปํ โสณฺทริยํ...เป... ฆานินฺทริยํ...เป... ชิวฺหิณฺทริยํ...เป... กายินฺทริยํ...เป... อิตฺถินฺทริยํ...เป... ปุริสินฺทริยํ...เป... จีวิตินฺทริยํ? โย เตสํ รูปีนํ ฆมฺมานํ อายุ จูติ ขปนา ขาปนา อริยนา วตฺตนา ปาสนา จีวิตํ จีวิตินฺทริยํ — อิทํ ตํ รูปํ จีวิตินฺทริยํ ฯ

๕๘๐. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ สปปญฺญํ? รูปายตฺนํ...เป... ใสญฺฐพฺพายตฺนํ — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ สปปญฺญํ ฯ

๕๘๑. กตมํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ อปฺปญฺญํ? กายวิญญุตฺติ...เป... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ รูปํ น อินฺทริยํ อปฺปญฺญํ ฯ

เอวํ ทสฺวิเชน รูปสงฺคโห ฯ

ทสํกํ ฯ

เอกาทสํ

๕๘๒. กตมํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ? ยํ จกฺขุ จตฺตุนํ มหาภูตานิ อุปาทาย ปสาโท...เป... สฺสณฺโณ คาโม เปโส — อิทํ ตํ รูปํ จกฺขายตฺนํ ฯ

๕๘๓. กตมํ ตํ รูปํ โสตายตนํ...เป.... ฆานายตนํ...เป.... จิวิหายตนํ...เป.... กายายตนํ...เป.... รู
ปายตนํ...เป.... สทฺทายตนํ...เป.... คนฺธายตนํ...เป.... รสายตนํ...เป.... โผฏฐัพฺพายตนํ? ปถวิธาคฺ...
เป.... โผฏฐัพฺพธาคฺ เปสํ — อิทํ ตํ รูปํ โผฏฐัพฺพายตนํ

๕๘๔. กตมํ ตํ รูปํ อนิทสฺสนํ อปฺปปฏิขํ ฐมฺมายตนปริยาปนฺนํ? อิตฺถินุทฺธิยํ...เป.... กพฺพิกาโร อาหาโร — อิทํ ตํ
รูปํ อนิทสฺสนํ อปฺปปฏิขํ ฐมฺมายตนปริยาปนฺนํ

เอวํ เอกาทสฺวิเรน รูปสงฺคโห

เอกาทสกะ

อภฺฐมฺภาณวาโร

รูปวิกิตฺติ

รูปกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ

๓. นิกุเขปกณฺฑํ

ติคนิกฺเขปํ

๕๘๕. กตเม ฐมฺมา กุสลา? ติณิ กุสลมฺมฺลานิ — อโลโก, อโทโส, อโมโห; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ,
สญฺญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺมูฏฺฐานํ กายกมฺมํ, วจีกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิเม ฐมฺมา กุสลา

๕๘๖. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ติณิ อกุสลมฺมฺลานิ — โลโก, โทโส, โมโห; ตเตกฺกฺภูฏา จ กิเลสํ; ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนากฺขนฺโธ, สญฺญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺมูฏฺฐานํ กายกมฺมํ, วจีกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิเม ฐมฺ
มา อกุสลา

๕๘๗. กตเม ฐมฺมา อพฺยากตา? กุสลาकुสลानํ ฐมฺมานํ วิปากา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปริยาปนฺนา;
เวทนากฺขนฺโธ, สญฺญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ; เข จ ฐมฺมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปา
กา; สพฺพญฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาคฺ — อิเม ฐมฺมา อพฺยากตา

๕๔๘. กตเม ทุมมา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา? สุขภูมิยํ กามาวจร, รูปาวจร, อปรียาปนฺเน, สุขํ เวทนํ ฐเปตฺวา; ตํสมฺปยุตฺโต สลฺยณฺทกฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิเม ทุมมา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตาฯ

๕๔๙. กตเม ทุมมา ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา? ทุกฺขภูมิยํ กามาวจร, ทุกฺข์ เวทนํ ฐเปตฺวา; ตํสมฺปยุตฺโต สลฺยณฺทกฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิเม ทุมมา ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตาฯ

๕๕๐. กตเม ทุมมา อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา? อทุกฺขมสุขภูมิยํ กามาวจร, รูปาวจร, อรูปาวจร, อปรียาปนฺเน, อทุกฺขมสุขํ เวทนํ ฐเปตฺวา; ตํสมฺปยุตฺโต สลฺยณฺทกฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิเม ทุมมา อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตาฯ

๕๕๑. กตเม ทุมมา วิปากา? กุสลากุสลาณํ ทุมมานํ วิปากา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปรียาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิเม ทุมมา วิปากาฯ

๕๕๒. กตเม ทุมมา วิปากธมฺมทุมมา? กุสลากุสลา ทุมมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปรียาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิเม ทุมมา วิปากธมฺมทุมมาฯ

๕๕๓. กตเม ทุมมา เนววิปากนวิปากธมฺมทุมมา? เข จ ทุมมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา, สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิเม ทุมมา เนววิปากนวิปากธมฺมทุมมาฯ

๕๕๔. กตเม ทุมมา อุปาธิณฺณปาทานิยา? สาสว กุสลากุสลาณํ ทุมมานํ วิปากา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; ยลฺยจ รูปํ กมฺมสุตฺต กตฺตฺตา — อิเม ทุมมา อุปาธิณฺณปาทานิยาฯ

๕๕๕. กตเม ทุมมา อนฺุปาธิณฺณปาทานิยา? สาสว กุสลากุสลา ทุมมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; เข จ ทุมมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา; ยลฺยจ รูปํ น กมฺมสุตฺต กตฺตฺตา — อิเม ทุมมา อนฺุปาธิณฺณปาทานิยาฯ

๕๕๖. กตเม ทุมมา อนฺุปาธิณฺณอนฺุปาทานิยา? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลาณิ จ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิเม ทุมมา อนฺุปาธิณฺณอนฺุปาทานิยาฯ

๕๕๗. กตเม ทุมมา สํกิลฺยฐสํกิลฺยิกา? ติณฺณิ อกุสละมฺลานิ — โลโก, โทโส, โมโห; ตเทกฺกฐา จ กิลฺยิกา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; ตํสมฺกฺกฐานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิเม ทุมมา สํกิลฺยฐสํกิลฺยิกาฯ

๕๕๘. กตเม ฐมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลิเกกา? สาสวา กุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, ฐปฺปาวจฺรา, อรุปฺปาวจฺรา; รูปกฺขนฺโธ, เวทนากฺขนฺโธ , สลฺยญฺญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลิเกกา

๕๕๙. กตเม ฐมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลิเกกา? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลิเกกา

๑๐๐๐. กตเม ฐมฺมา สวิตกฺกสวิจารา? สวิตกฺกสวิจารญฺมียํ กามาวจเร, ฐปฺปาวจเร, อปรียาปนฺเน , วิตฺถกฺกวิจारे ฐฺเปตฺวา; ตํสฺมปฺยฺตุโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา สวิตกฺกสวิจารา

๑๐๐๑. กตเม ฐมฺมา อวิตกฺกวิจารมตฺตา? อวิตกฺกวิจารมตฺตญฺมียํ ฐปฺปาวจเร, อปรียาปนฺเน, วิจาร์ ฐฺเปตฺวา; ตํสฺมปฺยฺตุโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา อวิตกฺกวิจารมตฺตา

๑๐๐๒. กตเม ฐมฺมา อวิตกฺกอวิจารา? อวิตกฺกอวิจารญฺมียํ กามาวจเร, ฐปฺปาวจเร , อรุปฺปาวจเร, อปรียาปนฺเน; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ; สพฺพญจ ฐฺปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อวิตกฺกอวิจารา

๑๐๐๓. กตเม ฐมฺมา ปิตฺติสทฺคตา? ปิตฺติญฺมียํ กามาวจเร, ฐปฺปาวจเร, อปรียาปนฺเน , ปิตฺติ ฐฺเปตฺวา; ตํสฺมปฺยฺตุโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา ปิตฺติสทฺคตา

๑๐๐๔. กตเม ฐมฺมา สุขสทฺคตา? สุขญฺมียํ กามาวจเร, ฐปฺปาวจเร, อปรียาปนฺเน, สุขํ ฐฺเปตฺวา; ตํสฺมปฺยฺตุโต สลฺยญฺญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา สุขสทฺคตา

๑๐๐๕. กตเม ฐมฺมา อุเปกฺขาสทฺคตา? อุเปกฺขาญฺมียํ กามาวจเร, ฐปฺปาวจเร, อรุปฺปาวจเร, อปรียาปนฺเน, อุเปกฺขํ ฐฺเปตฺวา; ตํสฺมปฺยฺตุโต สลฺยญฺญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา อุเปกฺขาสทฺคตา

๑๐๐๖. กตเม ฐมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพา? ตีณิ สํโยชนานิ — สกฺกายทฺธิญฺญิ, วิจิกิฉฺฉา, สีลพฺพตฺปฺรามาโส

๑๐๐๗. ตตฺถ กตมา สกฺกายทฺธิญฺญิ? อิทฺธ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺโช อริยานํ อทฺธสฺสาวี อริยธฺมฺมสฺส อโกวิโท อริยธฺมฺเม อวินิโต สปรุสฺริสํ อทฺธสฺสาวี สปรุสฺริสธฺมฺมสฺส อโกวิโท สปรุสฺริสธฺมฺเม อวินิโต ฐฺปํ อตฺตโต สมนุสฺสติ, ฐฺปาวนฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา ฐฺปํ, ฐฺปสฺมิมํ วา อตฺตานํ เวทนํ อตฺตโต สมนุสฺสติ, เวทนาวนฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา เวทนํ, เวทนาย วา อตฺตานํ สลฺยญฺญํ อตฺตโต สมนุสฺสติ, สลฺยญฺญาวนฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา สลฺยญฺญํ, สลฺยญฺญาย วา อตฺตานํ สงฺขารํ อตฺตโต สมนุสฺสติ, สงฺขารวณฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา สงฺขารํ, สงฺขารสฺสุ วา อตฺตานํ วิญฺญานํ อตฺตโต สมนุสฺสติ, วิญฺญานวณฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา วิญฺญานํ, วิญฺญานสฺมิมํ วา อตฺตานํ ยถา เอวรูปา ทฺธิญฺญิ ทฺธิญฺญิถตฺตํ ทฺธิญฺญิกหนํ ทฺธิญฺญิกนฺดาโร ทฺธิญฺญิวิสูกายิกํ [ทฺธิญฺญิวิสูกายิถ (สี.)] ทฺธิญฺญิวิปฺสนฺนทิตฺตํ ทฺธิญฺญิสํโยชนํ คาโห ปฏิกฺคคาโห อภินิเวโส ปฺรามาโส กุมฺมกฺโค มิฉฺฉาปโธ มิฉฺฉจฺจตฺตํ ติตฺถายตฺตนํ วิปริยาสคฺคคาโห — อยํ วุจฺจติ สกฺกายทฺธิญฺญิ

๑๐๐๘. ตตถ กตมา วิจิจจนา? สตุถริ กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, ฐมฺเม กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, สงฺฆเ กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, สิกฺขาย กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, อปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจนฺติ, อิทปฺปจฺยตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ กงฺขติ วิจิจฺจนฺติฯ ยา เอวรูปา กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตฺตํ วิมฺติ วิจิจฺจนา ทเวพุทฺถํ ทเวธาปโล สัสโย อนกัสมฺภาโห อาสฺสปฺปนา ปริสฺสปฺปนา อปริโยคาหนา ธมฺมิตฺตํ จิตฺตํ มโนวิเลโข — อํ วุจฺจติ วิจิจฺจนาฯ

๑๐๐๙. ตตถ กตโม สีสัพฺพตฺปรรามาโส? อโธ พหิทฺธา สมณพฺราหฺมณานํ ‘สึเลน สุทฺธิ, วเตน สุทฺธิ, สีสัพฺพเตน สุทฺธิ’ติ ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคฺคํ ทิฏฺฐิกหนํ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรรามาโส กุมฺมกฺโข มิจฺฉาปโล มิจฺฉตฺตํ คิตฺถายตฺนํ วิปริยาสกฺคาโห — อํ วุจฺจติ สีสัพฺพตฺปรรามาโสฯ

๑๐๑๐. อิมานิ ตึณิ สํโยชนานิ; ตเตกฺกฺฐา จ กิเลสา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺภูฐานํ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ — อิม ฐมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ

๑๐๑๑. กตเม ฐมฺมา ภาวนาย ปหาตพฺพา? อวเสโส โลโภ, โทโส, โมโห; ตเตกฺกฺฐา จ กิเลสา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺภูฐานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิม ฐมฺมา ภาวนาย ปหาตพฺพาฯ

๑๐๑๒. กตเม ฐมฺมา เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพา? กุสลาพฺยาทตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปริยาปฺนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ ; สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพาฯ

๑๐๑๓. กตเม ฐมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา? ตึณิ สํโยชนานิ — สกฺกายทิฏฺฐิ, วิจิจฺจนา, สีสัพฺพตฺปรรามาโสฯ

๑๐๑๔. ตตถ กตมา สกฺกายทิฏฺฐิ...เป.... อํ วุจฺจติ สกฺกายทิฏฺฐิฯ

๑๐๑๕. ตตถ กตมา วิจิจฺจนา...เป.... อํ วุจฺจติ วิจิจฺจนาฯ

๑๐๑๖. ตตถ กตโม สีสัพฺพตฺปรรามาโส...เป.... อํ วุจฺจติ สีสัพฺพตฺปรรามาโสฯ

๑๐๑๗. อิมานิ ตึณิ สํโยชนานิ; ตเตกฺกฺฐา จ กิเลสา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺภูฐานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิม ฐมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกาฯ ตึณิ สํโยชนานิ — สกฺกายทิฏฺฐิ, วิจิจฺจนา, สีสัพฺพตฺปรรามาโส — อิม ฐมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ ตเตกฺกฺฐา จ กิเลสา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺภูฐานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิม ฐมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๑๐๑๘. กตเม ฐมา ภวานาย ปหาตพพเหตุกา? อวเสโส โลโก, โทโส, โมโห — อิม ฐมา ภวานาย ปหาตพพเหตุฯ ตเทกฏฐา จ กิเลสา; ตัมปยุตโต เวทนากุขนุโ...เป.... วิญญานกุขนุโ; ตัมภูฐานัน กายกมม, วจิกมม, มโนกมม — อิม ฐมา ภวานาย ปหาตพพเหตุกาฯ

๑๐๑๙. กตเม ฐมา เนว ทสฺสเนน น ภวานาย ปหาตพพเหตุกา? เต ฐเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปรียาปนฺนา; เวทนากุขนุโ, สลฺยาณกุขนุโ, สงฺขารกุขนุโ, วิญญานกุขนุโ; สพฺพญจ รูป, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา เนว ทสฺสเนน น ภวานาย ปหาตพพเหตุกาฯ

๑๐๒๐. กตเม ฐมา อายคามิโน? สาสว กุสลากุสลา ฐมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; เวทนากุขนุโ...เป.... วิญญานกุขนุโ — อิม ฐมา อายคามิโนฯ

๑๐๒๑. กตเม ฐมา อปจยคามิโน? จตุตาโร มคฺคา อปรียาปนฺนา — อิม ฐมา อปจยคามิโนฯ

๑๐๒๒. กตเม ฐมา เนว อายคามิโน อปจยคามิโน? กุสลากุสลา ฐมานัน วิปาคา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปรียาปนฺนา ; เวทนากุขนุโ...เป.... วิญญานกุขนุโ; เข จ ฐมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปาคา; สพฺพญจ รูป, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา เนว อายคามิโน อปจยคามิโนฯ

๑๐๒๓. กตเม ฐมา เสกฺขา? จตุตาโร มคฺคา อปรียาปนฺนา, เภฏฐิมาณี จ ตีณิ สามญฺญผลานิ — อิม ฐมา เสกฺขาฯ

๑๐๒๔. กตเม ฐมา อเสกฺขา? อุปริฏฐิมิ [\[อุปริมฺ\(สุยา.\)\]](#) อรหตฺตผลํ — อิม ฐมา อเสกฺขาฯ

๑๐๒๕. กตเม ฐมา เนวเสกฺขนาเสกฺขา? เต ฐเม ฐเปตฺวา, อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; เวทนากุขนุโ...เป.... วิญญานกุขนุโ; สพฺพญจ รูป, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา เนวเสกฺขนาเสกฺขาฯ

๑๐๒๖. กตเม ฐมา ปริตฺตา? สพฺเพว กามาวจรา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา; รูปกุขนุโ...เป.... วิญญานกุขนุโ — อิม ฐมา ปริตฺตาฯ

๑๐๒๗. กตเม ฐมา มหคฺคตา? รูปาวจรา, อรูปาวจรา, กุสลาพฺยากตา ฐมา; เวทนากุขนุโ...เป.... วิญญานกุขนุโ — อิม ฐมา มหคฺคตาฯ

๑๐๒๘. กตเม ฐมา อปฺปมาณา? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อปฺปมาณาฯ

๑๐๒๕. กตเม ฐมฺมา ปรีตคารมมณา? ปรีตเต ฐมฺเม อารพฺภ เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อีเม ฐมฺมา ปรีตคารมมณาฯ

๑๐๓๐. กตเม ฐมฺมา มหคฺคคารมมณา? มหคฺคเต ฐมฺเม อารพฺภ เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อีเม ฐมฺมา มหคฺคคารมมณาฯ

๑๐๓๑. กตเม ฐมฺมา อปฺปมาณารมมณา? อปฺปมาเณ ฐมฺเม อารพฺภ เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อีเม ฐมฺมา อปฺปมาณารมมณาฯ

๑๐๓๒. กตเม ฐมฺมา หีนา? ตีณิ อกุสลมูลานิ — โลภ, โทโส, โมห; ตเทกฺกุฐา จ กิเลสา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ; ตํสมฺภูฐานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อีเม ฐมฺมา หีนาฯ

๑๐๓๓. กตเม ฐมฺมา มชฺฌิมา? สาสวา กุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, รูปกฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ — อีเม ฐมฺมา มชฺฌิมาฯ

๑๐๓๔. กตเม ฐมฺมา ปณฺธิตา? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อีเม ฐมฺมา ปณฺธิตาฯ

๑๐๓๕. กตเม ฐมฺมา มิจฺจุตฺตนิยตา? ปญฺจ กมฺมานิ อานนฺตริกานิ, ยา จ มิจฺฉาทิฏฺฐินิยตา — อีเม ฐมฺมา มิจฺจุตฺตนิยตาฯ

๑๐๓๖. กตเม ฐมฺมา สมฺมตฺตนิยตา? จตฺตาโร มคฺคา อปรียาปนฺนา — อีเม ฐมฺมา สมฺมตฺตนิยตาฯ

๑๐๓๗. กตเม ฐมฺมา อนิยตา? เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา, อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปรียาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ; สพฺพพญฺจ รูป, อสงฺขตา จ ธาตุ — อีเม ฐมฺมา อนิยตาฯ

๑๐๓๘. กตเม ฐมฺมา มคฺคการมมณา? อริยมคฺคํ อารพฺภ เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อีเม ฐมฺมา มคฺคการมมณาฯ

๑๐๓๙. กตเม ฐมฺมา มคฺคเหตุกา? อริยมคฺคสมฺภวํ มคฺคกฺขานิ ฐฺเปตฺวา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ — อีเม ฐมฺมา มคฺคเหตุกาฯ อริยมคฺคสมฺภวํ สมฺมาทิฏฺฐิ มคฺโค เจว เหตุ จ, สมฺมาทิฏฺฐิ ฐฺเปตฺวา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ — อีเม ฐมฺมา มคฺคเหตุกาฯ อริยมคฺคสมฺภวํ อโลภ, อโทโส, อโมห — อีเม ฐมฺมา มคฺคเหตุฯ ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ — อีเม ฐมฺมา มคฺคเหตุกาฯ

๑๐๔๐. กตเม ฐมฺมา มกุคาธิปติโน? อริยมคฺคํ อธิปตํ กริตฺวา เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา มกุคาธิปติโนฯ อริยมคฺคสมํกฺกิสฺส วิมฺสาธิปเตยฺยํ มคฺคํ ภาวยนฺตสฺส วิมฺสํ ฐฺเปตฺวา; ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา มกุคาธิปติโนฯ

๑๐๔๑. กตเม ฐมฺมา อุปฺปนฺนา? เย ฐมฺมา ซาตา ภูตา สลฺยซาตา นิพฺพตฺตา อภินิพฺพตฺตา ปาตุภูตา อุปฺปนฺนา สมฺอุปฺปนฺนา อญฺญูตฺตา สมฺญฺญูตฺตา อุปฺปนฺนา อุปฺปนฺนํเสน สงฺกหิตา, ฐปํ [ฐปา (พหุส)], เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารา, วิญฺญาณํ — อิม ฐมฺมา อุปฺปนฺนาฯ

๑๐๔๒. กตเม ฐมฺมา อนุปฺปนฺนา? เย ฐมฺมา อซาตา อภูตา อสลฺยซาตา อนิพฺพตฺตา อนภินิพฺพตฺตา อปาตุภูตา อนุปฺปนฺนา อสมฺอุปฺปนฺนา อญฺญูตฺตา อสมฺญฺญูตฺตา อนุปฺปนฺนา อนุปฺปนฺนํเสน สงฺกหิตา, ฐปํ, เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารา, วิญฺญาณํ — อิม ฐมฺมา อนุปฺปนฺนาฯ

๑๐๔๓. กตเม ฐมฺมา อุปฺปาติโน? กุสลากุสลานํ ฐมฺมานํ อวิปฺกฺกวิปากานํ วิปากา กามาจฺจรา, ฐปาจฺจรา, อรุปาจฺจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ; ยถ ฐปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา อุปฺปชฺชิสฺสตี — อิม ฐมฺมา อุปฺปาติโนฯ

๑๐๔๔. กตเม ฐมฺมา อตีตา? เย ฐมฺมา อตีตา นิรุทฺธา วิคฺตา วิปริณฺตา อตฺถงฺกตา อพฺกตฺถงฺกตา อุปฺปชฺชิตฺวา วิคฺตา อตีตา อตีตํเสน สงฺกหิตา, ฐปํ, เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารา, วิญฺญาณํ — อิม ฐมฺมา อตีตาฯ

๑๐๔๕. กตเม ฐมฺมา อนาคตา? เย ฐมฺมา อซาตา อภูตา อสลฺยซาตา อนิพฺพตฺตา อภินิพฺพตฺตา อปาตุภูตา อนุปฺปนฺนา อสมฺอุปฺปนฺนา อญฺญูตฺตา อสมฺญฺญูตฺตา อนาคตา อนาคตํเสน สงฺกหิตา, ฐปํ, เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารา, วิญฺญาณํ — อิม ฐมฺมา อนาคตาฯ

๑๐๔๖. กตเม ฐมฺมา ปจฺจุปนฺนา? เย ฐมฺมา ซาตา ภูตา สลฺยซาตา นิพฺพตฺตา อภินิพฺพตฺตา ปาตุภูตา อุปฺปนฺนา สมฺอุปฺปนฺนา อญฺญูตฺตา สมฺญฺญูตฺตา ปจฺจุปนฺนา ปจฺจุปนฺนํเสน สงฺกหิตา, ฐปํ, เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารา, วิญฺญาณํ — อิม ฐมฺมา ปจฺจุปนฺนาฯ

๑๐๔๗. กตเม ฐมฺมา อตีตารมฺมณา? อตีเต ฐมฺเม อารพฺภ เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อตีตารมฺมณาฯ

๑๐๔๘. กตเม ฐมฺมา อนาคตารมฺมณา? อนาคเต ฐมฺเม อารพฺภ เย อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิม ฐมฺมา อนาคตารมฺมณาฯ

๑๐๔๙. กตเม ฐมฺมา ปจฺจุปปนฺนารมฺมณา? ปจฺจุปปนฺเน ฐมฺเม อารพฺภ ยะ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิมะ ฐมฺมา ปจฺจุปปนฺนารมฺมณาฯ

๑๐๕๐. กตเม ฐมฺมา อชฺมุตฺตา? ยะ ฐมฺมา เตสํ เตสํ สุตฺตानํ อชฺมุตฺตํ ปจฺจุตฺตํ นียตา ปาฏิปฺปคฺคฺลิกา อุปาธิณฺณา, รูปี, เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารรา, วิญฺญาณํ — อิมะ ฐมฺมา อชฺมุตฺตาฯ

๑๐๕๑. กตเม ฐมฺมา พหิทฺธา? ยะ ฐมฺมา เตสํ เตสํ ปฺรเสตฺตानํ ปฺรปฺปคฺคฺลานํ อชฺมุตฺตํ ปจฺจุตฺตํ นียตา ปาฏิปฺปคฺคฺลิกา อุปาธิณฺณา, รูปี, เวทนา, สลฺยญา, สงฺขารรา, วิญฺญาณํ — อิมะ ฐมฺมา พหิทฺธาฯ

๑๐๕๒. กตเม ฐมฺมา อชฺมุตฺตพหิทฺธา? ตถฺกยํ — อิมะ ฐมฺมา อชฺมุตฺตพหิทฺธาฯ

๑๐๕๓. กตเม ฐมฺมา อชฺมุตฺตารมฺมณา? อชฺมุตฺเต ฐมฺเม อารพฺภ ยะ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิมะ ฐมฺมา อชฺมุตฺตารมฺมณาฯ

๑๐๕๔. กตเม ฐมฺมา พหิทฺธารมฺมณา? พหิทฺธา ฐมฺเม อารพฺภ ยะ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิมะ ฐมฺมา พหิทฺธารมฺมณาฯ

๑๐๕๕. กตเม ฐมฺมา อชฺมุตฺตพหิทฺธารมฺมณา? อชฺมุตฺตพหิทฺธา ฐมฺเม อารพฺภ ยะ อุปฺปชฺชนฺติ จิตฺตเจตฺติกา ฐมฺมา — อิมะ ฐมฺมา อชฺมุตฺตพหิทฺธารมฺมณาฯ

๑๐๕๖. กตเม ฐมฺมา สนิทฺสฺสนสฺปฺปฏฺิมา? รูปายตฺนํ — อิมะ ฐมฺมา สนิทฺสฺสนสฺปฺปฏฺิมาฯ

๑๐๕๗. กตเม ฐมฺมา อนิทฺสฺสนสฺปฺปฏฺิมา? จกฺขายตฺนํ, โสตฺตายตฺนํ, ฆานายตฺนํ, ชิวฺหายตฺนํ, กายายตฺนํ, สทฺทายตฺนํ, กฺนฺธายตฺนํ, รสายตฺนํ, โผฏฺฐพฺพายตฺนํ — อิมะ ฐมฺมา อนิทฺสฺสนสฺปฺปฏฺิมาฯ

๑๐๕๘. กตเม ฐมฺมา อนิทฺสฺสนอปปฏฺิมา? เวทฺนากฺขนฺโร, สลฺยญฺกฺขนฺโร, สงฺขารกฺขนฺโร, วิญฺญาณกฺขนฺโร; ยลฺลจ รูปี อนิทฺสฺสนํ อปปฏฺิณํ ฐมฺมายตฺนปฺริยาปฺนฺนํ; อสงฺขตา จ ธาตุ — อิมะ ฐมฺมา อนิทฺสฺสนอปปฏฺิมาฯ

ติกํฯ

ทฺถกนิกฺเขปํ

เหตุไฉจฺจุจกํ

๑๐๕๕. กตเม ฐมา เหตุ? ตโย กุสเลเหตุ, ตโย อกุสเลเหตุ, ตโย อพยากตเหตุ, นว กามาวจรเหตุ ๗ รูปาวจรเหตุ, ๗ อรูปาวจรเหตุ, ๗ อปริยาปนเหตุฯ

๑๐๖๐. ตตถ กตเม ตโย กุสเลเหตุ? อโลโก, อโทโส, อโมโหฯ

๑๐๖๑. ตตถ กตโม อโลโก? โย อโลโก อลฺลภณา อลฺลภิตตํ อสाराโค อสารชฺชนา อสารชฺชิตตํ อนภิขฺฆา อโลโก กุสเลมฺมํ — อํ วุจฺจติ อโลโกฯ

๑๐๖๒. ตตถ กตโม อโทโส? โย อโทโส อทฺธสฺสา อทฺธสฺสิตตํ เมตฺติ เมตฺตายนา เมตฺตายิตตํ อนฺนททา อนฺนททายนา อนฺนทายิตตํ หิเตสฺสิตา อนุกมฺปา อพฺยาปาโท อพฺยาปฺชฺโช อโทโส กุสเลมฺมํ — อํ วุจฺจติ อโทโสฯ

๑๐๖๓. ตตถ กตโม อโมโห? ทุกฺขे ญฺญํ, ทุกฺขสมฺมทฺথে ญฺญํ, ทุกฺขนิโรธเ ญฺญํ, ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ญฺญํ, ปุพฺพทฺเต ญฺญํ, อปรนฺเต ญฺญํ, ปุพฺพทฺตาปรนฺเต ญฺญํ, อิทปฺปจฺยตา ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ ญฺญํ, ยา เอว รูปา ปญฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ฐมฺมวิจโย สลฺลภฺขณา อุลฺลภฺขณา ปจฺจุปลภฺขณา ปณฺทิจฺจํ โกสฺลํ เนปฺปญฺญํ เวทฺทฺทฺตา จินฺตา อูปปริกฺขา ฐีริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสณา สมฺปชฺชญฺํ ปโตโท ปญฺญา ปญฺญินฺทริยํ ปญฺญาพลํ ปญฺญาสทฺถํ ปญฺญาปาสาโท ปญฺญาอาโลโก ปญฺญาโอภาโส ปญฺญาปชฺชโชโต ปญฺญารตนํ อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ อโมโหฯ

อิม ตโย กุสเลเหตุฯ

๑๐๖๔. ตตถ กตเม ตโย อกุสเลเหตุ? โลโก, โทโส, โมโหฯ

๑๐๖๕. ตตถ กตโม โลโก? โย ราโค สาราโค อนฺนโย อนฺนโรธ นนฺที นนฺทีราโค [นนฺทีราโค (สี.)] จิตฺตสฺส สาราโค อิจฺฉา มุจฺฉา อหฺโมसानํ เคะโ ปลิเคโ สงฺโก ปงฺโก เอชา มายา ชนิกา สญฺชนํ สัพฺพิณํ [สัพฺพิณํ (สี.)] ชาลินํ สรีตา วิสฺตติกา สุตฺตํ วิสฺฐา อายุหิณํ [อายุหิณํ (สี. สฺยา.)] ทฺติยา ปณฺธิ กวนฺเตติ วณฺ วนฺโถ สนฺถโว สีนโห อเปกฺขา ปฏิพฺนฺธุ อาสา อาสิสฺสา อาสิสฺสิตตํ [อาสิสฺสา อาสิสฺสิตตํ (สี. สฺยา.)] รูปาสา สทฺทาสา คณฺธาสา รสาสา โสณฺฐพฺพาสา ลาภาสา ธนาสา ปุตฺตาสา จีวิตาสา ขปฺปา ปชฺปฺปา อภิขปฺปา ขปฺปา ขปฺปนา ขปฺปิตตํ โลลุปฺปี โลลุปฺปายนา โลลุปฺปายิตตํ ปุจฺฉชฺชิกตา [ปุจฺฉชฺชิกตา (สฺยา.)] ปุจฺฉชฺชิกตา (สี.)] สาธุกมฺยตา อธมฺมราโค วิสมโลโก นิกฺกนฺติ นิคามนา ปตฺถนา ปิหนฺนา สมฺปตฺถนา กามตฺถนา ภวตฺถนา วิภวตฺถนา รูปตฺถนา อรูปตฺถนา นิโรธตฺถนา รูปตฺถนา สทฺทตฺถนา คณฺธตฺถนา รสตฺถนา โสณฺฐพฺพตฺถนา ฐมฺมตฺถนา โอโสม โยโค คณฺโถ อุปาทานํ อวารณํ นีวรณํ ฉาทณฺํ พนฺธณํ อุปกฺกิลโส อนฺุสโย ปริยฺญูฐานํ ลตา เววิจฺฉํ ทุกฺขมฺมํ ทุกฺขนิทานํ ทุกฺขปฺปกโว มารปาโส มารพพิสํ มารวิสโย ตณฺหานํ ตณฺหาชาลํ ตณฺหากทฺทลํ ตณฺหาสมฺมทฺโท อภิขฺฆา โลโก อกุสเลมฺมํ — อํ วุจฺจติ โลโกฯ

๑๐๖๖. ตตถ กตโม โทโส? อนตฺถํ เม อจฺริติ อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จรติติ อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ อามาโต ชายติ, ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป.... อนตฺถํ จรติ...เป.... อนตฺถํ จริสฺสตีติ อามาโต ชายติ, อป

ปียสฺส เม อมณาปสฺส อตฺถํ อจริ...เป.... อตฺถํ จรติ...เป.... อตฺถํ จริสฺสตีติ อามาโต ชายติ, อฏฺฐาเน วา ปน อามาโต
ชายติฯ โย เอวรูป จิตฺตสฺส อามาโต ปฏฺิมาโต ปฏฺิหมํ ปฏฺิวิโรโห โกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส สมฺปโทโส
จิตฺตสฺส พยาปคฺติ มโนปโทโส โกโห กุหฺมณา กุหฺมิตคฺคํ โทโส ทุสฺสณา ทุสฺสิตคฺคํ พยาปคฺติ พยาปชฺชณา พยาปชฺชิตคฺคํ วิ
โรโห ปฏฺิวิโรโห จณฺหิวกุํ อสุโรโป อนตฺตมนตา จิตฺตสฺส — อยํ วุจฺจติ โทโสฯ

๑๐๖๗. ตตฺถ กตโม โมโห? ทุกฺเข อณฺเณ, ทุกฺขสมุทฺথে อณฺเณ, ทุกฺขนิโรธฺ อณฺเณ, ทุกฺขนิโรธคามินิยา
ปฏฺิปทาเย อณฺเณ, ปุพฺพนฺเต อณฺเณ, อปรนฺเต อณฺเณ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อณฺเณ, อิทปฺปจฺยตา ปฏฺิจฺจสมฺปปฺนฺเน
สุ รมฺเมสุ อณฺเณ, ยํ เอวรูปํ อณฺเณ อทฺสฺสนํ อนภิสฺมโย อนนฺุโพโห อสมฺุโพโห อปฺปฏฺิเวโร อสํคาหนา อปริโยคา
หนา อสมเปกฺขณา อปฺปจฺยเวกฺขณา อปฺปจฺยกฺขมฺมํ ทุมฺเมชฺฌํ พาลุญํ อสมฺปชฺญญํ โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา อวิชฺ
โชโม อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรียภูฏานํ อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสฺสมฺมํ — อยํ วุจฺจติ โมโหฯ

อิมํ ตโย อกุสฺสเหตุฯ

๑๐๖๘. ตตฺถ กตเม ตโย อพฺยากตเหตุ? กุสฺถานํ วา รมฺมานํ วิปากโต กิริยาพฺยากตฺสฺ วา รมฺเมสุ อโลโก อโทโส
อโมโห — อิมํ ตโย อพฺยากตเหตุฯ

๑๐๖๙. ตตฺถ กตเม นว กามาวจรเหตุ? ตโย กุสฺลเหตุ, ตโย อกุสฺลเหตุ, ตโย อพฺยากตเหตุ — อิมํ นว กามาวจรเห
ตฺสุฯ

๑๐๗๐. ตตฺถ กตเม ฌ รูปาวจรเหตุ? ตโย กุสฺลเหตุ, ตโย อพฺยากตเหตุ — อิมํ ฌ รูปาวจรเหตุฯ

๑๐๗๑. ตตฺถ กตเม ฌ อรูปาวจรเหตุ? ตโย กุสฺลเหตุ, ตโย อพฺยากตเหตุ — อิมํ ฌ อรูปาวจรเหตุฯ

๑๐๗๒. ตตฺถ กตเม ฌ อปริยาปฺนฺนเหตุ? ตโย กุสฺลเหตุ, ตโย อพฺยากตเหตุ — อิมํ ฌ อปริยาปฺนฺนเหตุฯ

๑๐๗๓. ตตฺถ กตเม ตโย กุสฺลเหตุ? อโลโก, อโทโส, อโมโหฯ

๑๐๗๔. ตตฺถ กตโม อโลโก? โย อโลโก อลฺลพฺภณา อลฺลพฺภิตคฺคํ อสาราโค อสารชฺชณา อสารชฺชิตคฺคํ อนภิชฺฌา
อโลโก กุสฺสมฺมํ — อยํ วุจฺจติ อโลโกฯ

๑๐๗๕. ตตฺถ กตโม อโทโส? โย อโทโส อทฺสฺสณา อทฺสฺสิตคฺคํ...เป.... อพฺยาปาโท อพฺยาปฺชฺโช อโทโส
กุสฺสมฺมํ — อยํ วุจฺจติ อโทโสฯ

๑๐๗๖. ตตฺถ กตโม อโมโห ? ทุกฺเข ญฺเณ, ทุกฺขสมุทฺথে ญฺเณ, ทุกฺขนิโรธฺ ญฺเณ, ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏฺิปทาเย
ญฺเณ, ปุพฺพนฺเต ญฺเณ, อปรนฺเต ญฺเณ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต ญฺเณ, อิทปฺปจฺยตา ปฏฺิจฺจสมฺปปฺนฺเนสุ รมฺเมสุ ญฺเณ, ยา เอ

รฐา ปณฺญา ปชานนา วิจโย ปวิจโย ธรรมวิจโย สลฺลภณฺหา อุลฺลภณฺหา ปจฺจุปฺลภณฺหา ปณฺทิจฺจํ โกสฺสํ เณปฺยญฺญํ เวทฺทยา
จินฺดา อุปปริกฺขา ภูริ เมธา ปริณายิกา วิปสฺสนา สมฺปชฺฌญฺ ปโตโท ปณฺญา ปณฺณินฺทริยํ ปณฺญาพฺลํ ปณฺญาสตุํ ปณฺญาปา
สาโท ปณฺญาอาโลโก ปณฺญาโอภาโส ปณฺญาปชฺโชโต ปณฺญารตนํ อโมโห ธรรมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ ธรรมวិทยสมฺโพชฌนฺโค
มกฺกญฺจํ มกฺคปริยาปนฺนํ — อหํ วุจฺจติ อโมโหฯ

อิมํ คโย กุสฺลเหตุฯ

๑๐๗๗. กตมํ กตเม คโย อพฺยากตเหตุ? กุสฺลํ ธรรมํ วิปากโต อโลโก อโทโส อโมโห — อิมํ คโย อพฺยากตเหตุฯ
อิมํ จ อปริยาปนฺนเหตุ — อิมํ ธรรมา เหตุฯ

๑๐๗๘. กตเม ธรรมา น เหตุ? เต ธรรมเม ฐเปตฺวา, อวเสสา กุสฺลากุสฺลาพฺยากตา ธรรมา กามาจฺจรา, รฐาจฺจรา, อรฐ
ปาวจฺจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สพฺพญฺจ รฐํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิมํ ธรรมา น เหตุ
ฯ

๑๐๗๙. กตเม ธรรมา สเหตุกา? เตหิ ธรรมเมหิ ยะ ธรรมา สเหตุกา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิมํ
ธรรมา สเหตุกา ฯ

๑๐๘๐. กตเม ธรรมา อเหตุกา? เตหิ ธรรมเมหิ ยะ ธรรมา อเหตุกา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ,
สพฺพญฺจ รฐํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิมํ ธรรมา อเหตุกาฯ

๑๐๘๑. กตเม ธรรมา เหตุสมฺปยุตฺตา? เตหิ ธรรมเมหิ ยะ ธรรมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ
— อิมํ ธรรมา เหตุสมฺปยุตฺตาฯ

๑๐๘๒. กตเม ธรรมา เหตุวิปยุตฺตา? เตหิ ธรรมเมหิ ยะ ธรรมา วิปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ,
สพฺพญฺจ รฐํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิมํ ธรรมา เหตุวิปยุตฺตาฯ

๑๐๘๓. กตเม ธรรมา เหตุเจว สเหตุกา จ? โลโก โมหน เหตุเจว สเหตุโก จ, โมโห โลเกน เหตุเจว สเหตุโก จ,
โทโส โมหน เหตุเจว สเหตุโก จ, โมโห โทเสน เหตุเจว สเหตุโก จ; อโลโก อโทโส อโมโห, เต อณฺณมณฺณญฺ เหตุเจว
สเหตุกา จ — อิมํ ธรรมา เหตุเจว สเหตุกา จฯ

๑๐๘๔. กตเม ธรรมา สเหตุกา เจว น จ เหตุ? เตหิ ธรรมเมหิ ยะ ธรรมา สเหตุกา เต ธรรมเม ฐเปตฺวา, เวทนาภฺขณฺโธ...
เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิมํ ธรรมา สเหตุกา เจว น จ เหตุฯ

๑๐๘๕. กตเม ชมฺมา เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จ? โลโก โมหน เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺโต จ, โมโห โลเกน เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺโต จ, โทโส โมหน เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺโต จ, โมโห โทเสน เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺโต จ; อโลโก อโทโส อโมโห , เต อญฺญมณฺญํ เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จ — อิม ชมฺมา เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๐๘๖. กตเม ชมฺมา เหตุสมฺปยุตฺตา เจว น จ เหตุ? เตหิ ชมฺเมหิ ye ชมฺมา สมฺปยุตฺตา เต ชมฺเม รูปเปตฺวา, เวทนา กฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณ กฺขนฺโธ — อิม ชมฺมา เหตุสมฺปยุตฺตา เจว น จ เหตุฯ

๑๐๘๗. กตเม ชมฺมา น เหตุ สเหตุกา? เตหิ ชมฺเมหิ ye ชมฺมา น เหตุ สเหตุกา เวทนา กฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณ กฺขนฺโธ — อิม ชมฺมา น เหตุ สเหตุกาฯ

๑๐๘๘. กตเม ชมฺมา น เหตุ อเหตุกา? เตหิ ชมฺเมหิ ye ชมฺมา น เหตุ อเหตุกา เวทนา กฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณ กฺขนฺโธ, สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ชมฺมา น เหตุ อเหตุกาฯ

ฉฺพนฺตรทฺถํ

๑๐๘๙. กตเม ชมฺมา สปปจฺจยา? ปญจ กฺขนฺธา — รูป กฺขนฺโธ, เวทนา กฺขนฺโธ, สณฺญา กฺขนฺโธ , สงฺขาร กฺขนฺโธ, วิญฺญาณ กฺขนฺโธ — อิม ชมฺมา สปปจฺจยาฯ

๑๐๙๐. กตเม ชมฺมา อปปจฺจยา? อสงฺขตา ชาติ — อิม ชมฺมา อปปจฺจยาฯ

๑๐๙๑. กตเม ชมฺมา สงฺขตา? ye เต ชมฺมา สปปจฺจยา, เตว เต ชมฺมา สงฺขตาฯ

๑๐๙๒. กตเม ชมฺมา อสงฺขตา? โย เอว โส ชมฺโม อปปจฺจโย, โส เอว โส ชมฺโม อสงฺขโตฯ

๑๐๙๓. กตเม ชมฺมา สนิทฺสุตฺตา? รูปายตฺนํ — อิม ชมฺมา สนิทฺสุตฺตา ฯ

๑๐๙๔. กตเม ชมฺมา อนิทฺสุตฺตา? จกฺขา ยตฺนํ...เป.... โผฏฐพฺพายตฺนํ, เวทนา กฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณ กฺขนฺโธ, ยถา รูปํ อนิทฺสุตฺตํ อปปปฏิณฺ्हํ ชมฺมา ยตฺนปริยาปฺนฺนํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ชมฺมา อนิทฺสุตฺตาฯ

๑๐๙๕. กตเม ชมฺมา สปปปฏิณา? จกฺขา ยตฺนํ...เป.... โผฏฐพฺพายตฺนํ — อิม ชมฺมา สปปปฏิณาฯ

๑๐๙๖. กตเม ชมฺมา อปปปฏิณา? เวทนา กฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณ กฺขนฺโธ, ยถา รูปํ อนิทฺสุตฺตํ อปปปฏิณฺ्हํ ชมฺมา ยตฺนปริยาปฺนฺนํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ชมฺมา อปปปฏิณาฯ

๑๐๙๗. กตเม ชมฺมา รูปิโน? จตฺตาโร จ มหาภูตา จตฺตุนฺณจ มหาภูตานํ อุปาทาย รูปํ — อิม ชมฺมา รูปิโนฯ

๑๑๐๓. ตตฺถ กตโม กามาสโว? โย กาเมสุ กามจฺจนฺโท กามราโค กามนฺนํทํ กามตฺตนา กามสิเนโห กามปริพาโห
กามมฺจุณา กามชฺโชสานํ — อํ วุจฺจติ กามาสโวฯ

๑๑๐๔. ตตฺถ กตโม กวาสโว? โย ภเวสุ ภวจฺจนฺโท [ภวจฺจนฺโท (ส. สุยา.)] ภวราโค ภวณฺนํทํ ภวตฺตนา ภวสิเนโห
ภวปริพาโห ภวมฺจุณา ภวชฺโชสานํ — อํ วุจฺจติ กวาสโวฯ

๑๑๐๕. ตตฺถ กตโม ทิฏฐาสโว? สสฺสโต โลโกติ วา, อสสฺสโต โลโกติ วา, อนฺตวา โลโกติ วา, อนนฺตวา โลโกติ
วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ นฺติ วา, อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรํ นฺติ วา, โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา,
โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา; ยา เอวรูปา ทิฏฐิ ทิฏฐิคํ
ทิฏฐิคนํ ทิฏฐิกนฺตาโร ทิฏฐิวิสุทฺธายิกํ ทิฏฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฐิสํโยชนํ กาโห ปฏิกฺคาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมคฺโค มิจฺ
ฉาปโล มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริยาสคฺคาโห — อํ วุจฺจติ ทิฏฐาสโวฯ สพฺพปิ มิจฺฉาทิฏฐิ ทิฏฐาสโวฯ

๑๑๐๖. ตตฺถ กตโม อวิชฺชาสโว? ทุกฺขे อญฺญาณํ, ทุกฺขสมฺมตฺเต อญฺญาณํ, ทุกฺขนิโรธํ อญฺญาณํ, ทุกฺขนิโรธคามินิ
ยา ปฏิปฺปทาย อญฺญาณํ, ปุพฺพนฺเต อญฺญาณํ, อปรนฺเต อญฺญาณํ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อญฺญาณํ, อิทปฺปจฺจตา
ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ อญฺญาณํ: ยํ เอวรูปํ อญฺญาณํ อทฺตสํ อนภิสมฺมโย อนนฺนํ โส อสมฺมํ โส อปฺปฏฺเว โส อสํ
กาหนา อปริโยกาหนา อสมฺเปกฺขนา อปฺจฺเจกฺขนา อปฺจฺเจกฺขมํ ทุมฺเมชฺฉํ พาลํ อสมฺปชฺฌนํ โมโห ปโมโห สมฺโมโห
อวิชฺชา อวิชฺชโสม อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานฺตโย อวิชฺชาปริยฺยญฺญานํ อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสลมฺมุตฺ — อํ วุจฺจติ อวิชฺชาสโวฯ

อิม ฐมฺมา อาสวาฯ

๑๑๐๗. กตเม ฐมฺมา โน อาสวา? เต ฐมฺเม รุเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาจฺจรา, รูปาจฺจรา, อรูปา
จฺจรา, อปริยาปฺนฺนา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; สพฺพญฺจ รูปํ อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน อา
สวาฯ

๑๑๐๘. กตเม ฐมฺมา สาสวา? กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาจฺจรา, รูปาจฺจรา, อรูปาจฺจรา; รูปกฺขนฺโธ...
เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา สาสวาฯ

๑๑๐๙. กตเม ฐมฺมา อนาสวา? อปริยาปฺนฺนา มกฺคา จ มกฺกผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อนาสวาฯ

๑๑๑๐. กตเม ฐมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ
— อิม ฐมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตาฯ

๑๑๑๑. กตเม ฐมฺมา อาสววิปฺยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา วิปฺยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺ
โธ; สพฺพญฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อาสววิปฺยุตฺตาฯ

๑๑๑๒. กตเม ชมฺมา อาสวา เจว สาสวา จ? เตเหว อาสวา อาสวา เจว สาสวา จฯ

๑๑๑๓. กตเม ชมฺมา สาสวา เจว โน จ อาสวา? เตหิ ชมฺเมหิ ยะ ชมฺมา สาสวา, เต ชมฺเม ฐเปตฺวา อวเสสา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ชมฺมา กามาวจรา, รูปาวจรา , อรูปาวจรา; รูปกฺขนฺโธ...เป... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิมะ ชมฺมา สาสวา เจว โน จ อาสวาฯ

๑๑๑๔. กตเม ชมฺมา อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จ? กามาสโว อวิชฺชาสเวน อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ, อวิชฺชาสโว กามาสเวน อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ, ภวาสโว อวิชฺชาสเวน อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ, อวิชฺชาสโว ภวาสเวน อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ, ทิฏฐาสโว อวิชฺชาสเวน อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ, อวิชฺชาสโว ทิฏฐาสเวน อาสโว เจว อาสวสมฺปยุตฺโต จ — อิมะ ชมฺมา อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๑๑๕. กตเม ชมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวา? เตหิ ชมฺเมหิ ยะ ชมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ชมฺเม ฐเปตฺวา เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิมะ ชมฺมา อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวาฯ

๑๑๑๖. กตเม ชมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา สาสวา? เตหิ ชมฺเมหิ ยะ ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ชมฺมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, รูปกฺขนฺโธ...เป... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิมะ ชมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา สาสวาฯ

๑๑๑๗. กตเม ชมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวา? อปรียาปนฺนา มกฺกา จ, มกฺกผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิมะ ชมฺมา อาสววิปฺปยุตฺตา อนาสวาฯ

นิกฺเขปกณฺเฑ ปฐมภาณวาโรฯ

สํโยชนโคจฺจกํ

๑๑๑๘. กตเม ชมฺมา สํโยชนา? ทส สํโยชนานิ — กามราคสํโยชนํ, ปภฺนิสํโยชนํ , มานสํโยชนํ, ทิฏฐิสํโยชนํ, วิจิกฺขณาสํโยชนํ, สิลพฺพตฺปราคาสํโยชนํ, ภวราคสํโยชนํ, อิตฺถาสํโยชนํ, มจฺจุรียสํโยชนํ, อวิชฺชาสํโยชนํฯ

๑๑๑๙. ตตฺถ กตมํ กามราคสํโยชนํ? โย กามะสุ กามจฺจนฺโท กามราโค กามนฺนํทํ กามตณฺหา กามสิเนหํ กามปริพาโห กามมูจฺฉา กามชฺโฆสณํ — อิทํ วุจฺจติ กามราคสํโยชนํฯ

๑๑๒๐. ตตฺถ กตมํ ปภฺนิสํโยชนํ? อนตฺถํ เม อจฺริติ อาฆาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จรติติ อาฆาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จริสฺสติติ อาฆาโต ชายติ, ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป... อนตฺถํ จรติ...เป... อนตฺถํ จริสฺสติติ อาฆาโต ชายติ, อปฺปิยสฺส เม อมฺนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป... อนตฺถํ จรติ...เป... อนตฺถํ จริสฺสติติ อาฆาโต ชายติ, อภฺฐานะ วา ปน อาฆาโต ชายติฯ โย เอวํรูปํ จิตฺตสฺส อาฆาโต ปภฺนิมาโต ปภฺนิ ปภฺนิโรโร โโกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส

สมปโทโส จิตตัสส พยาปตติ มโนปโทโส โกโธ กุชฌนา กุชฌิตตํ โทโส ทุสสนา ทุสสิตตํ พยาปตติ พยาปชฌนา พยาปชชิตตํ วิโรโธ ปฏิวิโรโธ จณทิกกํ อสุโรโป อนตตมมตา จิตตัสส — อิทํ วุจจติ ปฏิฆสัโยชนํ

๑๑๒๑. ตตถ กตมํ มานสัโยชนํ? เสยโยหมสมุมีติ มาโน, สทิสหมสมุมีติ มาโน, หีนหมสมุมีติ มาโนฯ โย เอวรูปโป มาโน มณญฺญา มณญฺยิตตํ อุนฺนติ อุนฺนโม **[อุนฺนติ อุนฺนโม (สฺยา.)]** ธโซ สมปคฺคาโห เกตุกมฺยตา จิตตัสส — อิทํ วุจจติ มานสัโยชนํ

๑๑๒๒. ตตถ กตมํ ทิฏฐิสัโยชนํ? สสฺสโต โลโกติ วา, อสฺสโต โลโกติ วา, อนฺตวา โลโกติ วา, อนนฺตวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรณฺติ วา, อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรณฺติ วา, โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺติ วา; ยา เอวรูปา ทิฏฐิ ทิฏฐิตํ ทิฏฐิกหนํ ทิฏฐิกนฺตาโร ทิฏฐิวิสุทฺธายิกํ ทิฏฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฐิสัโยชนํ คาโห ปฏิคฺคาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมกฺโค มิจุ ฉาปโถ มิจุฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริยาสคฺคาโห — อิทํ วุจจติ ทิฏฐิสัโยชนํ ฐเปตฺวา สีสพฺพตฺปรามาสัโยชนํ สพฺพาปี มิจุฉา ทิฏฐิ ทิฏฐิสัโยชนํ

๑๑๒๓. ตตถ กตมํ วิจิกิจฺจาสัโยชนํ? สตุตฺติ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, ฆมฺเม กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, สงฺฆเม กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, สิฏฺขา ย กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, อปรนฺเต กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิกิจฺจติ, อิทปฺปจฺยตา ปฏิจฺจสมฺปฺปนฺเนสุ ฆมฺเมสุ กงฺขติ วิจิกิจฺจติ: ยา เอวรูปา กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตตํ วิมตี วิจิกิจฺจนา ทเวพฺพทํ ทเวรปโถ สัสโย อนกํสคฺคาโห อาสฺสปฺปนา ปริสฺสปฺปนา อปริโยคานา ฅมฺภิตตํ จิตตัสส มโนเวเลโธ — อิทํ วุจจติ วิจิกิจฺจาสัโยชนํ

๑๑๒๔. ตตถ กตมํ สีสพฺพตฺปรามาสัโยชนํ? อิตฺโต พหิทฺธา สมณพฺราหฺมณานํ สีเลน สุทฺธิ วเตน สุทฺธิ สีสพฺพเตน สุทฺธิตฺติ; ยา เอวรูปา ทิฏฐิ ทิฏฐิตํ ทิฏฐิกหนํ ทิฏฐิกนฺตาโร ทิฏฐิวิสุทฺธายิกํ ทิฏฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฐิสัโยชนํ คาโห ปติฏฺฐาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมกฺโค มิจุ ฉาปโถ มิจุฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริยาสคฺคาโห — อิทํ วุจจติ สีสพฺพตฺปรามาสัโยชนํ

๑๑๒๕. ตตถ กตมํ ภาวราคัสัโยชนํ? โย ภเวสุ ภวณฺโท ภวราโค ภวณฺที ภวตฺตนา ภวเสนโห ภวปริพาโห ภวมุจฺฉนา ภวชฺโณสํ — อิทํ วุจจติ ภาวราคัสัโยชนํ

๑๑๒๖. ตตถ กตมํ อิตฺตาสัโยชนํ? ยา ปราภสทฺทการุการมานนฺนทฺนปฺชนาสุ อิตฺตา อิตฺตายนา อิตฺตายิตตํ อฺสุยา อฺสุยนา อฺสุยิตตํ **[อฺสุสฺยา อฺสุสฺยนา อฺสุสฺยิตตํ (ก.)]** — อิทํ วุจจติ อิตฺตาสัโยชนํ

๑๑๒๗. ตตถ กตมํ มจฺจนฺตัสัโยชนํ? ปญฺจ มจฺจนฺตยานิ — อาวสมจฺจนฺตริยํ, กุลมจฺจนฺตริยํ, ลาภมจฺจนฺตริยํ, วนฺณมจฺจนฺตริยํ, ฆมฺมมจฺจนฺตริยํ ยํ เอวรูปํ มจฺเจรํ มจฺจนฺตายนา มจฺจนฺตยิตตํ เววจฺฉํ กทฺธิยํ กฏฺกญฺจกตา อคฺคหิตตํ จิตตัสส — อิทํ วุจจติ มจฺจนฺตัสัโยชนํ

๑๑๒๘. ตตถ กตมํ อวิชาสํโยชนํ? ทุกเข อญฺญาณํ, ทุกขสมุทฺথে อญฺญาณํ, ทุกฺขนิโรธํ อญฺญาณํ, ทุกฺขนิโรธกา
มินิยา ปฏิปทาย อญฺญาณํ, ปุพฺพนฺเต อญฺญาณํ, อปรนฺเต อญฺญาณํ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อญฺญาณํ, อิทปฺปจฺจยตา
ปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ อญฺญาณํ: ยํ เอวรูปํ อญฺญาณํ อทสฺสนํ อนภิสมฺมโย อนนฺุโพโธ อสมฺโพโธ อปฺปปฏิเวโธ อสํ
กาหนา อปริโยคาหนา อสมเปกฺขณา อปฺจฺเจกฺขณา อปฺจฺเจกฺขกมฺมํ ฐมฺเมชฺฌํ พาลุํ อสมฺปชฺฌญํ โมโห ปโมโห สมฺโมโห
อวิชา อวิชาโฆ อวิชาโยโค อวิชานุสโย อวิชาปรีชฺฐฐานํ อวิชาลงฺกิ โมโห อกุสลมฺลํ — อิํ วจฺจติ อวิชาสํ
โยชนํ

อิม ฐมฺมา สํโยชนา

๑๑๒๙. กตเม ฐมฺมา โน สํโยชนา? เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา,
อรูปาवจฺรา, อปริยาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; สทฺทพฺพจ รุปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน
สํโยชนา

๑๑๓๐. กตเม ฐมฺมา สํโยชนิยา? สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปกฺขนฺ
โธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา สํโยชนิยา

๑๑๓๑. กตเม ฐมฺมา อสํโยชนิยา? อปริยาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อสํโยชนิ
ยา

๑๑๓๒. กตเม ฐมฺมา สํโยชนสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขน
โธ — อิม ฐมฺมา สํโยชนสมฺปยุตฺตา

๑๑๓๓. กตเม ฐมฺมา สํโยชนวิปฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขน
โธ; สทฺทพฺพจ รุปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา สํโยชนวิปฺปยุตฺตา

๑๑๓๔. กตเม ฐมฺมา สํโยชนา เจว สํโยชนิยา จ? ตาเนว สํโยชนานิ สํโยชนา เจว สํโยชนิยา จ

๑๑๓๕. กตเม ฐมฺมา สํโยชนิยา เจว โน จ สํโยชนา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา สํโยชนิยา, เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา อวเสสา
สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปกฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม
ฐมฺมา สํโยชนิยา เจว โน จ สํโยชนา

๑๑๓๖. กตเม ฐมฺมา สํโยชนา เจว สํโยชนสมฺปยุตฺตา จ? กามราคสํโยชนํ อวิชาสํโยชนเนน สํโยชนญฺเจว สํโย
ชนสมฺปยุตฺตญฺจ, อวิชาสํโยชนํ กามราคสํโยชนเนน สํโยชนญฺเจว สํโยชนสมฺปยุตฺตญฺจ, ปฏฺฐิสํโยชนํ อวิชาสํโยชนเนน
สํโยชนญฺเจว สํโยชนสมฺปยุตฺตญฺจ, อวิชาสํโยชนํ ปฏฺฐิสํโยชนเนน สํโยชนญฺเจว สํโยชนสมฺปยุตฺตญฺจ, มานสํโยชนํ

อวิชชาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อวิชชาสัโยชนํ มานสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ,
ทัญญูสัโยชนํ อวิชชาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อวิชชาสัโยชนํ ทัญญูสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโย
ชนสมบุยุตตญ, วิจิกิจฉาสัโยชนํ อวิชชาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อวิชชาสัโยชนํ วิจิกิจฉาสัโย
ชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, สัลลพพตปรรามาสสัโยชนํ อวิชชาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ
, อวิชชาสัโยชนํ สัลลพพตปรรามาสสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, ภวราคสัโยชนํ อวิชชาสัโยชเนน สัโย
ชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อวิชชาสัโยชนํ ภวราคสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อัสสาสัโยชนํ อวิช
ชาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อวิชชาสัโยชนํ อัสสาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ,
มจฺฉริยสัโยชนํ อวิชชาสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สัโยชนสมบุยุตตญ, อวิชชาสัโยชนํ มจฺฉริยสัโยชเนน สัโยชนญเจะ สั
โยชนสมบุยุตตญ — อิมะ ธมฺมา สัโยชนา เจะ สัโยชนสมบุยุตตา จฯ

๑๑๓๗. กตเม ธมฺมา สัโยชนสมบุยุตตา เจะ โน จ สัโยชนา? เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา สมบุยุตตา, เต ธมฺเม รูปเปตฺวา
เวทนากฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ — อิมะ ธมฺมา สัโยชนสมบุยุตตา เจะ โน จ สัโยชนาฯ

๑๑๓๘. กตเม ธมฺมา สัโยชนวิปฺปยุตฺตา สัโยชนิยา? เตหิ ธมฺเมหิ เย ธมฺมา วิปฺปยุตฺตา สาสฺวา กุสฺลากุสฺลาพฺยา กตา
ธมฺมา กามาวจรํ, รูปาวจรํ, อรูปาวจรํ; รูปกฺขนฺโธ...เป... วิญญานกฺขนฺโธ — อิมะ ธมฺมา สัโยชนวิปฺปยุตฺตา สั
โยชนิยาฯ

๑๑๓๙. กตเม ธมฺมา สัโยชนวิปฺปยุตฺตา อสัโยชนิยา? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อี
เม ธมฺมา สัโยชนวิปฺปยุตฺตา อสัโยชนิยาฯ

คณฺโถจฺจุลฺกํ

๑๑๔๐. กตเม ธมฺมา คณฺธา? จตฺตาโร คณฺธา — อภิชฺฌา กายคณฺโถ, พฺยาปาโท กายคณฺโถ, สัลลพพตปรรามาส
กายคณฺโถ, อิทํ สจฺจจาณินฺเวโส กายคณฺโถฯ

๑๑๔๑. ตตฺถ กตโม อภิชฺฌา กายคณฺโถ? โย ราโค สาราคโค อนฺนโย อนฺนโร โธ นนฺทึ นนฺทึราโค จิตฺตสฺส สาราคโค อิจ
ฉา มุจฺฉา อหฺมุจฺฉา นํ เคโธ ปลิเคโธ สจฺจโค ปญฺโก เอชา มายา ชนิกา สญฺชนนํ ลีฬฺหิณี ชาลนํ สริตา วิสคฺคิกา สุตฺตํ วิสทฺฐา
อายุหิณี พุคฺคิยา ปณฺธิ ภวเนตฺติ วณฺณํ วณฺโถ สนฺถโว สินฺโห อเปกฺขา ปฏฺธิพฺพธฺ อาสา อาสิสฺสา อาสิสิตฺตํ รูปาสา สทฺทาสา
คณฺธาสา รสาสา โผฏฺฐพฺพาสา ลาภาสา ธนาสา ปุตฺตาสา จีวิตาสา ขปฺปา ปชฺขปฺปา อภิชฺขปฺปา ขปฺปา ขปฺปนา ขปฺปิตฺตํ โล
ลุปฺปํ โลลุปฺปายนา โลลุปฺปายิตฺตํ ปุจฺฉณฺชิกตา สารุกฺขมยตา อธมฺมราโค วิสมโลโก นิกนฺติ นิกามนา ปตฺถนา ปิหนฺนา
สมฺปตฺถนา กามตฺถนา ภวตฺถนา วิภวตฺถนา รูปตฺถนา อรูปตฺถนา นิโรธตฺถนา รูปตฺถนา สทฺทตฺถนา คณฺธตฺถนา
รสตฺถนา โผฏฺฐพฺพตฺถนา ธมฺมตฺถนา โอโฆ โยโค คณฺโถ อุปาทานํ อวฺวณฺณํ นีวฺวณฺณํ ฉาทณฺณํ พนฺธณํ อุปกฺกิลเลโส อนฺนสฺสโย

ปริยฐานันตนา เวจิจฺญํ ทุกขมฺลํ ทุกขนิทานํ ทุกขปฺปกโว มรปาโส มรพฬิํ มรวิสโย ตณฺหานํ ตณฺหาชาลํ ตณฺหาททุกฺลํ ตณฺหาสมุทฺโท อภิขุมา โลโก อกุสลมฺลํ — อํ วุจฺจติ อภิขุมา กายคนฺโถฯ

๑๑๔๒. ตตฺถ กตโม พยาปาโท กายคนฺโถ? อนตฺถํ เม อจฺริํ ติ อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จรติํ ติ อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ อามาโต ชายติ, ปิยสฺส เม มนนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป... อนตฺถํ จรติ...เป... อนตฺถํ จริสฺสตีติ อามาโต ชายติ, อปฺปิยสฺส เม มนนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป... อนตฺถํ จรติ...เป... อนตฺถํ จริสฺสตีติ อามาโต ชายติ, อฏฺฐาเน वा ปน อามาโต ชายติฯ โย เอวฺรูป จิตฺตสฺส อามาโต ปฏฺิมาโต ปฏฺิณํ ปฏฺิวิโรธโกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส สมฺปโทโส จิตฺตสฺส พยาปตฺติ มโนปโทโส โกธो กุชฺฌนา กุชฺฌิตตฺตํ โทโส ทุสฺสนา ทุสฺสิตตฺตํ พยาปตฺติ พยาปชฺชนา พยาปชฺชิตตฺตํ วิโรธो ปฏฺิวิโรธो จณฺทิกุกฺโก อสุโรโป อนตฺตมมฺตา จิตฺตสฺส — อํ วุจฺจติ พยาปาโท กายคนฺโถฯ

๑๑๔๓. ตตฺถ กตโม สิลพฺพตฺตปรามาโส กายคนฺโถ? อิตฺโต พหิทฺธา สมณพฺราหฺมณานํ สีเลนํ สุทฺธิ, วเตนํ สุทฺธิ, สิลพฺพเตนํ สุทฺธิติ: ยะ เอวฺรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคฺคํ ทิฏฺฐิคนฺโร ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปตฺติฐาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมกฺโก มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายคฺนํ วิปริยาสคฺคาโห — อํ วุจฺจติ สิลพฺพตฺตปรามาโส กายคนฺโถฯ

๑๑๔๔. ตตฺถ กตโม อิทํสจฺจาภินิเวโส กายคนฺโถ? สสฺสโต โลโก, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; อสฺสโต โลโก, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; อนนฺตวา โลโก, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; อนนฺตวา โลโก, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สรีรํ, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; โหติ ตถาคโต ปรี มรณา, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; น โหติ ตถาคโต ปรี มรณา, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณา, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา; เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณา, อิทเมวํ สจฺจํ โมฆมมฺมณฺณนฺติ วา: ยะ เอวฺรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคฺคํ ทิฏฺฐิคนฺโร ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปตฺติฐาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมกฺโก มิจฺฉาปโป มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายคฺนํ วิปริยาสคฺคาโห — อํ วุจฺจติ อิทํสจฺจาภินิเวโส กายคนฺโถฯ ฐเปตฺวา สิลพฺพตฺตปรามาโส กายคนฺโถ สพฺพาปิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ อิทํสจฺจาภินิเวโส กายคนฺโถฯ

อิมํ ชมฺมา คนฺถาฯ

๑๑๔๕. กตเม ชมฺมา โน คนฺถา? เต ชมฺเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยาทตา ชมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิมํ ชมฺมา โน คนฺถาฯ

๑๑๔๖. กตเม ชมฺมา คนฺถนฺนิยา? สาสวา กุสลากุสลาพฺยาทตา ชมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิมํ ชมฺมา คนฺถนฺนิยาฯ

๑๑๔๗. กตเม ฐมฺมา อคฺคณฺนิยา? อปริยาปฺนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมฺมา อคฺคณฺนิยา
ฯ

๑๑๔๘. กตเม ฐมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ
— อิม ฐมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตาฯ

๑๑๔๙. กตเม ฐมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา วิปฺยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ,
สพฺพญจ ฐปฺปี อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตาฯ

๑๑๕๐. กตเม ฐมฺมา คณฺถา เจว คณฺถนิยา จ? เตว คณฺถา คณฺถา เจว คณฺถนิยา จฯ

๑๑๕๑. กตเม ฐมฺมา คณฺถนิยา เจว โน จ คณฺถา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา คณฺถนิยา, เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา อวเสสา สาสวา
กฺุสลา กฺุสลาพฺยา กตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, ฐฺปา วจฺรา, อรฺุปา วจฺรา; ฐฺปา ภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา
คณฺถนิยา เจว โน จ คณฺถาฯ

๑๑๕๒. กตเม ฐมฺมา คณฺถา เจว คณฺถสมฺปยุตฺตา จ? สึลฺพพตฺตปฺรามาโส กายคฺคฺโค อภิชฺฌากายคฺคฺเคน คณฺโถ เจว
คณฺถสมฺปยุตฺโต จ, อภิชฺฌากายคฺคฺโค สึลฺพพตฺตปฺรามาเสน กายคฺคฺเคน คณฺโถ เจว คณฺถสมฺปยุตฺโต จ, อิทฺถจฺจาภินิเวโส
กายคฺคฺโค อภิชฺฌากายคฺคฺเคน คณฺโถ เจว คณฺถสมฺปยุตฺโต จ, อภิชฺฌากายคฺคฺโค อิทฺถจฺจาภินิเวเสน กายคฺคฺเคน คณฺโถ
เจว คณฺถสมฺปยุตฺโต จ — อิม ฐมฺมา คณฺถา เจว คณฺถสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๑๕๓. กตเม ฐมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตา เจว โน จ คณฺถา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา
เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา คณฺถสมฺปยุตฺตา เจว โน จ คณฺถาฯ

๑๑๕๔. กตเม ฐมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา คณฺถนิยา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา วิปฺยุตฺตา สาสวา กฺุสลา กฺุสลาพฺยา กตา ฐมฺ
มา กามาวจฺรา, ฐฺปา วจฺรา, อรฺุปา วจฺรา; ฐฺปา ภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา คณฺถนิยาฯ

๑๑๕๕. กตเม ฐมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา อคฺคณฺนิยา? อปริยาปฺนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม
ฐมฺมา คณฺถวิปฺยุตฺตา อคฺคณฺนิยาฯ

โอมโคจฺจกํ

๑๑๕๖. กตเม ฐมฺมา โอมฺมา? จตฺตาโร โอมฺมา...เป... อิม ฐมฺมา โอมฺวิปฺยุตฺตา โอมฺนิยาฯ

โยคโคจฺจกํ

๑๑๕๗. กตเม ฐมา โยคา? จตุตาโร โยคา...เป.... อิม ฐมา โยควิปฺปยุตฺตา โยคินิยาฯ

นิวรรณโคจจกั

๑๑๕๘. กตเม ฐมา นิวรรณา? จ นิวรรณา [นิวรรณานิ (สุยา.)] — กามจฺจนฺทนิวรรณํ, พฺยาปาทนิวรรณํ, ถินมัทธนิวรรณํ, อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจนิวรรณํ, วิจิจฺจณานิวรรณํ, อวิชฺชานิวรรณํฯ

๑๑๕๙. ตตฺถ กตมํ กามจฺจนฺทนิวรรณํ? โย กามสฺส กามจฺจนฺโท กามราโค กามนฺนํทํ กามตฺถนา กามสิเนโท กามปริพาโท กามมฺจฺจา กามชฺโฆสํ — อิทํ วุจฺจติ กามจฺจนฺทนิวรรณํฯ

๑๑๖๐. ตตฺถ กตมํ พฺยาปาทนิวรรณํ? อนตฺถํ เม อจฺริตี อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จรตีตี อามาโต ชายติ; อนตฺถํ เม จริสฺสตีตี อามาโต ชายติ; ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป.... อนตฺถํ จรติ...เป.... อนตฺถํ จริสฺสตีตี อามาโต ชายติ, อปฺปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป.... อนตฺถํ จรติ...เป.... อนตฺถํ จริสฺสตีตี อามาโต ชายติ, อฏฺฐาเน วา ปน อามาโต ชายติฯ โย เหวรุโป จิตฺตสฺส อามาโต ปฏฺิมาโต ปฏฺิณํ ปฏฺิวิโรโร โกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส สมฺปโทโส จิตฺตสฺส พฺยาปตฺติ มโนปโทโส โกโร กุชฺฌนา กุชฺฌิตตฺตํ โทโส ทสฺสนา ทสฺสิตตฺตํ พฺยาปตฺติ พฺยาปชฺชนา พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโรโร ปฏฺิวิโรโร จณฺทิกุกํ อสุโรโป อนตฺถมนตา จิตฺตสฺส — อิทํ วุจฺจติ พฺยาปาทนิวรรณํฯ

๑๑๖๑. ตตฺถ กตมํ ถินมัทธนิวรรณํ? อตฺถิ ถินํ, อตฺถิ มัทธํฯ

๑๑๖๒. ตตฺถ กตมํ ถินํ? ยา จิตฺตสฺส อกฺลตฺตา อกมฺมณฺญตา โอลิยนา สลฺลียนา ลินํ ลียนา ลียิตตฺตํ ถินํ ถินนา ถียิตตฺตํ จิตฺตสฺส — อิทํ วุจฺจติ ถินํฯ

๑๑๖๓. ตตฺถ กตมํ มัทธํ? ยา กายสฺส อกฺลตฺตา อกมฺมณฺญตา โอนาโห ปริโยนาโห อนฺโตสโมโรโร มัทธํ โสปปปจฺลาภิกา โสปปปํ สฺปนา สฺปิตตฺตํ — อิทํ วุจฺจติ มัทธํฯ อิติ อิทญจ ถินํ, อิทญจ มัทธํ — อิทํ วุจฺจติ ถินมัทธนิวรรณํฯ

๑๑๖๔. ตตฺถ กตมํ อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจนิวรรณํ? อตฺถิ อุทฺธจฺจํ, อตฺถิ กุกฺกจฺจํฯ

๑๑๖๕. ตตฺถ กตมํ อุทฺธจฺจํ? ยํ จิตฺตสฺส อุทฺธจฺจํ อวฺปสโม เจตโส วิกฺเขโป ฆนตฺตํ จิตฺตสฺส — อิทํ วุจฺจติ อุทฺธจฺจํฯ

๑๑๖๖. ตตฺถ กตมํ กุกฺกจฺจํ? อกปฺปิเย กปฺปิยสณฺญตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสณฺญตา, อวชฺเช วชฺชสณฺญตา, วชฺเช อวชฺชสณฺญตาฯ ยํ เหวรุโป กุกฺกจฺจํ กุกฺกจฺจาเยนา กุกฺกจฺจาเยตตฺตํ เจตโส วิปฺปฏิสํโร มโนวิเลโข — อิทํ วุจฺจติ กุกฺกจฺจํฯ อิติ อิทญจ อุทฺธจฺจํ, อิทญจ กุกฺกจฺจํ — อิทํ วุจฺจติ อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจนิวรรณํฯ

๑๖๖๗. ตตถ กตมํ วิจิจฺจนานีวรณํ? สคฺคริ กงฺขติ วิจิจฺจนติ, ฐมฺเม กงฺขติ วิจิจฺจนติ, สงฺฆเ กงฺขติ วิจิจฺจนติ, สิกฺขาย กงฺขติ วิจิจฺจนติ, ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจนติ, อปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจนติ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิจฺจนติ, อิทปฺปจฺยตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ กงฺขติ วิจิจฺจนติฯ ยา เอวรูปา กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตตฺตํ วิมติ วิจิจฺจนา ทเวพุทฺทํ ทเวธาปโถ สํสโย อนนฺทสคฺคาโห อาสปปนา ปริสปปนา อปริโยคาหนา ฅมฺมิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข — อิทํ วุจฺจติ วิจิจฺจนานีวรณํฯ

๑๖๖๘. ตตถ กตมํ อวิชฺชานีวรณํ? ทุกฺเข อณฺเณ, ทุกฺขสมฺมทฺথে อณฺเณ, ทุกฺขนิโรธเ อณฺเณ, ทุกฺขนิโรธคามินิ ยา ปฏีปทาย อณฺเณ, ปุพฺพนฺเต อณฺเณ, อปรนฺเต อณฺเณ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อณฺเณ, อิทปฺปจฺยตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ อณฺเณ: ยํ เอวรูปํ อณฺเณ อทสฺสนํ อนภิสมฺมโย อนนฺนโฬโ อสมฺโฬโ อปฺปฏีเวโ อสํคาหนา อปริโยคาหนา อสมเปกฺขนา อปฺจเวกฺขนา อปฺจกฺขมฺมํ ทมฺเมษฺมํ พาลฺยํ อสมฺปชฺฌนํ โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา อวิชฺโชโ อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปรียภูฐานํ อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสลมฺมํ — อิทํ วุจฺจติ อวิชฺชานีวรณํฯ

อิม ฐมฺมา นีวรณาฯ

๑๖๖๙. กตเม ฐมฺมา โน นีวรณา? เต ฐมฺเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปริยาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; สทฺทพฺพจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน นีวรณาฯ

๑๖๗๐. กตเม ฐมฺมา นีวรณิยา? สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปกฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา นีวรณิยาฯ

๑๖๗๑. กตเม ฐมฺมา อนีวรณิยา? อปริยาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อนีวรณิยาฯ

๑๖๗๒. กตเม ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตาฯ

๑๖๗๓. กตเม ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา วิปฺยุตฺตา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ; สทฺทพฺพจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตาฯ

๑๖๗๔. กตเม ฐมฺมา นีวรณา เจว นีวรณิยา จ? ตาเนว นีวรณานิ นีวรณา เจว นีวรณิยา จฯ

๑๖๗๕. กตเม ฐมฺมา นีวรณิยา เจว โน จ นีวรณา? เตหิ ฐมฺเมหิ เย ฐมฺมา นีวรณิยา, เต ฐมฺเม ฐเปตฺวา อวเสสา สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปกฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา นีวรณิยา เจว โน จ นีวรณาฯ

๑๑๗๖. กตเม ชมฺมา นีวรณา เจว นีวรณสมฺปยุตฺตา จ? กามจุณฺทนีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ กามจุณฺทนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, พยาปาทนีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ พยาปาทนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, ถินมิตฺถนีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ ถินมิตฺถนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, กุกฺกจฺจนีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ กุกฺกจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, วิจิกิฉฺฉานีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ วิจิกิฉฺฉานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, กามจุณฺทนีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ กามจุณฺทนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, พยาปาทนีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ พยาปาทนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, ถินมิตฺถนีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ ถินมิตฺถนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, กุกฺกจฺจนีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ กุกฺกจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, วิจิกิฉฺฉานีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ วิจิกิฉฺฉานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อวิชฺขานีวรณํ อุทฺธจฺจนีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ, อุทฺธจฺจนีวรณํ อวิชฺขานีวรเณน นีวรณญฺเจว นีวรณสมฺปยุตฺตญฺ — อิม ชมฺมา นีวรณา เจว นีวรณสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๑๗๗. กตเม ชมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา เจว โน จ นีวรณา? เตหิ ชมฺเมหิ ย ชมฺมา สมฺปยุตฺตา, เต ชมฺเม ชฺฐเปตฺวา เวทนาภฺขนฺโธ...เป... วิญฺญานภฺขนฺโธ — อิม ชมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา เจว โน จ นีวรณาฯ

๑๑๗๘. กตเม ชมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตา นีวรณิยา? เตหิ ชมฺเมหิ ย ชมฺมา วิปฺปยุตฺตา สาสฺวา กุสลาพฺยากตา ชมฺมา กามาจฺจรา, ฐปาจฺจรา, อฐปาจฺจรา; ฐปภฺขนฺโธ...เป... วิญฺญานภฺขนฺโธ — อิม ชมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตา นีวรณิยาฯ

๑๑๗๙. กตเม ชมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตา อนีวรณิยา? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ชมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตา อนีวรณิยาฯ

ปฺรามาสโคจฺจกํ

๑๑๘๐. กตเม ชมฺมา ปฺรามาสา? ทิฏฺฐิปฺรามาสโ

๑๑๘๑. ตตฺถ กตโม ทิฏฺฐิปฺรามาสโ? สสุตฺโต โลโกติ วา, อสสุตฺโต โลโกติ วา, อนตฺวา โลโกติ วา, อนนตฺวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรณฺติ วา, อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรณฺติ วา, โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺตติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺตติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺตติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณฺตติ วา: ฺ ย เหาวฺฐปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคํ ทิฏฺฐิคนฺ ทิฏฺฐิกนฺตาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโชนฺ คาโห ปติฏฺฐาโห อภินิเวโส ปฺรามาสโ

กุ่มมกุโก มิจฉาปโถ มิจฉตฺตํ ติตถายตฺถํ วิปริยาสกฺคาโห — อยํ วุจจติ ทิฏฐิปรามาโสฯ สพฺพปิ มิจฉาทิฏฐิ ทิฏฐิปรามา
โสฯ

อิม ฐมฺมา ปรามาสาฯ

๑๑๘๒. กตเม ฐมฺมา โน ปรามาสา? เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา,
อรูปาวจฺรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน
ปรามาสาฯ

๑๑๘๓. กตเม ฐมฺมา ปรามญฺฐา? สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปภฺขณฺ
โธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา ปรามญฺฐาฯ

๑๑๘๔. กตเม ฐมฺมา อปรามญฺฐา? อปริยาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อป
รามญฺฐาฯ

๑๑๘๕. กตเม ฐมฺมา ปรามาสสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญ
ญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา ปรามาสสมฺปยุตฺตาฯ

๑๑๘๖. กตเม ฐมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณ
โธ; สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตาฯ

๑๑๘๗. กตเม ฐมฺมา ปรามาสา เจว ปรามญฺฐา จ? สฺสเวว ปรามาโส ปรามาโส เจว ปรามญฺโฐ จฯ

๑๑๘๘. กตเม ฐมฺมา ปรามญฺฐา เจว โน จ ปรามาสา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา ปรามญฺฐา, เต ฐมฺเม ฐฺเปตฺวา อวเสสา
สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม
ฐมฺมา ปรามญฺฐา เจว โน จ ปรามาสาฯ

๑๑๘๙. กตเม ฐมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา ปรามญฺฐา? เตหิ ฐมฺเมหิ ye ฐมฺมา วิปฺปยุตฺตา สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา
ฐมฺมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา อรูปาวจฺรา; รูปภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา
ปรามญฺฐาฯ

๑๑๙๐. กตเม ฐมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา อปรามญฺฐา? อปริยาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อี
เม ฐมฺมา ปรามาสวิปฺปยุตฺตา อปรามญฺฐาฯ

มหนฺตรทฺถํ

๑๑๕๑. กตเม ฐมฺมา สารมฺมณา? เวทนาภฺขณฺโธ, สลฺยาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ, วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา สารมฺมณาฯ

๑๑๕๒. กตเม ฐมฺมา อนารมฺมณา? สพฺพญจ รูปี, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อนารมฺมณาฯ

๑๑๕๓. กตเม ฐมฺมา จิตฺตา? จกฺขุวิญฺญาณํ, โสตฺวิญฺญาณํ, ฆานวิญฺญาณํ, ชิวหาวิญฺญาณํ, กายวิญฺญาณํ, มโนธาตุ, มโนวิญฺญาณธาตุ — อิม ฐมฺมา จิตฺตาฯ

๑๑๕๔. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตา? เวทนาภฺขณฺโธ, สลฺยาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ, สพฺพญจ รูปี, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตาฯ

๑๑๕๕. กตเม ฐมฺมา เจตฺติกา? เวทนาภฺขณฺโธ, สลฺยาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา เจตฺติกาฯ

๑๑๕๖. กตเม ฐมฺมา อเจตฺติกา? จิตฺตณฺจ, สพฺพญจ รูปี, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา อเจตฺติกาฯ

๑๑๕๗. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสมฺปยุตฺตา? เวทนาภฺขณฺโธ, สลฺยาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา จิตฺตสมฺปยุตฺตาฯ

๑๑๕๘. กตเม ฐมฺมา จิตฺตวิปฺปยุตฺตา? สพฺพญจ รูปี, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา จิตฺตวิปฺปยุตฺตาฯ จิตฺตํ น วตฺตพฺพํ — จิตฺเตน สมฺปยุตฺตนฺติปี, จิตฺเตน วิปฺปยุตฺตนฺติปีฯ

๑๑๕๙. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสํสฏฺฐา? เวทนาภฺขณฺโธ, สลฺยาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ — อิม ฐมฺมา จิตฺตสํสฏฺฐาฯ

๑๒๐๐. กตเม ฐมฺมา จิตฺตวิสํสฏฺฐา? สพฺพญจ รูปี, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา จิตฺตวิสํสฏฺฐาฯ จิตฺตํ น วตฺตพฺพํ — จิตฺเตน สํสฏฺฐนฺติปี, จิตฺเตน วิสํสฏฺฐนฺติปีฯ

๑๒๐๑. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสมฺภูฏานา? เวทนาภฺขณฺโธ, สลฺยาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ; กายวิญฺญตฺติ วจฺจิวิญฺญตฺติ; ยํ วา ปณฺณมฺปิ อตฺถิ รูปี จิตฺตชฺ จิตฺตเหตุกํ จิตฺตสมฺภูฏานํ รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐพฺพายตฺนํ อา กาสธาตุ อาโปธาตุ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มุหฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตา รูปสฺส อุปจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพิกาโร อาหาโร — อิม ฐมฺมา จิตฺตสมฺภูฏานาฯ

๑๒๐๒. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตสมฺภูฏานา? จิตฺตณฺจ, อวเสตฺตณฺจ รูปี, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตสมฺภูฏานาฯ

๑๒๐๓. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสทฺทโน? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, กายวิญญฺตฺติ, วจฺจิวิญญฺตฺติ — อิม ฐมฺมา จิตฺตสทฺทโนฯ

๑๒๐๔. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตสทฺทโน? จิตฺตญจ, อวเสสญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตสทฺทโนฯ

๑๒๐๕. กตเม ฐมฺมา จิตฺตานุปริวตฺติโน? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, กายวิญญฺตฺติ, วจฺจิวิญญฺตฺติ — อิม ฐมฺมา จิตฺตานุปริวตฺติโนฯ

๑๒๐๖. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตานุปริวตฺติโน? จิตฺตญจ, อวเสสญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตานุปริวตฺติโนฯ

๑๒๐๗. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานา? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานาฯ

๑๒๐๘. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานา? จิตฺตญจ, สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานาฯ

๑๒๐๙. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานสทฺทโน? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานสทฺทโนฯ

๑๒๑๐. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานสทฺทโน? จิตฺตญจ, สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานสทฺทโนฯ

๑๒๑๑. กตเม ฐมฺมา จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานานุปริวตฺติโน? เวทนากฺขนฺโธ, สลฺยญากฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ — อิม ฐมฺมา จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานานุปริวตฺติโนฯ

๑๒๑๒. กตเม ฐมฺมา โน จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานานุปริวตฺติโน? จิตฺตญจ, สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมฺมา โน จิตฺตสํสกุรฺรสมฺภูฐานานุปริวตฺติโนฯ

๑๒๑๓. กตเม ฐมฺมา อชฺฌตฺติกา? จกฺขายตฺนํ...เป.... มนายตฺนํ — อิม ฐมฺมา อชฺฌตฺติกาฯ

๑๒๑๔. กตเม ฐมฺมา พาหิรา? รูปายตฺนํ...เป.... ฐมฺมายตฺนํ — อิม ฐมฺมา พาหิราฯ

๑๒๑๕. กตเม ฐมฺมา อุปาทา? จกฺขายตฺนํ...เป.... กพฺพีกาโร อาหาโร — อิม ฐมฺมา อุปาทาฯ

๑๒๑๖. กตเม ชมฺมา โน อุปาทา? เวทนาภฺขนฺโ, สลฺยณภฺขนฺโ, สงฺขารภฺขนฺโ, วิญฺญาณภฺขนฺโ, จตฺตาริ จ มหาภูตา, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ชมฺมา โน อุปาทาฯ

๑๒๑๗. กตเม ชมฺมา อุปาทิณฺณา? สาสว กุสลากุสลาณํ ชมฺมานํ วิปากา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; เวทนาภฺขนฺโ...เป.... วิญฺญาณภฺขนฺโ; ยถจ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตตา — อิม ชมฺมา อุปาทิณฺณา ฯ

๑๒๑๘. กตเม ชมฺมา อนุปาทิณฺณา? สาสว กุสลากุสลา ชมฺมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; เวทนาภฺขนฺโ...เป.... วิญฺญาณภฺขนฺโ; เย จ ชมฺมา กิริยา เนว กุสลา นากุสลา น จ กมฺมวิปากา, ยถจ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตตา, อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ชมฺมา อนุปาทิณฺณาฯ

อุปาทานโคจจกํ

๑๒๑๙. กตเม ชมฺมา อุปาทานา? จตฺตาริ อุปาทานานิ — กามุปาทานํ, ทิฏฐุปาทานํ, สีสัพพตฺตูปาทานํ, อตฺตวาทูปาทานํ [\[กามุปาทานํ ทิฏฐุปาทานํ สีสัพพตฺตูปาทานํ อตฺตวาทูปาทานํ \(สี.\)\]](#)ฯ

๑๒๒๐. ตตฺถ กตมํ กามุปาทานํ? โย กามสฺส กามจฺจนฺโท กามราโค กามนฺนํทํ กามตฺตฺตนา กามสิเนโห กามปริพา โห กามมฺจุลา กามชฺโฆสํ — อิทํ วุจฺจติ กามุปาทานํฯ

๑๒๒๑. ตตฺถ กตมํ ทิฏฐุปาทานํ? นตฺติ ทินฺนํ, นตฺติ ยฺยญฺญํ, นตฺติ หุตํ, นตฺติ สุกตฺตทุกฺกฏาณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺติ อย์ โลโก, นตฺติ ปโร โลโก, นตฺติ มาตา, นตฺติ ปิตา, นตฺติ สุตฺตา โอปปาติกา, นตฺติ โลเก สมณพฺราหฺมณา สมมฺกุคฺคา [\[สมฺกุคฺคา \(ก.\)\]](#) สมฺมาปฏิปนฺนา, เย อิมญจ โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺจิกฺควา ปเวเทนฺตฺติ — ยา เอวรู ปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิกตํ ทิฏฺฐิกหนํ ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิวิสุกายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปติฏฺฐาโห อภินิเวโส ปรา มาโส กุมฺมกฺโค มิจฺจาลโป มิจฺจตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริยาสกฺคาโห — อิทํ วุจฺจติ ทิฏฐุปาทานํฯ ฐเปตฺวา สีสัพพตฺตูปาทานญจ อตฺตวาทูปาทานญจ สพฺพาปี มิจฺจาทิฏฺฐิ ทิฏฐุปาทานํฯ

๑๒๒๒. ตตฺถ กตมํ สีสัพพตฺตูปาทานํ? อิตฺโต พหิทฺธา สมณพฺราหฺมณาณํ สีเลน สุทฺธิ, วเตน สุทฺธิ, สีสัพพเตน สุทฺธิติ — ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิกตํ ทิฏฺฐิกหนํ ทิฏฺฐิกนฺดาโร ทิฏฺฐิวิสุกายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺพนฺทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปติฏฺฐาโห อภินิเวโส ปรา มาโส กุมฺมกฺโค มิจฺจาลโป มิจฺจตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริยาสกฺคาโห — อิทํ วุจฺจติ สีสัพพตฺตูปาทานํฯ

๑๒๒๓. ตตฺถ กตมํ อตฺตวาทูปาทานํ? อิท อสฺสุตฺวา ปฺลุชฺชนฺ อริยานํ อทสฺสาวิ อริยชฺมมฺสฺส อโกวิโท อริยชฺมเม อวินิโต สปฺปฺริสํ อทสฺสาวิ สปฺปฺริสชฺมมฺสฺส อโกวิโท สปฺปฺริสชฺมเม อวินิโต รูปํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, รูปวนฺตํ วา อตฺตนา, อตฺตนิ วา รูปํ, รูปสฺมํ วา อตฺตนาฯ เวทน...เป.... สลฺยญฺญ...เป.... สงฺขาร...เป.... วิญฺญาณํ อตฺตโต สม นุสฺสติ, วิญฺญาณวนฺตํ วา อตฺตนา, อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ วิญฺญาณสฺมํ วา อตฺตนาฯ ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิกตํ

ทฤษฎีคหฬ ทฤษฎีกนุตาโร ทฤษฎีวิสุกยัก ทฤษฎีวิปยุตตทศ ทฤษฎีสโยชน คาคโ ปติฐฐาโ อภินเวโส ปรามาโส กุมมคโค มิจ
ฉาปโถ มิจฉตตํ ติตถายตนํ วิปริยาสคคาโ — อิทํ วุจจติ อุตตวาทูปาทานํ

อิม ฐมมา อุปาทานา

๑๒๒๔. กตเม ฐมมา โน อุปาทานา? เต ฐมเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมมา กามาวจรา, รูปาวจรา
, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญญานภฺขณฺโธ; สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมมา
โน อุปาทานา

๑๒๒๕. กตเม ฐมมา อุปาทานิยา? สาสวาท กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา;
รูปภฺขณฺโธ...เป... วิญญานภฺขณฺโธ — อิม ฐมมา อุปาทานิยา

๑๒๒๖. กตเม ฐมมา อนุปาทานิยา? อปริยาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมมา อนุปาทา
นิยา

๑๒๒๗. กตเม ฐมมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐมเมหิ เข ฐมมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญ
ญานภฺขณฺโธ — อิม ฐมมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา

๑๒๒๘. กตเม ฐมมา อุปาทานวิปยุตฺตา? เตหิ ฐมเมหิ เข ฐมมา วิปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญ
ญานภฺขณฺโธ; สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมมา อุปาทานวิปยุตฺตา

๑๒๒๙. กตเม ฐมมา อุปาทานา เจว อุปาทานิยา จ? ตาเนว อุปาทานานิ อุปาทานา เจว อุปาทานิยา จ

๑๒๓๐. กตเม ฐมมา อุปาทานิยา เจว โน จ อุปาทานา? เตหิ ฐมเมหิ เข ฐมมา อุปาทานิยา , เต ฐมเม ฐเปตฺวา อวเส
สา สาสวาท กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; รูปภฺขณฺโธ...เป... วิญญานภฺขณฺโธ — อ
เม ฐมมา อุปาทานิยา เจว โน จ อุปาทานา

๑๒๓๑. กตเม ฐมมา อุปาทานา เจว อุปาทานสมฺปยุตฺตา จ? ทิฏฐูปาทานํ กามูปาทาเนน อุปาทานญฺเจว
อุปาทานสมฺปยุตฺตญฺ, กามูปาทานํ ทิฏฐูปาทาเนน อุปาทานญฺเจว อุปาทานสมฺปยุตฺตญฺ, สีสพฺพตูปาทานํ กาม
ูปาทาเนน อุปาทานญฺเจว อุปาทานสมฺปยุตฺตญฺ, กามูปาทานํ สีสพฺพตูปาทาเนน อุปาทานญฺเจว อุปาทานสมฺปยุตฺตญฺ ,
อุตตวาทูปาทานํ กามูปาทาเนน อุปาทานญฺเจว อุปาทานสมฺปยุตฺตญฺ, กามูปาทานํ อุตตวาทูปาทาเนน อุปาทานญฺเจว
อุปาทานสมฺปยุตฺตญฺ — อิม ฐมมา อุปาทานา เจว อุปาทานสมฺปยุตฺตา จ

๑๒๓๒. กตเม ฐมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อุปาทานา? เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา สมฺปยุตฺตา, เต ฐเม ฐเปตฺวา เวทนากุณฺโธ...เป.... วิญญานกุณฺโธ — อิม ฐมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อุปาทานา

๑๒๓๓. กตเม ฐมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา อุปาทานิยา? เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา วิปฺปยุตฺตา สาสวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาจฺจรา , ฐปาจฺจรา, อฐปาจฺจรา; ฐปกุณฺโธ...เป.... วิญญานกุณฺโธ — อิม ฐมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา อุปาทานิยา

๑๒๓๔. กตเม ฐมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา อนฺุปาทานิยา? อปรียาปนฺนา มกฺคา จ, มกฺกผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อุปาทานวิปฺปยุตฺตา อนฺุปาทานิยา

นิกฺเขปกณฺเฑ ทฺติยภาณวโร

กิเลสโคจฺจนํ

๑๒๓๕. กตเม ฐมา กิเลสา? ทส กิเลสวตฺถุณี — โลภ, โทโส, โมห, มาโน, ทิฏฺฐิ, วิจิจฺจนา, ถีนํ, อุทฺธจฺจํ, อหิริกํ, อนินฺตปฺปํ

๑๒๓๖. ตตฺถ กตโม โลภ? โย ราโค สาราคो อนฺุณโย อนฺุโร ฐ นฺุที นฺุทีราโค จิตฺตสฺส สาราคो อิจฺฉา มุจฺฉา อชฺโฆสํ เคโร ปลิเคโร สงฺโก ปงฺโก เอชา มายา ชนิกา สยฺชนนํ สัพฺพิณํ ชาลินํ สริตา วิสฺตติกา สุตฺตํ วิสฺฐา อายุหิณํ ทฺติยา ปณฺธิ ภวเนตฺติ วณฺํ วณฺโถ สนฺถโว สินฺโห อเปกฺขา ปฏฺิพฺนธฺุ อาสา อาสิสฺนา อาสิสฺตตฺตํ ฐปาสา สทฺทสา คณฺธสา รสา โสภฺฐพฺพสา ลาภาสา ธนาสา ปุตฺตาสา ชีวิตาสา ชปฺปา ปชปฺปา อภิชปฺปา ชปฺปา ชปฺปนา ชปฺปิตฺตํ โลภปฺปํ โลภปฺปายนา โลภปฺปายิตฺตํ ปุจฺฉณชิกตา สารุกฺขมฺยา อธมฺมาโค วิสมโลภ นิกฺกนฺติ นิกามนา ปคฺคณา ปิหนา สมฺปคฺคณา กามตฺตนา ภวตฺตนา วิกฺวตฺตนา ฐปตฺตนา อฐปตฺตนา นิโรธตฺตนา ฐปตฺตนา สทฺทตฺตนา คณฺธตฺตนา รสตฺตนา โสภฺฐพฺพตฺตนา ฐมฺมตฺตนา โอโสม โยโค คณฺโถ อุปาทานํ อารณฺํ นีวรณฺํ ฉาถนํ พนฺธนํ อุปกฺกิลโส อนฺุสโย ปริยฺญานํ ลตา เววิจฺจํ ทุกฺขมฺลํ ทุกฺขนิทานํ ทุกฺขปฺปโกโว มารปาสํ มารพฺพิสํ มารวิสโย ตณฺหานํ ตณฺหาชาลํ ตณฺหาคทฺทลํ ตณฺหาสมุทฺโท อภิชฺฉา โลภ อกุสลมฺลํ — อยํ วุจฺจติ โลภ

๑๒๓๗. ตตฺถ กตโม โทโส? อนตฺถํ เม อจฺริตี อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จรตีตี อามาโต ชายติ, อนตฺถํ เม จริสฺสตีตี อามาโต ชายติ, ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจฺริ...เป.... อนตฺถํ จรติ...เป.... อนตฺถํ จริสฺสตีตี อามาโต ชายติ, อปฺปิยสฺส เม มนาปสฺส อตฺถํ อจฺริ...เป.... อตฺถํ จรติ...เป.... อตฺถํ จริสฺสตีตี อามาโต ชายติ, อญฺุฐานํ วา ปน อามาโต ชายติฯ โย เอวฺวโป จิตฺตสฺส อามาโต ปฏฺิมาโต ปฏฺิฆํ ปฏฺิวิโร ฐ โกโป ปโกโป สมฺปโกโป โทโส ปโทโส สมฺปโทโส จิตฺตสฺส พฺยาปคฺติ มโนปโทโส โกโร กุชฺฌนา กุชฺฌิตตฺตํ โทโส ทุสฺสนา ทุสฺสิตตฺตํ พฺยาปคฺติ พฺยาปชฺชนา พฺยาปชฺชิตตฺตํ วิโร ฐ ปฏฺิวิโร ฐ จณฺทิกกํ อสุโรโป อนตฺตมนตา จิตฺตสฺส — อยํ วุจฺจติ โทโส

๑๒๓๘. ตตถ กตโม โมโห? ทุกเข อญฺญาณํ, ทุกขสมุทเท อญฺญาณํ, ทุกขนิโรธ อญฺญาณํ, ทุกขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย อญฺญาณํ, ปุพฺพนฺเต อญฺญาณํ, อปรนฺเต อญฺญาณํ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต อญฺญาณํ, อิทปฺปจฺจตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ อญฺญาณํ ฯ ยํ เอวรูปํ อญฺญาณํ อทฺธสํ อนภิสมฺโย อนนฺโฬโธ อสมฺโฬโธ อปฺปฏฺเวโธ อสํคาหนา อปริโยคาหนา อสมเปกฺขนา อปจฺจเวกฺขณา อปจฺจกฺขมมํ ทุมฺเมขฺหมํ พาลุญํ อสมปฺชณฺญํ โมโห ปโมโห สมฺโมโห อวิชฺชา อวิชฺโหม อวิชฺชาโยโค อวิชฺชานุสโย อวิชฺชาปริยฺยฐานํ อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสฺสมลํ — อयํ วุจฺจติ โมโหฯ

๑๒๓๙. ตตถ กตโม มาโน? เสยฺโยหฺมสมฺมิตฺติ มาโน, สทฺธิสฺหสมฺมิตฺติ มาโน, หิโนหฺมสมฺมิตฺติ มาโน; โย เอวรูปํ มาโน มลฺลญฺนา มลฺลญฺตตฺตํ อุนฺนติ อุนฺนโม ฐโห สมปฺคคาโห เกตุกมฺยตา จิตฺตสฺส — อยํ วุจฺจติ มาโนฯ

๑๒๔๐. ตตถ กตมา ทิฏฺฐิ? สสฺสโต โลโกติ วา, อสสฺสโต โลโกติ วา, อนฺตวา โลโกติ วา, อนนฺตวา โลโกติ วา, ตํ ชีวํ ตํ สรีรํ นฺติ วา, อญฺญํ ชีวํ อญฺญํ สรีรํ นฺติ วา, โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา, น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา, โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา, เนว โหติ น น โหติ ตถาคโต ปรี มรณาติ วา: ฯ ยา เอวรูปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิคํ ทิฏฺฐิกิหนํ ทิฏฺฐิกิณฺดาโร ทิฏฺฐิวิสุทฺถายิกํ ทิฏฺฐิวิปฺสฺสทิตํ ทิฏฺฐิสํโยชนํ คาโห ปติฏฺฐาโห อภินิเวโส ปรามาโส กุมฺมกฺโค มิจฺฉาปโล มิจฺฉตฺตํ ติตฺถายตฺนํ วิปริยาสคฺคาโห — อยํ วุจฺจติ ทิฏฺฐิฯ สทฺทปปี มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิฯ

๑๒๔๑. ตตถ กตมา วิจิกิฉฺชา? สตฺถริ กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ, ฐมฺเม กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ, สขฺเข กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ สิกฺขาย กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ, ปุพฺพนฺเต กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ, อปรนฺเต กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ, ปุพฺพนฺตาปรนฺเต กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ, อิทปฺปจฺจตา ปฏิจฺจสมุปฺปนฺเนสุ ฐมฺเมสุ กงฺขติ วิจิกิฉฺจติ: ฯ ยา เอวรูปา กงฺขา กงฺขายนา กงฺขายิตฺตํ วิมฺติ วิจิกิฉฺชา ทฺเวทฺทํ ทฺเวธปฺโป โถ สสโย, อนนฺกํสคฺคาโห อาสปฺปนา ปรีสปฺปนา อปริโยคาหนา ญมฺภิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข — อยํ วุจฺจติ วิจิกิฉฺชาฯ

๑๒๔๒. ตตถ กตมํ ถินํ? ยา จิตฺตสฺส อกฺกฺลตา อกมฺมมฺลญฺตา โอลิยนา สลฺลียนา ลินํ ลียนา ลียิตฺตํ ถินํ ถินยา ถียิตฺตํ จิตฺตสฺส — อิทํ วุจฺจติ ถินํฯ

๑๒๔๓. ตตถ กตมํ อุทฺธจฺจํ? ยํ จิตฺตสฺส อุทฺธจฺจํ อวฺปสโม เจตโส วิกฺเขโป ฆนฺตตฺตํ จิตฺตสฺส — อิทํ วุจฺจติ อุทฺธจฺจํฯ

๑๒๔๔. ตตถ กตมํ อหิริกํ? ยํ น หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน, น หิริยติ ปาปกาณํ อกุสฺสลาณํ ฐมฺมานํ สમાปตฺติยา — อิทํ วุจฺจติ อหิริกํฯ

๑๒๔๕. ตตถ กตมํ อโนตฺตปฺปํ? ยํ น โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตฺตพฺเพน, น โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ อกุสฺสลาณํ ฐมฺมานํ สમાปตฺติยา — อิทํ วุจฺจติ อโนตฺตปฺปํฯ

อิม ฐมฺมา กิเลสาฯ

๑๒๔๖. กตเม ฐมา โน กิเลสา? เต ฐเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สพฺพพฺยจ รุปํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมา โน กิเลสาฯ

๑๒๔๗. กตเม ฐมา สํกิลเลสิกา? สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; รูปภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สํกิลเลสิกาฯ

๑๒๔๘. กตเม ฐมา อสํกิลเลสิกา? อปริยาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมา อสํกิลเลสิกาฯ

๑๒๔๙. กตเม ฐมา สํกิลฺลิสฺสา? ตีณิ อกุสลมฺหานิ — โลโก, โทโส, โมโห; ตเทภฺยฺสา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ, ตํสมฺภูฏานํ กายกมฺมํ, วจีกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิม ฐมา สํกิลฺลิสฺสาฯ

๑๒๕๐. กตเม ฐมา อสํกิลฺลิสฺสา? กุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สพฺพพฺยจ รุปํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมา อสํกิลฺลิสฺสาฯ

๑๒๕๑. กตเม ฐมา กิเลสสมฺปยุตฺตา? เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา สมฺปยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา กิเลสสมฺปยุตฺตาฯ

๑๒๕๒. กตเม ฐมา กิเลสวิปฺยุตฺตา? เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา วิปฺยุตฺตา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ ; สพฺพพฺยจ รุปํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมา กิเลสวิปฺยุตฺตาฯ

๑๒๕๓. กตเม ฐมา กิเลสา เจว สํกิลเลสิกา จ? เตว กิเลสา กิเลสา เจว สํกิลเลสิกา จฯ

๑๒๕๔. กตเม ฐมา สํกิลเลสิกา เจว โน จ กิเลสา? เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา สํกิลเลสิกา, เต ฐเม ฐเปตฺวา อวเสสา สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา; รูปภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สํกิลเลสิกา เจว โน จ กิเลสาฯ

๑๒๕๕. กตเม ฐมา กิเลสา เจว สํกิลฺลิสฺสา จ? เตว กิเลสา กิเลสา เจว สํกิลฺลิสฺสา จฯ

๑๒๕๖. กตเม ฐมา สํกิลฺลิสฺสา เจว โน จ กิเลสา? เตหิ ฐเมหิ ye ฐมา สํกิลฺลิสฺสา, เต ฐเม ฐเปตฺวา เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สํกิลฺลิสฺสา เจว โน จ กิเลสาฯ

[illegible]

๑๒๕๘. กตเม ฐมมา กิเลสสมุပ္ปัตตา เจว โน จ กิเลสา? เตหิ ฐมเมหิ ye ฐมมา สมุပ္ปัตตา เต ฐมเม ฐูเปตฺวา เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมมา กิเลสสมุပ္ปัตตา เจว โน จ กิเลสาฯ

๑๒๕๙. กตเม ฐมมา กิเลสวิปฺปัตตา สักกิลลิกา? เตหิ ฐมเมหิ ye ฐมมา วิปฺปัตตา สาสวา กุสลาพฺยากตา ฐมมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปกฺขนฺโธ...เป.... วิญญานกฺขนฺโธ — อิม ฐมมา กิเลสวิปฺปัตตา สักกิลลิกาฯ

๑๒๖๐. กตเม ฐมมา กิเลสวิปฺปัตตา อสํกิลลิกา ? อปรียาปนฺนา มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมมา กิเลสวิปฺปัตตา อสํกิลลิกาฯ

ปญฺญิตุํ

๑๒๖๑. กตเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพา? ตึณิ สํโยชนานิ — สกฺกายทฺธิญฺญิ, วิจิกิञฺฉา, สึลพฺพตฺปฺรามาโสฯ

๑๒๖๒. ตตฺถ กตมา สกฺกายทฺธิญฺญิ? อธิ อสฺสุตฺวา ปุณฺณชฺโช อริยานํ อทสฺสาวิ อริยธฺมมสฺส อโกวิโท อริยธฺมเม อวินิโต สปรฺริสํ สปรฺริสํ อทสฺสาวิ สปรฺริสธฺมมสฺส อโกวิโท สปรฺริสธฺมเม อวินิโต รูปํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, รูปวนฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา รูปํ, รูปสฺมํ วา อตฺตานํ เวทนํ...เป.... สญฺญํ...เป.... สงฺขารํ...เป.... วิญฺญาณํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, วิญฺญาณวนฺตํ วา อตฺตานํ, อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณสฺมํ วา อตฺตานํฯ ยา เอวรูปา ทฺธิญฺญิ ทฺธิญฺญิคฺตํ...เป.... วิปริยาสกฺคาโห — อํ วุจฺจติ สกฺกายทฺธิญฺญิฯ

๑๒๖๓. ตตฺถ กตมา วิจิกิञฺฉา? สตุตฺติ กงฺขติ วิจิกิञฺฉติ...เป.... ธมฺมกิตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข — อํ วุจฺจติ วิจิกิञฺฉาฯ

๑๒๖๔. ตตฺถ กตโม สึลพฺพตฺปฺรามาโส? อิติ พหิทฺธา สมณพฺราหฺมณานํ สึเลเน สุทฺธิ วเตเน สุทฺธิ สึลพฺพเตเน สุทฺธิติ — ยา เอวรูปา ทฺธิญฺญิ ทฺธิญฺญิคฺตํ...เป.... วิปริยาสกฺคาโห — อํ วุจฺจติ สึลพฺพตฺปฺรามาโสฯ อิมานิ ตึณิ สํโยชนานิ, ตเทกฺกฺฐา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ, ตํสมฺมูฐานํ กายกมฺมํ วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ — อิม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ

๑๒๖๕. กตเม ฐมมา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพา? เต ฐมเม ฐูเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปรียาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ, สพฺพญจ รูปํ, อสงฺขตา จ ชาติ — อิม ฐมมา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ

๑๒๖๖. กตเม ฐมมา ภาวนาย ปหาตพฺพา? อวเสโส โลโก โทโส โมโห, ตเทกฺกฺฐา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนากฺขนฺโธ...เป.... วิญฺญานกฺขนฺโธ, ตํสมฺมูฐานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ มโนกมฺมํ — อิม ฐมมา ภาวนาย ปหาตพฺพาฯ

๑๒๖๗. กตเม ฐมมาน ภาวนาย ปหาดพพา? เต ฐมเม ฐเปตวา อวเสสา กุสลากุสลาพยากตา ฐมมา กามาวจรา, ฐปาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนนา; เวทนาภขุโข ...เป.... วิญญานภขุโข; สัพพณจ รูป, อสงขตา จ ชาติ — อิเม ฐมมาน ภาวนาย ปหาดพพา

๑๒๖๘. กตเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุกา? ตึณิ สํโยชนานิ — สกกายทิฏฐิ, วิจิจฺจนา, สีลพพตปฺรามาโส

๑๒๖๙. ตตฺถ กตมา สกกายทิฏฐิ? อธิ อสฺสวตา ปุณฺชนโน อริยานํ อทสฺสาวิ อริยธมฺมสฺส อโกวิโท อริยธมฺเม อวินิโต สปริสํสาณํ อทสฺสาวิ สปริสธมฺมสฺส อโกวิโท สปริสธมฺเม อวินิโต รูปํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, รูปานํ ภา อตฺตานํ, อตฺตนิ ภา รูป, รูปสฺมิ ภา อตฺตานํ เวทนํ...เป.... สณฺณํ...เป.... สงฺขารํ...เป.... วิญฺญาณํ อตฺตโต สมฺนุสฺสติ, วิญฺญาณานํ ภา อตฺตานํ, อตฺตนิ ภา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณสฺมิ ภา อตฺตานํ ภา เอวรูปา ทิฏฐิ ทิฏฐิภคํ...เป.... วิปริยาสคฺคาโ — อยํ วุจฺจติ สกกายทิฏฐิ

๑๒๗๐. ตตฺถ กตมา วิจิจฺจนา? สตฺถริ กงฺขติ วิจิจฺจติ...เป.... ฌมฺภิตตฺตํ จิตฺตสฺส มโนวิเลโข — อยํ วุจฺจติ วิจิจฺจนา

๑๒๗๑. ตตฺถ กตโม สีลพพตปฺรามาโส? อิติ พหิทฺธา สมณพฺราหฺมณานํ สีเลน สุทฺธิ วเตน สุทฺธิ สีลพพเตน สุทฺธิติ — ภา เอวรูปา ทิฏฐิ ทิฏฐิภคํ...เป.... วิปริยาสคฺคาโ — อยํ วุจฺจติ สีลพพตปฺรามาโส อิมานิ ตึณิ สํโยชนานิ, ตเทกฺกฐา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภขุโข...เป.... วิญฺญาณภขุโข, ตํสมฺมูทฺธานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุกา ตึณิ สํโยชนานิ — สกกายทิฏฐิ, วิจิจฺจนา, สีลพพตปฺรามาโส — อิเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาดพพา ตเทกฺกฐา โลโก โทโส โมโห — อิเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุ ตเทกฺกฐา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภขุโข...เป.... วิญฺญาณภขุโข, ตํสมฺมูทฺธานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุกา

๑๒๗๒. กตเม ฐมมาน ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุกา? เต ฐมเม ฐเปตวา อวเสสา กุสลากุสลาพยากตา ฐมมา กามาวจรา, ฐปาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนนา; เวทนาภขุโข...เป.... วิญฺญาณภขุโข; สัพพณจ รูป, อสงขตา จ ชาติ — อิเม ฐมมาน ทสฺสเนน ปหาดพพเหตุกา

๑๒๗๓. กตเม ฐมมา ภาวนาย ปหาดพพเหตุกา? อวเสโส โลโก โทโส โมโห — อิเม ฐมมา ภาวนาย ปหาดพพเหตุ ตเทกฺกฐา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภขุโข...เป.... วิญฺญาณภขุโข, ตํสมฺมูทฺธานํ กายกมฺมํ, วจิกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิเม ฐมมา ภาวนาย ปหาดพพเหตุกา

๑๒๗๔. กตเม ฐมา น ภวานาย ปหาตพพเหตุกา? เต ฐเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาจ
รา, รูปาจรา, อรูปาจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ —
อิม ฐมา น ภวานาย ปหาตพพเหตุกา

๑๒๗๕. กตเม ฐมา สวิตฺกกา? สวิตฺกภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อปริยาปนฺเน, วิตฺกํ ฐเปตฺวา, ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สวิตฺกกา

๑๒๗๖. กตเม ฐมา อวิตฺกกา? อวิตฺกภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อรูปาจเร อปริยาปนฺเน; เวทนาภฺขณฺโธ...
เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; วิตฺกโก จ, สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อวิตฺกกา

๑๒๗๗. กตเม ฐมา สวิจารกา? สวิจารภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อปริยาปนฺเน, วิจาร์ ฐเปตฺวา, ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนาภฺขณฺโธ, สณฺญาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ, วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สวิจารกา

๑๒๗๘. กตเม ฐมา อวิจารกา? อวิจารภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อรูปาจเร อปริยาปนฺเน; เวทนาภฺขณฺโธ...
เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; วิจาโร จ, สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อวิจารกา

๑๒๗๙. กตเม ฐมา สปปิตฺติกา? สปปิตฺติภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อปริยาปนฺเน , ปิตฺติ ฐเปตฺวา, ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สปปิตฺติกา

๑๒๘๐. กตเม ฐมา อปปิตฺติกา? อปปิตฺติภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อรูปาจเร อปริยาปนฺเน; เวทนาภฺขณฺโธ...
เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; ปิตฺติ จ, สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อปปิตฺติกา

๑๒๘๑. กตเม ฐมา ปิตฺติสทฺคตา? ปิตฺติภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อปริยาปนฺเน, ปิตฺติ ฐเปตฺวา, ตํสมฺปยุตฺโต
เวทนาภฺขณฺโธ...เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา ปิตฺติสทฺคตา

๑๒๘๒. กตเม ฐมา น ปิตฺติสทฺคตา? น ปิตฺติภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อรูปาจเร อปริยาปนฺเน; เวทนาภฺขณฺโธ...
เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; ปิตฺติ จ, สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา น ปิตฺติสทฺคตา

๑๒๘๓. กตเม ฐมา สุขสทฺคตา? สุขภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อปริยาปนฺเน, สุขํ ฐเปตฺวา, ตํสมฺปยุตฺโต
สณฺญาภฺขณฺโธ, สงฺขารภฺขณฺโธ, วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สุขสทฺคตา

๑๒๘๔. กตเม ฐมา น สุขสทฺคตา? น สุขภฺภูมิมํ กามาจเร รูปาจเร อรูปาจเร อปริยาปนฺเน; เวทนาภฺขณฺโธ...
เป... วิญฺญาณภฺขณฺโธ; สุขณฺจ, สพฺพณฺจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา น สุขสทฺคตา

๑๒๘๕. กตเม ฐมมา อุเปกขาสหคตา? อุเปกขาภูมียํ กามาวจเร รูปาวจเร อรูปาวจเร อปริยาปนเน, อุเปกขํ ฐเปตฺวา, ตํสมปยุตฺโต สลฺยณกฺขนฺโธ, สงฺขารกฺขนฺโธ, วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมมา อุเปกขาสหคตาฯ

๑๒๘๖. กตเม ฐมมา น อุเปกขาสหคตา? น อุเปกขาภูมียํ กามาวจเร รูปาวจเร อปริยาปนเน, เวทนากฺขนฺโธ... เป... วิญฺญาณกฺขนฺโธ, อุเปกขา จ, สฬฺพฬจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมมา น อุเปกขาสหคตาฯ

๑๒๘๗. กตเม ฐมมา กามาวจรา? เหฏฐโต อวิจินฺรยํ ปริยฺหนตํ กริตฺวา, อุปริโต ปฺรณิหมิตฺวสวตฺตี เทเว [ปฺรณิหมิตฺวสวตฺตีเทเว (สํ. ก.)] อนฺโต กริตฺวา, ยํ เอตฺสํ อนฺตเร เอตฺถาวจรา เอตฺถ ปฺริยาปนฺนา ขนฺธธาคฺคา อายตฺนา, รูปํ เวทนา สลฺยณํ สงฺขารํ วิญฺญาณํ — อิม ฐมมา กามาวจราฯ

๑๒๘๘. กตเม ฐมมา น กามาวจรา? รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา — อิม ฐมมา น กามาวจราฯ

๑๒๘๙. กตเม ฐมมา รูปาวจรา? เหฏฐโต พุรฺหมโลกํ ปริยฺหนตํ กริตฺวา, อุปริโต อกฺนิญฺญ เทเว [อกฺนิญฺญเทเว (สํ. ก.)] อนฺโต กริตฺวา, ยํ เอตฺสํ อนฺตเร เอตฺถาวจรา เอตฺถ ปฺริยาปนฺนา สฺมาปนฺนสฺส วา อุปปนฺนสฺส วา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหริสฺส [ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหริสฺส (ก.)] วา จิตฺตเจตฺติกา ฐมมา — อิม ฐมมา รูปาวจรา ฯ

๑๒๙๐. กตเม ฐมมา น รูปาวจรา? กามาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา — อิม ฐมมา น รูปาวจราฯ

๑๒๙๑. กตเม ฐมมา อรูปาวจรา? เหฏฐโต อากาसानฺนฺยายตฺนฺปก เทเว ปริยฺหนตํ กริตฺวา, อุปริโต เนวสลฺยณานาสลฺยณายตฺนฺปก เทเว อนฺโต กริตฺวา, ยํ เอตฺสํ อนฺตเร เอตฺถาวจรา เอตฺถ ปฺริยาปนฺนา สฺมาปนฺนสฺส วา อุปปนฺนสฺส วา ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหริสฺส วา จิตฺตเจตฺติกา ฐมมา — อิม ฐมมา อรูปาวจราฯ

๑๒๙๒. กตเม ฐมมา น อรูปาวจรา? กามาวจรา, รูปาวจรา, อปริยาปนฺนา — อิม ฐมมา น อรูปาวจราฯ

๑๒๙๓. กตเม ฐมมา ปฺริยาปนฺนา? สาสฺวา กุสฺลาคุสฺลาพฺยากฺตา ฐมมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, รูปกฺขนฺโธ... เป... วิญฺญาณกฺขนฺโธ — อิม ฐมมา ปฺริยาปนฺนาฯ

๑๒๙๔. กตเม ฐมมา อปริยาปนฺนา? มคฺคา จ, มคฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมมา อปริยาปนฺนาฯ

๑๒๙๕. กตเม ฐมมา นิยุยานิกา? จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา — อิม ฐมมา นิยุยานิกาฯ

๑๒๙๖. กตเม ฐมมา อนิยุยานิกา? เต ฐมเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสฺลาคุสฺลาพฺยากฺตา ฐมมา กามาวจรา, รูปาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา; เวทนากฺขนฺโธ... เป... วิญฺญาณกฺขนฺโธ, สฬฺพฬจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมมา อนิยุยานิกาฯ

๑๒๕๗. กตเม ฐมา นียตา? ปญจ ฐมานิ อานนฺตริกานิ, ยา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิ นียตา, จตฺตาริ มกฺคา อปริยาปนฺนา — อิม ฐมา นียตาฯ

๑๒๕๘. กตเม ฐมา อนียตา? เต ฐเม ฐเปตฺวา อวเสสา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ, สพฺพพฺยจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อนียตาฯ

๑๒๕๙. กตเม ฐมา สอฺตฺตรา? สาสฺวา กุสลากุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา; รูปภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ — อิม ฐมา สอฺตฺตราฯ

๑๓๐๐. กตเม ฐมา อนฺตฺตรา? อปริยาปนฺนา มกฺคา จ, มกฺคผลานิ จ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อนฺตฺตราฯ

๑๓๐๑. กตเม ฐมา สรณา? ตีณิ อกุสลมฺมูตานิ โลภ, โทโส, โมโห; ตเทภฺยฺสา จ กิเลสา, ตํสมฺปยุตฺโต เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ, ตํสมฺมูฏฺฐานํ กายกมฺมํ, วจีกมฺมํ, มโนกมฺมํ — อิม ฐมา สรณาฯ

๑๓๐๒. กตเม ฐมา อรณา? กุสลาพฺยากตา ฐมา กามาวจฺรา, รูปาวจฺรา, อรูปาวจฺรา, อปริยาปนฺนา; เวทนาภฺขณฺโธ...เป.... วิญฺญาณภฺขณฺโธ, สพฺพพฺยจ รูปํ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิม ฐมา อรณาฯ

อภิธมฺมทักฺขา

สฺวคฺคณฺตฺติกทฺถกนิภฺเขปํ

๑๓๐๓. กตเม ฐมา วิชฺชาภากิโน? วิชฺชาข สมฺปยุตฺตกา ฐมา — อิม ฐมา วิชฺชาภากิโนฯ

๑๓๐๔. กตเม ฐมา อวิชฺชาภากิโน? อวิชฺชาข สมฺปยุตฺตกา ฐมา — อิม ฐมา อวิชฺชาภากิโนฯ

๑๓๐๕. กตเม ฐมา วิชฺชูปมา? เภยฺยเมสฺส ตีสุ อริยมกฺเคสฺส ปญฺญา — อิม ฐมา วิชฺชูปมาฯ

๑๓๐๖. กตเม ฐมา วชิรฺูปมา? อุปฺริฏฺฐิเม อรหตฺตมกฺเค ปญฺญา — อิม ฐมา วชิรฺูปมาฯ

๑๓๐๗. กตเม ฐมา พาลา? อหิริกญฺจ อโนตฺตปฺปญฺจ — อิม ฐมา พาลาฯ สพฺเพปิ อกุสลา ฐมา พาลาฯ

๑๓๐๘. กตเม ฐมา ปญฺชิตา? หิริ จ โอตฺตปฺปญฺจ — อิม ฐมา ปญฺชิตาฯ สพฺเพปิ อกุสลา ฐมา ปญฺชิตาฯ

๑๓๐๙. กตเม ฐมา กณฺหา? อหิริกญฺจ อโนตฺตปฺปญฺจ — อิม ฐมา กณฺหาฯ สพฺเพปิ อกุสลา ฐมา กณฺหาฯ

๑๓๑๐. กตเม ฐมา สุกกา? หิริ จ โอตตปฺปญจ — อิม ฐมา สุกกา? สพุเพปี กุสลา ฐมา สุกกาฯ

๑๓๑๑. กตเม ฐมา ตปฺนียา? กายหุจฺจริตํ, วจีหุจฺจริตํ, มโนหุจฺจริตํ — อิม ฐมา ตปฺนียาฯ สพุเพปี อกุสลา ฐมา ตปฺนียาฯ

๑๓๑๒. กตเม ฐมา อตปฺนียา? กายสุจฺจริตํ, วจีสุจฺจริตํ, มโนสุจฺจริตํ — อิม ฐมา อตปฺนียาฯ สพุเพปี กุสลา ฐมา อตปฺนียาฯ

๑๓๑๓. กตเม ฐมา อธิวจนา? ยา เตสํ เตสํ ฐมานํ สงฺขา สมณญฺญา ปณฺณตฺติ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเชยฺยํ นิรุตฺติ พุยฺยชนํ อภิลาโป — อิม ฐมา อธิวจนาฯ สพุเพว ฐมา อธิวจนปถาฯ

๑๓๑๔. กตเม ฐมา นิรุตฺติ? ยา เตสํ เตสํ ฐมานํ สงฺขา สมณญฺญา ปณฺณตฺติ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเชยฺยํ นิรุตฺติ พุยฺยชนํ อภิลาโป — อิม ฐมา นิรุตฺติฯ สพุเพว ฐมา นิรุตฺติปถาฯ

๑๓๑๕. กตเม ฐมา ปณฺณตฺติ? ยา เตสํ เตสํ ฐมานํ สงฺขา สมณญฺญา ปณฺณตฺติ โวหาโร นามํ นามกมฺมํ นามเชยฺยํ นิรุตฺติ พุยฺยชนํ อภิลาโป — อิม ฐมา ปณฺณตฺติฯ สพุเพว ฐมา ปณฺณตฺติปถาฯ

๑๓๑๖. ตตฺถ กตมํ นามํ? เวทนากฺขนุโธ, สณฺญา กฺขนุโธ, สงฺขารกฺขนุโธ, วิญฺญาณกฺขนุโธ, อสงฺขตา จ ธาตุ — อิทํ วุจฺจติ นามํฯ

๑๓๑๗. ตตฺถ กตมํ รูปํ? จตฺตาโร จ มหาภูตา, จตฺตุนนฺนฺจ มหาภูตานํ อุปาทาย รูป — อิทํ วุจฺจติ รูปํฯ

๑๓๑๘. ตตฺถ กตมา อวิชฺชา? ยํ อญฺญานํ อหสฺสนํ...เป... อวิชฺชาลงฺกิ โมโห อกุสลมฺมํ — อยํ วุจฺจติ อวิชฺชาฯ

๑๓๑๙. ตตฺถ กตมา ภาวตฺตฺตฺตา? โย ภเวสุ ภวณฺโถ...เป... ภวฺชฺโณสํ — อยํ วุจฺจติ ภาวตฺตฺตฺตาฯ

๑๓๒๐. ตตฺถ กตมา ภาวทิกฺขุ? ภวิสฺสติ อตฺตา จ โลโก จาติ, ยา เอวรูปา ทิกฺขุ ทิกฺขุคฺคํ...เป... วิปริยาสคฺคาโห — อยํ วุจฺจติ ภาวทิกฺขุฯ

๑๓๒๑. ตตฺถ กตมา วิภาวทิกฺขุ? น ภวิสฺสติ อตฺตา จ โลโก จาติ, ยา เอวรูปา ทิกฺขุ ทิกฺขุคฺคํ...เป... วิปริยาสคฺคาโห — อยํ วุจฺจติ วิภาวทิกฺขุฯ

๑๓๒๒. ตตฺถ กตมา สสฺสททิกฺขุ? สสฺสโต อตฺตา จ โลโก จาติ, ยา เอวรูปา ทิกฺขุ ทิกฺขุคฺคํ...เป... วิปริยาสคฺคาโห — อยํ วุจฺจติ สสฺสททิกฺขุฯ

๑๓๒๓. ตตถ กตมา อัจฉาทิฏฐิ? อัจฉาวิชิตตติ อตฺตา จ โลโก จาติ, ยา เอวรูปา ติฏฐิ ติฏฐิณฺทํ...เป.... วิปริยาสกุคคาโ — อัย วุจฺจติ อัจฉาทิฏฐิฯ

๑๓๒๔. ตตถ กตมา อนตฺวา ติฏฐิ? อนตฺวา อตฺตา จ โลโก จาติ, ยา เอวรูปา ติฏฐิ ติฏฐิณฺทํ...เป.... วิปริยาสกุคคาโ — อัย วุจฺจติ อนตฺวา ติฏฐิฯ

๑๓๒๕. ตตถ กตมา อนนตฺวา ติฏฐิ? อนนตฺวา อตฺตา จ โลโก จาติ, ยา เอวรูปา ติฏฐิ ติฏฐิณฺทํ...เป.... วิปริยาสกุคคาโ — อัย วุจฺจติ อนนตฺวา ติฏฐิฯ

๑๓๒๖. ตตถ กตมา ปุพฺพนฺตานุติฏฐิ? ปุพฺพนฺทํ อารพฺก ยา อูปฺปชฺชติ ติฏฐิ ติฏฐิณฺทํ...เป.... วิปริยาสกุคคาโ — อัย วุจฺจติ ปุพฺพนฺตานุติฏฐิฯ

๑๓๒๗. ตตถ กตมา อปรนฺตานุติฏฐิ? อปรนฺทํ อารพฺก ยา อูปฺปชฺชติ ติฏฐิ ติฏฐิณฺทํ...เป.... วิปริยาสกุคคาโ — อัย วุจฺจติ อปรนฺตานุติฏฐิฯ

๑๓๒๘. ตตถ กตมํ อหิริกํ? ยํ น หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน, น หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อิทํ วุจฺจติ อหิริกํ

๑๓๒๙. ตตถ กตมํ อโนคฺตปฺปํ? ยํ น โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตฺตพฺเพน, น โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อิทํ วุจฺจติ อโนคฺตปฺปํ

๑๓๓๐. ตตถ กตมา หิริ? ยํ หิริยติ หิริยิตฺตพฺเพน, หิริยติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อัย วุจฺจติ หิริฯ

๑๓๓๑. ตตถ กตมํ โอตฺตปฺปํ? ยํ โอตฺตปฺปติ โอตฺตปฺปิตฺตพฺเพน, โอตฺตปฺปติ ปาปกาณํ อกุสลานํ ฌมฺมานํ สฺมาปตฺติยา — อิทํ วุจฺจติ โอตฺตปฺปํ

๑๓๓๒. ตตถ กตมา ไทวจฺสุสฺสา? สหฌมฺมิเก วุจฺจมาเน ไทวจฺสุสฺสายํ ไทวจฺสุสฺสียํ ไทวจฺสุสฺสา วิปฺปฏิกุลฺลคฺคาหิตา วิปฺจฺจนิกฺกาสาตฺตา อนาทริยํ อนาทฺรตา อคารวตา อปฺปปฏิสฺสวตา — อัย วุจฺจติ ไทวจฺสุสฺสาฯ

๑๓๓๓. ตตถ กตมา ปาปมิตฺตตา? เข เต ปุคฺคลา อสฺสทฺธา ทฺสฺสียา อปฺปสฺสฺสา มจฺฉริโน ทฺพปฺปญฺญา, ยา เตสํ เสวนา นิเสวนา สํเสวนา ภขนา สมฺภขนา ภตฺติ สมฺภตฺติ ตํสมฺปวํกตา — อัย วุจฺจติ ปาปมิตฺตตาฯ

๑๓๓๔. ตตถ กตมา โสวจฺสุสฺสา? สหฌมฺมิเก วุจฺจมาเน โสวจฺสุสฺสายํ โสวจฺสุสฺสียํ โสวจฺสุสฺสา วิปฺปฏิกุลฺลคฺคาหิตา วิปฺจฺจนิกฺกาสาตฺตา สคารวตา สาทฺริยํ สาทฺรตา สปฺปปฏิสฺสวตา — อัย วุจฺจติ โสวจฺสุสฺสาฯ

๑๓๓๕. ตตถ กตมา กลุณณมิตตตา? ยะเต ปุคฺคลา สหฺชา สีสฺวานุโต พหุสฺสุตา จาคฺชนุโต ปญฺญวนุโต, ยา เตสํ เสวนา นิเสวนา สีสฺวานา ภขนา สมฺภขนา ภตฺติ สมฺภตฺติ ตํสมฺปวํกตา — อํ วุจฺจติ กลุณณมิตตตาฯ

๑๓๓๖. ตตถ กตมา อาปตฺติกุสฺสตา? ปญฺจปี อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺติโย, สตฺตปี อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺติโยฯ ยา ตาสํ อาปตฺตีนํ อาปตฺติกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ อาปตฺติกุสฺสตาฯ

๑๓๓๗. ตตถ กตมา อาปตฺติวฺภูฐานกุสฺสตา? ยา ตาหิ อาปตฺตีหิ วฺภูฐานกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ อาปตฺติวฺภูฐานกุสฺสตาฯ

๑๓๓๘. ตตถ กตมา สฺมาปตฺติกุสฺสตา? อตฺถิ สวิตฺถกฺกสฺวิจฺจรา สฺมาปตฺติ, อตฺถิ อวิตฺถกฺกสฺวิจฺจรมตฺตา สฺมาปตฺติ, อตฺถิ อวิตฺถกฺกสฺวิจฺจรา สฺมาปตฺติฯ ยา ตาสํ สฺมาปตฺตีนํ สฺมาปตฺติกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ สฺมาปตฺติกุสฺสตาฯ

๑๓๓๙. ตตถ กตมา สฺมาปตฺติวฺภูฐานกุสฺสตา? ยา ตาหิ สฺมาปตฺตีหิ วฺภูฐานกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ สฺมาปตฺติวฺภูฐานกุสฺสตาฯ

๑๓๔๐. ตตถ กตมา ชาติกุสฺสตา? อญฺฐารส ชาติโย จกฺขฺชาติ รูปรชาติ จกฺขฺวิญญานชาติ, โสฺตชาติ สหฺทฺทชาติ โสฺตวิญญานชาติ, ฆานชาติ กฺขนฺธชาติ ฆานวิญญานชาติ, ชิวฺหาชาติ รสชาติ ชิวฺหาวิญญานชาติ, กายชาติ โผฏฺฐพฺพชาติ กายวิญญานชาติ, มโนชาติ ฐมฺมชาติ มโนวิญญานชาติฯ ยา ตาสํ ชาติญํ ชาติกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ ชาติกุสฺสตาฯ

๑๓๔๑. ตตถ กตมา มนสิการกุสฺสตา? ยา ตาสํ ชาติญํ มนสิการกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ มนสิการกุสฺสตาฯ

๑๓๔๒. ตตถ กตมา อายตฺนกุสฺสตา? ทฺวาทสยตฺตานํ — จกฺขายตฺนํ, รูปรายตฺนํ, โสฺตายตฺนํ, สหฺทฺทายตฺนํ, ฆายตฺนํ, กฺขนฺธายตฺนํ, ชิวฺหาตฺนํ, รสายตฺนํ, กายายตฺนํ, โผฏฺฐพฺพายตฺนํ, มนายตฺนํ, ฐมฺมายตฺนํฯ ยา เตสํ อายตฺตานํ อายตฺนกุสฺสตา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ อายตฺนกุสฺสตาฯ

๑๓๔๓. ตตถ กตมา ปฏิจฺจสมุปฺปาตกุสฺสตา? อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา, สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ, วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ, นามรูปปจฺจยา สฬายตฺนํ, สฬายตฺนปจฺจยา ผสฺโส, ผสฺสปจฺจยา เวทนา, เวทนาปจฺจยา ตณฺหา, ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ, อุปาทานปจฺจยา ภโว, ภวปจฺจยา ชาติ, ชาติปจฺจยา ชรามรณํ โสภปริเทวทฺถกฺขโทมนสฺสุปายาสา สมฺภวณฺติ; เอวเมตฺสฺส เกวลสฺส ทฺถกฺกขณฺธสฺส สมฺทโย โหติติฯ ยา ตตถ ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อํ วุจฺจติ ปฏิจฺจสมุปฺปาตกุสฺสตาฯ

๑๓๔๔. ตตถ กตมา ฐานกุสลา? ยะ ยะ ธมฺมา ยะสํ ยะสํ ธมฺมานํ เหตุ ปจฺจยา อุปฺปาทย [อุปฺปาทย (สี. ก.)] ตํ ตํ ฐานนฺติ, ยา ตตถ ปญฺญา ปชานนา...เป.... อโมโห ธมฺมวិज्ञโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อยํ วุจฺจติ ฐานกุสลาฯ

๑๓๔๕. ตตถ กตมา อฏฺฐานกุสลา? ยะ ยะ ธมฺมา ยะสํ ยะสํ ธมฺมานํ น เหตุ น ปจฺจยา อุปฺปาทย ตํ ตํ อฏฺฐานนฺติ, ยา ตตถ ปญฺญา ปชานนา...เป.... อโมโห ธมฺมวิज्ञโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อยํ วุจฺจติ อฏฺฐานกุสลาฯ

๑๓๔๖. ตตถ กตโม อชฺชว? ยา อชฺชวตา อชฺฉิมฺหตา อวํกตา อกุฏฺฐิตา — อยํ วุจฺจติ อชฺชวโว

๑๓๔๗. ตตถ กตโม มทุทว? ยา มทุทตา มทุทวตา อกฺขพฺพา อกฺกิตฺตา นิจฺจิตฺตา — อยํ วุจฺจติ มทุทวโว

๑๓๔๘. ตตถ กตมา ขนฺติ? ยา ขนฺติ ขมนฺตา อธิวาสฺนา อจฺฉกฺกํ อนสุโรโป อตฺตมนฺตา จิตฺตสฺส — อยํ วุจฺจติ ขนฺติฯ

๑๓๔๙. ตตถ กตมํ โสรัจฺจํ? โย กายิโก อวิตฺถกโม, วาจสิโก อวิตฺถกโม, กายิกวาจสิโก อวิตฺถกโม — อิทํ วุจฺจติ โสรัจฺจํฯ สพุทฺธิปิ สีสํวโร โสรัจฺจํฯ

๑๓๕๐. ตตถ กตมํ สาขลฺลํ? ยา สา วาจา อญฺจกา กุกฺกสา ปรรณฺญา ปราภิสสฺสนิ โกธสาธมนฺตา อสมาริธํวตฺตนิกา, ตถารูปี วาจิ ปหาเย ยา สา วาจา เนพา กณฺณสุชา เปมฺนียา หทยงฺคมา โปริ พุทฺชนกฺกตา พุทฺชนมนฺนาปา ตถารูปี วาจิ ภาสิตา โหติ; ยา ตตถ สณฺหาวาจา สขิลวาจตา อมฺรฺสวาจตา — อิทํ วุจฺจติ สาขลฺลํฯ

๑๓๕๑. ตตถ กตโม ปฏิสฺสนาโร? ทเว ปฏิสฺสนารา — อามิสฺสปฏิสฺสนาโร จ ธมฺมปฏิสฺสนาโร จฯ อิธกฺกโจ ปฏิสฺสนาโร โหติ อามิสฺสปฏิสฺสนาเรน वा ธมฺมปฏิสฺสนาเรน वा — อยํ วุจฺจติ ปฏิสฺสนาโรฯ

๑๓๕๒. ตตถ กตมา อินฺทริเยสุ อคฺคตฺตวารตา? อิธกฺกโจ จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา นิमितฺตคฺคาหิ โหติ อนฺุพฺยณฺชนคฺคาหิ ฯ ยถาวาธิกรณเมณํ จกฺขุนฺทริยํ อสํวํ วิหรนฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อนฺุวาสุสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ, น รกฺขติ จกฺขุนฺทริยํ, จกฺขุนฺทริเย น สํวรํ อาปชฺชติฯ โสเตน สทฺทํ สุตฺวา...เป.... ฆาเนน คนฺธํ ฌายิตฺวา...เป.... ชิวฺหาเย รสํ สายิตฺวา...เป.... กาเยน โสณฺฑพฺพํ ผุสิตฺวา...เป.... มนฺสา ธมฺมํ วิญฺญาเย นิमितฺตคฺคาหิ โหติ อนฺุพฺยณฺชนคฺคาหิ ฯ ยถาวาธิกรณเมณํ มนินฺทริยํ อสํวํ วิหรนฺตํ อภิขฺฌาโทมนสฺสา ปาปกา อกุสลา ธมฺมา อนฺุวาสุสเวยฺยํ, ตสฺส สํวราย น ปฏิปชฺชติ, น รกฺขติ มนินฺทริยํ, มนินฺทริเย น สํวรํ อาปชฺชติฯ ยา อิเมสํ จณฺณํ อินฺทริยานํ อคฺคติ อโคปนา อนารกฺโข อสํวโร — อยํ วุจฺจติ อินฺทริเยสุ อคฺคตฺตวารตาฯ

๑๓๕๓. ตตถ กตมา โภชน อมตฺตณฺณตา? อิธกฺกโจ อปฺปฏิสฺสงฺขา อโยนิโส อาหารํ อาหารเถติ ทวาย มทาย มณฺฑนาย วิภูสณายฯ ยา ตตถ อสณฺตุฏฺฐิตา อมตฺตณฺณตา อปฺปฏิสฺสงฺขา โภชน — อยํ วุจฺจติ โภชน อมตฺตณฺณตาฯ

๑๓๕๔. ตตถ กตมา อินฺทริเยสุ कुत्तवारता? อิธกञ्जो जग्गुणा रूपं तिसฺวา न निमित्तकृताहिं होदि न अनुपपन्नकृताहिं यत्त्वारिक्कमेनं जग्गुन्ทริยं असुत्तं विहरन्तं अकिञ्चात्मनस्स पापกา अकुस्सा ऋमा अनवासवेय्यं, तस्स साराय ปฏิपञ्चति, रक्खति जग्गुन्ทริयं, जग्गुन्ทริये सारं आपञ्चति, सोदेन सत्तुं सुत्ता...เป... मानेन कन्ธं णायिता... पे... जिह्वाय रत्तं सायिता...เป... कायेन โण्हणुप्फุ सुत्ता...เป... मनसा ऋमं विण्णाय न निमित्तकृताहिं होदि ना अनुपपन्नकृताहिं यत्त्वारिक्कमेनं มนินฺทริยं असुत्तं विहरन्तं अकिञ्चात्मनस्स पाปกา अकुस्सा ऋमा अनवासवेय्यं, तस्स साराय ปฏิपञ्चति, रक्खति มนินฺทริยं, มนินฺทริเย สारं आपञ्चติ, ยา อิมสํ จณฺณํ อินฺทริยานํ कुตฺติ โคปนา อารกฺโข สวโร — อयं วุจฺจติ อินฺทริเยสุ कुत्तवारता

๑๓๕๕. ตตถ กตมา โภชนे मत्तल्लญฺता? อิธกञ्जो ปฏิสงฺขา โยนิโส อาหารं आहारेति — नेव ท्वाय न मत्ताय न मन्थनाय न विगฺ္ghनय ยาวเทว อิมस्स กายस्स จิตฺติยา ยปนาย วิหิตฺตปริตฺติยา พุทฺหมจิริยานุคฺคหาย , อิติ ปฺราณญจ เวทนं ปฏิหังขามิ, นวญจ เวทนं น อุปฺปาเทสฺสามิ, ยาคฺตรา จ मे ण्विस्सति अनवञ्चता จ ผาสुविहारो जाति, या तตฺถ สन्नकुञ्जिता मत्तल्लญฺता ปฏิสงฺखा โภชने — อयं วุจฺจติ โภชने मत्तल्लญฺता

๑๓๕๖. ตตถ กตมํ มุฏฺฐสจฺจํ? ยา อสฺติ อนนฺตฺสสฺติ อปฺปฏิสฺสฺติ อสฺติ อสรณฺตา อธารณฺตา ปิลาปนฺตา สมฺมุสนฺตา — อิทํ วุจฺจติ มุฏฺฐสจฺจํ

๑๓๕๗. ตตถ กตมํ อสมฺปชฺชญฺ? ยํ อญฺญาณํ อทฺสสนํ...เป... อวิชฺชาลํจฺจิ โมโห อकुสลมฺมํ — อิทํ วุจฺจติ อสมฺปชฺชญํ

๑๓๕๘. ตตถ กตมา สติ? ยา สติ อนนฺตฺสสฺติ ปฏิสฺสฺติ สติ สรณฺตา ธารณฺตา อปิลาปนฺตา อสมฺมุสนฺตา สติ สตินฺทริยํ สติพลํ สมฺมาสฺติ — อयं วุจฺจติ สติ

๑๓๕๙. ตตถ กตมํ สมฺปชฺชญฺ? ยา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อิทํ วุจฺจติ สมฺปชฺชญํ

๑๓๖๐. ตตถ กตมํ ปฏิสงฺขานพลํ? ยา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อิทํ วุจฺจติ ปฏิสงฺขานพลํ

๑๓๖๑. ตตถ กตมํ ภาวนาพลํ? ยา กุสลาณํ ฐมฺมานํ อาเสวนา ภาวนา พหุสีกมฺมํ — อิทํ วุจฺจติ ภาวนาพลํ สत्ตปิ โพชฺฌนฺกา ภาวนาพลํ

๑๓๖๒. ตตถ กตโม สมโธ? ยา จิตฺตตฺส จิตฺติ...เป... สมฺมาสมาธิ — อยं วุจฺจติ สมโธ

๑๓๖๓. ตตฺถ กตมา วิปัสสนา? ยะ ปญญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อโย วุจฺจติ วิปัสสนาฯ

๑๓๖๔. ตตฺถ กตมํ สมณนิมิตฺตํ? ยะ จิตฺตสฺส จิตฺติ...เป... สมฺมาสมาธิ — อิทํ วุจฺจติ สมณนิมิตฺตํฯ

๑๓๖๕. ตตฺถ กตมํ ปกฺคาหนิมิตฺตํ? โย เจตฺตโก วิริยารมฺโก...เป... สมนฺวาชาโม — อิทํ วุจฺจติ ปกฺคาหนิมิตฺตํฯ

๑๓๖๖. ตตฺถ กตโม ปกฺคาโ? โย เจตฺตโก วิริยารมฺโก...เป... สมนฺวาชาโม — อโย วุจฺจติ ปกฺคาโฯ

๑๓๖๗. ตตฺถ กตโม อวิกฺเขโป? ยะ จิตฺตสฺส จิตฺติ...เป... สมฺมาสมาธิ — อโย วุจฺจติ อวิกฺเขโปฯ

๑๓๖๘. ตตฺถ กตมา สีลวิปตฺติ? โย กายิกโก วิตฺติกฺกโม, วาจสิโก วิตฺติกฺกโม , กายิกวาจสิโก วิตฺติกฺกโม — อโย วุจฺจติ สีลวิปตฺติฯ สพฺพมปิ ทุสฺสึสฺสํ สีลวิปตฺติฯ

๑๓๖๙. ตตฺถ กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺติ? นตฺถิ ทินฺนํ, นตฺถิ ยิฏฺฐํ, นตฺถิ หุตํ, นตฺถิ สุกตฺตทุกฺกฏฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, นตฺถิ อโย โลโก, นตฺถิ ปโร โลโก, นตฺถิ มาตา, นตฺถิ ปิตา, นตฺถิ สตุตา โอปปาทิกา, นตฺถิ โลเก สมนฺพฺราหฺมณา สมนฺกฺคตา สมนฺปาปฺปิณฺนา ยะ อิมญฺจ โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกควา ปเวเทนฺตฺติ:~: ยะ เอวฺรฺปา ทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิกฺคํ...เป... วิปริยาสกฺคาโ — อโย วุจฺจติ ทิฏฺฐิวิปตฺติฯ สพฺพมปิ มิจฺฉาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิวิปตฺติฯ

๑๓๗๐. ตตฺถ กตมา สีลสมฺปทา? โย กายิกโก อวิตฺติกฺกโม, วาจสิโก อวิตฺติกฺกโม, กายิกวาจสิโก อวิตฺติกฺกโม — อโย วุจฺจติ สีลสมฺปทาฯ สพฺพมปิ สีลสํวโร สีลสมฺปทาฯ

๑๓๗๑. ตตฺถ กตมา ทิฏฺฐิสมฺปทา? อตฺถิ ทินฺนํ, อตฺถิ ยิฏฺฐํ, อตฺถิ หุตํ, อตฺถิ สุกตฺตทุกฺกฏฺณํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก, อตฺถิ อโย โลโก, อตฺถิ ปโร โลโก, อตฺถิ มาตา, อตฺถิ ปิตา, อตฺถิ สตุตา โอปปาทิกา, อตฺถิ โลเก สมนฺพฺราหฺมณา สมนฺกฺคตา สมนฺปาปฺปิณฺนา ยะ อิมญฺจ โลกํ ปฺรณฺจ โลกํ สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกควา ปเวเทนฺตฺติ:~: ยะ เอวฺรฺปา ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิ — อโย วุจฺจติ ทิฏฺฐิสมฺปทาฯ สพฺพมปิ สมนฺมาทิฏฺฐิ ทิฏฺฐิสมฺปทาฯ

๑๓๗๒. ตตฺถ กตมา สีลวิสุทฺธิ? โย กายิกโก อวิตฺติกฺกโม, วาจสิโก อวิตฺติกฺกโม, กายิกวาจสิโก อวิตฺติกฺกโม — อโย วุจฺจติ สีลวิสุทฺธิฯ สพฺพมปิ สีลสํวโร สีลวิสุทฺธิฯ

๑๓๗๓. ตตฺถ กตมา ทิฏฺฐิวิสุทฺธิ? กมฺมสฺส กตญฺจํ สจฺจํ นุ โลมิกญฺจํ มกฺกสมฺกฺกิสฺส ญฺจํ ผลสมฺกฺกิสฺส ญฺจํฯ

๑๓๗๔. ทิฏฺฐิวิสุทฺธิ โย ปนาติ — ยะ ปญฺญา ปชานนา...เป... อโมโห ฐมฺมวิจโย สมฺมาทิฏฺฐิฯ

๑๓๓๕. ยถาทิฏฐิสฺส จ ปธานนฺติ — โย เจตสีโก วีริยารมฺโก...เป... สมฺมาวายาโมฯ

๑๓๓๖. ตัณฺโณติ — ชาตํภํ ชราภํ พุยาธิภํ มรณภํฯ สํเวชนียํ [สํเวชนียํ (สี.)] ฐานนฺติ — ชาติ ชรา พุยาธิ มรณํฯ

๑๓๓๗. สํวิคฺคสฺส จ โยนิโส ปธานนฺติ — อธิ ภิกฺขุ อนุปฺปนฺนํ ปาปกาณํ อกุสลาณํ ฐมฺมานํ อนุปฺปาทย จนฺทํ
ชเนติ วายมตี วีริยํ อารกฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตี, อุปฺปนฺนํ ปาปกาณํ อกุสลาณํ ฐมฺมานํ ปหานาย จนฺทํ ชเนติ วายมตี
วีริยํ อารกฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตี, อนุปฺปนฺนํ กุสลาณํ ฐมฺมานํ อุปฺปาทย จนฺทํ ชเนติ วายมตี วีริยํ อารกฺติ จิตฺตํ
ปคฺคณฺหาติ ปทหตี, อุปฺปนฺนํ กุสลาณํ ฐมฺมานํ จิตฺตยา อสมฺโมสาย ภิกฺขุโยภาวาย เวปฺปุลาย ภาวานาย ปาริปุริยา จนฺทํ ชเน
ติ วายมตี วีริยํ อารกฺติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหตีฯ

๑๓๓๘. อสนฺตฺตฺตฺตฺตา จ กุสเลสุ ฐมฺเมสุติ — ยถา กุสลาณํ ฐมฺมานํ ภาวานาย อสนฺตฺตฺตฺตฺส ภิกฺขุโยกมฺยตาฯ

๑๓๓๙. อปฺปฏฺยวานิตา จ ปธานสมฺมิตฺติ — ยถา กุสลาณํ ฐมฺมานํ ภาวานาย สกฺกจฺจกิริยตา สาทจฺจกิริยตา อภฺยจฺจกิริยตา
อนินฺตฺตฺตฺตฺตา อนิกฺขิตฺตฺตฺตฺตา อนิกฺขิตฺตฺตฺตฺตา อาเสวนา ภาวานา พหุลีกมฺมํฯ

๑๓๔๐. วิชฺชาติ — ติสฺโส วิชฺชา — ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติ ญานํ วิชฺชา, สุตตาณํ จุตฺตปาเต ญานํ วิชฺชา, อาสวานํ ขย
ญานํ วิชฺชาฯ

๑๓๔๑. วิมุตฺตีติ — ทเว วิมุตฺติโย — จิตฺตสฺส [จิตฺตสฺส จ (สี. สฺยา.)] อธิมุตฺติ, นิพฺพานญฯ

๑๓๔๒. ขย ญานนฺติ — มคฺคสมฺมกฺกิสฺส ญานํฯ

๑๓๔๓. อนุปฺปาเท ญานนฺติ — ผลสมฺมกฺกิสฺส ญานํฯ

นิกฺเขปกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ

๔. อฏฺฐกถากณฺฑํ

ติกอตฺตฺตฺตฺโร

๑๓๔๔. กตเม ฐมฺมา กุสลา? จตุสฺส ญมฺมิตฺสฺส กุสลํ — อิมํ ฐมฺมา กุสลาฯ

๑๓๔๕. กตเม ฐมฺมา อกุสลา? ทฺวาทส อกุสลจิตฺตฺตฺตฺตา — อิมํ ฐมฺมา อกุสลาฯ

๑๓๘๖. กตเม ชมฺมา อพฺยาเกตฺวา? จตุสฺส ญฺมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ญฺมึสฺส กิริยาพฺยากตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิมे ชมฺมา
อพฺยาเกตฺวา

๑๓๘๗. กตเม ชมฺมา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา? กามาวจรกุสฺลโต จตฺตารโ โสมนสฺสสทฺทจิตฺตูปปาทา, อกุสฺล
โต จตฺตารโ กามาวจรกุสฺลสฺส วิปากโต จ กิริยโต จ ปญฺจ, รูปาวจรตฺถิกจตุกกฺขณานา กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โล
กุตฺตรตฺถิกจตุกกฺขณานา กุสฺลโต จ วิปากโต จ, เอตฺถูปฺปนฺนํ สุขํ เวทนํ ฐเปตฺวา — อิมे ชมฺมา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา

๑๓๘๘. กตเม ชมฺมา ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา? ทเว โทมนสฺสสทฺทจิตฺตูปปาทา, ทุกฺขสทฺท กายวิญญาณํ,
เอตฺถูปฺปนฺนํ ทุกฺข์ เวทนํ ฐเปตฺวา — อิมे ชมฺมา ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา

๑๓๘๙. กตเม ชมฺมา อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา? กามาวจรกุสฺลโต จตฺตารโ อูปฺเษกาสทฺทจิตฺตูปปาทา,
อกุสฺลโต จ, กามาวจรกุสฺลสฺส วิปากโต ทส, อกุสฺลสฺส วิปากโต จ, กิริยโต จ, รูปาวจร จตฺตํ ฌานํ กุสฺลโต จ วิปากโต
จ กิริยโต จ, จตฺตารโ อรูปาวจร กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตฺตร จตฺตํ ฌานํ กุสฺลโต จ วิปากโต จ,
เอตฺถูปฺปนฺนํ อทุกฺขมสุขํ เวทนํ ฐเปตฺวา — อิมे ชมฺมา อทุกฺขมสุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตา ตีสุโส จ เวทนา, รูปญฺจ, นิพ
พานญฺจ — อิมे ชมฺมา น วตฺตพฺพา สุขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตาติปี, ทุกฺขาย เวทนาย สมฺปยุตฺตาติปี, ย เวทนาย สมฺปยุตฺตา
ติปี

๑๓๙๐. กตเม ชมฺมา วิปากา? จตุสฺส ญฺมึสฺส วิปาโก — อิมे ชมฺมา วิปากา

๑๓๙๑. กตเม ชมฺมา วิปากมฺมชฺมมา? จตุสฺส ญฺมึสฺส กุสฺลํ อกุสฺลํ — อิมे ชมฺมา วิปากมฺมชฺมมา

๑๓๙๒. กตเม ชมฺมา เนววิปากนวิปากมฺมชฺมมา? ตีสุ ญฺมึสฺส กิริยาพฺยากตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิมे ชมฺมา เนว
วิปากนวิปากมฺมชฺมมา

๑๓๙๓. กตเม ชมฺมา อูปาธิณฺณปาทานิยา? ตีสุ ญฺมึสฺส วิปาโก, ยญฺจ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตา — อิมे ชมฺมา อูปาธิณฺณ
ปาทานิยา

๑๓๙๔. กตเม ชมฺมา อนูปาธิณฺณปาทานิยา? ตีสุ ญฺมึสฺส กุสฺลํ, อกุสฺลํ, ตีสุ ญฺมึสฺส กิริยาพฺยากตํ, ยญฺจ รูปํ น
กมฺมสฺส กตฺตา — อิมे ชมฺมา อนูปาธิณฺณปาทานิยา

๑๓๙๕. กตเม ชมฺมา อนูปาธิณฺณอนูปาทานิยา? จตฺตารโ มคฺคา อปรียาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพ
พานญฺจ — อิมे ชมฺมา อนูปาธิณฺณอนูปาทานิยา

๑๓๙๖. กตเม ชมฺมา ตํกิลิฏฺฐตํกิลิฏฺฐา? ทฺวาทสากุสฺลจิตฺตูปปาทา — อิมे ชมฺมา ตํกิลิฏฺฐตํกิลิฏฺฐา

๑๓๕๗. กตเม ชมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลเลติกา? ตีสุ ภูมีสุ กุสลํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพยากคํ, สัพพญจ รูปํ — อิเม ชมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลเลติกาฯ

๑๓๕๘. กตเม ชมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลเลติกา? จตุตาโร มกุคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามณฺณผลานิ, นิพฺพานญจ — อิเม ชมฺมา อสํกิลิฏฐอัสกิลเลติกาฯ

๑๓๕๙. กตเม ชมฺมา สวิตกฺกสฺวิจารา? กามาวจรํ กุสลํ, อกุสลํ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต เอกาทส จิตฺตูปปาทา, อกุสลสฺส วิปากโต ทฺเว, กิริยโต เอกาทส, รูปาวจรํ ปฐมํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตฺตรํ ปฐมํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺเน วิตกฺกวิจारे รุเปตฺวา — อิเม ชมฺมา สวิตกฺกสฺวิจาราช

๑๔๐๐. กตเม ชมฺมา อวิตกฺกวิจารมตฺตา? รูปาวจรปฺลยจกนฺเย ทฺติยํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โล กุตฺตรปฺลยจกนฺเย ทฺติยํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ วิจาร์ รุเปตฺวา, วิตกฺโก จ — อิเม ชมฺมา อวิตกฺกวิจารมตฺ ตาฯ

๑๔๐๑. กตเม ชมฺมา อวิตกฺกอวิจारा? ทฺเวปฺลยวิญญานานิ, รูปาวจรตฺติกตฺติกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตุตาโร อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตฺตรตฺติกตฺติกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ ปฺลยจกนฺเย ทฺติเย ฌานเ [ทฺติยขณาน (สี.)], อุปฺปนฺโน จ วิจારิ รุเปญจ นิพฺพานญจ — อิเม ชมฺมา อวิตกฺกอวิจाराฯ วิตกฺกสหาโต วิจาร์โ น วตฺตพฺโพ สวิตกฺกสฺวิจาโรติปิ, อวิตกฺกวิจารมตฺโตติปิ, อวิตกฺกอวิจาโรติปิฯ

๑๔๐๒. กตเม ชมฺมา ปีติสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตาโร โสมนสฺสสหคตจิตฺตูปปาทา , อกุสลโต จตุตาโร, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ปฺลยจ, กิริยโต ปฺลยจ, รูปาวจรตฺติกตฺติกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตฺตรตฺติก ขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ ปีตํ รุเปตฺวา — อิเม ชมฺมา ปีติสหคตาฯ

๑๔๐๓. กตเม ชมฺมา สุขสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตาโร โสมนสฺสสหคตจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต จตุตาโร, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต จ, กิริยโต ปฺลยจ, รูปาวจรตฺติกตฺติกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตฺตรตฺติก จตฺติกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ สุขํ รุเปตฺวา — อิเม ชมฺมา สุขสหคตาฯ

๑๔๐๔. กตเม ชมฺมา อุเปกฺขาสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตาโร อุเปกฺขาสหคตจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต จ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ทส, อกุสลสฺส วิปากโต จ, กิริยโต จ, รูปาวจรํ จตฺตํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตุตาโร อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตฺตรํ จตฺตํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ อุเปกฺขํ รุเปตฺวา — อิเม ชมฺมา อุเปกฺขาสหคตาฯ ปีตํ น ปีติสหคตา, สุขสหคตา, น อุเปกฺขาสหคตาฯ สุขํ น สุขสหคตํ, สียา ปี ติสหคตํ, น อุเปกฺขาสหคตํ, สียา น วตฺตพฺพํ ปีติสหคตญฺญิ ทฺเว โทมนสฺสสหคตจิตฺตูปปาทา, ทฺกฺขสหคตกายวิญญานํ,

ยา จ เวทนา อุเปกขา , รูปฌจ นิพพานฌจ — อิม ฐมมา น วตตพพา ปิตสหคตาดิปี, สุขสหคตาดิปี, อุเปกขาสหคตาดิปี
ฯ

๔๔๐๕. กตเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาตพพา? จตฺตาโร ทิฏฐิตตสมปยุตตจิตฺตูปปาทา, วิจิจฺจาสหคโต จิตฺตูปปาโท
— อิม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาตพพาฯ

๔๔๐๖. กตเม ฐมมา ภาวนาย ปหาตพพา? อุทฺธจฺจสหคโต จิตฺตูปปาโท — อิม ฐมมา ภาวนาย ปหาตพพาฯ จตฺตา
โร ทิฏฐิตตวิปฺปยุตฺตา โลภสหคตจิตฺตูปปาทา, ทเว โทมนสฺสสหคตจิตฺตูปปาทา — อิม ฐมมา สียา ทสฺสเนน ปหาตพพา
สียา ภาวนาย ปหาตพพาฯ

๔๔๐๗. กตเม ฐมมา เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพพา? จตฺตฺส ฐมฺมึสฺส กุสฺลํ, จตฺตฺส ฐมฺมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสฺส กิริยา
พฺยาकर्ตํ, รูปฌจ, นิพพานฌจ — อิม ฐมมา เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพพาฯ

๔๔๐๘. กตเม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา? จตฺตาโร ทิฏฐิตตสมปยุตตจิตฺตูปปาทา, วิจิจฺจาสหคโต จิตฺตูป
ปาโท, เอตฺตูปฺปนํ โมหํ ฐเปตฺวา — อิม ฐมมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๔๔๐๙. กตเม ฐมมา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา? อุทฺธจฺจสหคโต จิตฺตูปปาโท, เอตฺตูปฺปนํ โมหํ ฐเปตฺวา — อิม
ฐมมา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกาฯ จตฺตาโร ทิฏฐิตตวิปฺปยุตฺตา โลภสหคตจิตฺตูปปาทา, ทเว โทมนสฺสสหคตจิตฺตูปปาทา
— อิม ฐมมา สียา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา, สียา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๔๔๑๐. กตเม ฐมมา เนว ทสฺสเนน น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา? วิจิจฺจาสหคโต โมโห, อุทฺธจฺจสหคโต โมโห,
จตฺตฺส ฐมฺมึสฺส กุสฺลํ, จตฺตฺส ฐมฺมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปฌจ, นิพพานฌจ — อิม ฐมมา เนว ทสฺสเนน น
ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๔๔๑๑. กตเม ฐมมา อาจยคามิโน? ตีสุ ฐมฺมึสฺส กุสฺลํ, อกุสฺลํ — อิม ฐมมา อาจยคามิโนฯ

๔๔๑๒. กตเม ฐมมา อปจยคามิโน? จตฺตาโร มคฺคา อปรียาปฺนนา — อิม ฐมมา อปจยคามิโนฯ

๔๔๑๓. กตเม ฐมมา เนวอาจยคามินาปจยคามิโน? จตฺตฺส ฐมฺมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปฌจ, นิพพานฌจ
— อิม ฐมมา เนวอาจยคามินาปจยคามิโนฯ

๔๔๑๔. กตเม ฐมมา เสกฺขา? จตฺตาโร มคฺคา อปรียาปฺนนา, เหฏฐิมานิ จ ติณิ สามณฺญผลานิ — อิม ฐมมา เสกฺขา

ฯ

๔๔๑๕. กตเม ชมฺมา อเสกฺขา? อุปริฏฐิมิ อรหตฺตผลํ — อิม ชมฺมา อเสกฺขาฯ

๔๔๑๖. กตเม ชมฺมา เนวเสกฺขนาเสกฺขา? ตีสุ ภูมิสฺส กุสลํ, อกุสลํ, ตีสุ ภูมิสฺส วิปาโก, ตีสุ ภูมิสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ชมฺมา เนวเสกฺขนาเสกฺขาฯ

๔๔๑๗. กตเม ชมฺมา ปริตฺตา? กามาวจรกุสลํ, อกุสลํ, สพฺโพ กามาวจรสฺส วิปาโก, กามาวจรกิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญฺจ รูปํ — อิม ชมฺมา ปริตฺตาฯ

๔๔๑๘. กตเม ชมฺมา มหฺกคฺตา? รูปาวจรา, อรูปาวจรา, กุสลาพฺยาकर्ตา — อิม ชมฺมา มหฺกคฺตาฯ

๔๔๑๙. กตเม ชมฺมา อปฺปมาณา? จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพฺพานญฺจ — อิม ชมฺมา อปฺปมาณาฯ

๔๔๒๐. กตเม ชมฺมา ปริตฺตารมฺมณา? สพฺโพ กามาวจรสฺส วิปาโก, กิริยามโนธาคฺ, กิริยาเหตุกมโนวิญฺญาณธาคฺ โสมนสฺสสหฺกคา — อิม ชมฺมา ปริตฺตารมฺมณาฯ

๔๔๒๑. กตเม ชมฺมา มหฺกคฺตารมฺมณา? วิญฺญาณญายตฺนํ, เนวสณฺญานาสณฺญายตฺนํ — อิม ชมฺมา มหฺกคฺตารมฺมณาฯ

๔๔๒๒. กตเม ชมฺมา อปฺปมาณารมฺมณา? จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ — อิม ชมฺมา อปฺปมาณารมฺมณาฯ กามาวจรกุสฺสโต จตฺตาโร ญาณวิปฺยุตฺตจิตฺตูปปาทา, กิริยโต จตฺตาโร ญาณวิปฺยุตฺตจิตฺตูปปาทา, สพฺพํ อกุสลํ — อิม ชมฺมา สฺยา ปริตฺตารมฺมณา, สฺยา มหฺกคฺตารมฺมณา, น อปฺปมาณารมฺมณา, สฺยา น วตฺตพฺพา ปริตฺตารมฺมณาติปิ, มหฺกคฺตารมฺมณาติปิฯ กามาวจรกุสฺสโต จตฺตาโร ญาณสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา, กิริยโต จตฺตาโร ญาณสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา, รูปาวจรํ จตฺตํ ฌานํ กุสฺสโต จ กิริยโต จ, กิริยาเหตุกมโนวิญฺญาณธาคฺ อุเปกฺขาสหฺกคา — อิม ชมฺมา สฺยา ปริตฺตารมฺมณา, สฺยา มหฺกคฺตารมฺมณา, สฺยา อปฺปมาณารมฺมณา, สฺยา น วตฺตพฺพา ปริตฺตารมฺมณาติปิ, มหฺกคฺตารมฺมณาติปิ, อปฺปมาณารมฺมณาติปิฯ รูปาวจรตฺถิกจตุกฺขณานา กุสฺสโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตถสฺส ฌานสฺส วิปาโก, อาภาสานญฺายตฺนํ, อาภิญฺญญายตฺนํ — อิม ชมฺมา น วตฺตพฺพา ปริตฺตารมฺมณาติปิ, มหฺกคฺตารมฺมณาติปิ, อปฺปมาณารมฺมณาติปิฯ รูปญฺจ นิพฺพานญฺจ อนารมฺมณาฯ

๔๔๒๓. กตเม ชมฺมา หินา? ทฺวาทส อกุสฺสจิตฺตูปปาทา — อิม ชมฺมา หินาฯ

๔๔๒๔. กตเม ชมฺมา มชฺฌิมา? ตีสุ ภูมิสฺส กุสลํ, ตีสุ ภูมิสฺส วิปาโก, ตีสุ ภูมิสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญฺจ รูปํ — อิม ชมฺมา มชฺฌิมาฯ

๑๔๒๕. กตเม ฐมา ปณิตา? จตฺตาริ มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมา ปณิตาฯ

๑๔๒๖. กตเม ฐมา มิจฺจตฺตนิยตา? จตฺตาริ ทิฏฺฐิคติสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา, ทเว โทมนสฺสสทฺตจิตฺตูปปาทา — อิม ฐมา สฺยา มิจฺจตฺตนิยตา, สฺยา อนิยตาฯ

๑๔๒๗. กตเม ฐมา สมฺมตฺตนิยตา? จตฺตาริ มคฺคา อปริยาปนฺนา — อิม ฐมา สมฺมตฺตนิยตาฯ

๑๔๒๘. กตเม ฐมา อนิยตา? จตฺตาริ ทิฏฺฐิคติวิปฺยุตฺตโลกสทฺตจิตฺตูปปาทา, วิจิกิณฺหาสทฺตจิตฺตูปปาโท, อุทฺทจฺจสทฺตจิตฺตูปปาโท, ตีสุ ภูมิจฺ จุตฺตํ, จตฺตสุ ภูมิจฺ วิปาโก, ตีสุ ภูมิจฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมา อนิยตาฯ

๑๔๒๙. กตเม ฐมา มคฺการมฺมณา? กามาวจรกุสฺลโต จตฺตาริ ญฺณสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา, กิริยโต จตฺตาริ ญฺณสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา — อิม ฐมา สฺยา มคฺการมฺมณา, น มคฺคเหตุกา; สฺยา มคฺคาธิปฺติโน, สฺยา น วตฺตพฺพา มคฺการมฺมณาติปิ, มคฺคาธิปฺติโนติปิ ฯ จตฺตาริ อริยมคฺคา น มคฺการมฺมณา, มคฺคเหตุกา; สฺยา มคฺคาธิปฺติโน, สฺยา น วตฺตพฺพา มคฺคาธิปฺติโนติฯ รูปาวจรจตุตฺถํ ฌานํ กุสฺลโต จ กิริยโต จ, กิริยาเหตุกมโนวิญฺญาณชาตุ อุเปกฺขาสทฺตาทา — อิม ฐมา สฺยา มคฺการมฺมณา; น มคฺคเหตุกา, น มคฺคาธิปฺติโน; สฺยา น วตฺตพฺพา มคฺการมฺมณาติฯ กามาวจรกุสฺลโต จตฺตาริ ญฺณวิปฺยุตฺตจิตฺตูปปาทา, สพฺพํ อกุสฺลํ, สพฺโพ กามาวจรสฺส วิปาโก, กิริยโต จ จิตฺตูปปาทา, รูปาวจรตฺถิกจตุกฺกขฺมานา กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตตฺตสฺส ฌานสฺส วิปาโก, จตฺตาริ อารูปปา กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ — อิม ฐมา น วตฺตพฺพา มคฺการมฺมณาติปิ, มคฺคเหตุกาติปิ, มคฺคาธิปฺติโนติปิฯ รูปญฺจ นิพฺพานญฺจ อนารมฺมณาฯ

๑๔๓๐. กตเม ฐมา อุปปนฺนา? จตฺตสุ ภูมิจฺ วิปาโก, ขณฺจ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตทา — อิม ฐมา สฺยา อุปปนฺนา, สฺยา อุปปาทิโน; น วตฺตพฺพา อุปปนฺนาติฯ จตฺตสุ ภูมิจฺ จุตฺตํ, อกุสฺลํ, ตีสุ ภูมิจฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, ขณฺจ รูปํ น กมฺมสฺส กตฺตทา — อิม ฐมา สฺยา อุปปนฺนา, สฺยา อุปปนฺนา, น วตฺตพฺพา อุปปาทิโนติฯ นิพฺพานํ น วตฺตพฺพํ อุปปนฺนติปิ, อุปปนฺนติปิ, อุปปาทิโนติปิฯ

๑๔๓๑. นิพฺพานํ ฐเปตฺวา สพฺเพ ฐมา สฺยา อตฺตทา, สฺยา อนาคตา, สฺยา ปจฺจุปปนฺนาฯ นิพฺพานํ น วตฺตพฺพํ อตฺตนิติปิ, อนาคตนิติปิ, ปจฺจุปปนฺนนิติปิฯ

๑๔๓๒. กตเม ฐมา อตฺตารมฺมณา? วิญฺญาณญฺจาตฺตํ, เนวสญฺญานาสญฺญาตฺตํ — อิม ฐมา อตฺตารมฺมณาฯ

๑๔๓๓. นิโยคา อนาคตารมฺมณา นตฺถิฯ

๑๔๓๔. กตเม ฐมา ปจฺจุปปนารมฺมณา? ทเวปฺยจวิญญานานิ, ติสฺโส จ มโนธาตุโย — อิม ฐมา ปจฺจุปปนารมฺมณาฯ กามาวจรกุสฺสสฺส วิปากโต ทส จิตฺตูปปาทา, อกุสฺสสฺส วิปากโต มโนวิญญานธาตุ อุเปกฺขาสหคตา, กิริยาเหตุกมโนวิญญานธาตุ โสมนสฺสสหคตา — อิม ฐมา สียา อตีตารมฺมณา, สียา อนาคตารมฺมณา, สียา ปจฺจุปปนารมฺมณาฯ กามาวจรกุสฺส, อกุสฺส, กิริยโต นว จิตฺตูปปาทา, รูปาวจร จตฺตถฺ ฌานํ กุสฺลโต จ กิริยโต จ — อิม ฐมา สียา อตีตารมฺมณา, สียา อนาคตารมฺมณา, สียา ปจฺจุปปนารมฺมณา; สียา น วตฺตพฺพา อตีตารมฺมณาติปิ, อนาคตารมฺมณาติปิ, ปจฺจุปปนารมฺมณาติปิฯ รูปาวจรตฺถิกจตฺตกฺขณานา กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตถฺ ฌานสฺส วิปากโก, อากาसानญายตน์, อากิณฺณญายตน์, จตฺตาริ มคฺคา อปรียาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ — อิม ฐมา น วตฺตพฺพา อตีตารมฺมณาติปิ, อนาคตารมฺมณาติปิ, ปจฺจุปปนารมฺมณาติปิฯ รูปญจ นิพฺพานญจ อนารมฺมณาฯ

๑๔๓๕. อนินฺทริยพฺพรูปญจ นิพฺพานญจ รูปเตฺวา, สพฺเพ ฐมา สียา อชฺชตฺตา, สียา พหิทฺธา, สียา อชฺชตฺตพหิทฺธาฯ อนินฺทริยพฺพรูปญจ นิพฺพานญจ พหิทฺธาฯ

๑๔๓๖. กตเม ฐมา อชฺชตฺตารมฺมณา? วิญญานญายตน์, เนวสญฺญานาสญฺญายตน์ — อิม ฐมา อชฺชตฺตารมฺมณาฯ

๑๔๓๗. กตเม ฐมา พหิทฺธารมฺมณา? รูปาวจรตฺถิกจตฺตกฺขณานา กุสฺลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตถฺ ฌานสฺส วิปากโก, อากาसानญายตน์, จตฺตาริ มคฺคา อปรียาปนฺนา จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ — อิม ฐมา พหิทฺธารมฺมณาฯ รูปํ รูปเตฺวา, สพฺเพว กามาวจรา กุสฺลากุสฺลาพฺยากตา ฐมา, รูปาวจร จตฺตถฺ ฌานํ กุสฺลโต จ กิริยโต จ — อิม ฐมา สียา อชฺชตฺตารมฺมณา, สียา พหิทฺธารมฺมณา, สียา อชฺชตฺตพหิทฺธารมฺมณาฯ อากิณฺณญายตน์ น วตฺตพฺพํ อชฺชตฺตารมฺมณฺติปิ, พหิทฺธารมฺมณฺติปิ, อชฺชตฺตพหิทฺธารมฺมณฺติปิฯ รูปญจ นิพฺพานญจ อนารมฺมณาฯ

๑๔๓๘. กตเม ฐมา สนิทฺสฺสนสฺสปปญฺญา? รูปายตน์ — อิม ฐมา สนิทฺสฺสนสฺสปปญฺญาฯ

๑๔๓๙. กตเม ฐมา อนิทฺสฺสนสฺสปปญฺญา? จกฺขายตน์...เป... โผฏฺฐพฺพายตน์ — อิม ฐมา อนิทฺสฺสนสฺสปปญฺญาฯ

๑๔๔๐. กตเม ฐมา อนิทฺสฺสนอปปญฺญา? จตฺตฺ ภูมีสุ กุสฺล, อกุสฺล, จตฺตฺ ภูมีสุ วิปากโก, ติสฺ ภูมีสุ กิริยาพฺยากตํ, ญจ รูปํ อนิทฺสฺสนํ อปปญฺญํ ฐมา ยตฺนปรียาปนํ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมา อนิทฺสฺสนอปปญฺญาฯ

ติภํ

ทุกอตุฏฺฐาโร

เหตุโคจจกํ

๑๔๔๑. กตเม ฐมา เหตุ? ตโย กุสเลเหตุ, ตโย อกุสเลเหตุ, ตโย อพยากตเหตุฯ อโลโก กุสเลเหตุ, อโทโส กุสเลเหตุ, จตุส ฐมิตุ กุสเลเหตุ อุปปชชติฯ อโมโห กุสเลเหตุ, กามาวจรกุสเลเหตุ จตุตาโร ญาณวิปยุตเต จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, จตุส ฐมิตุ กุสเลเหตุ อุปปชชติฯ

โลโก อญฺฐสฺส โลกสสเลเหตุ จิตตูปาเท อุปปชชติฯ โทโส ทวีสฺส โทมนสฺสสเลเหตุ จิตตูปาเท อุปปชชติฯ โมโห สพฺพากุสเลเหตุ อุปปชชติฯ

อโลโก วิปากเหตุ อโทโส วิปากเหตุ, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, จตุส ฐมิตุ วิปากเหตุ อุปปชชติฯ อโมโห วิปากเหตุ, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, จตุตาโร ญาณวิปยุตเต จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, จตุส ฐมิตุ วิปากเหตุ อุปปชชติฯ

อโลโก กิริยเหตุ อโทโส กิริยเหตุ, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, ติสฺส ฐมิตุ กิริยเหตุ อุปปชชติฯ อโมโห กิริยเหตุ, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, จตุตาโร ญาณวิปยุตเต จิตตูปาเท ฐเปตฺวา, ติสฺส ฐมิตุ กิริยเหตุ อุปปชชติ — อิม ฐมา เหตุฯ

๑๔๔๒. กตเม ฐมาน เหตุ? ฐเปตฺวา เหตุ, จตุส ฐมิตุ กุสเล, อกุสเล, จตุส ฐมิตุ วิปากโก, ติสฺส ฐมิตุ กิริยาพฺยากตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมาน เหตุฯ

๑๔๔๓. กตเม ฐมา สเหตุกา? วิจิกิจฺจาสหคํ อุตฺตจฺจสหคํ โมหํ ฐเปตฺวา อวเสตํ อกุสเล, จตุส ฐมิตุ กุสเล, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา จตุส ฐมิตุ วิปากโก, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา ติสฺส ฐมิตุ กิริยาพฺยากตํ — อิม ฐมา สเหตุกาฯ

๑๔๔๔. กตเม ฐมา อเหตุกา? วิจิกิจฺจาสหคโต โมโห, อุตฺตจฺจสหคโต โมโห, ทเวปญจวิญญานานิ, ติสฺสโ จ มโนธาตุโย, ปญจ จ อเหตุกมโนวิญญานธาตุโย, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมา อเหตุกาฯ

๑๔๔๕. กตเม ฐมา เหตุสมฺปยุตฺตา? วิจิกิจฺจาสหคํ อุตฺตจฺจสหคํ โมหํ ฐเปตฺวา อวเสตํ อกุสเล, จตุส ฐมิตุ กุสเล, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา จตุส ฐมิตุ วิปากโก, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตตูปาเท ฐเปตฺวา ติสฺส ฐมิตุ กิริยาพฺยากตํ — อิม ฐมา เหตุสมฺปยุตฺตาฯ

๑๔๔๖. กตเม ฐมา เหตุวิปยุตฺตา? วิจิกิจฺจาสหคโต โมโห, อุตฺตจฺจสหคโต โมโห, ทเวปญจวิญญานานิ, ติสฺสโ จ มโนธาตุโย, ปญจ จ อเหตุกมโนวิญญานธาตุโย, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมา เหตุวิปยุตฺตาฯ

๑๔๔๗. กตเม ฐมา เหตุ เจว สเหตุกา จ? ยตถ ทเว ตโย เหตุ เอกโต อุปปชชติ — อิม ฐมา เหตุ เจว สเหตุกา จฯ

๑๔๔๘. กตเม ฐมมา สเหตุกา เจว น จ เหตุ? จตุส ฐมิตฺ กุสลํ, อกุสลํ, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตฺตูปปาเท ฐเปตฺวา จตุส ฐมิตฺ วิปากโก, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตฺตูปปาเท ฐเปตฺวา ติส ฐมิตฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, เอตฺตูปฺปนฺเน เหตุ ฐเปตฺวา— อิม ฐมมา สเหตุกา เจว น จ เหตุ? อเหตุกา ฐมมา น วตฺตพฺพา— เหตุ เจว สเหตุกา จาติปี, สเหตุกา เจว น จ เหตุติปี

๑๔๔๙. กตเม ฐมมา เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จ? ยตฺถ ทฺเว ตโย เหตุ เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ— อิม ฐมมา เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จ

๑๔๕๐. กตเม ฐมมา เหตุสมฺปยุตฺตา เจว น จ เหตุ? จตุส ฐมิตฺ กุสลํ, อกุสลํ, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตฺตูปปาเท ฐเปตฺวา จตุส ฐมิตฺ วิปากโก, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตฺตูปปาเท ฐเปตฺวา ติส ฐมิตฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, เอตฺตูปฺปนฺเน เหตุ ฐเปตฺวา— อิม ฐมมา เหตุสมฺปยุตฺตา เจว น จ เหตุ? เหตุวิปฺปยุตฺตา ฐมมา น วตฺตพฺพา— เหตุ เจว เหตุสมฺปยุตฺตา จาติปี, เหตุสมฺปยุตฺตา เจว น จ เหตุติปี

๑๔๕๑. กตเม ฐมมา น เหตุ สเหตุกา? จตุส ฐมิตฺ กุสลํ, อกุสลํ, กามาวจรสฺส วิปากโต อเหตุเก จิตฺตูปปาเท ฐเปตฺวา จตุส ฐมิตฺ วิปากโก, กามาวจรกิริยโต อเหตุเก จิตฺตูปปาเท ฐเปตฺวา ติส ฐมิตฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, เอตฺตูปฺปนฺเน เหตุ ฐเปตฺวา— อิม ฐมมา น เหตุ สเหตุกา

๑๔๕๒. กตเม ฐมมา น เหตุ อเหตุกา? ทฺเวปญฺจวิญฺญาณานิ, ติสโส จ มโนธาคฺโข, ปญจ จ อเหตุกมโนวิญฺญาณ ธาคฺโข, รูปญจ, นิพฺพานญจ— อิม ฐมมา น เหตุ อเหตุกา ? เหตุ ฐมมา น วตฺตพฺพา— น เหตุ สเหตุกาติปี, น เหตุ อเหตุกาติปี

ฉุพฺพนตรทุกํ

๑๔๕๓. กตเม ฐมมา สปปจฺยา? จตุส ฐมิตฺ กุสลํ, อกุสลํ, จตุส ฐมิตฺ วิปากโก, ติส ฐมิตฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูป— อิม ฐมมา สปปจฺยา

๑๔๕๔. กตเม ฐมมา อปปจฺยา? นิพฺพาน— อิม ฐมมา อปปจฺยา

๑๔๕๕. กตเม ฐมมา สงฺขตา? จตุส ฐมิตฺ กุสลํ, อกุสลํ, จตุส ฐมิตฺ วิปากโก, ติส ฐมิตฺ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูป— อิม ฐมมา สงฺขตา

๑๔๕๖. กตเม ฐมมา อสงฺขตา? นิพฺพาน— อิม ฐมมา อสงฺขตา

๑๔๕๗. กตเม ฐมมา สนิทฺสฺสนา? รูปายตน์— อิม ฐมมา สนิทฺสฺสนา

๑๔๕๘. กตเม ฐมา อนิทสุสนา? จกขายคณํ ...เป.... โผฏฐพพายคณํ, จตุส ฐมีสุ กุสลํ, อกุสลํ, จตุส ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพยากคํ, ขณจ รูปํ อนิทสุสนํ อปปฏิญํ ฐมายคณปริยาปนํ, นิพพานญจ — อิเม ฐมา อนิทสุสนาฯ

๑๔๕๙. กตเม ฐมา สปปฎิมา? จกขายคณํ...เป.... โผฏฐพพายคณํ — อิเม ฐมา สปปฎิมาฯ

๑๔๖๐. กตเม ฐมา อปปฏิมา? จตุส ฐมีสุ กุสลํ, อกุสลํ, จตุส ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพยากคํ, ขณจ รูปํ อนิทสุสนํ อปปฏิญํ ฐมายคณปริยาปนํ, นิพพานญจ — อิเม ฐมา อปปฏิมาฯ

๑๔๖๑. กตเม ฐมา รูปิโน? จตุตาโร จ มหาภูตา, จตุนนญจ มหาภูตานํ อุปาทาย รูปํ — อิเม ฐมา รูปิโนฯ

๑๔๖๒. กตเม ฐมา อรูปิโน? จตุส ฐมีสุ กุสลํ, อกุสลํ, จตุส ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพยากคํ, นิพพานญจ — อิเม ฐมา อรูปิโนฯ

๑๔๖๓. กตเม ฐมา โลกียา? ตีสุ ฐมีสุ กุสลํ, อกุสลํ, ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพยากคํ, สัพพญจ รูปํ — อิเม ฐมา โลกียาฯ

๑๔๖๔. กตเม ฐมา โลกุตตรา? จตุตาโร มกฺคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามญญผลานิ, นิพพานญจ — อิเม ฐมา โลกุตตราฯ สัพเพ [สัพเพ (สุยา.)] ฐมา เกณจิ วิญญูชฺชา, เกณจิ น วิญญูชฺชาฯ

อาสวโคจจกํ

๑๔๖๕. กตเม ฐมา อาสวา? จตุตาโร อาสวา — กามาสโว, ภวาสโว, ทิฏฐาสโว, อวิชฺชาสโวฯ กามาสโว อญฺฐสุ โลกสทฺทเตสุ จิตฺตูปาทะสุ อูปชฺชติ ภวาสโว จตุส ทิฏฐิตฺตวิปปยฺยตฺต โลกสทฺทเตสุ จิตฺตูปาทะสุ อูปชฺชติ ทิฏฐาสโว จตุส ทิฏฐิตฺตสมฺปยฺยตฺตเตสุ จิตฺตูปาทะสุ อูปชฺชติฯ อวิชฺชาสโว สัพพากุสเลสุ อูปชฺชติ — อิเม ฐมา อาสวาฯ

๑๔๖๖. กตเม ฐมา โน อาสวา? ฐเปตฺวา อาสเว อวเสสํ อกุสลํ, จตุส ฐมีสุ กุสลํ, จตุส ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพยากคํ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิเม ฐมา โน อาสวาฯ

๑๔๖๗. กตเม ฐมา สาสวา? ตีสุ ฐมีสุ กุสลํ, อกุสลํ, ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพยากคํ, สัพพญจ รูปํ — อิเม ฐมา สาสวาฯ

๑๔๖๘. กตเม ฐมา อนาสวา? จตุตาโร มกฺคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามญญผลานิ, นิพพานญจ — อิเม ฐมา อนาสวาฯ

๔๔๖๕. กตเม ฐมมา อาสวสมฺปยุตฺตา? ทฺเว โทมนสฺสสทฺทคจิตฺตูปปาทา เอตฺตูปฺปนฺโน โมหํ ฐฺเปตฺวา, วิจิกิฉฺ นาสทคํ อุทฺทจฺจสทคํ โมหํ ฐฺเปตฺวา, อวเสสํ อกุสลํ — อิม ฐมมา อาสวสมฺปยุตฺตาฯ

๔๔๖๖. กตเม ฐมมา อาสววิปฺยุตฺตา? ทฺวีสุ โทมนสฺสสทฺทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปนฺโน โมโห, วิจิกิฉฺ นาสทคโถ โมโห, อุทฺทจฺจสทคโถ โมโห, จตฺตํ ภูมิตฺถํ กุสลํ, จตฺตํ ภูมิตฺถํ วิปาโก, ตีสุ ภูมิตฺถํ กิริยาพฺยาภํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา อาสววิปฺยุตฺตาฯ

๔๔๖๗. กตเม ฐมมา อาสวา เจว สาสวา จ? เตว อาสวา อาสวา เจว สาสวา จฯ

๔๔๖๘. กตเม ฐมมา สาสวา เจว โน จ อาสวา? ฐฺเปตฺวา อาสเว, อวเสสํ อกุสลํ, ตีสุ ภูมิตฺถํ กุสลํ, ตีสุ ภูมิตฺถํ วิปาโก, ตีสุ ภูมิตฺถํ กิริยาพฺยาภํ, สพฺพญจ รูปํ — อิม ฐมมา สาสวา เจว โน จ อาสวาฯ อนาสวา ฐมมา น วตฺตพฺพา — อาสวา เจว สาสวา จาติปิ, สาสวา เจว โน จ อาสวาติปิฯ

๔๔๖๙. กตเม ฐมมา อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จ? ยตฺถ ทฺเว ตโย อาสวา เอกโถ อุปฺปชฺชนฺติ — อิม ฐมมา อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จฯ

๔๔๗๐. กตเม ฐมมา อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวา? ฐฺเปตฺวา อาสเว, อวเสสํ อกุสลํ — อิม ฐมมา อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวาฯ อาสววิปฺยุตฺตา ฐมมา น วตฺตพฺพา — อาสวา เจว อาสวสมฺปยุตฺตา จาติปิ, อาสวสมฺปยุตฺตา เจว โน จ อาสวาติปิฯ

๔๔๗๑. กตเม ฐมมา อาสววิปฺยุตฺตา สาสวา? ทฺวีสุ โทมนสฺสสทฺทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปนฺโน โมโห, วิจิกิฉฺ นาสทคโถ โมโห, อุทฺทจฺจสทคโถ โมโห, ตีสุ ภูมิตฺถํ กุสลํ, ตีสุ ภูมิตฺถํ วิปาโก, ตีสุ ภูมิตฺถํ กิริยาพฺยาภํ, สพฺพญจ รูปํ — อิม ฐมมา อาสววิปฺยุตฺตา สาสวาฯ

๔๔๗๒. กตเม ฐมมา อาสววิปฺยุตฺตา อนาสวา? จตฺตาโร มกฺกา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา อาสววิปฺยุตฺตา อนาสวาฯ อาสวสมฺปยุตฺตา ฐมมา น วตฺตพฺพา — อาสววิปฺยุตฺตา สาสวาติปิ, อาสววิปฺยุตฺตา อนาสวาติปิฯ

ถโยชนโคจฺจกํ

๔๔๗๓. กตเม ฐมมา ถโยชนา? ทส ถโยชนานิ — กามราคถโยชนํ, ปญฺจถโยชนํ, มานถโยชนํ, ทิฏฺฐิถโยชนํ, วิจิกิฉฺ นาสถโยชนํ, สิลพฺพตฺตปฺรามาสถโยชนํ, ภวราคถโยชนํ, อิตฺถาสถโยชนํ, มจฺจนฺตโยชนํ, อวิชฺชาถโยชนํฯ กามราคถโยชนํ อญฺจสุ โลภสทฺทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชนฺติฯ ปญฺจถโยชนํ ทฺวีสุ โทมนสฺสสทฺทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชนฺติฯ มานถโยชนํ จตฺตํ ทิฏฺฐิถโยชนํ จตฺตํ โลภสทฺทคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชนฺติฯ ทิฏฺฐิถโยชนํ จตฺตํ ทิฏฺฐิถโยชนํ จตฺตํ วิจิกิฉฺ นาสถโยชนํ จตฺตํ สิลพฺพตฺตปฺรามาสถโยชนํ จตฺตํ ภวราคถโยชนํ จตฺตํ อิตฺถาสถโยชนํ จตฺตํ มจฺจนฺตโยชนํ จตฺตํ อวิชฺชาถโยชนํ จตฺตํ

ตุปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติฯ วิจิจฺฉาสํโยชนํ วิจิจฺฉาสหคเตสุ จิตฺตุปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติฯ สິลพฺพตฺปราคาสํโยชนํ จตฺตฺ
ทิกฺกุชฺชิตสมฺปยุตฺเตสุ จิตฺตุปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติฯ ภวราคสํโยชนํ จตฺตฺ ทิกฺกุชฺชิตวิปฺปยุตฺตโลกสหคเตสุ จิตฺตุปฺปาเทสุ อุปฺปชฺช
ติฯ อีสฺสาสํโยชนญจ มจฺจริยสํโยชนญจ ทฺวิสฺส โทมนสฺสสหคเตสุ จิตฺตุปฺปาเทสุ อุปฺปชฺชติฯ อวิชฺชาสํโยชนํ สพฺพากุสเล
สุ อุปฺปชฺชติ — อิมํ ฐมฺมา สํโยชนาฯ

๑๔๓๘. กตเม ฐมฺมา โน สํโยชนาฯ ฐเปตฺวา สํโยชนํ อวเสสํ อกุสฺสํ, จตฺตฺ ภูมိสุ กุสฺสํ, จตฺตฺ ภูมိสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมိ
สุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิมํ ฐมฺมา โน สํโยชนาฯ

๑๔๓๙. กตเม ฐมฺมา สํโยชนิยา? ตีสุ ภูมိสุ กุสฺสํ, อกุสฺสํ, ตีสุ ภูมိสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมိสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูป
— อิมํ ฐมฺมา สํโยชนิยาฯ

๑๔๔๐. กตเม ฐมฺมา อสํโยชนิยา? จตฺตฺวาริ มคฺคา อปริยาปฺนนา, จตฺตฺวาริ จ สามญฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม
ฐมฺมา อสํโยชนิยาฯ

๑๔๔๑. กตเม ฐมฺมา สํโยชนสมฺปยุตฺตา? อุทฺทจฺจสหคตํ โมหํ ฐเปตฺวา อวเสสํ อกุสฺสํ — อิมํ ฐมฺมา สํโยชนสมฺป
ยุตฺตาฯ

๑๔๔๒. กตเม ฐมฺมา สํโยชนวิปฺปยุตฺตา? อุทฺทจฺจสหคโต โมโห, จตฺตฺ ภูมိสุ กุสฺสํ, จตฺตฺ ภูมိสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมိ
สุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิมํ ฐมฺมา สํโยชนวิปฺปยุตฺตาฯ

๑๔๔๓. กตเม ฐมฺมา สํโยชนา เจว สํโยชนิยา จ? ตาเนว สํโยชนานิ สํโยชนา เจว สํโยชนิยา จฯ

๑๔๔๔. กตเม ฐมฺมา สํโยชนิยา เจว โน จ สํโยชนา? ฐเปตฺวา สํโยชนํ อวเสสํ อกุสฺสํ, ตีสุ ภูมိสุ กุสฺสํ, ตีสุ ภูมိสุ วิ
ปาโก, ตีสุ ภูมိสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูป — อิมํ ฐมฺมา สํโยชนิยา เจว โน จ สํโยชนาฯ อสํโยชนิยา ฐมฺมา น วตฺตพฺพา
— สํโยชนา เจว สํโยชนิยา จาติปิ, สํโยชนิยา เจว โน จ สํโยชนาติปิฯ

๑๔๔๕. กตเม ฐมฺมา สํโยชนา เจว สํโยชนสมฺปยุตฺตา จ? ยตฺถ ทฺเว ติณิ สํโยชนานิ เอกโต อุปฺปชฺชติ — อิมํ ฐ
มา สํโยชนา เจว สํโยชนสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๔๔๖. กตเม ฐมฺมา สํโยชนสมฺปยุตฺตา เจว โน จ สํโยชนา? ฐเปตฺวา สํโยชนํ, อวเสสํ อกุสฺสํ — อิมํ ฐมฺมา สํโย
ชนสมฺปยุตฺตา เจว โน จ สํโยชนาฯ สํโยชนวิปฺปยุตฺตา ฐมฺมา น วตฺตพฺพา — สํโยชนา เจว สํโยชนสมฺปยุตฺตา จาติปิ, สํโย
ชนสมฺปยุตฺตา เจว โน จ สํโยชนาติปิฯ

๑๔๘๗. กตเม ฐมมา สัโชนวิปฺปยุตฺตา สัโชนินิยา? อุทฺทจฺจสทฺทโธ โมโห, ตีสุ ฐมฺมึสุ กุสฺลํ, ตีสุ ฐมฺมึสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สทฺทพฺพญ รุปํ — อิม ฐมมา สัโชนวิปฺปยุตฺตา สัโชนินิยาฯ

๑๔๘๘. กตเม ฐมมา สัโชนวิปฺปยุตฺตา อสัโชนินิยา? จตฺตาริ มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมมา สัโชนวิปฺปยุตฺตา อสัโชนินิยาฯ สัโชนสมฺปยุตฺตา ฐมมา น วตฺตพฺพา — สัโชนวิปฺปยุตฺตา สัโชนินิยาติปิ, สัโชนวิปฺปยุตฺตา อสัโชนินิยาติปิฯ

คณฺถโคจฺจกํ

๑๔๘๙. กตเม ฐมมา คณฺถา? จตฺตาริ คณฺถา — อภิขฺฌากายคณฺโธ, พฺยาปาโท กายคณฺโธ, สีลพฺพตฺปรามาโส กายคณฺโธ, อิทฺสจฺจาภินิเวโส กายคณฺโธฯ อภิขฺฌากายคณฺโธ อฏฺฐสุ โลกสทฺทเตสุ จิตฺตฺปปาทesu อุปฺปชฺชติฯ พฺยาปาโท กายคณฺโธ ทวีสุ โทมนสฺสสทฺทเตสุ จิตฺตฺปปาทesu อุปฺปชฺชติฯ สีลพฺพตฺปรามาโส กายคณฺโธ จ อิทฺสจฺจาภินิเวโส กายคณฺโธ จ จตฺตสุ ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺเตสุ จิตฺตฺปปาทesu อุปฺปชฺชติ — อิม ฐมมา คณฺถาฯ

๑๔๙๐. กตเม ฐมมา โน คณฺถา? ฐฺเปตฺวา คณฺถ, อวเสสํ อกุสฺลํ, จตฺตสุ ฐมฺมึสุ กุสฺลํ, จตฺตสุ ฐมฺมึสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รุปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมมา โน คณฺถาฯ

๑๔๙๑. กตเม ฐมมา คณฺถนินิยา? ตีสุ ฐมฺมึสุ กุสฺลํ, อกุสฺลํ, ตีสุ ฐมฺมึสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สทฺทพฺพญ รุปํ — อิม ฐมมา คณฺถนินิยาฯ

๑๔๙๒. กตเม ฐมมา อคณฺถนินิยา? จตฺตาริ มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺณผลานิ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมมา อคณฺถนินิยาฯ

๑๔๙๓. กตเม ฐมมา คณฺถสมฺปยุตฺตา? จตฺตาริ ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺตจิตฺตฺปปาทา, จตฺตาริ ทิฏฺฐิคตวิปฺปยุตฺต โลกสทฺทจิตฺตฺปปาทา, เอตฺตฺปปนฺนํ โลภํ ฐฺเปตฺวา, ทฺเว โทมนสฺสสทฺทจิตฺตฺปปาทา, เอตฺตฺปปนฺนํ ปญฺญํ ฐฺเปตฺวา — อิม ฐมมา คณฺถสมฺปยุตฺตาฯ

๑๔๙๔. กตเม ฐมมา คณฺถวิปฺปยุตฺตา? จตฺตสุ ทิฏฺฐิคตวิปฺปยุตฺตโลกสทฺทเตสุ จิตฺตฺปปาทesu อุปฺปนฺโน โลโก, ทวีสุ โทมนสฺสสทฺทเตสุ จิตฺตฺปปาทesu อุปฺปนฺนํ ปญฺญํ, วิจิกิฉาสทฺทโธ จิตฺตฺปปาโท, อุทฺทจฺจสทฺทโธ จิตฺตฺปปาโท, จตฺตสุ ฐมฺมึสุ กุสฺลํ, จตฺตสุ ฐมฺมึสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมฺมึสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รุปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมมา คณฺถวิปฺปยุตฺตาฯ

๑๔๙๕. กตเม ฐมมา คณฺถา เจว คณฺถนินิยา จ? เตว คณฺถา คณฺถา เจว คณฺถนินิยา จฯ

๑๔๕๖. กตเม ฐมมา คนฺถนียา เจว โน จ คนฺธา? ฐเปตฺวา คนฺเถ อวเสสํ อกุสลํ, ตีสุ ภูมีสุ กุสลํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพยากตํ, สพฺพพญจ รูปํ — อิม ฐมมา คนฺถนียา เจว โน จ คนฺธาฯ อคนฺถนียา ฐมมา น วตฺตพฺพา — คนฺธา เจว คนฺถนียา จาติปิ, คนฺถนียา เจว โน จ คนฺธาติปิฯ

๑๔๕๗. กตเม ฐมมา คนฺธา เจว คนฺถสมฺปยุตฺตา จ? ชยถ ทิฏฺฐิ จ โลโก จ เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ — อิม ฐมมา คนฺธา เจว คนฺถสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๔๕๘. กตเม ฐมมา คนฺถสมฺปยุตฺตา เจว โน จ คนฺธา? อญฺฐ โลกสฺสทคฺคจิตฺตูปปาทา ทเว โทมนสฺสทคฺคจิตฺตูปปาทา, เอกอุปฺปนเน คนฺเถ ฐเปตฺวา — อิม ฐมมา คนฺถสมฺปยุตฺตา เจว โน จ คนฺธาฯ คนฺถวิปฺปยุตฺตา ฐมมา น วตฺตพฺพา — คนฺธา เจว คนฺถสมฺปยุตฺตา จาติปิ, คนฺถสมฺปยุตฺตา เจว โน จ คนฺธาติปิฯ

๑๔๕๙. กตเม ฐมมา คนฺถวิปฺปยุตฺตา คนฺถนียา? จตฺสุ ทิฏฺฐิคตฺวิปฺปยุตฺตโลกสฺสทคฺคจิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปนโน โลโก, ทวีสุ โทมนสฺสทคฺคจิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปนํ ปญฺญํ, วิจิกิจฺจาสทคฺคจิตฺตูปปาโท, อุทฺทจฺจสทคฺคจิตฺตูปปาโท, ตีสุ ภูมีสุ กุสลํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพยากตํ, สพฺพพญจ รูปํ — อิม ฐมมา คนฺถวิปฺปยุตฺตา คนฺถนียาฯ

๑๕๐๐. กตเม ฐมมา คนฺถวิปฺปยุตฺตา อคนฺถนียา? จตฺตาโร มกฺคา อปริยาปฺนนา, จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา คนฺถวิปฺปยุตฺตา อคนฺถนียาฯ คนฺถสมฺปยุตฺตา ฐมมา น วตฺตพฺพา — คนฺถวิปฺปยุตฺตา คนฺถนียาติปิ, คนฺถวิปฺปยุตฺตา อคนฺถนียาติปิฯ

โอมโคจจกํ

๑๕๐๑. กตเม ฐมมา โอมา...เป....ฯ

โยคโคจจกํ

๑๕๐๒. กตเม ฐมมา โยคา...เป....ฯ

นীরณโคจจกํ

๑๕๐๓. กตเม ฐมมา นีรณฯ? จ นีรณฯ — กามจฺจนทนีรณํ, พยาปาทนีรณํ, ถินมิตฺทนีรณํ, อุทฺทจฺจกุกฺกจฺจนีรณํ, วิจิกิจฺจานีรณํ, อวิชฺขานีรณํ ฯ กามจฺจนทนีรณํ อญฺฐสุ โลกสฺสทคฺคจิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชติ, พยาปาทนีรณํ ทวีสุ โทมนสฺสทคฺคจิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชติ, ถินมิตฺทนีรณํ สสงฺขาริเกสุ อกุสเลสุ อุปฺปชฺชติ, อุทฺทจฺจนีรณํ อุทฺทจฺจสทคฺคจิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชติ, กุกฺกจฺจนีรณํ ทวีสุ โทมนสฺสทคฺคจิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชติ

, วิจิฏจินานีวรณํ วิจิฏจินาสหคเตสุ จิตฺตูปปาเทสุ อุปฺปชฺชติ, อวิหขานีวรณํ สพฺพากุสเลสุ อุปฺปชฺชติ — อิมํ ฐมฺมา
นีวรณาฯ

๑๕๐๔. กตเม ฐมฺมา โน นีวรณา? ฐเปตฺวา นีวรเณ อวเสถํ อกุสลํ, จตฺตํ ญมิตฺตํ กุสลํ, จตฺตํ ญมิตฺตํ วิปาโก, ตีสุ ญมิตฺตํ
กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิมํ ฐมฺมา โน นีวรณาฯ

๑๕๐๕. กตเม ฐมฺมา นีวรณิยา? ตีสุ ญมิตฺตํ กุสลํ, อกุสลํ, ตีสุ ญมิตฺตํ วิปาโก, ตีสุ ญมิตฺตํ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญฺจ รูปํ
— อิมํ ฐมฺมา นีวรณิยาฯ

๑๕๐๖. กตเม ฐมฺมา อนีวรณิยา? จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ, นิพฺพานญฺจ — อิมํ ฐมฺมา
อนีวรณิยาฯ

๑๕๐๗. กตเม ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา? ทฺวาทส อกุสลจิตฺตูปปาทา — อิมํ ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตาฯ

๑๕๐๘. กตเม ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตา? จตฺตํ ญมิตฺตํ กุสลํ, จตฺตํ ญมิตฺตํ วิปาโก, ตีสุ ญมิตฺตํ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺ
พานญฺจ — อิมํ ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตาฯ

๑๕๐๙. กตเม ฐมฺมา นีวรณา เจว นีวรณิยา จ? ตาเนว นีวรณานิ นีวรณา เจว นีวรณิยา จฯ

๑๕๑๐. กตเม ฐมฺมา นีวรณิยา เจว โน จ นีวรณา? ฐเปตฺวา นีวรเณ, อวเสถํ อกุสลํ, ตีสุ ญมิตฺตํ กุสลํ, ตีสุ ญมิตฺตํ วิปา
โก, ตีสุ ญมิตฺตํ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญฺจ รูปํ — อิมํ ฐมฺมา นีวรณิยา เจว โน จ นีวรณาฯ อนีวรณิยา ฐมฺมา น วตฺตพฺพา —
นีวรณา เจว นีวรณิยา จาติปิ, นีวรณิยา เจว โน จ นีวรณาติปิฯ

๑๕๑๑. กตเม ฐมฺมา นีวรณา เจว นีวรณสมฺปยุตฺตา จ? ชฺชตฺตํ ทฺเว ตีณิ นีวรณานิ เอกโต อุปฺปชฺชนฺติ — อิมํ ฐมฺมา
นีวรณา เจว นีวรณสมฺปยุตฺตา จฯ

๑๕๑๒. กตเม ฐมฺมา นีวรณสมฺปยุตฺตา เจว โน จ นีวรณา? ฐเปตฺวา นีวรเณ, อวเสถํ อกุสลํ — อิมํ ฐมฺมา
นีวรณสมฺปยุตฺตา เจว โน จ นีวรณาฯ นีวรณวิปฺยุตฺตา ฐมฺมา น วตฺตพฺพา — นีวรณา เจว นีวรณสมฺปยุตฺตา จาติปิ,
นีวรณสมฺปยุตฺตา เจว โน จ นีวรณาติปิฯ

๑๕๑๓. กตเม ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตา นีวรณิยา? ตีสุ ญมิตฺตํ กุสลํ, ตีสุ ญมิตฺตํ วิปาโก, ตีสุ ญมิตฺตํ กิริยาพฺยาकर्ตํ,
สพฺพญฺจ รูปํ — อิมํ ฐมฺมา นีวรณวิปฺยุตฺตา นีวรณิยาฯ

๑๕๑๔. กตเม ฐมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตา อนีวรณียา? จตุตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพฺพานญฺ — อิม ฐมฺมา นีวรณวิปฺปยุตฺตา อนีวรณียา นีวรณสมฺปยุตฺตา ฐมฺมา น วตฺตพฺพา — นีวรณวิปฺปยุตฺตา นีวรณียา ติปี, นีวรณวิปฺปยุตฺตา อนีวรณียาติปี

ปฺรามาสโกจฺจกํ

๑๕๑๕. กตเม ฐมฺมา ปฺรามาสา? ทิฏฺฐิปฺรามาโส จตุสฺส ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺเตสฺส จิตฺตูปปาตฺเตสฺส อุปฺปชฺชติ — อิม ฐมฺมา ปฺรามาสา

๑๕๑๖. กตเม ฐมฺมา โน ปฺรามาสา? ฐฺเปตฺวา ปฺรามาสํ อวเสสํ อกฺขลํ, จตุสฺส ภูมีสฺส กฺขลํ, จตุสฺส ภูมีสฺส วิปาโก, ตีสุ ภูมีสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺ — อิม ฐมฺมา โน ปฺรามาสา

๑๕๑๗. กตเม ฐมฺมา ปฺรามญฺญา? ตีสุ ภูมีสฺส กฺขลํ, อกฺขลํ, ตีสุ ภูมีสฺส วิปาโก, ตีสุ ภูมีสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญฺจ รูป — อิม ฐมฺมา ปฺรามญฺญา

๑๕๑๘. กตเม ฐมฺมา อปฺรามญฺญา? จตุตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามณฺญผลานิ นิพฺพานญฺ — อิม ฐมฺมา อปฺรามญฺญา

๑๕๑๙. กตเม ฐมฺมา ปฺรามาสสมฺปยุตฺตา? จตุตาโร ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาตา, เอตฺตูปฺปนฺนํ ปฺรามาสํ ฐฺเปตฺวา — อิม ฐมฺมา ปฺรามาสสมฺปยุตฺตา

๑๕๒๐. กตเม ฐมฺมา ปฺรามาสวิปฺปยุตฺตา? จตุตาโร ทิฏฺฐิคตวิปฺปยุตฺตโลภสหคจิตฺตูปปาตา , ทเว โท มนสฺสสหคจิตฺตูปปาตา, วิจิกิฉาสหคโต จิตฺตูปปาโต, อุทฺทจฺจสหคโต จิตฺตูปปาโต, จตุสฺส ภูมีสฺส กฺขลํ, จตุสฺส ภูมีสฺส วิปาโก, ตีสุ ภูมีสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺ — อิม ฐมฺมา ปฺรามาสวิปฺปยุตฺตา ปฺรามาโส น วตฺตพฺโพ — ปฺรามาสสมฺปยุตฺโตติปี, ปฺรามาสวิปฺปยุตฺโตติปี

๑๕๒๑. กตเม ฐมฺมา ปฺรามาสา เจว ปฺรามญฺญา จ? โส เอว ปฺรามาโส ปฺรามาโส เจว ปฺรามญฺญโ จ

๑๕๒๒. กตเม ฐมฺมา ปฺรามญฺญา เจว โน จ ปฺรามาสา? ฐฺเปตฺวา ปฺรามาสํ อวเสสํ อกฺขลํ, ตีสุ ภูมีสฺส กฺขลํ, ตีสุ ภูมีสฺส วิปาโก, ตีสุ ภูมีสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญฺจ รูป — อิม ฐมฺมา ปฺรามญฺญา เจว โน จ ปฺรามาสา อปฺรามญฺญา ฐมฺมา น วตฺตพฺพา — ปฺรามาสา เจว ปฺรามญฺญา จาติปี, ปฺรามญฺญา เจว โน จ ปฺรามาสาติปี

๑๕๒๓. กตเม ฐมมา ปรามาสวิปปยุตตา ปรามภูฐา? จตฺตารโ ทิฏฐิตวิปปยุตตโลกสทกตจิตฺตูปปาทา, ทเว โท มนสฺสทกตจิตฺตูปปาทา, วิจิกิฉาสทกโต จิตฺตูปปาโท, อุทฺทจฺจสทกโต จิตฺตูปปาโท, ตีสุ ภูมีสุ กุสลํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ต, สพฺพญจ รูป — อิม ฐมมา ปรามาสวิปปยุตตา ปรามภูฐาฯ

๑๕๒๔. กตเม ฐมมา ปรามาสวิปปยุตตา อปรามภูฐา? จตฺตารโ มกฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามญฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา ปรามาสวิปปยุตตา อปรามภูฐาฯ ปรามาสา จ ปรามาสสมฺปยุตตา จ ฐมมา น วตฺตพฺพ — ปรามาสวิปปยุตตา ปรามภูฐาติปิ, ปรามาสวิปปยุตตา อปรามภูฐาติปิฯ

มหนฺตรทฺถํ

๑๕๒๕. กตเม ฐมมา สารมฺมณา? จตฺตสุ ภูมีสุ กุสลํ, อกุสลํ, จตฺตสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ต — อิม ฐมมา สารมฺมณาฯ

๑๕๒๖. กตเม ฐมมา อนารมฺมณา? รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา อนารมฺมณาฯ

๑๕๒๗. กตเม ฐมมา จิตฺตา? จกฺขุวิญฺญาณํ, โสตฺวิญฺญาณํ, ฆานวิญฺญาณํ, จิหวหาวิญฺญาณํ, กายวิญฺญาณํ, มโนธาตุ, มโนวิญฺญาณธาตุ — อิม ฐมมา จิตฺตาฯ

๑๕๒๘. กตเม ฐมมา โน จิตฺตา? เวทนาภฺขณฺโ, สลฺยญาภฺขณฺโ, สงฺขารภฺขณฺโ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา โน จิตฺตาฯ

๑๕๒๙. กตเม ฐมมา เจตฺติกา? เวทนาภฺขณฺโ, สลฺยญาภฺขณฺโ, สงฺขารภฺขณฺโ — อิม ฐมมา เจตฺติกาฯ

๑๕๓๐. กตเม ฐมมา อเจตฺติกา? จิตฺตญจ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา อเจตฺติกาฯ

๑๕๓๑. กตเม ฐมมา จิตฺตสมฺปยุตฺตา? เวทนาภฺขณฺโ, สลฺยญาภฺขณฺโ, สงฺขารภฺขณฺโ — อิม ฐมมา จิตฺตสมฺปยุตฺตาฯ

๑๕๓๒. กตเม ฐมมา จิตฺตวิปปยุตฺตา? รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา จิตฺตวิปปยุตฺตาฯ จิตฺตํ น วตฺตพฺพ — จิตฺเตน สมฺปยุตฺตนฺติปิ, จิตฺเตน วิปปยุตฺตนฺติปิฯ

๑๕๓๓. กตเม ฐมมา จิตฺตสํสฺสญฺฐา? เวทนาภฺขณฺโ, สลฺยญาภฺขณฺโ, สงฺขารภฺขณฺโ — อิม ฐมมา จิตฺตสํสฺสญฺฐาฯ

๑๕๓๔. กตเม ฐมมา จิตฺตวิสํสฺสญฺฐา? รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมมา จิตฺตวิสํสฺสญฺฐาฯ จิตฺตํ น วตฺตพฺพ — จิตฺเตน สํสฺสญฺฐนฺติปิ, จิตฺเตน วิสํสฺสญฺฐนฺติปิฯ

๑๕๓๕. กตเม ฐมา จิตตสมุฏฐานา? เวทนาขณฺโ, สณฺณขณฺโ, สงฺขารขณฺโ, กายวิญญตฺติ, วจฺวิญญตฺติ , ขฺว ปณณฺมปิ อตฺถิ รูปํ จิตฺตํ จิตฺตเหตุํ จิตฺตสมุฏฐานํ — รูปายตฺนํ สทฺทายตฺนํ คนฺธายตฺนํ รสายตฺนํ โผฏฐพฺพายตฺนํ อากาสธาตุ อโปธาตุ รูปสฺส ลหฺตา รูปสฺส มหฺตา รูปสฺส กมฺมณฺญตา รูปสฺส อุปฺจโย รูปสฺส สนฺตติ กพฺพีกาโร อาหาโร — อิม ฐมา จิตตสมุฏฐานา

๑๕๓๖. กตเม ฐมา โน จิตตสมุฏฐานา? จิตฺตณฺจ, อวเสสณฺจ รูปํ, นิพฺพานณฺจ — อิม ฐมา โน จิตตสมุฏฐานา

๑๕๓๗. กตเม ฐมา จิตตสทฺทโน? เวทนาขณฺโ, สณฺณขณฺโ, สงฺขารขณฺโ, กายวิญญตฺติ, วจฺวิญญตฺติ — อิม ฐมา จิตตสทฺทโน

๑๕๓๘. กตเม ฐมา โน จิตตสทฺทโน? จิตฺตณฺจ, อวเสสณฺจ รูปํ, นิพฺพานณฺจ — อิม ฐมา โน จิตตสทฺทโน

๑๕๓๙. กตเม ฐมา จิตฺตานุปริวตฺติโน? เวทนาขณฺโ, สณฺณขณฺโ, สงฺขารขณฺโ, กายวิญญตฺติ, วจฺวิญญตฺติ — อิม ฐมา จิตฺตานุปริวตฺติโน

๑๕๔๐. กตเม ฐมา โน จิตฺตานุปริวตฺติโน? จิตฺตณฺจ, อวเสสณฺจ รูปํ, นิพฺพานณฺจ — อิม ฐมา โน จิตฺตานุปริวตฺติโน

๑๕๔๑. กตเม ฐมา จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานา? เวทนาขณฺโ, สณฺณขณฺโ, สงฺขารขณฺโ — อิม ฐมา จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานา

๑๕๔๒. กตเม ฐมา โน จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานา? จิตฺตณฺจ, รูปณฺจ, นิพฺพานณฺจ — อิม ฐมา โน จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานา

๑๕๔๓. กตเม ฐมา จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานสทฺทโน? เวทนาขณฺโ, สณฺณขณฺโ, สงฺขารขณฺโ — อิม ฐมา จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานสทฺทโน

๑๕๔๔. กตเม ฐมา โน จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานสทฺทโน? จิตฺตณฺจ, รูปณฺจ, นิพฺพานณฺจ — อิม ฐมา โน จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานสทฺทโน

๑๕๔๕. กตเม ฐมา จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานานุปริวตฺติโน? เวทนาขณฺโ, สณฺณขณฺโ, สงฺขารขณฺโ — อิม ฐมา จิตฺตสํสฏฺฐสมุฏฐานานุปริวตฺติโน

๑๕๔๖. กตเม ฐมา โน จิตตัสสกุณสมุทธานานุปริวตติโน? จิตตญจ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิม ฐมา โน จิตตัสสกุณสมุทธานานุปริวตติโนฯ

๑๕๔๗. กตเม ฐมา อชฌตติกา? จกขายตน์...เป.... มนายตน์ — อิม ฐมา อชฌตติกาฯ

๑๕๔๘. กตเม ฐมา พาหิรา? รูปายตน์...เป.... ฐมาตน์ — อิม ฐมา พาหิราฯ

๑๕๔๙. กตเม ฐมา อุปาทา? จกขายตน์...เป.... กพพีกาโร อาหาโร — อิม ฐมา อุปาทาฯ

๑๕๕๐. กตเม ฐมา โน อุปาทา? จตฺส ฐมีสุ กุสล์, อกุสล์, จตฺส ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาकर्ต, จตฺตาโร จ มหาภูตา, นิพพานญจ — อิม ฐมา โน อุปาทาฯ

๑๕๕๑. กตเม ฐมา อุปาทินณา? ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก, ยญจ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา — อิม ฐมา อุปาทินณาฯ

๑๕๕๒. กตเม ฐมา อนุปาทินณา? ตีสุ ฐมีสุ กุสล์, อกุสล์, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาकर्ต, ยญจ รูปํ กมฺมสฺส กตฺตฺตา , จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพพานญจ — อิม ฐมา อนุปาทินณาฯ

อุปาทานโคจุจกั

๑๕๕๓. กตเม ฐมา อุปาทานา? จตฺตาริ อุปาทานานิ — กามุปาทานํ , ทิฏฐุปาทานํ, สีลพฺพตฺตูปาทานํ, อตฺตวาทฺตูปาทานํฯ กามุปาทานํ อภฺยาสฺส โลกสฺสทกฺคตฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชติฯ ทิฏฐุปาทานญจ สีลพฺพตฺตูปาทานญจ อตฺตวาทฺตูปาทานญจ จตฺส ทิฏฐิภิกฺคตสมฺปยุตฺตตฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชนฺติ — อิม ฐมา อุปาทานาฯ

๑๕๕๔. กตเม ฐมา โน อุปาทานา? ฐเปตฺวา อุปาทานเ อวเสสํ อกุสล์, จตฺส ฐมีสุ กุสล์, จตฺส ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาकर्ต, รูปญจ, นิพพานญจ — อิม ฐมา โน อุปาทานาฯ

๑๕๕๕. กตเม ฐมา อุปาทานินยา? ตีสุ ฐมีสุ กุสล์, อกุสล์, ตีสุ ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาकर्ต, สพฺพญจ รูปํ — อิม ฐมา อุปาทานินยาฯ

๑๕๕๖. กตเม ฐมา อนุปาทานินยา? จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพพานญจ — อิม ฐมา อนุปาทานินยาฯ

๑๕๕๗. กตเม ฐมา อุปาทานสมฺปยุตฺตา? จตฺตาโร ทิฏฐิภิกฺคตสมฺปยุตฺตโลกสฺสทกฺคตฺส จิตฺตูปปาทา, จตฺตาโร ทิฏฐิภิกฺคตวิปฺปยุตฺตโลกสฺสทกฺคตฺส จิตฺตูปปาทา, เอตฺตูปฺปนํ โลกํ ฐเปตฺวา — อิม ฐมา อุปาทานสมฺปยุตฺตาฯ

๕๕๕. กตเม ชมมา กิเลสา? ทส กิเลสวตฺถุณี — โลโก, โทโส, โมโห, มาโน, ทิฏฐิ, วิจิกิจฉา, ถีน, อุทธัจจ, อหิริก, อนินตปปฺปา โลโก อญฺฐสฺส โลกสทกเตสฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชติฯ โทโส ทวีสฺส โทมนสฺสสทกเตสฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชติฯ โมโห สทฺพากุสเลสฺส อุปฺปชฺชติฯ มาโน จตฺสฺส ทิฏฐิกตวิปฺปยุตฺตโลกสทกเตสฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชติฯ ทิฏฐิ จตฺสฺส ทิฏฐิกตสมฺปยุตฺเตสฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชติฯ วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาสทกเตสฺส จิตฺตูปปาเทสฺส อุปฺปชฺชติฯ ถีนํ สสงฺขาริเกสฺส อกุสเลสฺส อุปฺปชฺชติฯ อุทธัจจณฺณ อหิริกณฺณ อนินตปฺปณฺณ สทฺพากุสเลสฺส อุปฺปชฺชนฺติ — อิม ชมมา กิเลสาฯ

๑๕๖๖. กตเม ชมมา โน กิเลสา? จุปเตวา กิเลเส อวเสถ อกุสละ, จตุสสุ ญมิสสุ กุสละ, จตุสสุ ญมิสสุ วิปาโก, ติสสุ ญมิสสุ
กิริยาพยากตံ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิมะ ชมมา โน กิเลสาฯ

๑๕๖๗. กตเม ฐมมา สักกเลตถิกา? ตีสุ ฐมมัสสุ กุสสํ, อกุสสํ, ตีสุ ฐมมัสสุ วิปាក, ตีสุ ฐมมัสสุ กิริยาพฺพากตํ สพฺพณจ รุป—
อิมะ ฐมมา สักกเลตถิกา.

๑๕๖๘. กตเม ฐมา อัสกิลลิกา? จตุตาโร มกฺคา อปริชาปนฺนา, จตุตฺตริ จ สามญญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมา อัสกิลลิกาฯ

๑๕๖๕. กตเม ชมฺมา สํกิลิฏฐา? ทฺวาทส อकुสลจิตฺตูปปาทา — อิม ชมฺมา สํกิลิฏฐาฯ

๑๕๗๐. กตเม ឆម្ពា ឲ្យកិច្ចការ? ចូត្ត ឆ្លង្គីត្ត កុត្ត, ចូត្ត ឆ្លង្គីត្ត វិបាក, តិច្ច ឆ្លង្គីត្ត កិច្ចការបុកត្ត, រូបបុក, ឆ្លង្គីត្ត បុកបុក — ឆ្លង្គីត្ត ឆ្លង្គីត្ត ឲ្យកិច្ចការ។

๑๕๓๑. กตเม ฌมมา กิเลสสมปยุตตา? ทวาทส อกุสลจิตตปาทา— อิม ฌมมา กิเลสสมปยุตตาฯ

๕๕๓๒. กตเม ชมมา กิเลสวปฺปยุตฺตา? จตุสฺส ฐมึสฺส กุสฺสํ, จตุสฺส ฐมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ฐมึสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิมะ ชมมา กิเลสวปฺปยุตฺตาฯ

๑๕๗๓. กตเม ชมมา ทิเลสา เจว สํกิลลิกา จ? เหว ทิเลสา ทิเลสา เจว สํกิลลิกา จ?

๑๕๗๔. กตเม ชมมา สักกเลสิกกา เจว โน จ กิเลสา? จูเปตฺวา กิเลเส อวเสสํ อกฺขตํ, ตีสุ ญฺมิสุ กฺขตํ, ตีสุ ญฺมิสุ วิปา
โก, ตีสุ ญฺมิสุ กิริยาพฺยาการํ, สพฺพพจฺจ รูปํ— อิม ชมมา สักกเลสิกกา เจว โน จ กิเลสา? อสํกิลเลสิกา ชมมา น วตฺตพฺพา—
กิเลสา เจว สักกเลสิกา จาติปิ, สักกเลสิกา เจว โน จ กิเลสาติปิฯ

១៥៧៥. កតមេ ធម្មរា កិលេសា ទោ សំកិលិក្ខត្វា ច? ពេរ កិលេសា កិលេសា ទោ សំកិលិក្ខត្វា ច។

๑๕๗๖. กตเม ชมฺมา ตํกัถฺกฺกา เจว โน จ กิเลสา? ชฺชูปฺเตว กิเลเส อวเสสํ อกฺขลํ — อิม ชมฺมา ตํกัถฺกฺกา เจว โน จ กิเลสา ฯ อตํกัถฺกฺกา ชมฺมา น วตฺตพฺพา — กิเลสา เจว ตํกัถฺกฺกา จาติปิ, ตํกัถฺกฺกา เจว โน จ กิเลสาติปิ ฯ

๑๕๗๗. กตเม ฐมฺมา กิเลสา เจว กิเลสสมปยุตฺตา จ? ยถฺถ ทฺวេ ทโย กิเลสา เอกโต อูปฺปชฺชนฺติ — อิม ฐมฺมา กิเล
 सा जेव किเลสसम्पयुत्ता ज्ञ

๑๕๗๘. กตเม ชมฺมา กิเลสสมฺปยุตฺตา เจว โน จ กิเลสา? รฐเปตฺวา กิเลเส อวเสสํ อกุสลํ — อิม ชมฺมา กิเลสสมฺปยุตฺตา เจว โน จ กิเลสาฯ กิเลสวิปฺปยุตฺตา ชมฺมา น วุตฺตพฺพา — กิเลสา เจว กิเลสสมฺปยุตฺตา จาติปิ, กิเลสสมฺปยุตฺตา เจว โน จ กิเลสาติปิฯ

๑๕๗๙. กตเม ชมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตา สํกิลเลสิกา? ตีสุ ภูมีสุ กุสลํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูปํ — อิม ชมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตา สํกิลเลสิกาฯ

๑๕๘๐. กตเม ชมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตา อสํกิลเลสิกา? จตฺตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา , จตฺตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ชมฺมา กิเลสวิปฺปยุตฺตา อสํกิลเลสิกาฯ กิเลสสมฺปยุตฺตา ชมฺมา น วุตฺตพฺพา — กิเลสวิปฺปยุตฺตา สํกิลเลสิกาติปิ , กิเลสวิปฺปยุตฺตา อสํกิลเลสิกาติปิฯ

ปิฎกฺกิทฺถํ

๑๕๘๑. กตเม ชมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพา? จตฺตาโร ทิฏฺฐิถคฺตสมฺปยุตฺตจิตฺตูปฺปาทา, วิจิกิจฺจาสหคโต จิตฺตูปฺปาโท — อิม ชมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ จตฺตาโร ทิฏฺฐิถคฺตวิปฺปยุตฺตโลกสหคจิตฺตูปฺปาทา, ทเว โทมนสฺสสหคจิตฺตูปฺปาทา — อิม ชมฺมา สฺยา ทสฺสเนน ปหาตพฺพา, สฺยา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ

๑๕๘๒. กตเม ชมฺมา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพา? อุทฺทจฺจสหคโต จิตฺตูปฺปาโท, จตฺสุ ภูมีสุ กุสลํ, จตฺสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ชมฺมา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพาฯ

๑๕๘๓. กตเม ชมฺมา ภาวนาย ปหาตพฺพา? อุทฺทจฺจสหคโต จิตฺตูปฺปาโท — อิม ชมฺมา ภาวนาย ปหาตพฺพาฯ จตฺตาโร ทิฏฺฐิถคฺตวิปฺปยุตฺตโลกสหคจิตฺตูปฺปาทา, ทเว โทมนสฺสสหคจิตฺตูปฺปาทา — อิม ชมฺมา สฺยา ภาวนาย ปหาตพฺพา, สฺยา น ภาวนาย ปหาตพฺพาฯ

๑๕๘๔. กตเม ชมฺมา น ภาวนาย ปหาตพฺพา? จตฺตาโร ทิฏฺฐิถคฺตสมฺปยุตฺตจิตฺตูปฺปาทา, วิจิกิจฺจาสหคโต จิตฺตูปฺปาโท, จตฺสุ ภูมีสุ กุสลํ, จตฺสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ชมฺมา น ภาวนาย ปหาตพฺพาฯ

๑๕๘๕. กตเม ชมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา? จตฺตาโร ทิฏฺฐิถคฺตสมฺปยุตฺตจิตฺตูปฺปาทา, วิจิกิจฺจาสหคโต จิตฺตูปฺปาโท, เอตฺตูปฺปนํ โมหํ รฐเปตฺวา — อิม ชมฺมา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกาฯ จตฺตาโร ทิฏฺฐิถคฺตวิปฺปยุตฺตโลกสหคจิตฺตูปฺปาทา, ทเว โทมนสฺสสหคจิตฺตูปฺปาทา — อิม ชมฺมา สฺยา ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา, สฺยา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๑๕๔๖. กตเม ฐมฺมา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกา? วิจิจฺจนาสหคโต โมโห, อุทฺทจฺจนาสหคโต จิตฺตูปปาโท, จตฺตฺส ญฺมึสฺส กุสลํ, จตฺตฺส ญฺมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ญฺมึสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมฺมา น ทสฺสเนน ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๑๕๔๗. กตเม ฐมฺมา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา? อุทฺทจฺจนาสหคโต จิตฺตูปปาโท, เอตฺถูปฺปนํ โมหํ ฐเปตฺวา — อิม ฐมฺมา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกาฯ จตฺตฺสโร ทิฏฺฐิถคฺตวิปฺยัคคฺตโลภสสฺสคฺตจิตฺตูปปาทา, ทฺเว โทมนสฺสสสฺสคฺตจิตฺตูปปาทา — อิม ฐมฺมา สฺยา ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา, สฺยา น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๑๕๔๘. กตเม ฐมฺมา น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกา? จตฺตฺสโร ทิฏฺฐิถคฺตสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา, วิจิจฺจนาสหคโต จิตฺตูปปาโท, อุทฺทจฺจนาสหคโต โมโห, จตฺตฺส ญฺมึสฺส กุสลํ, จตฺตฺส ญฺมึสฺส วิปาโก, ตีสุ ญฺมึสฺส กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมฺมา น ภาวนาย ปหาตพฺพเหตุกาฯ

๑๕๔๙. กตเม ฐมฺมา สวิตฺตกา? กามาวจรกุสลํ, อกุสลํ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต เอกาทส จิตฺตูปปาทา, อกุสลสฺส วิปากโต ทฺเว, กิริยโต เอกาทส, รูปาวจรํ ปฐมํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลภุตฺตรํ ปฐมํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺถูปฺปนํ วิตกฺกํ ฐเปตฺวา — อิม ฐมฺมา สวิตฺตกาฯ

๑๕๕๐. กตเม ฐมฺมา อวิตฺตกา? ทฺเวปญฺจวิญฺญาณานิ, รูปาวจรตฺถิกจตุกฺกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตฺสโร อรูปาวจรา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลภุตฺตรตฺถิกจตุกฺกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ, วิตกฺโก จ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมฺมา อวิตฺตกาฯ

๑๕๕๑. กตเม ฐมฺมา สวิจารา? กามาวจรกุสลํ, อกุสลํ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต เอกาทส จิตฺตูปปาทา, อกุสลสฺส วิปากโต ทฺเว, กิริยโต เอกาทส, รูปาวจเรกกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลภุตฺตรเอกกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺถูปฺปนํ วิจาร์ ฐเปตฺวา — อิม ฐมฺมา สวิจาราฯ

๑๕๕๒. กตเม ฐมฺมา อวิจารา? ทฺเวปญฺจวิญฺญาณานิ, รูปาวจรตฺถิกตฺถิกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตฺตฺสโร อารูปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลภุตฺตรตฺถิกตฺถิกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ, วิจาร์ จ, รูปญฺจ, นิพฺพานญฺจ — อิม ฐมฺมา อวิจาราฯ

๑๕๕๓. กตเม ฐมฺมา สปปิตฺติกา? กามาวจรกุสลโต จตฺตฺสโร โสมนสฺสสสฺสคฺตจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต จตฺตฺสโร, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ปญฺจ, กิริยโต ปญฺจ, รูปาวจรตฺถิกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลภุตฺตรตฺถิกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺถูปฺปนํ ปิตฺติ ฐเปตฺวา — อิม ฐมฺมา สปปิตฺติกาฯ

๑๕๕๔. กตเม ฐมฺมา อปปิตฺติกา? กามาวจรกุสลโต จตฺตฺสโร อุเปกฺขาสสฺสคฺตจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต อญฺฐ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต เอกาทส, อกุสลสฺส วิปากโต สตฺต, กิริยโต ฌ, รูปาวจรตฺถิกขุฌานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ,

จตุตถาโร อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตรทุกทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ ปัตติ จ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิมะ ชมฺมา อปฺปิตฺติกาฯ

๕๕๕. กตเม ชมฺมา ปิตฺติสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตถาโร โสมนัสสสหคจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต จตุตถาโร, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ปญจ, กิริยโต ปญจ, รูปาวจรทุกทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตรทุกทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ ปิตฺติํ ฐเปตฺวา — อิมะ ชมฺมา ปิตฺติสหคตาฯ

๕๕๖. กตเม ชมฺมา น ปิตฺติสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตถาโร อุเปกฺขาสหคจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต อฏฺฐ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต เอกาทส, อกุสลสฺส วิปากโต สตฺต, กิริยโต ฌ, รูปาวจรทุกทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตุตถาโร อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตรทุกทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ, ปัตติ จ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิมะ ชมฺมา น ปิตฺติสหคตาฯ

๕๕๗. กตเม ชมฺมา สุขสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตถาโร โสมนัสสสหคจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต จตุตถาโร, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ฌ, กิริยโต ปญจ, รูปาวจรตฺถิกจตุทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตรตฺถิกจตุทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ สุขํ ฐเปตฺวา — อิมะ ชมฺมา สุขสหคตาฯ

๕๕๘. กตเม ชมฺมา น สุขสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตถาโร อุเปกฺขาสหคจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต อฏฺฐ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ทส, อกุสลสฺส วิปากโต สตฺต, กิริยโต ฌ, รูปาวจร จตฺตถํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตุตถาโร อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตร จตฺตถํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ, สุขญจ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิมะ ชมฺมา น สุขสหคตาฯ

๕๕๙. กตเม ชมฺมา อุเปกฺขาสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตถาโร อุเปกฺขาสหคจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต ฌ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ทส, อกุสลสฺส วิปากโต ฌ, กิริยโต ฌ, รูปาวจร จตฺตถํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, จตุตถาโร อารูปปา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตร จตฺตถํ ฌานํ กุสลโต จ วิปากโต จ, เอตฺตูปฺปนฺนํ อุเปกฺขํ ฐเปตฺวา — อิมะ ชมฺมา อุเปกฺขาสหคตาฯ

๖๖๐๐. กตเม ชมฺมา น อุเปกฺขาสหคตา? กามาวจรกุสลโต จตุตถาโร โสมนัสสสหคจิตฺตูปปาทา, อกุสลโต ฌ, กามาวจรกุสลสฺส วิปากโต ฌ, อกุสลสฺส วิปากโต เอก, กิริยโต ปญจ, รูปาวจรตฺถิกจตุทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ, โลกุตตรตฺถิกจตุทุกขณานา กุสลโต จ วิปากโต จ, อุเปกฺขา จ, รูปญจ, นิพพานญจ — อิมะ ชมฺมา น อุเปกฺขาสหคตาฯ

๖๖๐๑. กตเม ชมฺมา กามาวจรา? กามาวจรกุสลํ, อกุสลํ, สฬุโพ กามาวจรสฺส วิปาโก, กามาวจรกิริยาพฺยาकर्ต, สฬุพฺพญจ รูป — อิมะ ชมฺมา กามาวจราฯ

๑๖๐๒. กตเม ฐมฺมา น กามาวจรา? รูปาวจรา , อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา — อิม ฐมฺมา น กามาวจราฯ

๑๖๐๓. กตเม ฐมฺมา รูปาวจรา? รูปาวจรจตุกกပ္ปญฺจกขณานา กุสฺสโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ — อิม ฐมฺมา รูปาวจราฯ

๑๖๐๔. กตเม ฐมฺมา น รูปาวจรา? กามาวจรา, อรูปาวจรา, อปริยาปนฺนา — อิม ฐมฺมา น รูปาวจราฯ

๑๖๐๕. กตเม ฐมฺมา อรูปาวจรา? จตุตาโร อารูปปา กุสฺสโต จ วิปากโต จ กิริยโต จ — อิม ฐมฺมา อรูปาวจราฯ

๑๖๐๖. กตเม ฐมฺมา น อรูปาวจรา? กามาวจรา, รูปาวจรา, อปริยาปนฺนา — อิม ฐมฺมา น อรูปาวจราฯ

๑๖๐๗. กตเม ฐมฺมา ปริยาปนฺนา? ตีสุ ภูมีสุ กุสฺสํ, อกุสฺสํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูปํ — อิม ฐมฺมา ปริยาปนฺนาฯ

๑๖๐๘. กตเม ฐมฺมา อปริยาปนฺนา? จตุตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมฺมา อปริยาปนฺนาฯ

๑๖๐๙. กตเม ฐมฺมา นิยุยานิกา? จตุตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา — อิม ฐมฺมา นิยุยานิกาฯ

๑๖๑๐. กตเม ฐมฺมา อนิยุยานิกา? ตีสุ ภูมีสุ กุสฺสํ, อกุสฺสํ, จตุสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมฺมา อนิยุยานิกาฯ

๑๖๑๑. กตเม ฐมฺมา นียตา? จตุตาโร ทิฏฺฐิคตสมฺปยุตฺตจิตฺตูปปาทา, ทเว โทมนสฺสสหคจิตฺตูปปาทา — อิม ฐมฺมา นียตา นียตา นียตา อนิยตาฯ จตุตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา — อิม ฐมฺมา นียตาฯ

๑๖๑๒. กตเม ฐมฺมา อนิยตา? จตุตาโร ทิฏฺฐิคตวิปฺยุตฺตโลกสหคจิตฺตูปปาทา, วิจิกิฉาสหคโต จิตฺตูปปาโท, อุทฺทจฺจสหคโต จิตฺตูปปาโท, ตีสุ ภูมีสุ กุสฺสํ, จตุสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมฺมา อนิยตาฯ

๑๖๑๓. กตเม ฐมฺมา สตฺตุตฺตรา? ตีสุ ภูมีสุ กุสฺสํ, อกุสฺสํ, ตีสุ ภูมีสุ วิปาโก, ตีสุ ภูมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, สพฺพญจ รูปํ — อิม ฐมฺมา สตฺตุตฺตราฯ

๑๖๑๔. กตเม ฐมฺมา อนุตฺตฺตรา? จตุตาโร มคฺคา อปริยาปนฺนา, จตุตาริ จ สามณฺญผลานิ, นิพฺพานญจ — อิม ฐมฺมา อนุตฺตฺตราฯ

๑๖๑๕. กตเม ฐมมา สรณา? ทวาทส อกุสลจิตตูปปาทา — อิม ฐมมา สรณาฯ

๑๖๑๖. กตเม ฐมมา อรณา? จตุสสุ ฐมีสุ กุสลํ, จตุสสุ ฐมีสุ วิปาโก, ตีสุ ฐมีสุ กิริยาพฺยาकर्ตํ, รูปญจ, นินฺพพานญจ —
อิม ฐมมา อรณาฯ

อตุฏฐาโร นิฏฐิตา

ฐมมสํกคฺคิปรณํ นิฏฐิตา